

De nagelaten brieven van den alomvermaarden ... / astrologist J.C. Ludeman. Behelzende merkwaardigheeden, aanmerkingen, byzonderheden en lotgevallen ... benevens deszelfs sterren-voorzegkundig treurspel, Chosmadroes, de afschaffing der koningen, of het jaar zeventien honderd vyf en negentig.

Contributors

Lüdemann, Johann Christophorus, 1683-1757.

Publication/Creation

Arnhem, etc. : Moeleman, etc., [1795?]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/kb7sdz2q>

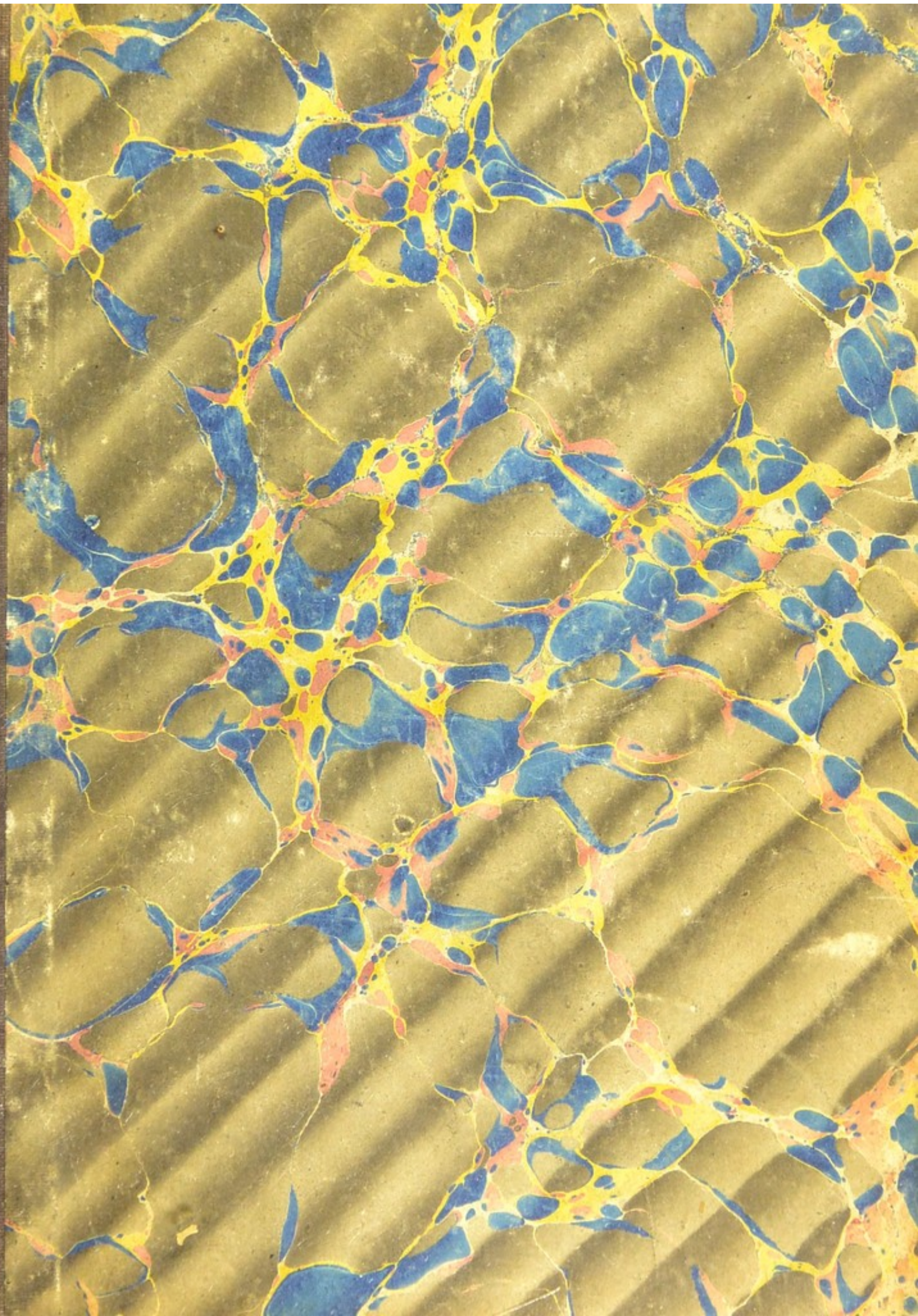
License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

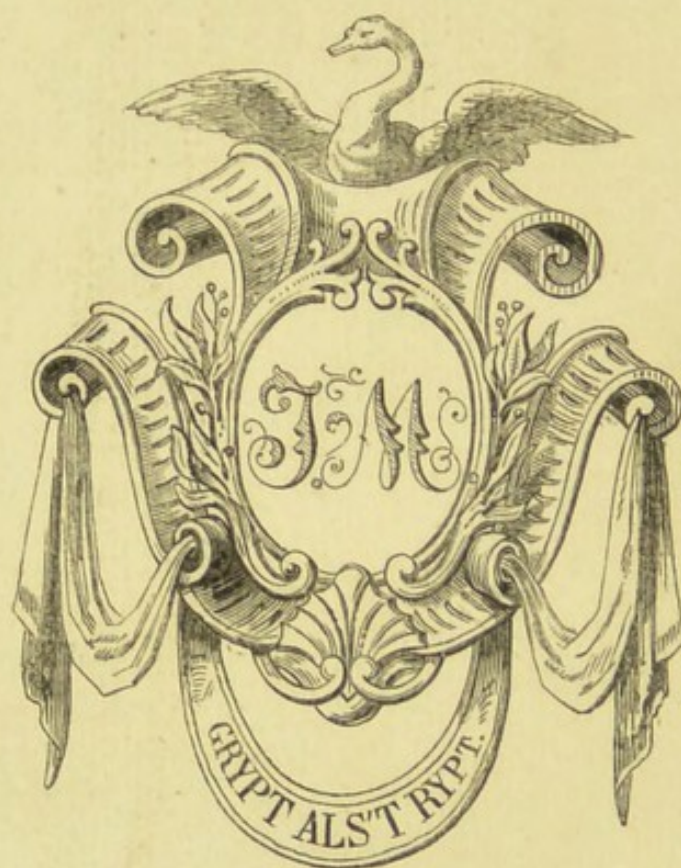
Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

34289/B

N.v 18/l

17/6

Digitized by the Internet Archive
in 2016 with funding from
Wellcome Library

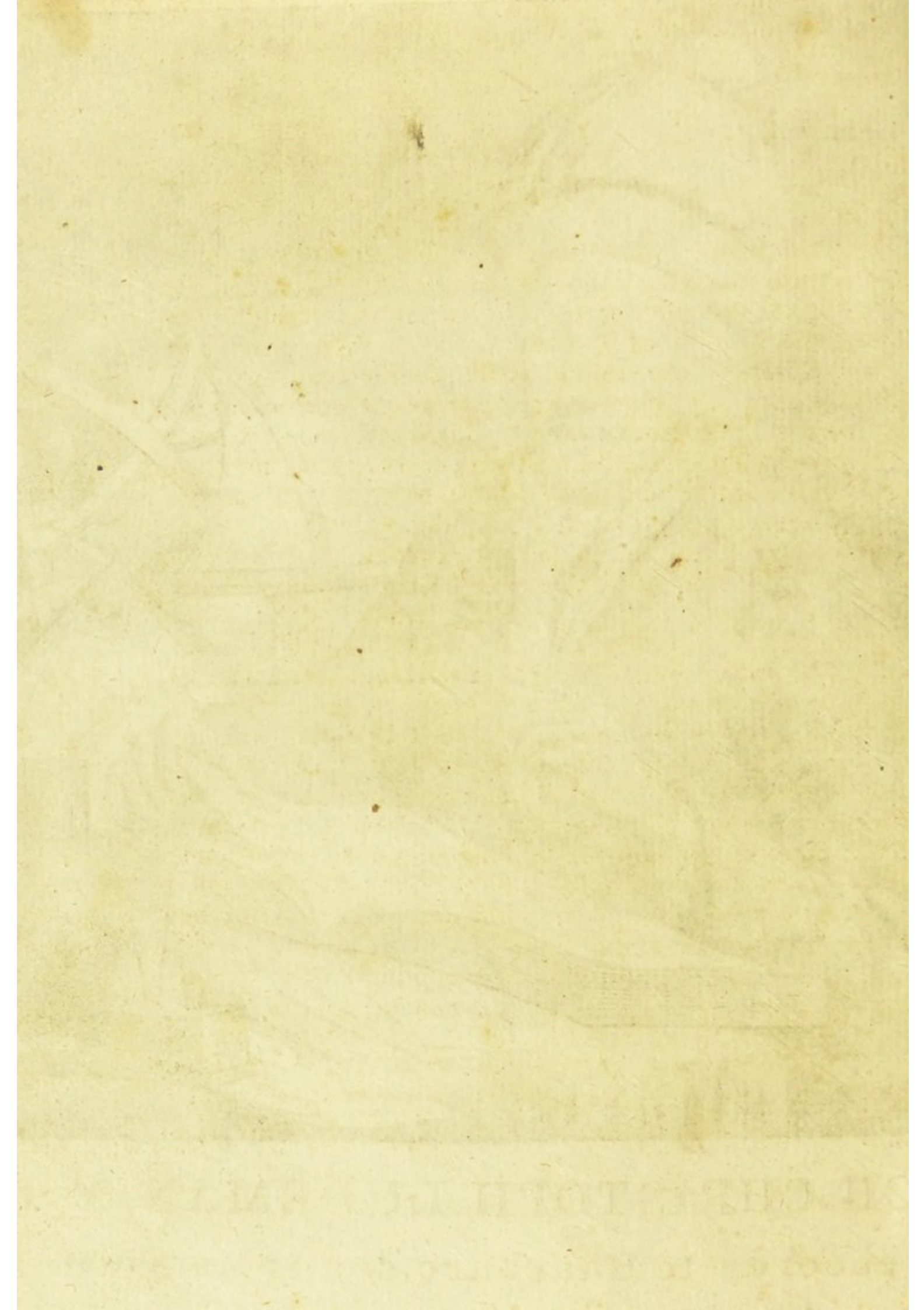
<https://archive.org/details/b28762113>

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN, M.D.

Gebooren te Haarburch, den 22 Maart 1685,

Overleden te Amsterdam, den 22 Maart 1757.

D E
N A G E L A T E N
B R I E V E N T A S

V A N D E N
A L O M V E R M A A R D E N E N H O O G S T V E R D I E N S T L Y K E N
A S T R O L O G I S T,
JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN.

B E H E L Z E N D E
M E R K W A A R D I G H E E D E N , A A N M E R K I N G E N ,
E Y Z O N D E R H E D E N E N L O T G E V A L L E N ,

Die tot heden toe door niemand geweeten zyn, om dat ze
door dien grooten Sterrenvoorzegkundigen volstrekt
verboden waren, om immer uitgegeven te worden;

B E N E V E N S D E S Z E L F S
S T E R R E N - V O O R Z E G K U N D I G T R E U R S P E L ,
C H O S M A D R O E S ,

D E
A F S C H A F F I N G D E R K O N I N G E N ,
O F H E T J A A R
Z E V E N T I E N H O N D E R D V Y F E N N E G E N T I G .

In een zinnebeeldigen trant, ter verlichting der Waereld, in
de tegenwoordige Omstandigheeden, uitgegeven, en onont-
beerlyk voor de bezitters van 's Mans andere Werken.

*Versierd met het origineele P O U R T R A I T van
den grooten L U D E M A N .*

Te Arnhem by *Moeleman*, Alkmaer *Hartemink*, Dord *Krap*, Ley-
den *Pluigers*, Rotterdam *D. Vis*, van den *Dries* en van *Santen*,
's Hage *du Mee* en *Klis*, Haerlem *van der Aa* en *Kampman*, Hoorn
Breebaart, Middelburg *Keel* en *W. Abrahams*, Utrecht *de Waal*
en *Emenes*, Leeuwaarden *Cahais*, Amsterdam *Keyzer*, *M. de Bruin*,
Wynands, *Elwe*, *Langeveld* enz., Deventer *Brouwer*, Zwol
Hoogop, Zutphen *van Eldik*, Groningen *Huizingh* en voorts alom.

L E E Z E R.

Vermits de vervulling der voorzeggingen van den groots-
 ten Natuurkundigen, *Ludeman*, een beweezen zaak is, voor
 het oog der geheele waereld, die, uit de veelvuldige Schrif-
 ten, welken, of door Hemzelve in't licht zyngegeven, of
 door anderen, die ze hebben opgegraaven, en uitge-
 baggerd, of op andere wyzen hebben weeten magtig
 te worden, den Leezer zyn medegedeeld, heeft kunnen
 ontwaaren, de wiskunstige zekerheid waarmede die groo-
 te Man, de dingen die nog gebeuren moesten, en waarvan
 wy de ooggetuigen geweest zyn, heeft aangestipt, — wat
 zeg ik, aangestipt? neen! duidlyk van woord tot woord tot
 woord, van letter tot letter, heeft beschreeven; — ver-
 mits, zeg ik dit zo zy, zou het jammer wezen, dat
 er een enkele pennetrek van dat groote Profetisch
 Licht verlooren ging: 't zou een Dievery weezen, niet
 slegts in de geleerdheid, maar vooräl aan de Menschkun-
 de, die uit elke lettergreep van den onvergelykelyken
Ludeman een zee van kundigheid en lesfen opschept. Ik
 voor my ten minsten wil gaarne bekennen, dat myn ge-
 weeten my eeuwig knaagen zou, wanneer ik die Schrif-
 ten, die van dat wonderverstand onder my berustende
 zyn, zou onder my houden, of der vergetelheid opöffe-
 ren. De egte stukken, die men, (zo gelukkig voor het
 Menschdom, als juist ter snede in het beste tydftip,) van
 den wyzen *Ludeman* heeft opgegraaven en ontdekt, en
 welken, volgens het notariaal Contract, dat er van is,
 eerst dertig jaaren na zyn dood moesten worden uitgegee-
 ven, hebben te veel verlichting aan Nederlandsch Volk
 toegebracht, en bewyzen maar al te duidlyk, de belang-
 looze edelmoedigheid, vanderzelve geëerden Uitgeever,
 dan

A A N D E N L E E Z E R.

dan dat wy een oogenblik zouden aarzelen, om de onder ons berustende Bouwstoffen, die grootlyks ter opbouw-
wing, van den verwonderlyksten Glorietempel, die Ne-
derland immer aanfchouwde, kunnen strekken, zonder ge-
bruik te laten leggen, — te minder daar wy een tyd be-
leeven, dat wy alle kragten moeten inspannen, en alle
voorkomende geleegenheden aangrypen, om den ver-
gooden *Ludeman*, ten top der onsterflyke Glorie op te
tillen! —

De volgende stukken behelzen in de eerste plaats eene
gemeenzame briefwisseling, door den grooten *Ludeman*
in zyn besten levenstyd met zynen vertrouwsten Vriend
gehouden, en is daarom te merkwaardiger, om dat zy,
schoon onder een allegoriesch bekleedfel, zeer duidlyk
de lotgevallen van ons gemeenebest, en van de groote
Personaadjen waarby hetzelve het meeste belang heeft
aan den dag legd; voorts zyn er nog eenige afzonderlyke
brieven, rakende de omstandigheden van enkele perfoo-
nen, — dan heeft men een zeer opmerkelyke veelbeteke-
nende eeuwzang der negentiende Eeuw, en eindlyk word
het werk besloten met een voorspellend Toneelstuk van
de allergewigtigste gebeurtenis die voor het einde dezer
Eeuwe te wagten staat, en waarlyk de oplettenheid van
elk bewooner van Europa overwaardig is.

Een schat derhalven, die te groot, te belangryk was,
om aan *Ludemans* bewonderaars onthouden te wor-
den. — De Leezer leere 'er door en vermake 'er zig mede!

N A G E L A T E N
 BRIEVEN TAS
 V A N
 DOCTOR LUDEMAN.

E E R S T E B R I E F.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Was het niet altoos het oogmerk van de Verstandigen der Eeuwen, Vader *Gerhardus*, om de Waereld voor de zot te houden? En zyn deezen er niet altoos in geslaagd, om dat de Waereld altoos bedrogen wilde zyn? — Het geen ik u zeg, is eene waarheid, die weinig omslag van woorden behoeft, en die door een welspreekend Redenaar wel sierlyker doch niet nadruklyker en gevoeliger gezegd kan worden.

Men beschouwt my als het Wonder der Voorzegkunde. Men herschept my in een Profeet, en wagt, even als van een onfeilbaar Orakel, niet slegts de Lotgevallen van byzondere Perzoonen, maar de Lotgevallen van gansche Gemeenebesten en Koningryken, uit mynen mond. Hoe dikwils gaapt een anderzins wys Man my aan, en spalkt beiden zyn ooren op om myne gislingen en raadzels te hooren, die hy met laamgevouwen

A

han-

handen ontvangt, als de onfeilbaarste Waarheeden, die immer van den Kancel klonken!

Gy begrypt, gryze Schobbejak! dat dit in heilig vertrouwen tusfchen ons gezegd word!

Weet gy wat ik doe? Ik leg my, na wel gegeten en gedronken te hebben, op het ftreelende dons neder, dek my warm toe, zo dat ik geduurende den Voornagt een gezonde uitwaazing heb. Al de Gezigten en Droomen, die my als dan door den kop vliegen, laat ik voor het geen ze zyn; doch zo dra wylt myn klok my niet aan, dat ik in de Nanagt vervallen ben, of ik teken myne Nagtgezigten zorgvuldig op; tot dat einde heb ik altoos een Schryftafeltje naast myn bed in gereedheid, — en zie daar eene onüitputlyke Bron van Voorzeggingen! — Ik forteer dezelve in een ander Boek, waarin ik ze in 't net overfchryf, en heb dus Staatkundige, Huishoudelyke, Maatfchaplyke, Verliefde, Geneeskundige en meer andere Profetien, die ik, wanneer ik ze noodig heb, volgens den Index aanftonds kan vinden.

Uit deezen Voorraad kan ik daadlyk elk een gerieven, die maar by my komt. Ik hoor hem, vraag hem, voel hem de pols, bezie zyn oogen en tong, en met deeze Hulpmiddelen fluks naar myn boek, en ik vind zonder misfen een droom, die op hem toepaslyk is, of — toepaslyk gemaakt kan worden.

Gy meesmuilt, doortrapte Waereldkenner! maar wat, ik bid u, wat zal de wyze toch op deezen Aardkloot anders verrigten? Hoe zal hy anders door dien Drom van raazende Zotten geraaken, die hem van alle kanten omringen? — Zal hy hen met gezond verftand aanspreken? Zal hy hun beduiden, dat alle dingen hunnen natuurlyken loop hebben; dat zy zekere vastbepaalde en onveranderlyke wetten opvolgen; dat zy onderlinge betrekkingen hebben, waaruit wederom nieuwe regels gebooren worden, en dat zy, onderheevig aan toevalligheeden, daardoor eindlyk van ftand, gedaante en eigenschappen veranderen, en tot een anderen kring van werkingen overgaan? dat dit alles louter natuurlyk zy, en dat de Verftandige, met de uiterfte oplettenheid, en eene onvermoeide vlyt, dit alles na gaande en opmerkende, eindlyk een beloop van zaaken in zyn hoofd prent, waarvan het verhaal alleen Hem byna voor een Tovenaar doet doorgaan? — Indien gy het gros der Menfchen hier van overtuigd hebt, wat zult gy dan gewonnen hebben? de meesten zullen u niet verftaan. Velen zullen de fchouders op-

optrekken en zeggen, is het anders niet! en eindlyk zullen zy allen van u wegsnellen, om den Hansworst en Kwakzalver met verwondering en verrukking aantegaapen!

En, oude Vader! hebben wy, wy zelf, wel reden om de Stervelingen in dit geval uittelachen? Zyn wy wel een hair beter dan zy zyn? Voldoet de eenvoudige Natuur ons wel in allen opzigten? Hoe veele wonderen scheppen wy niet uit zaaken, die, wel beschouwt, veeltyds de geringste plaats onder de alledaagsche dingen bekleeden? en hoe knorren wy menigweren niet op hen, die ons uit de geleerde Droomen van wonderbaarlykheeden doen ontwaaken! Beschouw de Godgeleerdheid, de Geneeskunde, de Rechtsgeleerdheid, de Staatskunde, ja! de Wiskunst, en elk Profesfor in dezelve zal u van wonderen en verborgenheeden voorfnappen, die ik u aanraade, om ze slegts onpartydig te onderzoeken, ten einde te ondervinden, dat ook deeze agtbaare Mannen, (het zy met eerbied gezegd,) met de ziekte van het Wonderbaare besmet zyn! en dat zy, ruim zo gaarne als zy de waereld willen bedriegen, zelf bedrogen willen zyn!

Wanneer ik op deezen toon, en met deeze openhartigheid in het openbaar redenvoerde, begrypt gy ligtlyk, dat ik niet lang onder de geprivilegeerde Tovenaars en Waarzeggers zou geteld worden! Er zou een algemeenen Opstand onder myne Bewonderaars ontstaan! de eerlyke en verstandige Luiden zouden my voor een Bedrieger uitkryten, en de grootste Hoop, zou met een luidrugtig medelyden uitroepen: *Wel lieve God! Ludeman is zinneloos geworden!*

Wat ik u derhalven bidden mag, houd deeze myne gevoelens heilig onder u! — Ik tel u onder die Verstandigen, die de volstrekte Noodzaaklykheid gevoelen, van dusdaanig een Gedrag: te meer, daar ik de Waereld bedriegende, geen stroobreed van de Voorschriften der Menschlievenheid afwyk. Alle myne Patienten en Raadvraagders zyn myne Kinderen, die min of meer met het oordeel van ontfelde Hersfens bezogt zyn, en die ik niet geneezen kan, zonder my naar hunne grillen en buien te voegen.

En hier mede vaarwel myn Vriend!

Ik ben enz.

L U D E M A N.

T W E E D E B R I E F.

*Vader GERHARDUS aan JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN.**Menschkundige Geneesheer!*

Vader *Gerrit* is veel te oud geworden om zig op zulk eene wyze te laten afzetten. 't Geen zyn oogen gezien hebben, kan niemand hem wysmaaken dat niet gebeurd zou weezen! neen, Broeder! — het is uw Nederigheid die aldus spreekt, of wanneer gy in ernst de Menschen bedriegt, dan doet gy het my in de eerste plaats.

Ik ben getuige van zo veelen uwer Daaden en Voorzeggingen, waar over de onpartydige Waereld zig verwondert. Ik heb uwe bovennatuurlyke bekwaamheid niet van hooren zeggen! — In dat geval, zoud gy mooglyk myn geloof aan 't wankelen kunnen helpen! — Neen! — myne oogen en ooren hebben die aanschouwd en gehoord, en de veelvuldige uitkomsten hebben er het zegel op gedrukt.

Ik zal u niet vermoeien met u een Lyst te leveren der byzondere Gevallen, die uwe ongemeene kunde in de diepste Geheimen en Verborgenheden van Natuur en Kunst, middagklaar aanduiden! — Gy zelf weetze, in weerwil uwer bekende nederigheid, en de gansche Waereld vind ze in duidlyke en veelvuldige Gebeurtnissen, onpartydig en naar waarheid vertoond! — De geheimen der Meisjes, (om de beste dingen eerst te noemen,) der Vrouwen, der Mannen, der Republieken, Koningen en Keizerryken, zyn door u ontdekt en aangewezen! Even gelijk de Zon opgaat over een duistere Vallei, en al de ryke verscheidenheden, die er zig in bevinden, onder het oog des nieuwsgierigen Reizigers brengt, welken kort te vooren, uit hoofde der dikke donkerheid voor hem verborgen waren, even alzo, voortreflyke *Ludeman!* is uw licht over onze Nevelen opgereezen, om ze van voor onze oogen wegtevaagen, en ons alles

alles te doen beschouwen, wat het nydige Gordyn onzer onkunde voor ons bedekt hield! — en in welk een Zee van verbaazende wonderen verliezen wy ons zelve niet, op de kleinste uwer uitspraaken of de geringste uwer aanwyzingen!

Ik beken gaarne dat het gros der Menschen dikwerf met de alledaagfche werkingen der Natuur, (om zo te fpreken,) wegloopt als met Toverftukken van den eerften rang! Ik weet ook, dat van verre de meeste dingen, die wy met eene gaapende verwondering aanfchouwen, zeer eenvoudige en natuurlyke Oorzaken zyn aan te wyzen, en dat de verftandige zig het meest verwondert over de verwondering der Onnozelen en Ligtgelovigen! Maar, myn flimme Doctor! nooit of in eeuwigheid zult gy my ontftutzelen, dat 'er iets is, dat de ondervinding leert dat 'er is, dat de Bybel bevestigd dat 'er is, en dat door de gezonde reden vooronderftelt word dat 'er kan weezen! Dat iets is onbegrypelyk voor het grootfte vernuft, en kan niet verklaard worden, door alle Natuurkundigen faam genomen!

Ik zal niet fpreken van de Toveres van Endor, noch van de Egyptifche Zwartkunftenaars, die tegen Mozes om prys toverden; noch van de Chaldeen, noch van die groote menigten groote en kleine Gochelaars, die 'er door allen eeuwen heen, en by alle Volken zyn gevonden geworden! Ik zal my vergenoegen, met u op u zelve te wyzen, uwe Voorzeggingen, die aan de waereld bekend zyn, en welker vervulling daar is gefteld, of de Schriften, die gy zo zorgvuldig hebt laten begraven, om zedertig jaaren, na uw dood uittegeeven, zyn de bewyzen, die u, wanneer gy uwe bovennatuurlyke bekwaamheid ontkent, in 't aangezicht tegenspreken.

Hoe moet ik dan uwen brief verftaan? — Wilt gy my van uwen hals fchuiven, om dat ik u te lastig val, met vraagen, die een Profeet van 't oude Testament bezwaarlyk zou hebben kunnen beantwoorden? Of is het uwe bekende, en in veele opzigten te verre gedreven nederigheid, die al lachende de welverdiende Loftuitingen te rug kaatst, met een zeker foort van Spotterny, die alleen om zyne geestigheid verfchoonlyk is?

Het laatste geloof ik! en ik bezweer u by die lieve, zoete, jonge, aartige, fleemende Jufvrouw, die, enz. enz. dat gy my plegtig en openlyk belyd, dat gy eene voorwetenfchap van het toekomende bezit, en dat gy niet flegts het lot der menschen, maar ook van geheele Volken kunt voorzeggen! —

Zulk eene belydenis verwagt ik binnen vier dagen, en dezel-

ve niet ontvangende, zal ik het aanmerken als eene verbreking van vriendschap! en, van dat oogenblik af, zweer ik u myne eeuwige vyandschap!

GERHARDUS.

DERDE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Ik had uw brief nog niet uitgelezen lieve Vader! of ik had reeds de pen in de hand om u te antwoorden. Het flot van uwen Brief deed my op eene gruwlyke wys verschrikken! — Uw vyandschap? — Indien ik het voorige niet geleezen had, zou ik waarlyk gedacht hebben, dat gy in het een of andere koffiehuis, u, ten opzichte van uwe morgenborrels, vergist had! — dan nu — waaragtig ik weet 'er geen mouwen aan te zetten.

Gy geeft my vier dagen tyd, en van dien tyd hoop ik gebruik te maaken om u te bekeeren, en om u te overtuigen, dat *Lude-man* geen Zon is, die over een donkere Vallei zyn alles ontdekkend Licht verspreid, zo min als hy een Egyptenaar of Chaldeër is, die in de geheimen der Meisjes en der Keizerryken zo door en door ervaaren is, dat men hem, op de Artikels, maar heeft opentestlaan, even als een kruid of kookboek.

Geloof my, Vader *Gerhardus*! ik ben niet meer dan een ordinair Mensch, en heb boven U en een ander niets vooruit, dan een onbeteuterde vrypostigheid, om de Waereld te foppen! — en dit is geen zonde in my! — In tegendeel het zou zonde weezen, wanneer ik het niet deed, dewyl zy my noodzaakt het te doen, en my, ingevalle ik het niet deed, gewislyk ten Martelaar zou maaken!

Dus zal ik blyven voortgaan, zo als ik begonnen heb; doch zeer ongaarne zou ik U onder dien grooten hoop tellen, die volstrekt bedroogen wil weezen, en met nog oneindig meer tegen-

genzin, zou ik U op dien zelfden voet als deeze Uilen en Bontekraaijen willen behandelen : want ik verflyt u voor een verstandig Man.

Onverhoopt egter, zou het kunnen gebeuren, dat gy my, zo als helaas! het overige gevallen Menschdom, met duivels geweld, onder de Waarzeggers en Profeeten wilt rangschikken, en dan schiet my nog maar een Middel over.

Gy hebt een vervuilde Maag en kwaade Spysverteering, waardoor 'er onophoudelyk schadelyke dampen naar uw hersens stygen. Dit kwaad moet schielyk weggenoomen worden, en als dan ben ik verzekerd, dat de gevolgen ook wel wyken zullen.

Gebruik van de neffensgaande Pillen 'er heden avond drie en morgen ogtend vier. Gy kunt ze met Wyn of Mede inneemen naar uw welgevallen.

Wanneer dit Medicament zyn uitwerking gedaan heeft, ei Vader *Gerard!* Schryf my dan nog eens, en als dan zal ik U rond uit myn meening verklaaren.

Ik ben intusfchen, enz.

L U D E M A N.

VIERDE BRIEF.

Vader GERHARDUS aan JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN.

Loop naar de Galg met uw Pillen! — Wat heb ik met Pillen te doen? — Gy maakt my kwaad, *Ludeman!* en ik heb reeds op 't punt gestaan, om uw doodlykste Vyand te worden. — Het eerst dat gy my weder van Pillen voorprevelt zal ik u den hals breeken. Gy behandelt my, by myn ziel niet als een Vriend, maar als een kwaa Jongen, die men allerlei zotteklap voor Euangelien in de hand stoep.

Gy bezondigt u schriklyk, Doctor! de gaaven die u van den Hemel geschonken zyn, om ze ten nutte uwer Evenmenschen te bezigen, erkent gy niet! Gy spot met de Gaaf der voorzegging en

en belacht de geheimen der Bovennatuurkunde, even als of ze nimmer een aanwezen hadden: zydelings werpt gy dus eene verdenking op de gewyde Schryvers, die byna op elke Bladzyde de voorzegkunde ſtaaven, en op al die heerlyke Schriften welken de uitspraaken volgens de Astrologie, een wiskunſtige trap van zekerheid hebben bygezet.

Ik weet dat gy uw vermaak vind, om met uw beste Vrienden den ſpot te dryven, maar in dit geval word uw ſpotten gevaarlyk; gy zyt aldus in ſtaat om uw yverigſte en getrouwſte Verceerders, in een grondeloozen Poel van het rampzaligſte Byge-loof te ſtorten.

De Waereld moet een Voorzegger hebben: dit was de beſtendige Mode van alle de eeuwen! Vorſten en Onderdaanen kunnen hem onmooglyk miſſen! en gy! — gy wonder van uwen Tyd! gy word ons als uit de wolken aangewezen, om de verkondiger der toekomende gebeurtenisſen te zyn.

En derhalven geen tegenspraak meer! — 't Is myn wil, myne uitdruklyke begeerte, dat gy een Profeet zyt! Dat gy het Lot der Volken zult voorſpellen! — en, om myn wil de noodige kragt by te zetten, zo weet, dat ik, indien gy my langer wederſtreeft, — u ontërf!

G E R H A R D U S.

V Y F D E B R I E F.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Uwe wil geſchiede, Vader *Gerard*! Gy hebt my volmaakt overtuigd. De Drangreden, die gy bezigde is onwederſtandlyk, en uwe aangevoerde bewyzen zyn onwederlegbaar!

Ik ben, ja! een Profeet! een Voorſpeller! een Waarzegger! een Verkondiger van het toekomende! een Ontdekker der Natuurgeheimen! een Profesſor in de Starren! een Protector van de Zon en de Maan! een, — alles wat gy wilt!

Ik heb verſchriklyk gezondigd met, ten uwen opzigte, myn
licht

licht onder een koornmaat te willen verstoppen; — maar ik zweer u, myn lieve *Gerhardus*! ik zal in plaats van eene kaars, 'er vyfentwintig ontsteeken, en uit myne bovennatuurkundige Geleerdheid u derwyzen in de oogen blikfemen, dat gy op uw leuningstoel zult rontdraaien!

Helaas! waarom hebt gy myne Pillen niet ingenomen?

En wat wilt gy dat ik zal voorspellen? Begeert gy de dingen, die alreede in de vervloogen Eeuwen verflonden liggen, andermaal ten toneele gevoerd te zien? Of wilt gy de geheimen van onze dagen, by den gloed der Zon aanschouwen en doorgronden? wilt gy, gryze Liefhebber! de maagdlyke boezems voor uwe oogen ontlooten zien, en al de grilletjes, de zwakke oogenblikjes, de zugtjes, de hartkloppingetjes der smoorlyk verliefde Meisjes, als in plaat zien afgebeeld? — Spreek! Ik geef u keur van het groote en het kleine! van alles wat op het zagte dons zig omwentelt, of onder de fyne Lakens dartelt!

Alleenlyk bid ik U, verg my niet de toekomende dingen te ontdekken! Wy spreken vry, Vader *Gerhardus*! mischien zou ik den bal geheel mislaan, en het tegendeel zeggen van het geen te gebeuren staat, want, by myn ziel! de voorzegkunde is giskunst, die — Doch ik erinner my het slot van uw brief. Gebied wat ik doen zal!

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

Z E S D E B R I E F.

Vader GERHARDUS aan JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN.

Ik ben uitermaaten verheugd van eenmaal het Geneesmiddel ontdekt te hebben, om u die haatlyke grilligheid te doen afleggen, welke gy mooglyk my voor nederigheid poogt aantefmeeren! Gy belyd dan te zyn, die gy waarlyk zyt? o myn braave *Ludeman*! waarom hebt gy zulks niet eerder gedaan, dan had gy myn oude Ziel niet uit elkander gerukt, even gelyk een Voddekleermaaker een opgekogte broek van een ryt, om hem

B

't bin-

't b'innenste buiten te keeren! — Hoe wenschlyk ware het, dat gy die vervloekte flegte Methode ontwende, om de uitsteekendste der Weetenschappen zo verdoemlyk bedrieglyk afte-schilderen, dat als de Waereld het hoorde, zy een eeuwigen haat aan al de Starren en Planeeten zou zweeren! — Laat ik tot u andermaal zeggen, onder het Menschdom zyn de Profeeten niet te misfen. Hoe ontzaglyk veel zou de Staatskunde, de Geneeskunde en alle de overige Kunsten niet verliezen, wanneer zy zig niet door voorzeggingen wisten te redden en te verheerlyken!

Ik vorder derhalven van u een Voorzegging van het geene in het laatst deezer Eeuw te gebeuren staat! Die voorzegging moet juist weezen, en, onder een verliefd Zinnebeeld, den waaren toedragt der als dan gebeurende zaaken afschilderen. Gy begrypt my, *Ludeman!* de Lotgevallen van het laatste deezer agtiende eeuw! Gy moet my geen spreukjes op den mouw spelden! En nu geen brieven meer dan met Voorzeggingen! — Gedenk der Erffenis!

G E R H A R D U S.

Z E V E N D E B R I E F.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Helaas! waarom hebt gymyne Pillen niet ingenoomen? — (†)
Op uw bevel de Planeeten raadpleegende, ten einde de gebeurtenissen, die, verzegeld in het boek der Starren, hunne ont-

(†) Wy leveren onze Leezers deeze brieven, ten einde daar uit het zonderling Character van den onvergelykelyken *Ludeman* te leeren kennen. Tegen het algemeen hield hy zig als den Wonderdoenden Man, en sloeg geene der Loftuitingen af, die hem toegezwaaid werden; doch voor zyn Boezemvrienden was hy altyd zo nedrig, dat hy zelfs de begaafdheden ontkende te bezitten, die men by de ondervinding wist, dat hy bezat. Groote Mannen hebben hunne zwakheden. 't Is een uitgemaakte zaak anders dat *Ludeman* een wonder van zyn Tyd was, waar van de volgende Profetie ten getuigefrekt.

ontknooping omtrent een derde gedeelte 'eener eeuw voor het eindigen van het honderjaarig Tydvak, dat wy beleeven, staan te verkrygen, — op te vangen, en ze even als een koppel Haazen aan uwe voeten nederteleggen, en 'er uwe reikhalzende Nieuwsgierigheid op te vergasten, — bevond ik, dat myne Hemelsche Vrienden my ten uiterste geneegen waren; dat zy bereidvaardig stonden, om het gordyn des tyds voor my op te ligten, om my, onder een zoetvoerig Zinnebeeld, een juist Tafeereel der volgende toekomstigheden te geeven.

Na alle de nodige Voorbereidzelen, strekte ik my op myn Ledikant uit, en had den volgen droom.

In eene der gezegenste en vermaaklykste Oorden, die eene opgeruimde verbeelding zig schilderen kan; waar Natuur en Kunst elkander de hand geboden hadden, om, als 't ware, ten minsten een klein hoekje van den onzaligen Aardkloot in een Paradys te herscheppen, had de jeugdige *Volkliet* zig nedergezeth. Eene onkunstige Waterbak, naast een woestgelaaten boschje, dat keurig afftak by den uitmuntenden fraai geregelden Hof, die 'er naast gelegen was, strekte met deszelfs voetstuk ter zitplaats voor den ongelukkigen Vorst, die alleen om zyne Deugden, waarin hy uitmunte, van den Vaderlyken Zetel was verjaagd geworden.

Regtvaardige Hemel! verzugtte hy, waarom ben ik geen Landman gebooren! waarom ben ik niet voortgebragt door een gering Handwerksman, die myne handen aan den arbeid gewennende, myn ziel in die vergenoegde kalmte, die in dit Oord regeert, zou hebben doen voortleven!

Josina, een jeugdige Boeren deerne, van welks bloozende kaaken, de gezondheid en de liefde, elken aanschouwer aanlachte, stond toevallig agter hem. De Prins boezemde deeze welgemeende zucht uit, in het denkbeeld zynde, dat ze door niemand gehoord werd.

Wel myn goede *Volkliet*! riep de Landschoone, (want aldus was 's Vorsten uitdruklyken wil, dat zy hem geene tytels of naamen anders zou geeven, dan die zy, in de Gulheid van haar hart, aan elken deugdzaamen Boerenknaap toevoegde,) verbeeld ge u dan, dat wy, werkende Landezels gelukkiger en vergenoegder zyn, dan de Koningen in hunne Paleizen?

Volkliet rees eenigzins verleegen op. Hy had de begeerte van zyn hart uitgeboezemd, doch zyn edel gevoel kon niet dulden, dat een eenig sterfling hem murmureerende vond, tegen de wyze en goede bestemming van den weldadigen Hemel.

Myn eenvoudige *Jozina*! antwoorde hy. De Menschen zyn, elk in zyn kring, derwyzen aan hun daaglyks geluk gewoon, dat zy 'er geen het minste gevoel of genot van hebben, dat zy het zelfs niet kennen, dan na dat het hunne vingers ontslipt is. Gy zyt waarlyk gelukkig, Meisje! want wat ontbreekt u?

De schoone behoefde geen langen tyd, om haare behoeften te berekenen. Zy was jong en bezat een hart, dat vatbaer voor de vuurigste Liefde was, dat met een enkel woord in een vollen gloed kon ontsieken worden, en dat zigtende het oogenblik verbeidde, waarin een verliefde Jongeling dit haar zwak zou ontdekken. *Volkliet* was schoon en bevallig! zy had geleerd hem niet als een ontzag verwekkend Vorst, maar als een bekoorlyk Jongeling te beschouwen, die naast haar op een boomstronk zittende, of langs een eenzame Boomlaan wandelende, de opdracht van haar hart niet weigeren kon.

Jozina kon derhalven niet anders doen, op deeze vraag, dan haar oogen voor zig neder te slaan, en te bloozen.

De Prins, grondig ervaaren in de kennis van het menschlyk hart, gevoelde dit veelzeggend Antwoord, in al deszelfs kragt. — Een ander dan hy, zou zig van dit zwakke oogenblik bediend, en den ruimen teugel gevierd hebben aan die alles overheerschende Drift, die de Helden en Wyzen verbysterd en tot zwakheden dwingt, waar van men naauwlyks berouw kan hebben! maar *Volkliet* was een Vorst. Hy wist dat de oogen zyner Hovelingen en Onderdaanen op hem gevestigd waren, zelfs na zyne afzetting; dat zyne Vyanden elk eene zyner Gedragingen bespiedde, en naar vlekken zогten, waarmede zy zyn goeden naam zouden kunnen bezwalken! Hy wist, dat het een Vorst vooral betaamde, om de strikste Regels der kuifcheid optevolgen. Het Vorstlyk voorbeeld had in dit geval een onbedenklyken Invloed op allen, die het eerbiedigden, of onderworpen waren? Een wellustig Hof heeft meest altoos zyne ontaarting aan den wellustigen Vorst te wyten! *Volkliet* had 'er elders de overvloedige Voorbeelden van gezien! Met fiddering had hy de fchande en algemeene verachting beschouwt, die zulke Heerschers aankleefden, welker Hoven de fchaamtelooste Bordeelen opleeverden! Zyn ziel had een gruwel van alle fchaduw
zelfs

zelfs der vermomde "oneerbaarheid ? — en van daar dat de kuischheid eene der meestbegunstigde Godheeden by zyne Hovelingen was. — *Volkliet* was niet slegts een Vorst, neen! hy was oneindig meer! hy was een Mensch! hy was een Christen! Voor den verstandigen en den waarlyk deugdzaamen, behoeft men deeze Benaamingen slegts te noemen, om er de verhevenste Deugden door aan te duiden.

Jozina! zei hy op een toon, en met een opslag van oog waar voor alle aanzoek tot onkuischheid verstomde, geloof my, dat Gy ongelukkig zyt, of het worden kunt, indien gy zulks begeert! Uw stand is verre van die zielverscheurende zorgen, die op den troon nestelen, en deszelfs Bekleeder aan alle oorden van de Waereld bestendig volgen! Gy kent die uitgestrekte behoeftens niet, die zig elken dag verdubbelen, en elken dag voor het grootste gedeelte onvervuld blyven! Gy kunt u zelfs geen denkbeeld vormen van die belaagingen, beschimpingen, beleedigingen en gevaaren, die de zyden van den Vorst nimmer verlaten, en hem, (zo er geen wonderwerk tusfchen beiden komt,) eindlyk ten ongelukkigen Slagtöffer van de Staatzugt der Uitheemschen, of van het wraakgierig Verraad zynner hoogstbegunstigde onderdaanen maaken. De vermaaken van den regtaarten Vorst zyn gering! te midden in den overvloed der geneugtens is hy een *Tantalus*, hy ziet ze; grypt er na! — doch, bekomt ze niet. Maar gy, gelukkig Landmeisje! gy bezit alles wat uw jeugdig hart begeert. —

(*Jozina* bloosde andermaal en liet haar jaagenden boezem een lief zugtje ontglippen.)

Gy zyt in den staat der Onschuld! alles wat u omringt lacht u aan, —

(Het Meisje sloeg haar oog op *Volkliet*, en 't scheen hem duidlyk tegentespreken.)

En zegent u op elk eene uwer treden. In elk roosje, dat gy den steel ontroofd, huisvest het genoeg, dat met de aangenaamste geur, uwe nimmerberoerde ziel indringt! Elke beet, die gy van uwen vreedigen Disch opneemt, is loutere gezondheid! elke teug water verdrinkt uwe kleine zorgen, in derzelver opkomst, ten einde ze niet tot dat Vorstlyk gewigt aangroeien, 't welk ons hart verpletterd! Alom ontmoet u de zuiverste Vriendschap, die u de zegenende hand, en de onbezodelde lippen aanbied! —

(Nu legt de Liefde aan de beurt! dagt *Jozina*, terwyl een

vriendelyke lach, derzelver verhoopte Affchildering te gemoet juichte.)

En zie daar, alles wat u gelukkig maaken kan, Indien gy het nog niet zyt! Hier mede eindigde de Prins.

Jozina antwoorde niet, maar alles wat aan haar was sprak met stomme gebaarden, dat de Prins geheel bezyden de waarheid gesproken had.

Hy is ongevoelig, dagt zy by zig zelf, Hy is zeer goed op den troon, maar deugt niet in een eenzaam boschje, dat aan de zugtjes der verliefde Landmeisjes is toegewyd!

Zy maakte een flauwe buiging en vertrok; onderweg plukte zy eenige Roosjes, waaraan zy met een bespottende houding rook, terwyl zy schamperlyk omzag.

Beschermende Goden! riep de Vorst, toen zy geheel uit zyn oog geweeken was. Op welke gladde paden stelt gy my! Is myne onschuld dan ook hier niet veilig? en moet ik, in den Tempel der deugd, tot ondeugd worden aangezocht? — *Sofia!* voor u klopt myn hart! aan u edele Vorstinne, — zo vorstlyk door uwe geboorte als door uwe wysheid en deugden, — is myne Liefde en Trouw gewyd! — geen vreemde Schoone zal uwe gedagtenis uit myne ziel wischen! — De Godin der Verliefdheid zou zelfs veragtlyk en haatlyk in myne oogen worden, wanneer zy daartoe slegts eene flauwe pooging aanwende! Ik zal u met een zuivere Liefde ook een onbesmet lighaam opofferen! Myn hart en kroon moeten even onbevlekt blyven, willen zy van den Hemel gezegend en door de Volken geroemd worden.

Ik bewonderde den grooten Prins, om deeze verheven Standvastigheid, en bewonderde hem des te meer, wanneer ik er my zelf by vergeleek.

Wat toch zou ik gedaan hebben, in dat geval? In de eenzaamheid, (in de eenzaamheid, *Vader Gerhardus!* dat moet gy wel in acht neemen!) een allerliefst jong, fraai, bevallig, bekoorlyk en smoorlyk verliefd Meisje voor my te zien! dat met een betoverend lonkje, met een hartinneemend lachje, en met eene zekere graagte, die wy ons verbeelden, maar die wy niet uitdrukken kunnen, my stellig schynt aftevraagen, Of ik niet wist dat haar iets, (iets, — *Vader Gerhardus!*) ontbrak? en of ik? — By myn ziel ik zou geen Prins kunnen zyn.

Jozina zettede zig in eene der Lustpriëeltjes, die op een groote Diergaarde uitzag. Het was in de verliefde Meimaand,
en

en alles scheen faamentespannen, om haar te ergeren en te tarten. Zy rees in haaren toorn schielyk op, en in stede van, (zo als een verliefde Stadjuffrouw zekerlyk zou gedaan hebben,) haar lyden, met beschreide wangen en een afgebrooken treurige stem, aan het dartelminnende Gevogelte en Gedierte te klaagen, en het zelve met eene sentimenteele welsprekenheid alle die zaligheeden te gunnen, welken het nydige Lot haar ontzeide, — nam zy een groote stok en sloeg zo verschriklyk onder deezen verliefden Hoop, dat de Hoenders en Ganzen over den Hofmuur vloogen, en alles wat met vier pooten gezegend was, hol over bol de vlugt naar de afgeleegenste hoeken nam.

De ziekte van dit Meisje moet onlydelyk geweest zyn.

Ik gevoelde een zekere mismoedigheid over de schikkingen in de Waereld, en myn goed hart het gaapende gebrek in dit Landmeisje willende aanvullen, deed ik een pooging, om naar haar toe te gaan, doch deeze pooging was zo hevig, dat ik uit myn bed wipte, en door den val ontwaakte.

Ik zend u by voorraad deezen droom, *Vader Gerhardus!* Wilt gy er een Profetie in zoeken 'tis wel, doch gy zoud best doen, met eerst al myn volgende droomen te leezen.

Ik ben enz.

L U D E M A N.

A G T S T E B R I E F.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS,

Waarde Vriend!

Dat de kennis, of liever, dat een zeker voorgevoel van het toekomende, in den Mensch is ingeschapen, is een waarheid, die de verstandige niet ligtlyk zal waagen te ontkennen! Hoe menigwerven ontwaaren wy een vrees voor een naderend kwaad, zon-

zonder dat wy er eenige zekerheid van kunnen geeven, en dat maar al te dikwils ons overkomt, ingevolge die heimlyke ingeeving, waaraan wy altoos geneegen zyn geloof te slaan, en die wy altoos willen tegenſpreken. *JOB* zegt, *Ik vreesde eene Vreeze en zy is my overkomen!* dat wil zeggen: *Ik had een Voorgevoel van de Onheilen, die my nu overvallen zyn.*

Doch ik vergeet dat ik, tegen u, dit betoog niet noodig heb! — Zie eens, *Vader Gerhardus!* hoe ongelyk ik my zelve ben! Wat ik u bidden mag, neem de Pillen niet in, maar zendze my ten ſpoedigſte weder te rug; ik hoop er zelf gebruik van te maaken.

Om myn Profetie, van het geen op 't laatſt deezer eeuw te gebeuren ſtaat, te vervolgen, lag ik my in eene extra gemaklyke houding neder, en haalde de bedſteêplank zo hoog uit als mooglyk was, om geen nieuwe wip te doen, De Planeeten waren my gunstig en ik droomde:

* * * *

Jozina ſtond met een ſchoffel in de linkehand, terwyl zy de rechte tegen haar boezem hield, juist ter plaatſe, waar haar verliefd hartje het ſterkſte klopte.

Ongelukkig Meisje! mompelde zy by zig zelve, dat door de kwynendſte ziekte daarheen zukkelt, de geneesmiddelen by de hand vind en de Arts voor zig ziet, zonder het te durven waagen, om de verborgen kwaal te ontdekken, en den Geneesheer raad aftevorderen!

Ik gevoelde dat ik een mededoogend hart in mynen boezem omdroeg. Het Meisje was waaragtig ongelukkig.

Maar, vervolgde zy, de ſchoffel wegsmytende, is het niet myn eigen ſchuld? Had ik geen gebruik behooren te maaken, van die kleine Kunstgreepjes, waartegen Monarchen noch Wyſgeeren zyn opgewaſchen? Ben ik geen Meisje? — Ontzaglyk woord voor de Deugd! Het bloote woord Meisje, veroorzaakt reeds een zekere aandoening in de zielen der Jongens, die, hoe ſterker men ze ontveinst, hoe ontwyffelbaarder zy de eerſte trap ter overwinning is! — Heb ik daarenboven geen oogen, die, — meer kunnen doen, dan een Legio Griekſche Krygsknegten? — Ja! *Volklied!* ik heb ook een tong, waarvan gy de kragt noch niet kent, maar welke gy eerlang kennen zult.

Dit

Dit ſprak zy, met de eene hand in de zyde, en de andere in een dreigende houding uitgeſtrekt.

Vader *Gerhardus*! er zyn kleine Oorzaaken, waaruit groote Zaaken kunnen gebooren worden! Dit dreigende Meisje is gewislyk een beuzeling in uwe oogen! — maar wagt! — Loozer, doortrapper en onderneemender Goed is er op Gods aardbodem niet, dan hooploos minnende Meisjes.

Jozina vertrok, met den vinger op den mond, en met de andere hand de blaadjes plukkende, die langs de hegge haar te gemoete boogen.

De Vorst verſcheen, niet lang daarna, ter zelfder plaatſe waar de peinzende Verliefdheid haar Ontwerp begon te ſmeeden. Hy dagt in 't geheel niet meer aan de bekoorlyke, aan de Vryergraage *Jozina*! Zyn Ziel, ſlegts vatbaar voor het edele en verheevene, hield zig met Onderwerpen bezig, haarer waardig; het welzyn naamlyk van zyne ondankbaare Onderdaanen, wier opgevatten haat, hy door edelmoedige Vriendſchap wilde verdryven, en welker wrevel hy met de uitſteekendſte weldaandigheeden wilde beantwoorden.

De gryze, eerwaardige *Buchanan*, die in eene ſtille afzondering, op een klein Landgoed leefde, en menigwerven herwaards heen wandelde, om zyn Koning, in deeze ballingschap, een vertroostend bezoek te geeven, trad met deſtige ſchreeden naar den diepdenkenden Volksbeheerſcher. Hy had reeds een diepe buiging voor Hem gemaakt, en hem den dierbaarſten zegen toegewenſcht, eer de Prins hem gezien had, — zo dra echter werd hy hem niet gewaar, of de Grysaart voelde zig in zyn klemmende armen, op zyn deugdzaam hart drukken.

Myn Vriend! zeide hy, hoe zeer heb ik uwe onderſteunende en opbeurende vertroosting noodig!

Myn waarde Vorst! antwoorde *Buchanan*, niets is my aangenamer dan u te moogen dienen! maar, Grootmoedige Ziel! gy hebt de bronnen van vertroosting in u zelve. Al wat ik ter uwer opbeuring kan toebrengen is, dat ik u zelf aan u voorhoude!

Vlei my niet, *Buchanan*!

Ken my beter, Prins! — Ik vlei niemand, en zie daar, (op zyn armoedig Landgoed wyzende,) zie daar, de vrugten, en teffens het bewys van dit Character.

De Prins drukte hem met gevoeligheid de hand.

Hebt gy niet altoos, vervolgde de Grysaart, de grootschheid des Hoflyken leevens verſmaad; de dartele weelde verre van u

verbannen; de verderflyke Staatzugt allen gehoor en invloed ontzegd? — Hebt gy niet altoos den bloei des Lands, de vryheid der Ingezetenen en de handhaaving der Volksvoor- rechten, ten eenigen Doel van uwe Wenschen en Poogingen gesteld? — Hoe haatlyk was de onmaatige en onwettige Heerschzugt in uwe oogen! en levert de Geschiedenis uwer Regeering niet duizende bewyzen op, dat gy, wel verre van die ondeugd te willen vestigen, die met Wortel en Tak hebt willen uitroeien, en tot dat allerlofelykst einde u de gedugtste Opofferingen hebt willen getroosten? — Hebt gy, —

De openhartige *Buchanan* zou tot in het oneindige toe zyne Vraagen hebben moeten op een stapelen, wanneer hy dus had moeten voortgaan; doch een zagte bloozing verwde de Vorstly- ke kaaken, en de Prins viel hem in de reden:

Uw goed hart voldoet my, gunstigoordeelende Vriend! Maar loop u zelf niet voorby! ik heb slegts myn pligt betracht, en ken te wel myne zwakheeden en veelvuldige tekortkoomingen, om niet te bloozen over uwe welgemeende doch overdreeven Lof- spraaken. Ik beminde, ja! myne Onderdaanen; hun geluk was het myne! Ik begeerde Vader en geen Heerscher over hen te zyn! Ik poogde het kwaade van hen te weeren en het goede hen te bezorgen! De grootste myner Vyanden durft niet zeggen, dat ik ooit mynen invloed ten verderf van myn Vaderland heb aan- gewend! De groote Les, dat het Volk niet om den Vorst, maar dat de Vorst om het Volk zy, zweefde my altoos voor oogen, en regelde steeds myne daaden! Alles wat ik in 't openlyk of in 't heimlyke verrigt heb, zyn spreekende blyken van dit myn ge- drag, — dat vooral in den jongstgevoerden oorlog op de strengste toets is gesteld geworden.

Buchanan boog zig, met een houding die zeer veel betekende.

Maar, ging de Prins voort, wat was dit meer dan myn pligt, die ik voor den Hemel en de Menschen met de plegtigste eeden bezwooren heb? —

Hoe veele Vorsten dagt ik by my zelve, zyn er die nog daag- lyks zweeren, maar die, —

Eensklaps schoof myn bedsteêplank naar beneden. Ik sprong beteuterd en verward overëinde; doch zag, dat ik geen nadeel geleden had, dan dat ik in myn zoetvoerigen Droom gestoord was.

In 's Hemels naam zend my toch spoedig de Pillen te rug.

Ik ben enz.

L U D E M A N.

NE-

N E G E N D E B R I E F.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Men mag de Voorzegkunde zo zeer verheffen als men wil, zy is echter geen weldaad voor het menschlyk geslacht. Volstrekt niet te weeten wat ons over zal komen geeft eene zekere weltevreden gerustheid, en bevestigt de streelende hoop, die altoos door de onkunde aan de naderende rampen ondersteunt word; maar kennis te draagen van onze naderende Lotgevallen vermindert het genoegen der vooruitgeziene gelukken, om dat de verbeelding ze altoos grooter schetst, dan ze inderdaad zyn, en veroorzaakt hartzeer en lyden voor den tyd, want de Onheilen, die men verwacht gevoelt men reeds lang van te vooren, eer zy een aanweezen hebben.

De ondervinding heeft my zulks in honderden gevallen doen zien. Hoe menig Meisje ging, met een hart vol wanhoop myn kamer uit, wanneer ik haar, op hooge order van myne Committenten, (de Planeeten,) aankondigde, dat zy, helaas! Maagd zou sterven! — en hoe menig bejaard Weeuwte, waaraan ik voorspelde, dat zy deezen of dien ten Man stond te krygen, snelde als op arendsvleugelen daar heenen, om het aangewezen geluk in de armen te vliegen, en juist daardoor zig een Zee van daaglyksche verwytingen op den hals te haalen, om dat zy, tegen 's Lands gebruik, door de hevigheid haarer kwaal genoodperst, zelf was uitgegaan, of, om het eigenaartiger uittedrukken, was uitgelopen, om het Deel haarres byslapens optezoeken!

Immers hangt gy uw Zegel aan deeze aanmerking, Vader *Gerhardus*? Gy zyt niet te vergeefs oud geworden.

En echter, onzinnige Mensch! gaat gy voort om uw eigen onheil, niet slegts te berokkenen, maar nog tot het uiterste te vergrooten! — Hoe zalig uwe onkunde in het toekomende ook voor u zy, gy dwingt echter den Hemel, om er u al de byzonderheeden van te ontdekken!

Maar uwe ontydige Nieuwsgierigheid zal zig zelve wreken, Ik heb het u voorspeld. Nu aan myn Droom:

* * * *

Buchanan stond nog by den Prins; ingewikkeld in een ernstig gesprek. Hy weidde breed uit over alle de Deugden, die den Mensch en den Burger versieren. Inzonderheid was hy wyd-luftig over de goede hoedanigheeden, die in een Vorst vereischt worden.

Dus schetste hy onder anderen de Maatigheid, die Moeder, of liever die Teelgrond van een reeks bekoorlyke Deugden. Hy betoogde, dat de met driften gezegende Sterfing, vooral twee klippen te vermyden had, waarop hy ganschlyk zig te gronde zeilen kon, den Wyn en de Vrouwen naamlyk.

De ondeugende *Jozina* lachte, want zy stond, zonder door de twee Spreekers gezien te worden, achter een Vygeboom, deeze leerzaame Onderhandeling te beluisteren.

Die zig in deezen te buiten gaat, zei *Buchanan*, verwoest niet alleen zynen tydlyken welvaart en gezondheid; maar ook zyne zedelyke vermoogens. Hy maakt zig onbekwaam ter uitoeffening van die pligten, door welks betragting de Goden beflooten hem gelukkig te maaken: Hy stelt de heerschappy over zynen Geest in de handen van anderen, die er belang by hebben, dat hy verdorven word! En, is den Schepter aan hem toevertrouwd, hy maakt alle die geen ongelukkig, over welken hy denzelven zwaait. Vleiërs en Baatzugtigen omringen zynen troon. Zy bedelen hem de voordeeligste Gunstbewyzen af, terwyl zy hem den vollen beker aanreiken, en dwingen hem den welvaart zyner Onderdaanen in reuzenteugen te verzuipen. En nog, myn Vorst! is er een erger kwaad dan dit! De vleiënde Onkuischheid, naamlyk, die met al de bekoorlykheeden der Liefde den onschuldigen Jongeling aanlacht; zyn hart en zeden verderft en verwoest, en niet rust voor dat hy in een grondlozen poel van eeuwige jammeren verzonken ligt. —

Jozina kon zig niet langer bedwingen. Zy vreesde een Profeetie te zullen hooren, waarvan zy ligtlyk de vervulling kon worden. Zy hief derhalven een Lied aan tot lof van de Liefde, en zong dat het langs boschen en velden klonk!

De Prins keek om, met eene zekere nieuwsgierlgheid, om te zien, wie dus stout de ligtverleidbare Jeugd aanvuurde. 't Is

Jo-

Jozina, zei hy tegen *Buchanan*, laten wy haar de vryheid en het vermaak van zingen geheel overlaten!

De Grysaart greep de Vorstlyke hand en kustte die met verwoering. Blyf getrouw aan de Deugd, die zo heerlyk in alle uwe handelingen uitschittert! zei *Buchanan*, terwyl hy den Prins naar eene der andere eenzaame Oorden geleidde, waar de dartele Zangeres hun zedig gehoor niet kwetsen kon.

Waaragtig, Vader *Gerhardus*! op dat tydftip was ik ook zo deugdzaam en kuisch, dat ik myn ooren wel met geöliede wol zou volgepropt hebben, om de kittelende minnezang van *Jozina* niet te hooren! — maar, helaas! hoe spoedig gevoelde *Ludeman*, dat hy geen Vorst was! — *Jozina* sprong darte-lende te voorschyn; en elke eene haarer lachende kaaken pers-te my den vuurigften wensch af, om ze by verdubbeling te kusschen.

ô Gy arm, zondig Sterveling! welk eene deerlyke prooi zyt gy van uwe eigen Hartstogten! — Als raazende honden schenden zy onöphoudlyk op uw weereloos hart aan, dat wel verre van tegen dien aanval bestand te zyn, elk oogenblik uitziet en reikhalst, om aangevallen te worden! — Als gy dit bezeft, erken dan de grootheid van den Held, dien ik, droomende, ten toneele voere!

Jozina lachte een goede poos eer zy iets zeide. Haar gelaat echter verkondigde my haar hart. In weerwil haarer betoverende bevalligheid, die my als met geweld medesleepte, gevoelde ik echter iets, dat naar afkeer zweemde. Had *Jozina* leelyk geweest, Vader *Gerhardus*! — ô ik had haar handelwys met afgryzen verfoeid.

Veeltyds zyn het niet de daaden, maar de Perzoonen, die ons oordeel bezig houden. Een lief, aartig bekje mag tegen een jeugdig hart, zig zelf ten sterksten vergrypen, men zal de beleediging ten treffendste gevoelen, doch echter gemaklyk verdragen kunnen.

ô Die Deugd, die Deugd! riep zy, schaterende van lachen uit. Als een sneeuwbal voor het keukenvuur zal zy verdwynen.

En hier van scheen zy zo zeker te weezen, dat zy daadlyk naar *Gezina* snelde, om haar ter hulp te neemen, in de uitvoering van het Plan, dat zy ontworpen had.

Gezina! gy kent dien Heer wel, die hier logeert?

ô Ja! zeer wel! zei deeze andere Schoonheid.

En gy begrypt dat Hy, —

Waardig is bemind te worden!

Maar dat Hy, —

Moeilyk tot wederliefde zal te beweegen vallen!

Om dat Hy, — Deugdzaam is?

Hm! Hm! — Om dat hy een Liefste heeft!

Jozina sprong achter uit. Bleekheid bedekte haar gelaat, Haar tong weigerde te spreken. Haar ziel joeg haar ten boezem uit. Gezina zag het; verwonderde zig en bleef haar spraakloos aankyken.

Vader *Gerhardus!* welk een Alvermoogen bezitten de mooië Meisjes niet! Staatzugt, Kroonen, Troonen, Wysgeerte, Zedigheit, Deugd, Ongevoeligheid! — dit alles zyn maar beuzelingen in haare oogen! deeze kunnen zy weglonken en wegkuschchen! Maar stel haar tegen haar zelve, dat is, neem een Liefste! en gy word onverwinlyk! — De Vrouwen zyn volmaakte Tegenstrydigheeden, zy vernietigen elkander.

Zo onmooglyk echter als het was, dat Jozina altoos in die verbaazende en verflaagen houding kon blyven staan, zo onmooglyk kon Gezina haar altoos blyven aankyken. De laatste opende gevolglyk haare verwonderde lippen, en sprak:

Weet gy dan niet, Jozina! dat Hy Sofia bemint?

ô Neen!

En wel zo onuitspreeklyk bemint, dat geen een Landmeisje, hoe schoon en bevallig, iets in 't minst op zyne verliefde ziel vermag! — Gy kunt hem voor een fraai Beeld houden, dat overal, waar gy hem bezieet of aanraakt, een steen blyft.

Laat hy beminnen, Gezina! — laat hy tot raazens toe beminnen! — Schiet er niet altoos een plaatsje over, in het hart van een welgemaakte Jongen, waarin hy, ter sluik, de zugtjes van een kwynend Meisje ontvangt en verbergt? Zou hy *Sofia* zyn hart niet kunnen wyden, en my, —

Zy drukte haare denkbeelden niet uit door woorden, doch haare gebaarden joegen my het ziedende minnebloed door de aderen.

Gezina stak de nagel van haar voorste vinger in den mond, en haar hoofd meer dan gewoonlyk vooröverbuijgende, loerde zy onder uit, even als een Jood van den ouden Dag naar het Heiligdom.

Zou een Vorst, Jozina! zig zo laag vernederen, om een arm Tuinmeisje Gunsten te bewyzen, om welken te genieten, de Godinnen arme Tuinmeisjes zouden worden?

Gezina! kent ge my?

Deeze vraag was zo doordringende, zo treffende en drukte zo veel uit, dat het merg in myne beenderen er van ontroerde. *Kent gy my?* verbeeld u deeze Vraag, deeze almachtig veelbetekenende vraag, op de hemelsche lippen van het liefstalligste en schoonste Meisje! — Wat Sterfing kan ze beantwoorden, zo lang hy jong is? —

Ik had zo veel met deeze allergewigtigste vraag te doen, dat al de Schilderingen uit myn droomend brein verdweenen, en al de Werktuigen van myn verstand en gevoel in de gedugtfte beweegingen geraakten, om de veelvuldige betekenissen deezer Vraag te berekenen, en, (als 't my vergund is een kunstterm te gebruiken,) te penetreeren.

Ik ontwaakte, en ben tot heden bezig met de oplossing van dit onöplosbaar Vraagstuk, zonder de breette van een Zandkorreltje nader te zyn, dan toen ik begon.

Overweeg het zelf eens, *Vader Gerhardus!* en om dit wel te doen, zal ik u tyd geeven en myn brief fluiten.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

TIENDE BRIEF.

Vader GERHARDUS aan JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN.

De Duivel haale u, met uwe vervloekte Wisfewasjes en Leugens, die gy my in de hand zoekt te stoppen! Ik heb u bezwooren om my eene Profetie te leveren, en gy geeft my een Romannetje, dat gy mooglyk van het een of ander Koffiezakje of Peperhuisje hebt afgeschreeven! — Moet gy my dan even eens behandelen, als een jonge Jufvrouw, wie gy eene verliefde Historie in den schoot werpt, om uw hof by haar te maaken?

Met die Tuinmeisjes, en oude Mannetjes kunt gy my in 't geheel niet vermaaken. Een Profetie moet op hooge toonen klinken! er moeten van éénberstende Wolken, Donderflagen, Blikfemfchigten, Waereldbranden, Starrenverzinkingen, Goden en Go-

Godinnen in gezien, in gehoord en in gevoeld worden! — Dat eerst zyn de rechte Voorzeggingen, — uwe vertelling is maar beuzelaary, die, als ze zo voortrolt, my gewislyk het besluit zal afpersen, om u te ontërvē.

G O E D A A R T.

E L F D E B R I E F.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

De Mensch wil zyn zin hebben, en eerder kent hy geen genoegen of geluk. De zin, ik beken het, is dikwils grillig en dwaas, doch wat schaad zulks in allen gevalle? Indien de bestemming van ons, verwonderlyke Weezens, geluk en genoegen is, dan zyn zekerlyk de wegen, die dat oogmerk moeten doen bereiken, ook tot in het onëindige onderscheiden; en hoe gemaklyk laat het zig dan betoogen, dat onder die veelerlei Hulpmiddelen, ter bereiking van dat groote Doel, ook zodanige gevonden worden, die wy glimlachende beschouwen en waarvoor wy de schouders optrekken! — De Mensch moet gelukkig weezen! en waar toe nu verder een angstig en vies onderzoek naar de wyzen waarop en waardoor hy het word!

Gy hebt een Profetie van my, als 't ware, met geweld, afgedwongen! Ik heb er u een geleeverd, en wel zo zuiver als er immer een uit de Baarmoeder der Planeeten is voortgekomen. — Gy lacht er mede en noemt het, op den veragtlyksten toon, een Romannetje! — Ik zou hier, — Doch ik herinner my uwe bedreiging. — Gy hebt gelyk, Vader *Gerhardus*! een Profetie moet hooger klinken. — Ongelukkiger Weezen dan een Voorzegger leeft er onder het Firmament niet.

ô! Dat gy myne Pillen had doorgeslikt!

* * * *

Een geweldige Donder, die Bergen en Rotsen deed daveren en schudden, en een yslyken weergalm door de stikdonkere Val-

Valleiën deed rondwandelen, vervulde een half Waerelddeel met den harttoenypendsten schrik, en deed het klamme doodzweet van de sidderende kaaken des halven Menschdoms druppen: de geweldige forceeringen, die de geheele Natuur, door dit alvermoogend Verheveling onderging, waren boven alle beschryving en verbeelding. De gunstige Duisternis bedekte ze voor het oog der verbaasde Stervelingen; en zou, geduurende dit onweder, dit medelyden bestendig hebben blyven toonen, doch de Hemel scheen derwyzen vertoornd te zyn, dat alle soorten van sidderingen door den Sterfling beproefd moesten worden! en daarom schoot de blaauwe en breedgepunte bliksem van het eene einde der aarde tot het andere! — Zyn hevige gloed ontdekte de jammeren, die de verpletterende Donders hadden aangerigt! De verwoesting was zo groot, dat er voor de bliksemflitsen niets anders te doen viel, dan de Puinhoopen aantesteeken! — En zie daar een half Waerelddeel in ligterlaaië vlam!

Medelydend hart! deelneemend Mensch! wend uwe oogen schielyk af van dit Toneel der volmaaktste Ellende! Gy zoud wegsmelten van droefheid, want de beschouwing daarvan overtreft onëindig de akeligste schilderingen van de verbeelding, die den gedoemden martelt. — Maar, neen! kom en aanschouwze, en steek de meewaardige hand uit, om te — redden, zou ik zeggen, indien het mooglyk ware, dat er redden aan was.

Waar toe, zegt de Wysgeer, deeze omkeering der Natuur! deeze vernieling van den zegen der Aarde, dit bloedbad, deeze schrikstoneelen? wat voordeel heeft de hand, die dit alles omkeert? Zullen de Puinhoopen, zullen de Lyken, zullen de overgebleevene Weeklaagenden en Wanhoopigen den Verwoester zegenen? Zullen zy hem Lof toezwaaiën? Zullen zy hem eerbiedigen? Zullen zy hem beminnen? — Vader *Gerhardus*! gy hebt overvloedig tyd om deeze Vraagen optelosfen, ik stel ze u ter hand.

Verwonder u niet, dat deeze brief zo kort is! verbeeld u eens naauwkeurig en in al deszelfs yslykheid, alles wat er in verhaald is, en eer gy halver weg zyt, is uw hart reeds toegekneepen, van angst en doodschrik.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

D

TWAALF.

T W A A L F D E B R I E F.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

't **I**s waar, ernstige Vriend! de Grillen en Dwaasheeden zyn verre beneeden de waardigheid van den Mensch. Hy is te edel, te verheven, om zig met die nietige Beuzelingen optehouden, welken een Ezel, (dat domste Dier onder de vierpootige Wandelaars,) voorby stapt, zonder ze met den geringsten opslag zyner ooren te verwaardigen.

Wy zyn echter zo geneegen, Vader *Gerhardus!* om onze ziel aan al die wisselwasjes te heften! mischien is de reden daarvan veelligt deeze: Om dat wy geen Ezels zyn.

Ik ging met deeze ernstige Denkbeelden te bed. De Nanagt was naauwlyks gekomen, of, ten uwen gevalle, droomde ik.

* * * *

Alle ongelukken, wederwaardigheeden, rampspoeden, onheilen, ellenden, jammeren, en met een woord, alles wat kwaad was voor vleesch en voor geest, scheenen hier als in een punt te saam vergaderd. De Zon was door de Egyptische Nevelen heen gebrooken. Zy rees wel met haare gewoone Majesteit, doch haar anders zo zeer opflikkerende glansch verleende niemand troost, bezorgde niemand genoeg! Men beschouwde haar als een Fakkel in de Gevangenis der Inquisitie, die de ake-
ligheid des kerkers; de yslykheid der foltertuygen, en de wonden en etterbuilen der gepynigde en gevilde ketters ontdekt. — En welk mededoogend hart kan verpligting aan zulk een Fakkel hebben?

Ik waag het niet, om u slegts den Index der Ellenden te bezorgen, welken ik in die onmeetlyke uitgestrektheid beschouwde! — Die vreeslyke Donderbui had gansche Dorpen verwoest: de omvergesmeeten Huizen rookten nog. De van alles ontblootte Inwoonders zaten nog op den puin harer verguisde
Va-

Vaderlyke Erfdeelen! Zy zagen er bleek, ongedaan en verma-
gerd uit! Zy sidderden als er flegts een kalksteentje by haar ne-
derviel, want hunne verbeelding was derwyzen ontsteld, hun
zenuuwgestel derwyzen in beweeging, dat zy elk oogenblik de
hernieuwing van de woedende Donderbui verwagteden, en
luidkeels gilden, terwyl zy hunne hooplooze handen naar den
Hemel heften, van waar zy echter geen uitkomst verhoopten.

Ik schilder niet gaarne deeze akeligheeden, waarom ik er
spoedig zal aftappen. Alleen moet ik u de groep wyzen, die
my nog ontroert wanneer ik er aan te rug denk.

Lizette had een Minnaar, een Jongeling van den Hemel ge-
zegend, met schoonheid, deugd, verstand en rykdom. Hy
beminde het Meisje, schoon zy maar middenmaatige schoon-
heid bezat, en het goed deezer aarde het deel haar erve niet
was. — Men kan over de smaaken niet oordeelen. — De
Jongeling stelde zig voor met haar gelukkig te zullen weezen;
hy volgde de inspraak van zyn hart, en bekreunde zig aan de
Vooroordeelen van den Adel en den Rykdom, zoo min als aan
de kwaadsprekenheid en Neusöptrekkingen der veelvuldige
Schoonheeden, die allen te vergeefs op den Jongeling hunne
Lonkjes, Lachjes, Handknypingen, Trekkebèkjes en al hunne
verdere Aaperytjes verspild hadden, en die *Lizette* wel vyftig-
maalen lelyker uitkreeten, dan zy in de daad was.

Dat *Lizette* in den haat was, behoef ik u niet te zeggen. Het
gansche Gilde der verliefde Meisjes beschouwde haar als een
Beunhaas, die haar Waaren niet mogt uitstallen, en nog min-
der verkoopen, om dat zy geen Gildezuster was, nog, volgens
het gestreng oordeel, weezen kon.

Het gelukkige Schepzeltje gevoelde evenwel het onaangena-
me van deezen algemeenen haat niet. *Ferdinand* keek haar
fmoorlyk verliefd in de oogen; en even als het yzer naar den
magneet, trok haar hartje naar het zyne; hy sloeg zyne armen
om haar welgemaakten middel, en drukte haar teder en vuurig
tegen zyn boezem, alwaar altoos de Hemel voor *Lizette* was,
want daar ontving zy duizend kuschchen, en elk kuschje was voor
haar even als de aanraaking van een Engel! Hoe kon zy nu in
deeze omstandigheeden aan de nydige Schoonen denken? Deeze
bevonden zig immers op aarde! deeze vermeerderden zelfs het
genoegen van *Lizette*, want hoe gelukkig, hoe onbegrypelyk ge-
lukkig is het Meisje niet, dat een Vryer heeft, die door al de
greetige Toekykertjes begeerd, bewonderd en benyd word!

Lizette kende ook de waardy van haaren fchoonen en beminlyken *Ferdinand*. Als hy even den mond opende vloog zy, en als hy eenen wenk gaf, zag hy alle zyne begeertens vervuld.

Middenmaatige Schoonheeden, die dit gemis door vriendlykheid, behaaglykheid en getrouwheid aanvullen, zyn de beste Vrouwen; fchoon ze over 't algemeen de beste Vrysters niet zyn.

De twee hartlyk Verliefden ftonden op 't punt, om het hoogfte geluk der Liefde te fmaaken; zy zaten aan de vrolyke bruiloftstafel, toen de donder opkwam, en *Ferdinand*, op de borst en in de armen van *Lizette*, te pletteren floeg!

De Bruid was niet getroffen, wat het lighaam betrof, — maar haar ziel fcheen, even als een ftaalen degen door den blikfem in deszelfs fchede, geheel vernietigd te zyn! — Als een leevenloos beeld ftond zy! — en al die haar Gefchiedenis wisten, en het waagen dorsten het oog op haar te vestigen, ging een koude doodhuivering over 't gansche lyf.

Dergelyke Gebeurtenisfen waren er met duizenden! Myn oog aanfchouwde ontelbaare van zulke yslykheeden! Ik heb eene der gemaatigdste uitgekoozen, om uwe medelydende ziel niet geheel uit elkander te fchroeven, en u echter van het overige een bezef te doen verkrygen.

Ik kon my de waare reden van dit alles niet te binnen brengen. Een regtvaardig Bestuur, een zuivere geneegenheid voor het veelbehoevende en altoos ongelukkige Menschdom kon het niet zyn, en echter de gruwel der verwoesting was daar! —

Myn lieve Vader *Gerhardus*! voor de meeste Waereldfche Zaaken en Gebeurtenisfen hangt een ondoorzigtig Gordyn! Wy ftikziende Stervelingen, ten opzigte van het Geheel, bezien door het fterkvergrootendst Miskrofscoop de byzondere deelen der Waereldhiftoire, en trekken daar uit veelal het onrechtvaardigste en hoonendste befluit ten aanzien van de Oppermagt.

Ik hoop in myne volgende Droomen, de waare beweegreden deezer yslyke omkeering, voor my blootgelegd te zien. Intusfchen kunt gy er naar raaden.

Eens vooräl, myn goede Vriend! heb ik u onder den aandagt te brengen, dat, ingevolge uw verzoek, myne Droomen derwyzen profeetifch zyn, dat er geen jota of tittel in gevonden word, die niet zyne toekomstige betekenis heeft, en die juist vervuld ftaat te worden, mits dat gy de zaaken, (die, gelyk een droom medebrengt, veeltyds duifter zyn, en niet op zyn reg-

regte plaats staan,) weet te begrypen zoo als zy begreepen moeten worden.

En vermits ik u thans aanmerk als een myner Patienten, die voorschriften ter geneezing uwer Nieuwsgierigheid van my vordert, zal ik u ook Doctoraal behandelen, dat is, zo veel geld van u trekken, als maar eenigzins gevoeglyk en mooglyk is; tot dat einde zult gy my voor elken brief betaalen, even als of ik u eene visite gaf. Dit is een voldoende reden voor de kortheid myner brieven.

L U D E M A N.

DER TIENDE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Indien het mooglyk ware, dat alle de Elementen saamspanden, met het yslyk voorneemen, om u, in alle vier de Waerelddeelen te vervolgen en te mishandelen, ('t welk, om u niet te doen verschrikken, volstrekt onmooglyk is,) dan zoud gy er eveneens aan toe weezen als of gy in Abrahams schoot zat, in tegenstelling van den toestand, waarin gy u bevinden zoud, wanneer gy een Meisje, dat tot stervens toe op u verliefd was, en dat het er op gezet had, om u te bezitten, 't zy dan links of rechts, voor 't hoofd had gestooten en finaal van de hand gewezen. De woede en wraak van een Vrouwlyk Schepzel gaat alle beschryving en verbeelding te boven! — Alle gehuwde Digters, die immer in 't geval zig bevonden, om hellen of Duivels te schilderen, zyn altoos het best in dergelyke Tafe-reelen geslaagd, wanneer zy hunne Gade's maar te copiëeren hadden! — De Natuur levert altoos de beste voorbeelden.

Onthoud deeze Aanmerking, by het vervolgen myner Profetische Nagtgezigten:

* * * *

Jozina had alle haare bekoorlykheeden te baat genoomen; al het fraaië waarmede de Natuur haar zo ryklyk begiftigd had,

ontbloote zy, in zo verre de ontblooting, maar in den strikften zin geene onbeschaamdheid kon genaamd worden. By het betoverende naakte voegde zy de verleidingen der kunst, en geene Voorfchriften van bevalligheid, die immer door de minnende Sexe zyn uitgedagt, bleeven door dit mangraage Meisje onopgevolgd.

Dit Instinct, *Vader Gerhardus!* moet er zyn, of de Waereld wierd een Woesteny. Ik kan my niet begrypen hoe de Jongens van den ouden tyd zo gek waren, om die neuswyze, spytige en ongevoelige Meisjes, door heggen en struiken, slooten en moerasien, zo onvermoeid naarterennen; daar de ondervinding hen toen zo wel als nu, ten duidlykste moest leeraaren, dat dit spytige Goedje, nimmer een liefstallig en gelukkig Egtgezelschap kon opleveren. — Bedenk echter, oude Vitter! dat er geen regel zonder uitzondering is, en dat het goede, buiten deszelfs paalen gedreeven, in een weezenlyk kwaad ontäärt.

Jozina nam de geleegenheid waar, dat de deugdzaame Prins ongemeen opgehelderd van ziel was, en, op den schoonsten dag, de zuiverste en vervrolykendste lugt inademde.

Zy stond voor hem, met eene deftige houding, en een gelaat van hemelsche uitdrukking.

De Prins kon zyn oogen niet gelooven; hy meende dat de vroegere Tyden, waarin de Engelen gemeenzaam met het Menschdom verkeerden, waren wedergekomen: dit, ten minsten is volmaakt zeker, dat hy haar niet voor het Tuinmeisje *Jozina* herkende.

Zy liet een zuchtje! Hy begreep er de meening van, en reeds opende hy de lippen, om haare Schoonheid te bewonderen, toen de nog hemelscher *Sofia* hem voor de verbeelding schoot, en meer behoefde hy niet, om een buitengemeen hoflyk Compliment tegen de verlangende en brandende Verliefdheid te maaken, en zig schielyk uit deeze aansteeklyke lugt wegtepakken.

Jozina zag in den beginne zyn overgeboogen hart: Zy gevoelde zyne ontluikende Wederliefde, met de vuurigheid van een agttienjaarg Meisje; en meende zo oogenbliklyk toetschieten, om den schoonen Vorst te omhelzen, want hier mede wist zy, dat het groote werk der minnery voltooid kon worden.

Doch toen de Prins zig omkeerde! — ô *Vader Gerhard!* toen hy zig omkeerde! — toen dagt ik niet anders, of de gan-

ganfche Waereld keerde het onderfte boven, en uw nederigen dienaar *Ludeman* met de zelve.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

V E E R T I E N D E B R I E F.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Waarom worden onze eerfte wenfchen, de grondwenfchen onzer Ziel niet meer vervuld? Waarom loopen wy altoos op de baan des Geluks met handen en hoofd vooruit, in duizend gevaaren om hals en armen te breeken, zonder byna ooit dat puntje van genoegten te bereiken, waarom wy zo vehement hard loopen? Waarom, — Maar myn lieve *Gerhardus!* Waarom vermoei ik myn arm hoofd met deeze vraagen te verzinnen, daar gy er het zelfde antwoord op zult geeven, dat ik er my zelve reeds honderdenmaalen op gegeeven heb.

* * * *

Gezina! Gezina! dus riep een ftemme des donders, terwyl er by elke letter een geweldige blikfem door de zwartbewolkte benedenhemel fnorde. Het bofch daverde; de Rotfen weergalmde, en alles, wat ooren en gevoel had, verborg zig in de diepfte holligheeden van het beroerde aardryk, of vloog naar den oever der Zee, om in de woedende Golven den dood te zoeken, vermits het wiskunftig onmooglyk was, om den angst en den fchrik te verduuren, die op den kletterenden donder en fchitterenden blikfem zig over 't aardryk verfpreide.

Dit Onweder was eigenlyk geen Onweder, dat van het vorige door my befchreeven Onweder verfchilde, neen! Vader lief! het was het zelfde, en ik vertel u hier mede maar, wat er de aanleiding en de oorzaak van was.

Gezina was het, die haar Tuinkameraadje, op dien verfchriklyken toon tot zig riep, in 't eigen oogenblik, dat de Prins, met de diepfte veragting, zig van haar afkeerde.

Ik

Ik zie u, dunkt my, reeds schuimbekken van kwaadäartigheid over deeze Historie! — *Hoe*, zult gy uitbulderen, *Een veragtyk, nietwaardig Tuinmeisje, een Wormpje met verliefdheid geslagen, steekt even het zwakke kopje in den wind, en roept aan haar nietnoemenswaardig medeveldslakje, om dat het door eene welverdiende teleurstelling zyn toornetje voelt opryzen, — en zie daar, geweldige Donders, Bliksems, Aardbeevingen en Water en Zeeberoeringen!*

Hoe ongelukkig zyn de Stervelingen, wier zwak het is voorbaarig te oordeelen! Overal vinden zy stof om kwaad en driftig te worden, en altoos kunnen zy verzekerd weezen, van eindlyk beschaamde kaaken te zullen draagen!

Weet gy dan niet,

1. Dat het een Droom is, waarin alles wonderlyk en gemeenlyk verkeerd is?

2. Dat het een Profetie is, die met duisterheeden moet opgevuld zyn, ten einde elk en een iegelyk, er een toepassing naar zyn welgevallen op zou kunnen maaken?

3. Dat, al ware het geen droom, al ware het geene Profetie, het evenwel eene waare Geschiedenis zou kunnen weezen? Kon *Jozina* geen Godin zyn, die, onder de nederige gedaante van een Tuinmeisje op de aarde rondwandelde? Zyn de Godinnen niet meer verliefd geweest? en kunt gy, die in de kunst van Voorzeggen geloofd, niet in het aanweezen der Godinnen gelooven?

4. En eindlyk. Dat al ware het geen Godin, is het dan nog niet mooglyk? Is het dan nog niet vast en zeker gebeurd? Want, was *Jozina* geen verliefd en vergramd Meisje? —

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

V Y F T I E N D E B R I E F.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Er zyn zekerlyk gedugte gaapingen en onvolkomenheeden in de Geschiedenis welke ik de eer heb, om op uw bevel te beschry-

ſchryven, doch dit moet gy daaraan wyten, dat het teffens een Voorzegging moet zyn, die allerhande Uitleggingen moet kunnen lyden.

Om u dan de Sleutel in handen te geeven, waar door gy u in ſtaat zult bevinden, om tot in het middenpunt deezer Verborgenheid door te dringen, zal ik u zeggen, dat *Jozina* eene Godin was, doch van een byzonder foort. Zy behoorde eigenlyk tot die Magten, waarvan *PAULUS* zegt dat zy in de benedenlugt huisvesten.

De Vorstlyke, de beminlyke en deugdzaame *Sofia* was het voorwerp van haaren haat geworden. Deeze bezat te veel begaafdheeden voor een Sterveling in haare oogen. Zy had derzelve ondergang bezwooren en was ten dien einde op aarde gekomen, om onder het voorkomen van een ſchoon, bevallig en ſnoepziek Meisje, den kuifchen en verſtandigen Prins te verleiden, en geheel van *Sofia* aftetrekken.

Gy zult my niet kwalyk neemen, dat ik hier een magtig einde agter uit ſpring, om al weer iets te verhaalen, dat abſolut tot de Historie behoort, en dat een andere Geſchiedſchryver u zekerlyk onëindig fierlyker verteld zou hebben. Deeze zou zeer toevallig den Prins een Boezemvriend hebben doen ontmoeten, welken hem in langen tyd niet gezien had, en die niets van de voorvallen van dien tyd wist, 't welk dan den Prins geleegenheid zou gegeeven hebben, om een breed verhaal van alles te doen, enz. Doch ik zal u genadiger handelen en rond weg u de zaak verhaalen.

De deugdryke Princes, doortrokken met alle gevoelens van nederigheid en menſchenliefde, beſchouwde haare Onderdaanen, als Menſchen, gevormd door de zelfde hand en tot het zelfde heilryke einde, waartoe zy het toneel deezer aarde betrad. Dan, het Menſchdom was verre van die Voorschriften der Volkomenheid afgeweeken, welken het by dezelfs aanvang waren voorgelegd. Het was geheel ontaart van die Deugden, welken men volſtrekt betragten moet, wil men gelukkig zyn. Het was onkundig, ondeugend, welluſtig, trotsch en heerschezugtig geworden. Hier door klommen de menſchlyke behoeften tot eene ontzaglyke hoogte, waaruit weldra de noodzaaklykheid van algemeen bewind of regeering gebooren werd; zo dat de Samenſchoolingen of Maatſchappyen noodwendig een Hoofd moesten hebben, wilden zy beſtaan, want zy hadden zo wel ontzaglyke Vyanden van binnen als van buiten.

Uit hoofde der algemeene neiging onder de kinderen Adams om te heerschen, en vermits het overvloedig te kort komen van veelen deezer, in die groote en edele kunst, waren de Heerschers der aarde, gevolgelyk, over 't algemeen ook die geenen by lange niet, die zy behoorden te zyn. Zy beschouwden zig als Nummer Een van het getal Zielen aan welks hoofd zy zig bevonden! als het middenpunt, om het welk zig alles bewegen moest! Zy verbeelden zig de Goden der aarde te zyn, om wiens wil alles geschapen was, en op wiens wenk alles vliegen moest! Armoede en slaafsche Nederigheid beschouwde zy als de vastigheeden van hunnen zetel! en het waarheidspreeken was by hen derwyzen gezien en welkom als, (vergun my, Vader *Gerhardus*! uw spreekwoord te gebruiken,) als een schigtig paard in een Porceleinwinkel.

Het rechttegenövergestelde was waar in de Princes, en juist daarom werd zy het voorwerp der bitterste en wrevelmoedigste vervolging van onze benedenhemelsche magt, Godinne *Jozyntje*.

Zy wilde haare Onderdaanen ryk, bloeiënde en gelukkig maaken, en in 't bezit stellen van al die Voorrechten welken de Hemel en de Natuur hen geschonken hadden, of er hen recht en aanspraak op verleenden. — Erger pots kan men den Dui-vel niet speelen. 't Is zyn belang niet, dat de Menschen zyn zo als de Vorstlyke Schoonheid hen begeerde.

De Prins beminde haar te teder, en was het zo volmaakt met haare eens, dat hy, al had zyn eigen Deugd hem dien grootmoedigen weg niet aangewezen, evenwel haare poogingen zou ondersteund hebben.

Dan, er was een zeker Volk, dat altoos de Waereld in beroering had gebragt, dat onkundig, dom, woest en wreed, zig steeds ten werktuig, in de hand van eenige listige Grooten, (die de schoone inrigtingen en wetten van de deugdryke en zagtmoedige *Sofia* niet verdraagen konden, noch er onder bukken wilden,) had laten gebruiken! dit Volk hitste men aan; kocht men om; en het woelde en woedde zo lang tot dat alle veiligheid voor den goeden Prins en de goede Prinses geheel verloren waren, en zy hol over bol uit hun ryk moesten vlugten.

Zelfs had het de koenheid om de Vorstin gevangelyk wegtevoeren!

Jozina was van dit alles de oorzaak! de eeuwig vervloekte *Jozina* berokkende dit helsche spel; want vermits zy een Meisje, — ik wil zeggen, een booze Geest was, voer zy in de
zie-

zielen van het bevooroordeeld gemeen, en niets minder was den toeleg, dan om *Sofia* zo al niet van het levenslicht te berooven, ten minsten voor altoos in de gevangenis te houden.

Een Hemelhooge berg, die verscheiden spitsen door de Wolken stak, en in deszelfs midden een onberekenbaar diepen Afgrond had, leverde de smeedplaats op, waar de kluisters gereed gemaakt werden voor de onschuldige Prinses.

Ik nam het besluit deezen berg te beklimmen, ten einde hem van onderen tot boven, van binnen en van buiten te leeren kennen.

Ik worstelde met ongelooflyke moeite, door heggen en struiken, door distels en doornen; over puntige rotten, en scherpe kanten, van waar men in de afgryslyke steile valleijen nederkeek. Ik kroop op handen en voeten, even omtrent als een zwaarlyvige Honingby tegen een spiegelruit; duizendmaalen in gevaar om van boven neder te tuimelen, — en dan, myn goede *Gerhardus!* had ik ongetwyffeld in meer dan honderd duizend stukken geweest, alvorens ik ter plaatse myner legging gekomen ware.

Lieve God! zei ik onderweg, wat haalt de arme Zondaar zig niet al moeiten en gevaaren op den hals, waarmede hy niets te maaken had! — In aller Heiligen Naam, wat doe ik toch op deezen vervloekten berg! Ik sloeg my zelve met vuisten en nam het besluit om ylincs weder naar beneden te ylen.

Ik keerde my zorgvuldig om, — maar, — Hemel! hoe groot was myne verbaasdheid! De berg, onder my, was geheel verdweenen; de brok, die boven my was, hing geheel in de lugt, even als een andere Aardbol. Ik zag naar de laagte en fidderde, want de vier Waerelddeelen waren zo geweldig klein voor myne oogen geworden, dat ze elk nog zo groot zig niet vertoonden als een kruis in een mansbroek.

Hoe het bykwam weet ik niet, maar zeker is het, dat ik myn handen los liet, en een allerafgryslyksten val deed! Gelukkig dat ik droomde en te bed lag.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

 Z E S T I E N D E B R I E F .

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Ik moet het herhaalen, Vader *Gerhardus*! en ik bezweer u en alles wat aan den wand pist, om het by alle geleegenheeden te herhaalen: Er is geen gevaarlyker, geen kwaadaartiger Goedje, dan verliefde Meisjes, die te leur gesteld zyn! Ik heb u reeds een klein stukske der zaaken vertoond. Dat onweder heugt u zekerlyk nog, en dat heb ik, op geen vyftien duizend gedeeltens na, in al deszelfs verschriklyke uitwerkzels beschreeven, zo als het waarlyk is voorgevallen! — die dingen zyn veel te yslyk om geleezen en herdagt te worden.

En nu geloof ik dat onze Profetie, in derzelver historiëelen saamenhang, compleet is, tot dus verre.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

Z E V E N T I E N D E B R I E F .

Vader GERHARDUS aan JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN.

Gy zyt een verwonderlyk Man! Gy maakt ons boos en goed, louter naar uw welgevallen. Zal ik dan eeuwig de speelbal uwer grilligē invallen weezen?

Gy verhaalt my een Geschiedenis, die zo belangryk voor my geworden is, dat ik alle morgens naar uw brief zit te gaapen, even als een jonge Spreeuw, die men pas uit het nest heeft ge-
noomen.

En gy, Beul uwer Vrienden! zend my een brief, die zyn opbrekens niet waardig is.

Nog heeden maak ik een ander Testament, zo Gy niet! —
Gy verstaat

G E R H A R D U S.

A G T T I E N D E B R I E F.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Wel verbaazend, riep *Christoffel*, welk een onweêrsbui! —
De Waereld zal gewislyk vergaan!

En, vroeg *Gezina*, weet gy wel, wie daar de oorzaak van is?
Stoffel keek haar met een veelbeduidend oog aan.

Die vraag, zei hy, staat niet in de Catechismus.

Lompe Vlegel! hernam de Schoone, kan men dan geen andere vragen doen, dan die in den Catechismus gevonden worden?

Ja! Ja! gaf *Stoffel* ten antwoord. Maar wie dondert er dan zo?

Jozina! —

Hoe! *Jozina*? — dat hebt gy abuis! Kan *Jozina* zo mooi donderen? — Neen! neen! dat kan niet zyn.

Gezina haar beide elleboogen opwaards steekende, zwoer dat het zo was.

Christoffel wist niet of hy blyde of verbaasd moest worden. — Want, tusschen beiden gezegd, hy had *Jozina* reeds een compliment van liefde gemaakt, en dit mangraag Meisje had hem zoete woorden genoeg gegeven, om hem te doen begrypen, dat zy hem onder de hand gaarne eenige gunstjes wilde bewyzen, die men daaglyks niet genieten kon; want waaragtig, *Vader Gerhardus*! *Stoffel* was een welgeschapen Jongen. Zie, hy had beenen als een Model, en zag er bloozende en blank uit. Hy was zekerlyk wel wat dom, doch *Jozina* begreep, dat hy haar tot geen Preêkheer behoefde te verstreken.

Als de Jongens er maar wel uitzien en gezonde knokken hebben, dan zien de Meisjes op de rest niet.

Dat had ik nooit gedacht, voer *Stoffel* voort, dat *Jozyntje* zulk een verbruid geweld kon maaken.

Welk een eer voor u, beet *Gezina* hem in 't oor, wanneer gy eens zulk een Vrouw hebt. Gy zult de opvolger van Jupiter weezen!

Ja! maar myn lieve *Gezyntje!* zei de arme bloed, met de traanen in de oogen, wanneer *Jozyntje* het by geval eens in het hoofd mogt krygen, om my uit het bed te donderen? hoe dan?

Het Meisje glimlachte. Uit het bed is niet wel te denken, daar zyt gy veels te gezond toe! antwoorde zy, hem zagtlyk over de wang ftrykende; maar wat er buiten het bed zal gebeuren, dat is twyffelagtig: maar ingevalle het zo al eens mogt zyn, dan blyft gy onder de Goden geforteerd; gedenk aan Phaëton! —

God behoeft my, riep *Stoffel*, dat ik ooit een Kaareton worde! — Een Vrouw, die donderen kan begeer ik niet. Maar, *Gezyntje!* neem my niet kwalyk, dat ik wat nieuwsgierig vraag! Dondert gy ook?

Och neen! antwoorde het gulhartige Meisje, en ondertusfchen blikfemde zy met haare oogen tot in het hart van den gevoeligen *Christoffel*, dat hy groen en rood werd. De arme jongen stotterde van dat oogenblik af, en de menschlievende *Gezina*, over alle de voorfchriften der mode en volksgebruiken heenftappende, nam hem zeer familjaar in haare poezele en hengelblanke armen.

Stoffel ftond geen oogenblik in bedenken om haar eene eeuwigge liefde te zweeren.

Hoe hard het ook vallen moge voor eene fiere Schoonheid, om door eene mindere van een haarer Aanbidders beroofd te worden, en hoe zeer in den ouden tyd, de Waereld, om dergelyke ftrooperytjes, is beroerd en omgekeerd geworden, by de overgifte van *Stoffels* hart, hoe zeer dit ook aan *Jozina* bekend was, gebeurden onweeren noch aardbeevingen, noch waterberoeringen. — De eenvoudige reden daarvan was, dat *Jozina* geen aasje eigenlyk gezegde liefde voor den armen *Stoffel* gevoelde.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

NE-

N E G E N T I E N D E B R I E F.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Ik heb geen Copie van myne brieven gehouden, dus weet ik niet of ik reeds van *Sofia* gedroomd heb: dat is te zeggen, of ik er u zo veel van gezegd heb, als gy noodzaaklyk weeten moet.

* * * *

't Was een huiverig toneel! koud, akelig, dor, befneeuwd, behageld, bevroozen. 't Was een wit Landfchap met papiere boomen. De klapperkiezende Landman wandelde met een bontemuts op het bruine hoofd. Zyn welbegaatte neus droop op zyn ruige overrok, waar elke drop weldra in een yskegel veranderde. — In 't kort, het leverde een vertooning op, zo als wy in 1709 gezien hebben.

In eene armlyke Hut, van sparren gebouwd en met klei digtgefmeerd; aan een groote haardfede, waar een diktakkige mutfaard brande, zat de edele, de Vorstlyke *Sofia*; leunende met de elleboog op de tafel, waaraan zy zig gezet had, en het fchoonfte hoofd met de blankfte en welgevormdste hand ondersteunende.

De traanen biggelden langs haare verbleekte wangen. — Zy liet zig telkens eene diepe zucht ontglippen. Haar boezem hygde, want haar vol hart begeerde lucht, en niets was in ftaat, haar die onöntbeerlyke behoefte te verfcchaffen.

Zy had te lang gezweegen, om zig eenige verädeming te bezorgen, anders dan door in klagten uittebersten. De eenvoudige Grysaart, die aan de andere zyde van den haart tegen haar overzat, en de Eenvoudigheid der voorige Eeuw fcheen te zyn, hield een glas bier in de hand, met de grootfte gulhartigheid het de bitterlyk Bedroefde aanbiedende, vermits er op zyn akker geen wyn groeide.

Myn goede Vriend! zei zy, uwe trouwhartige zorg ftrekt my tot troost in myn vlugt. Verdreven uit het land van welvaaren en zegeningen; verfteeken van het genot der dierbaarste
voor-

voorrechten; mishandeld door een ondankbaar Volk, waaraan ik de waare vryheid en het weezenlyk geluk poogde te bezorgen, geniet ik hier in deeze hut alle de opbeuringen, die de Menschlievenheid immer in de grootste Paleizen schenken kan. —

Ik, vervolgde zy, kan sceptor en kroon afleggen en vergeeten! Ik begeer niet te heerschen over myne Medemenschen! neen! Ik wil afstand doen van alle deeze myne Rechten, indien het tot welzyn van die Maatschappy verstrekt, welker belang my het zwaarste op het hart ligt. Waar geluk moet zig over het Menschdom verspreiden, dit is het oogmerk van den weldaadigen Schepper, en teffens betuig ik u voor zyne alweetenheid, dat ik geen andere bedoeling gehad heb, of nog heb, dan om dit verheeven oogmerk, naar myn vermoogen te bevorderen.

Maar myne Onderdaanen, helaas! — Een vloed van traanen stremde voor een poos haare reden.

Maar myne onderdaanen, opgehist door eenige heerschzugtige en veragtyke Grooten, verbitterden derwyzen tegen my en mynen beminlyken Prins, dat zy, om my te dwarsboomen, doldriftig beslooten, om zig zelve in een poel van onheilen te dompelen.

Sofia wist niets van den invloed van *Josina*, die, om haar verdoemlyk wit te beschieten, eerst de grooten bezielde! en geen wonder, *Josina* was een Vorstin der duisternis, die in 't verborgen op den ondergang des lands loerde.

Ik heb u reeds gezegd, vervolgde de Prinses, hoe men my gevangen genomen en eindlyk gedwongen heeft om de wyk herwaards te neemen! Ook is u de toorn der Goden bekend, die door Donders en Blikfems myn gezegend Vaderland deerlyk verwoest hebben, en dat, helaas! —

Hier begon zy zo bitter te weenen, dat zy volstrekt geen een verstaanbaar woord meer kon uitbrengen.

De Grysaart deelde in haare droefheid, schoon hy niet alles verstaan of begreepen had, wat zy hem had gezegd.

De oude Man stak de Prinses het glas met bier toe, om eens te drinken. Zy had het hoognoodig, want haar keel was heesch geworden. Zy stak langzaam de hand uit, om het glas aantevatten, en de Grysaart meenende, dat zy zo schielyk toegreep, als hy altoos gewoon was naar zyn kan te grypen, liet het te vroeg los. Ik zag het glas vallen, en stak schielyk myn

myn hand uit om het te ondervangen, en door dit verbruide uitsteeken van myn hand, verrekte ik dezelve, zo dat ik van de pyn wakker werd.

* * *

Vader *Gerhardus*! gy moet nu niet knorren. Ik weet dat er weder gaapingen en tegenstrydigheeden in myne geschiedenis gevonden worden, dog herinner u dat het geen Roman maar een Droom, — wat zeg ik? meer dan een Droom, dat het een Profetie is, welks verdiensten alleen in de uitlegging bestaat. — Lees al de Profetien van den tegenwoordigen tyd, en ik verzeker u, dat deeze, die ik u bezorg, ze allen, in fraaiheid, order, juistheid en diepzinnigheid overtreft.

Ik heb warme Jenever met spaansche Zeep op myn hand gelegd. Als 't niet beter word, kan ik u morgen niet schrijven. Ik ben, enz.

L U D E M A N.

T W I N T I G S T E B R I E F.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS,

Zy floegen elkander op eene furieuze wys. Het bloed berste hen de ooren, oogen, mond en neus uit. Alle de uitsteekende zelfstandigheeden van hun lighaam waren gekneusd en gepletterd; zommige derzelven waren geheel of gedeeltlyk afgescheurd, of hingen met lappen en brokken, langs het paars en bont en blaauw geslagen lighaam. Hunne oogen brandden als een bakkersoven. Hunne tongen floegen yzer, en braakten al stotterende de alleräfgryslykste verwenschingen, vervloeking en verdoemingen uit. De Moeders hadden hunne zuigelingen op den arm en schreeuwden huizen hoog. Zy waren de Beeldtenis der eeuwige wanhoop gelyk; de hairen vloogen hen om de kop; het schuim lag op hunne lippen, en hunne oogen, — o verg my daar geen beschryving van, —

F

het

het waren boze vrouwenoogen. In 't kort, het was een geopende Hel, waar de Duivels om prys scheenen te plukhairen.

Ik beken u dat ik nog nimmer zulk een verwoed gevegt gezien heb.

Het klamme zweet brak my aan alle kanten uit. Ik bevond my te midden onder deezen ftrydenden hoop. Ik riep uit al myn magt, dat zy om Gods en menfchen wil zouden ophouden! — Dat het eindje de dood zou weezen, byaldien zy nog tien miuuten op zulk een wys voortgingen. — Dan, Hemel! gy zaagt het, hoe een yzeren hand zig in de hoogte verhief, en op myn onzalig hoofd derwyzen nederviel, dat my alle myn vyf zinnen ontglipten.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

E E N E N T W I N T I G S T E B R I E F.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

„**E**n wat zal eindlyk uw lot weezen, partyzugtige ftervelingen? — waant gy, dat gy eene toegejuichte zege immer op elkander behaalen kunt? verbeeld gy u de begeerte uwer zielen volkomen vervuld te zien, wanneer gy de bebloede vuist opfteekt en in dezelve het uitgefcheurde hart van uwen broeder aan de Waereld vertoond? — Zo dra gy zult zeggen: Nu ben ik genoeg gewrooken, zal er een kille fchrik door uw bloed gaan; zullen alle uwe ledematen verftyven; zal elken droppel bloed waarmede gy u befinet vind in een vuurvlak veranderen, die tot het gebeente toe zal doorvreeten, en zal ieder oogenblik, dat gy, naar de koeling uwer wraak zult ademen, in een eeuwigheid herfchapen worden, welke gelyk zal weezen aan die eeuwigheid, waarin de gedoemden fterven zonder te fterven.

Ziet derhalven af van deeze woede, waarvan niemand anders dan gy zelf het eindlyke Slagtöffer ftaat te worden! Gedenkt aan uwe waardigheid als menfchen! Legt den haat en den
wrok

wrok af, die als nimmerledige springbronnen, rampen en elenden, zonder ophouden, over uwe omftandigheden doen vloeien, en al uw welvaart en geluk verdrenken!

Herroept voor uwen ontftelden geest, die genoeglyke tyden, waarin de zuivere de altoos vergenoegde vriendfchap u een Hemel op aarde deed fmaaken! Bedenkt dat gy deeze tyden andermaal kunt doen herleeven! dat gy andermaal gelukkig kunt worden, wanneer gy gelukkig wilt zyn; wanneer gy u flegts met de geenen wilt verzoenen, die, even als gy, twiften en ftryden, zonder eenig vooruitzicht van de geringfte winst.

Komt dan, Broeders van eenen Vader! Leden van een Huisgezin! komt dan, en vergeet de bronnen uwer onheilen! — Gy leeft in de Waereld, waar niets de volkoomenheid bereikt, waar elk zyn gebreken en zwakheden heeft; waar gy nooit den ganschlyken wensch uwer zielen verkrygen kunt, en waar gy de ongelukkigfte van allen moet en zult worden, wanneer gy volmaaktheden van uwen medemensch vordert, en hem zo gelukkig poogt te maaken, als hy waarlyk moet zyn en zou kunnen zyn.

Immers wilt gy het groote Plan van den grondlegger deezer Waereld niet tegentreven of verydelen? en gy zoud dit tragten te doen, wanneer gy de menfchen anders wilt hebben en maaken, dan gy ze over 't algemeen aantreft.

Beroemt gy u op uwe wysgeerte, beroemt gy u op duizende edele poogingen, welken allen mislukt zyn, en hebt gy dan nog niet genoeg ondervonden, om met volkomen zekerheid te weten, dat de meeste menfchen, op verre na, die moeite en zorgen niet waardig zyn, welken gy er aan te koste wilt leggen. Neemt den slaaf uit de wouden van Amerika! befteed er al uw kunst en vernuft aan! befchenkt hem met alle de voorrechten van hemel en aarde! kleedt hem in purper en zyde! verbryzelt zyne ketens, en neemt het gansch Heelal in den eed, dat het nooit tegen zyne vryheid iets zal onderneemen! en zegt my dan, wat gy met dien knaap gevorderd zyt! Hy zal alle uwe weldaaden u in 't aangezicht te rug fmyten; hy zal woedende u op 't lyf vallen, en naar u vermoord te hebben, fneelt hy naar zyne bofchen te rug, en wringt zyne handen in de afgelegde kluisters! — Weet, weet, dat gy niet anders dan met woeste Amerikanen te doen hebt!

Welk eene dwaasheid bedwelmt uwe hersfens, dat gy na zo veel jaaren ondervinding, hardnekkig in uw opzet blyft, om de Menschen te hervormen ingevolge het Plan, dat uwe wysheid en menschlievenheid ontwierp! — Gy arbeid in 't vlottende zand, en preekt in 't raazende Gekkenhuis! uw oogmerk is allerlofelykst, maar gy vergeet, dat het in de tegenwoordige gesteldheid van het ondermaansche, onmooglyk bereikt kan worden.

Toont dan dat gy waarlyk wys zyt! laat de Waereld met al haare verkeerdheden voortzukkelen, alleenlyk wagt u, dat gy zelf geene verkeerde pasfen begaat.

Vooraf, verslyt uwe vuisten niet op den rug der onbekeerlyke Dwaazen!

Laaten wy alles zien en alles in opmerking neemen! Gy zult overal stof tot lachen vinden, indien gy er het zwygen toedoet, dog slaagen en scheldwoorden zullen u als een zundvloed overstroomen, indien gy er u mede bemoeit.

Scheidt dan in Gods naam met vegten uit”!

* * * *

Deeze Predikatie werd tegen de vegtende menigte gedaan, door een lang, mager Man, met een groote rosagtige bontemuts op het hoofd.

Ik vond dezelve zo fraai, dat ik my niet outhouden kon, zo opteschryven en u toetezenden.

De ontzaglyke menigte keek elkander met open monden aan. Hun hart moest den Prediker gelyk geeven, dog hune handen jeukten nog naar eene nadere klapparty. De redeneerende Bontemuts had hen ook nog naauw den rug gekeerd, of zy vogten even als te vooren.

Ik werd zo vervloekt nydig op deeze Onzinnigen, dat ik daadlyk een besluit nam, om op staande voet wakker te worden.

Gy ziet zonneklaar in wat gedeelte myner Profetie, dit stuk moet ingelascht worden.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

DE UITGEEVER DEEZER BRIEVEN

A A N D E N

GEËERDEN LEEZER.

Door wat toeval het gekomen zy, is my volstrekt onbekend, maar zeker is het, dat er eenige brieven vermischt worden. Van twee en twintig tot zes en twintig zyn in het Handschrift niet te vinden. Het doet ons leed, doch 't is geheel buiten onze schuld, en wy houden ons verzekerd, dat de Leezer deeze onze openhartige belydenis meer zal voldoen, dan of wy er eenige verdigte brieven, (om deeze gaaping te vullen,) hadden ondergestooken.

Hadden de verlooren brieven enkel een Roman behelst, met weinig moeite, hadden wy de Geschiedenis kunnen aan één knoopen; dan nu is het eene Profetie, en zo iets is te heilig in onze oogen, om ze in 't minst of meest te verminken.

ZEVEN EN TWINTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

*Het begin van deezen brief is ook niet by
het Handschrift.*

_____ _____ _____ _____ _____ _____
_____ _____ _____ Geloof my, deezen kruisweg moeten wy inslaan! Gy ziet immers, die Hand of Wegwyzer wel?

Jeroen spalkte beiden zyn oogen wyd open.

Die hand volgende, komen wy recht toe recht aan in het beloofde Land!

Ei, ei! zei *Jeroen*, terwijl hy zyn onderste lip, die anders drie quart duim zyn bovenste vooruitstak, naar binnen trok.

Klaas veegde zyn neus af.

En in dat beloofde Land, *Klaas!* zullen wy daar alles vinden, wat wy noodig hebben?

Twyffelt gy daar een oogenblik aan? Hoor *Jeroen!* 't Zal er net zyn of wy in den Hemel waren,

Buchanan kon zig niet onthouden van te glimlachen. De Mensch vleit zig altoos, dagt hy by zig zelf: en wat zou de Mensch weezen wanneer de Hoop hem niet telkens opbeurde!

Zy kwaamen hier aan den voet van een steil, woest en nimmer beklommen gebergte. Deeze Aardklomp verhief zig trotschlyk in de hoogte. Hy was alom met Eiken van onrekenbaare ouderdom begroeid. Om deszelfs midden was een breedten band rots, het scheen Albast te weezen, doch wat het waarlyk was, bleef een eindloos verschilstuk voor de geleerde Natuurkundigen.

Kom, *Jeroen!* naar de hoogte!

Is dat de trap naar den Hemel, *Klaas?*

Gy komt hem ten minsten, langs dien weg, hoe langer hoe nader, *Jeroen!*

Onze Reizigers, na zig een weinig ververscht te hebben, begonnen den arbeid, en klaauterden op handen en voeten, op knien en ellenboogen den berg op.

Dat hemelt niet al te wel! zei *Jeroen*, terwijl hy zyn hand in een bos brandnetels sloeg, welken hy niet dorst loslaten, uit vrees om van boven neder te zullen vallen, en den hals te breeken.

Dat is volgens het Roomsche Geloof, antwoorde *Klaas*, wy passeeren eerst het Vagevuur.

Buchanan getrooste zig alle deeze moeiten; hy wist dat hy er zyn Vorst mede diende. Zyn byhebbend gezelschap vervrolykte hem, door deszelfs eenvoudige invallen, schoon het hem zwaar viel deezen moeilyken togt afteleggen, uit hoofde zyner hooggeklommen jaaren.

Zyn wy er haast? vroeg *Jeroen*, toen hy omtrent een uur geklommen had.

Nog in geen vyf uuren! antwoorde *Klaas*.

Laaten wy dan eerst wat uitrusten! hernam *Jeroen*, en dit voorstel droeg aller toestemming weg.

Het Gezelschap zettede zig op een kleine breedte, die door een overhangende hoek van een heuvel gevormd werd. De
Grys-

Grysaart was in gedagten verzonken. De waereld en derzelver woelingen was het onderwerp zyner overdenkingen. Goede Hemel! riep hy eindlyk uit, hoe weinig verdiend dit leeven de zorgen die wy er om koesteren!

Jeroen wreef intusfchen zyn handen sterk tegen elkander, en sprak uit de volheid van zyn doodeenvoudig hart, over de zaligheeden, die op den top des bergs hem verwagteden.

Maar, *Klaas*! vroeg hy, by een inval die hy kreeg, zyn er ook vrouwen?

Dat hoop ik niet, zei *Klaas*; want zo ik wist dat er die waren, rolde ik liever als een kolfbal naar beneeden, eerder dan eenen voetstap verder te gaan.

En hoe, vroeg *Buchanan*, wilt gy eene Maatschappy zonder Vrouwen doen bestaan?

Maar, hervatte *Klaas*, juist om dat er Vrouwen in de benedenwaereldsche Maatschappy zyn, marcheer ik naar de bovenste.

Waaragtig, Mynheer! voegde *Klaas* er, met de hoed in de hand, by, — Ik ook.

„En wat, myn Vrienden! hebt gy tog ten lasten der Vrouwen?”

Jeroen en *Klaas* openden beiden gelyk hunne monden, en dat wel met zulk een vloed van woorden, dat *Buchanan* zig genoodzaakt vond zyn ooren met zyn voorste vingers toe te stoppen. Zyne twee Medereizigers schreeuwden als Antwerpsche Signors in een staminé. Hy zou er anders voor eeuwig zyn gehoor mede ingeschooten hebben.

Door dit helsch geschreeuw ontwaakte ook

L U D E M A N.

AGT EN TWINTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

W y moeten de Vrouwen recht laten wedervaren, Vader *Gerhardus*! — Er zyn er, die waarlyk goed, verstandig, deugdzaam en beminlyk zyn; Er zyn er, die hunne Mannen
ge-

gelukkig maaken, en die tot den einde toe zyn, alles wat zy by de eerste weigering waren; Er zyn Engelinnen, die vande hemelsche niet anders onderscheiden zyn, dan door dat zy geen vleugelen hebben. Maar derzelver getal is zo gering, dat het op de doorsnede van een zandkorreltje gemaklyk voluit geschreven kan worden, en in zo verre hadden *Jeroen* en *Klaas* gelyk; maar dat zy er op den uitstek van een berg, gelyk deezen was, zulk een almagtig geschreeuw over maakten, daarin handelden zy onverstandig, en voor de goede zaak ten uitersten nadeelig, want *Buchanan* verstond hen niet, om geen gevaar te loopen van doof te worden, en my was het onmooglyk, hunne bezwaaren tegen de Vrouwen, te kunnen onderscheiden, waardoor alles verlooren ging.

Behalven dat het zo wel op den top des bergs, als aan deszelfs voet duidlyk gehoord werd.

De enkele woorden, die ik zo tusfchen beiden per geluk opving, gaaven my genoeg te begrypen, dat deeze twee gehuwde Heeren ganschlyk gekromd gingen onder het juk, dat hunne Huisduivels hen gratieuslyk geliefden opteleggen. Zy weidden breed uit over derzelver onmaatige heerschzucht, kwaad-aartigheid, valsheid, grilligheid, wraakzucht enz.

Er zou zekerlyk een geweldig groot boekdeel over alle deeze gebreken der Vrouwen te fchryven zyn, dog wie zal die taak op zig neemen? zou hy, die dit ondernam, wel een paar uren lang van zyn vel verzekerd weezen? Zou niet de gansche Compagnie wyven faamenspannen om hem provifioneel te villen?

Zagen wy niet eene *Jozina* ten toneele treden, die, belust om te heerfchen en te tyrannizeeren over de deugdzaamfte Zielen, en gezet om eene bloeiënde Maatschappy om te keeren, alles aan haare onverzoenlyke wraakzucht opofferde! die niet te vreedden met de fchrikbaarendfte verwoesting te hebben aangerygt, de deugdzaame *Sofia* gevanglyk wegvoerde, en eindlyk dwong, om in een vreemd land als Baling rond te zwerven, om dat de standvastige Prins zyne liefde niet verzaaken wilde, noch zyne hulde afleggen, aan dat verflindende Monfter, dat, met den bliksem in de vuist, het Land doortrok, om afhangelingen te maaken.

Sofia, 't is waar, was het tegenovergeftelde van *Jozina*! doch, (behalven dat het een gedroomd Beeld is,) waar zyn er Vrouwen, die *Sofia* gelyk zyn?

Immers ben ik, — immers zyt gy gehuud geweest? Immers hebben wy Vrouwen gehad, die, — geene *Sofia's* waren?

Ik weet het niet, Vader *Gerhardus!* maar myn ziel is op dit oogenblik zo furieus tegen de Vrouwen, dat ik, — my door myne *Britta* moet laten vasthouden.

Beproefde *Jeroen!* ondervindlyke *Klaas!* hoe zeer moet ik uwe wysheid eerbiedigen! hoe diep moet ik bukken voor uw doorzicht! Ja! manlyke Zielen! gy hebt gelijk. De Vrouwen zyn de Dwingelandesfen der aarde! Zy zyn de Martelvuuren van onze harten, van onze lighaamen en van onze beurzen! Zy zyn de verwoesters onzer Vryheid, de schenderesfen van onze Rechten! Schreeuwt dit uit aan de voeten der Bergen, te midden op de Rotfen, en van de kruinen der hoogfte Heuvelen! — Schryft het in de marmerbanken, die gy op uw Pad aantreft! Schryft het in alle taalen, in alle tongvallen en met allerlei Letters! op dat de schimmen der Verstorvenen, de oogen der thans Leevenden en het gezigt van het Geslagt, waarover onze Kindskinderen, over- over- Grootvaders zyn zullen, het zien, het leezen en grondig verstaan moogen!

En gy, *Gerhardus!* indien het mooglyk is, dat gy my overleeft! indien gy tegenwoordig zult zyn, by het fluiten van *Ludemans* oogen! indien gy hem in de kist ziet nederleggen, en gy kragten genoeg bezit, om het Plan van myn Doodkist, zo in deszelfs platte grond als opstal, ter uitvoer te doen brengen, dan bezweer ik u, dat gy, zo aan 't hoofde- als aan het voeten-einde, zo op den bodem als tegen het Dekzel, gelyk ook op dat schuinsche Plankje, waarop myn hoofd zal rusten, met groote en onverganklyke Letters ichrijft: DE VROUWEN ZYN — VROUWEN! — kragtiger Naam, die al haare haatlykheeden leevendiger en omslagtiger uitdrukt, kan men ze niet geeven. — Myn dood Rif moet gevoel en indruk van deeze groote en onzalige Waarheid hebben! Myne oogen, indien zy door de een of andere Vrouwehand, in myn graf, mogten opengetrokken worden, moeten de beeldtenissen van die geschreeven waarheid ontvangen, indien er nog eenige Spiritus in overgebleeven is, om een voorgehouden Beeld aftefchetfen! Myn stof moet op die letters kleeven, en wanneer de eeuwen die letters doen afvallen, moet myn stof er te gelyk mede afvallen! — Ja! indien gy met behulp der Wis-, der Natuur-, der Starre- en der Toverkunst iets kunt verrigten, dan moet gy

bezorgen, dat elk wormpje dat my knaagen en opslurpen zal, deeze waarheid op zyn buik, op zyn rug en staart geschreeven hebbe.

Zie daar het Zestiende Artikel van myn uiterste wil, 't geen ik begeer dat stiptlyk en letterlyk zal ter uitvoer gebragt worden.
Ik ben, enz.

L U D E M A N.

NEGEN EN TWINTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Bedriegt u niet, myne Vrienden! zei *Buchanan*, op dien zagtmoedigen en inneemenden toon, waarvan men zeggen kon, dat ze hem natuurlyk eigen was: — Bedriegt u niet, met u zelve schilderingen te maaken van een levensstand, die niet aanwezig is of zyn kan! Waant niet dat de Waereld op den top van deezen berg veel verschillen zal van die, welke wy aan deszelfs voet agtergelaaten hebben! De omstandigheeden moogen eenigzins veranderen en verbeteren, doch dat geene, dat weezenlyk de Waereld uitmaakt, zal blyven, zo als het altoos geweest is.

Jeroen gaf deswegens zyne verwondering te kennen.

Verwonder u daar niet over, antwoorde hem de Mentor van den Prins: want niets is natuurlyker. By voorbeeld, is een onkundig Mensch, dat in de gindsche Valleïën, de vergiftige kruiden van de gezonde kruiden niet kan onderscheiden, daar boven niet in het zelfde gevaar, om den dood van het veld te oeten, als hy in de laagte het was?

Gantsch niet! zei *Klaas*!

Hoe?

Om dat daar boven geene vergiftige kruiden groeiën zullen.

Dagt ik het niet, *Klaas*! dat gy reeds een valsch denkbeeld van de huishouding hebt, die wy op den bergtop poogen te vestigen. Zodanige kruiden groeiën er gewislyk.

Dan

Dan moeten zy uitgeroeid worden!

En waarom dat?

Op dat wy ze niet eeten zouden en er van sterven!

Welk eene verschriklyke moeite! — weet gy wel dat gy dan alles moet uitroeien?

Alles wat vergiftig is, anders niet.

Alles wat te veel of niet op zyn tyd gebruikt word is een weezenlyk vergif, en dus alles.

Dat is aartig! zei *Jeroen* en *Klaas*, beiden te gelyk.

Het is niet, zei *Buchanan*.

Maar, Myn Heer! wy verlaaten immers de benedenwaereld, om op den top van deezen berg, waarvan de Wysgeeren en Staatkundigen beiden, ons zo veel wonderen vertellen, een ongemeen geluk te zoeken? en indien er dat niet is, wat doen wy er dan?

Het is er, indien gy het er begeert te vinden!

ô Daar is geen twyffel aan, Myn Heer! maar op wat wyze zoekt men dat?

Buchanan, niets liever wenschende, dan zyne Medemenschen op allerlei wyzen verstandiger en deugdzaamer, en derhalven gelukkiger te maaken, verzocht hen in 't gras nedertezitten, en begon, volgens hunne bevatting, zyne redeneering.

Hy gaf hen een Schildery van den staat der zaaken in de benedenwaereld. Hy begon van de Vorsten en Gebieders, welker gebreken hy hen bloot lag. Hy deed hen opmerken, dat ze niet allen aan den verdreeven Prins gelyk waren, maar dat veelen hunner in 't begrip stonden, dat de Onderdaanen geheel en alleen om hunnen wil geschapen waren, en niet hooger moesten aangemerkt worden, dan Baksteen en waarvan men Paleizen en Pakhuizen bouwde; de eersten strekkende om er de Vorsten veilig, gemaklyk en pragtig in te logeeren, en de laatsten om er hunnen overvloed in te bewaaren.

Ongelukkige Baksteen! riep *Klaas*.

Hy bewees hier uit verder, dat het niet missen kon, of uit deezen toedragt van zaaken moesten veele ongerechtigheeden en drukkende bezwaaren gebooren worden, die allen, op de mindere Classe van Menschen, —

(Dat is op de Baksteen! voegde er *Jeroen* tot opheldering tusfchen beiden in.)

— moesten afftuitten. Ten allen tyden, vervolgde hy, heeft de Waereld hiervan de overvloedige bewyzen opgeleeverd.

Van *Nimrods* tyd af tot op den tegenwoordigen zyn er Heerschers gevonden, die de zegen van het Menschdom konden geweest zyn, doch er altoos de vloek van waren!

Maar, Mynheer! hernam *Klaas* eenigzins vuurig, wat doen de Vorsten er toch, als ze zo nadeelig zyn?

Zullen ze op den bergtop ook weezen? vroeg *Jeroen* onmiddelyk na deeze vraag van *Klaas*.

Klaas, zei *Buchanan*, die met geen mooglykheid hem alle beiden teffens kon antwoorden: De Menschen, waarover de Vorsten heerschen, zyn, naar evenredigheid, zo goed als de Vorsten; dat wil zeggen, zy hebben dezelfde gebreken, dezelfde driften en dezelfde dwaasheeden. Dus zou, by voorbeeld, een Volk zonder Vorst gelukkig kunnen weezen, wanneer het verstandig en deugdzam ware, doch over het algemeen is dit het geval der Volken niet, en zie daar waarom er Vorsten zyn! — De Volken begeeren ook dat er Vorsten weezen zullen! — Die ze niet hebben maaken ze, en als zy ze eens hebben, staanze er even eens by, als de arme stervelingen, die den ruggegraad breeken, en een boggel krygen.

Menschen die wys en deugdlyk zyn behoeven geen bestuurders, deeze bestuuren zig zelve, doch verre de meeste Menschen zyn niet wys, zyn niet deugdlyk, en daarom moeten zy bestuurders hebben, en wel zulke bestuurders, die, even als Schoolmeesters met plak en stok gewapend zyn, en een gezag voeren, groot genoeg, om dergelyke losbandige Kinderen in den toom te houden.

Gij hebt zekerlyk wel eens gezien, in het een of ander School, dat de Schoolmeester het school voor eenige oogenblikken verliet!

Ja wel, Mynheer! zei *Klaas*, volmondig.

Dan hebt gy ook wel bespeurt, dat er daadlyk een geruisch, kort daarop een luid gekakel, en spoedig daarop, een verward geschreeuw, door het gansche School, van het eene einde tot het andere, opging?

By zulk een geluid blyft het niet. De a. b. c. kinderen verlaaten hunne bankjes; loopen onder elkander; neemen elkan- ders o. n. on af; deelen vuistslagen uit en schreeuwen tot de groo- te Jongens, die aan de Schryftafel zitten om hulp. Deeze knaa- pen, niets liever ziende, dan die kleine krakkeelen, om daar door de gewenschte geleegenheid te hebben, van insgelyks eens te ravotten, vliegen de kleinen te hulp, en zie daar, het gan- sche School in oproer!

Straks

Straks raaken de banken overhoop, de boeken van de tafels, de inktpotten om verre, de pennen worden vertreedden, de neuzen bloeden, de oogen kryten, en groote en kleine vuistjes en voetjes zyn in eene onophoudlyke beweeging, om te kloppen en te trappen, en alles te ruineeren.

Recht zo! riep *Klaas*, zo gaat het als de Schoolmeester van stok vliegt.

Maar wat raad nu, om dit School weder in order te krygen, want in dien verwarden toestand kan het onmooglyk blyven?

Wel dat is gemaklyk te beantwoorden, zei *Klaas*, de Schoolmeester behoeft slegts weer te komen.

Wel ja! voegde *Jeroen* er by, anders niet, en dan is elk in een oogenblik weer op zyn plaats, vooral als de Meester er wat bars uitziet, en geen gewoonte heeft om de plak te laten beschimmelen.

En hier mede, vervolgde *Buchanan*, myn goede *Klaas*! is uw vraag beantwoord. De Vorsten zyn de Schoolmeesters, en ze zyn, (in weerwil hunner plakken en stokken,) er hoognoedig, om dat de Menschen, helaas! kinderen zyn. — En wat uw vraag betreft, *Jeroen*! Of er boven op den Bergtop ook Vorsten zyn? hierop kan ik u geen ander antwoord geeven, dan dat zulks zal afhangen, van die Luiden, die aldaar de Maatschappy zullen formeeren. —

Dat wil zeggen, viel *Klaas* hem in de reden, indien die luiden kinderen zyn, dan moet er een Schoolmeester wezen.

Recht zo! antwoorde *Buchanan*.

Wel dan is het goed, riep *Jeroen*, want wy zyn immers geen kinderen?

Buchanan floeg zyn oogen ten hemel, en haalde zyn zakdoek uit, om zyn neus te snuiten.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

D E R T I G S T E B R I E F.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Hoe meer wy de Waereld beschouwen, en hoe meer wy dezelve grondig leeren kennen, hoe meer wy overtuigd zullen worden, dat ze juist is zo als ze behoort, en dat wy overvloedige reden hebben, om er mede te vreedén te weezen, indien wy wys zyn.

Verbeeld u eens, *Klaas*! dat gy in een groot Gekkenhuis zyt, daar elk een u op den huid dreigt te komen, wanneer gy niet mee danst, wat zoud gy doen?

Mee dansen! riep *Klaas*, zonder zig een oogenblik te bedenken. En ik ook! antwoorde *Jeroen*, zonder my gevraagd te weezen.

Kom dan, myn Vrienden! laten wy dan naar boven zien te klauteren! vervolgde *Buchanan*, want dus gezind zynde, kan ons niets tegenvallen.

Stel u zelve, *Vader Gerhardus*! nu een steilte voor den geest van etlyke honderden voeten hoog: waar niets groeit dan eenig ruijt en stekels: waar de nesten der Roofvogels, als Gieren, Arenden, enz. de gaten formeereu waarin men de voeten zetten moet, om opwaards te klimmen, terwijl men voor 't overige zig moet vasthouden aan scherpe rotskanten, die de hand doorsnyden, of aan takken, die leevenloos afknappen, of met wortel en al uit den zandvaardigen grond schieten.

Hoe moeilyk, dagt ik, is het geluk te bejaagen, wanneer men het volstrekt hebben wil. Hoe menig een loopt het van zelfs in den mond.

Klaas knorde niet weinig op alle deeze moeilykheeden. Dan schoot zyn hand, — dan glipte zyn voet uit. Het bloed gudste langs hunne ledemaaten, die door de scherptens opengezeeten waren. Ter halverweg wilde *Jeroen* omkyken! onvoorzigtig liet hy zyn hand los en viel. — Ik schrikte geweldig en werk wakker.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

EEN

E E N E N D E R T I G S T E B R I E F.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Wanneer wy op een berg den hals moeten breeken, zullen we in de Valei niet verdrenken. Wy zyn verpligt ons voor alle onheilen zo veel te bewaaren als mooglyk is, maar alle onze voorzorgen, kunnen dat kwaad niet afkeeren, dat eindlyk ons treffen moet.

Ik heb luiden gekend, aan wien ik voorspelde, dat een Val hen van 't leeven zou berooven, en die zorgvuldig vermydden om immer een trap opteklimmen; die het zelfs niet gewaagd zouden hebben een dorpel op te stappen, om zig volstrekt buiten de gelegenheid te houden van te kunnen vallen; — en met dat alles zynze aan een Val gestorven. Zo struikelde de eene gelyksgronds over een strooitje, de andere over zyn Wyf in 't bed, en zo vervolgens. Nog in 't voorjaar kwam er een Bagyntje by my, die haare toekomende Lotgevallen voorzegd wilde hebben. Ik las in het boek der Planeeten, dat zy waarschylyk door een kwaad Man geplaagd zou worden! zy lachte my hartlyk uit. Zy wist zulks wel beter, want zy had een gelofte van kuischheid gedaan! En gisteren kwam ze by my, raad vraagende voor een bloedspuwing, veroorzaakt door een trap, die haar Man haar op heur hart gegeven had.

Duizende yslyke gevallen zou ik u kunnen verhaalen van Menschen, die door vallen, ongelukkig aan hun einde opkomen zyn! — Doch waartoe alle die akeligheeden! Gy zoud slegts getroffen worden, door de jammeren der natuur, zonder haar verlichting te kunen bezorgen.

Bepaalen wy liever onzen aandacht tot *Jeroen*!

Deeze goede Sukkelaar viel, zo als gezegd is, doch bezeerde zig niet in 't allerminst.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

TWEE

 TWEE EN DERTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Zyn we nog verre van het gelukkige Land, dat we zoeken? vroeg *Klaas* aan *Buchanan*.

Verveelt u de reis, *Klaas*?

Zekerlyk wenschte ik wel, dat ze al ten einde was. Maar het eind kroont het werk. Daar boven zullen we Engelen zyn! *Buchanan* schudde het hoofd.

Daar zullen we niet meer behoeven te werken! daar zullen we vol op eeten en drinken hebben! daar zullen de Ryken de Armen niet meer verdrukken, niet meer besteelen, niet meer voor de poot van de Kat gebruiken, om de kastanjes uit het vuur te haalen! —

Maar zyn er wel Ryken? vroeg *Jeroen* zeer eenvoudig.

Of er wel Ryken zyn? — wel, — dat is een aartige vraag! waarom zouden er geen Ryken zyn?

Om dat de Ryken er gewislyk den duivel van geeven, om tegen dien vermaledyden berg opteklimmen. Zy hebben het immers duizendmaal gemaklyker in die laage Vallei, waar hen alles in den schoot word geworpen?

Dat is waar, daar heb ik niet eens op gedagt. Maar *Jeroen*! dat wy dan maar weer te rug keerden! — want zie myn handen en voeten eens! ik heb er reeds ten minsten een zesde part van verlooren, en eer wy boven zyn, houd ik er geen twintigste deel van overig.

Waaragtig, *Klaas*! ik geloof, dat wy best zouden doen. Wat dunkt er u van, *Buchanan*?

Gaat zitten, myne Vrienden! en laten wy bedaardlyk dit stuk eens indenken.

Niet verre van hen af was een kleine Grot; niet door de kunst, maar geheel en alleen door de hand der natuur gevormd. Tot dus verre strekte dit eenzaam verblyf ter woning van een groote Gier, die op dit tydftip was uitgevloogen. Naar deeze Grot begaaven zy zig. *Buchanan* verzogt hen iets van hunnen voorraad

raad te gebruiken, alvorens hy sprak. Hy wist, dat menschen, die wel gegeten en gedronken hebben, het best te overtuigen zyn.

Na dus voorbereid te zyn, begon *Buchanan* aldus:

't Is volmaakt om 't even, myne Vrienden! in welk oord van de Waereld gy u bevind. Gy kunt overal gelukkig of ongelukkig weezen, naar maate gy een hart mede brengt. Ik moet het telkens herhaalen, en gy kunt het niet genoeg in uwe zielen prenten, gy zult boven niet beter zyn dan gy in de laagte waart, indien gy zelf er niet beter leeft dan gy geleefd hebt.

Een Maatschappy kan nooit welvaaren, kan nooit gelukkig zyn, wanneer derzelver Leden niet alle die hoedaanigheeden bezitten, welken volstrekt vereischt worden, om welvaart en geluk te genieten.

Kan men ryk worden, zonder arbeidzaam en vlytig te weezen? Kan het Land bebouwd worden, wanneer alle handen leedig blyven, en niemand de spade of ploeg aangrypt? Kan men de vrugten van zynen arbeid behoorlyk nuttigen, wanneer men dien met voeten vertreed of wegsmyt? Kunnen wy onze Kinderen schatten nalaaten, wanneer wy de schatten verkwisten? Zal eene bestendige Gezondheid ons Deel zyn, wanneer wy daaglyks, door buitenspoorigheeden, overdaad en onmaatigheid, ons ontelbaare kwaalen en ziektes op den hals haalen? Zullen wy ons onderwerpen aan de beste en rechtvaardigste Wetten, wanneer wy in een flegt gedrag, en in het bedryven van allerlei ongerechtigheeden, ons eenig vermaak vinden? Zullen wy den deugdzaamen Regent eerbiedigen, wanneer wij ondeugdzaam willen zyn en blyven? — Dit is het geval met de meesten die in de Vallei woonen, en echter klaagen zy, echter willen zy naar den bergtop, om aldaar te blyven die ze zyn, en evenwel gelukkig te worden; dat is, om vuur en water onder een te vermengen.

By myn ziel! dat is zo! zei *Klaas*.

Zouden niet, vervolgde *Buchanan*, die zelfde Menschen, die om een meerdere volmaaktheid in de saamenleving wenschen, die meerdere volmaaktheid kunnen daarstellen, en evenwel blyven ter plaatse daar zy waren?

Gantsch niet, riep *Jeroen*: ten ware dat zy zonder Vrouwen konden leeven.

En waarom zonder Vrouwen?

Om dat deeze volftrekte Dwingelanden zyn, die volmaakt naar hunne grilligheeden met ons omfpringen, die ons uitputten en afrosen, die ons den hoek wyzen waar wy ftaan moeten, met één woord, die ons gebieden in het ftof te bukken, en als dan hunne yzeren agterlappen ons op den nek planten!

Gy bewyst hier mede niet anders, antwoorde *Buchanan*, dan dat ik myne gezegden algemeener moest gemaakt gemaakt, en ze uitdruklyk ook tot de Vrouwen bepaald hebben. De Mannen maaken alleen de Maatschappy niet uit; de Vrouwen zyn er teffens een onöntbeerlyk gedeelte van. Zonder de Sex kunnen wy onmooglyk beftaan!

Zou er niet iets op uitte vinden weezen? vroeg *Klaas*, met zeer veel nadruk.

Wildet gy dan, even als met de boomen gefchied, de menfchen oculeeren en inënten? Of ze, even als de groentens, zaaiën? — Ik wil vraagen, of gy de gansche Schepping in de war wilt gooien?

Klaas zweeg.

De kortfte weg, ging de Grysäart voort, is ongetwyffeld deeze, dat zo wel Vrouwen als Mannen, dat is, de geheele Maatschappy, deugdzaam worde!

Maar, vroeg *Jeroen* met meer drift dan hy gewoon was, neemen wy, Zotskappen, dan den langften weg niet?

Hoe dat?

Met tegen deezen verdoemden berg onze kousfen en fchoenen, ons vel en ons vleesch te verflyten?

Buchanan zweeg.

Gy begrypt het recht! antwoorde hem *Klaas*. En om dan nu illico den kortften weg inteflaan! allons, rechtsöm, en mars naar beneden!

Fluks reezen zy op en fnelden naar den uitgang van het hol.

Buchanan floeg de handen, zeer bedaardlyk over elkander, zeggende: *Ecce Homo!*

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

D R I E E N D E R T I G S T E B R I E F.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Ecce Homo! — ja, Vader *Gerhardus*, zie den Mensch, want, by al wat leeft, er is niets dat meer bezienswaardig is en meer noodig heeft gezien te worden dan den Mensch!

Hy is altoos dwars op den rechten weg. Daar hy vooruit kan en moet loopen, loopt hy agter uit! daar hy op zyn muiltjes zeer gemaklyk wandelen kan, kruipt hy op zyn bloote knien en elleboogen over distels en doornen! daar hy zwygen moet, schreeuwt hy luidkeels! daar hy zig verstandig moet gedragen speelt hy den Hansworst, en daar het hem oirbaar zou weezen een kap met bellen optezetten, hangt hy mantel en bef om! — *Ecce Homo!* en gy zult bevinden, dat ik klinkklaare waarheid spreek.

En, Vader *Gerhardus!* om zulke Menschen zullen zig de Staatskundige Vaderlanders nog over een vierde van een Eeuw en langer bekommeren! — ô Wy arme Stervelingen! wy willen goud uit potaarde smeeden.

't Is zeer goed, 't is by uitstek pryslyk, dat wy de neus in de Waereld steeken, dat wy zien wat er in te koop is, en dat wy ook niet staan te gaapen als Snotjongens, die hunne zondagsduiten verloren hebben, en met den grooten hoop niet kunnen meê doen! — Wy moeten by ondervinding de Menschen leeren kennen, want in deeze verheeven en nuttige kundigheid, geeven de boeken maar een zeer gebrekkig onderwijs, — maar een verstandig Man, schoon hy met de jongens meê speelt, moet daarom een verstandig Man blyven — moet met de jongens lachen, maar er niet mede vegten; moet er mede dobbelen en knikkeren, maar om het verlies van een marmel of een duit, geen teering zetten; hy moet er zig niet over vergrammen, wanneer zy hem bezweeren dat 'zyn koot schyt ligt, schoon zyn oogen hem overtuigen, dat hy stoof ligt; vooral moet hy zig niet wreken, op de groote jongens, die dikwils met de duiten en de dobbelsteenen wegloopen!

De Waereld is vol jongens, Vader *Gerhardus*! de verstandige Luiden, welker getal verbaazend klein is, zyn de bejaarde Menschen; en behooren zig deezen niet naar den grootsten hoop te schikken? en, al behoorde zulks niet, zy moeten wel!

Een zekere Boer, die zeer ongodsdienstig was, werd door een zyner buuren gezegd, dat de Predikant van het Dorp hem aan den Duivel had overgegeeven. 't Is wel, antwoorde de Boer, maar, om hem nog erger te pynigen, geef ik den Domine aan de Jongens over!

Gy ziet er uit, dat er geen erger vloek is, dan aan de ongenade der Jongens overgegeeven te worden.

Zulk een leerzaame brief is lang genoeg, om hier te sluiten.
Ik ben, enz.

L U D E M A N.

VIER EN DERTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Vermits gy, goede oude Vader! wat kort van geheugen zyt, is het overnoodzaaklyk dat ik u erinner:

1. Dat de Profetie, welken ik op uw bevel beschryf, geen alledaagsche Profetie is.
2. Dat zy derhalven voor geen gemeene verstanden, zo als myne andere Voorzeggingen, maar voor door en doorkundige Menschen geschreeven is.
3. Dat ze door den Wyzen geheel anders zal uitgelegd worden, dan door de Dwaazen.
4. Dat, om ze wel uitteleggen, er een groote menschenkenis, en een weetenschap van zonderlinge omstandigheeden vereischt word, die met geen mooglykheid algemeen gevonden kunnen worden.
5. Dat, om zeer gewigtige redenen, in deeze Profetie, veel dingen voor staan, die agter moeten weezen; veele dingen agter aan zukkelen, die vooruit behoorden te marcheeren; dat

Piet

Piet en *Klaas* geen Naamen zyn, die by de vervulling *Piet* en *Klaas* moeten blyven, en dat, om deeze en meer andere redenen,

6. Deeze Profetie volstrekt geheim moet blyven. Dat zy nooit gemeen gemaakt moet worden, dat niemand anders dan gy ze leezen moet; dewyl ik ten nutte van het algemeen een overvloed van Profetien geschreeven heb, die, gelyk gy weet, dertig jaaren begraven moeten blyven liggen, eer zy uitgegeven worden.

Deeze Erinnerung kwam my zo presfaant voor, dat ik niet manqueeren kon er expreslyk een brief over te fchryven.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

V Y F E N D E R T I G S T E B R I E F.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan *Vader GERHARDUS*,

Jeroen en *Klaas* vloogen, zo als wy zeiden, het Gierenhol uit, in voorneemen, om illico den berg af te rennen. *Buchanan* ging op zyn gemak, met een zeer gemaatigden tred, als verzekerd zynde, van er zo wel te zullen komen als zy.

Klaas en *Jeroen* lagen alreede met hun buiken plat op den kant des bergs en hunne beenen naar beneden hangende, om de gaten te zoeken, ten einde er hun voeten in te zetten, om dus weder op dezelfde wys nederwaards te daalen, als zy opgeklommen waren, toen een vervaarlyk geschreeuw van, *Op, Mannen! op! Couragie! Couragie! na de nieuwe Maatschappij!* hen in de ooren galmde.

Beiden sloegen zy hunne beenen, met eene onbegryplyke gezwindheid, wederom op het vlakke van den berg, en staa-ken, met de uiterste nieuwsgierigheid, hunne Hoofden over den kant, en gluurden uit alle vier hun oogen naar beneden, ten einde de eerste oorzaaken van dit bemoedigend geschreeuw te ontdekken.

Weldra zagen zy een gansche drom *Jeroenen* en *Klaazen* tegen den berg opklauteren, die, meer en meer naderende, al harder en harder begonnen te fchreeuwen.

Zo dra zy zo na waren , dat onze twee vrienden hen bereiken konden, staken *Klaas* en *Jeroen* beiden de behulpzaame handen uit, om hen naar boven te trekken , even op dezelfde wys, als gy in het Prentje van den Zundvloed, de Menschjes ziet afgebeeld, die elkander naar om hoog helpen.

God dank! riep *Jochem*, zyn we nu in 't beloofde land?

Neen Broer lief! zei *Klaas*. Gy zyt omtrent aan 'tveer, daar de schuit afvaart.

Wat D.....r! nu pas aan 't veer?

Niet verder!

Moeten wy dan nog al hooger klimmen? vroeg *Jurrien*.

Ja! zei *Klaas*, en hem by de hand vattende, wees hy hem naar den top des bergs, die door de hoogstdryvende wolken verre weg heen stak.

Wel verbaazend! riep *Michel*.

Wel verbaazend! riepen zy altemaal gelyk , want toen er een opwaards keek, keeken ze allen om hoog.

Wel verbaazend, dagt *Buchanan*.

Couragie! couragie, schreeuwde *Evert* en *Bastiaan*, en straks was het algemeene woord: Couragie! Couragie!

Jeroen en *Klaas* schreeuwden nu zo hard als al de overigen, en waren de eerste om naar boven te klimmen.

Buchanan kende het Menschdom te wel, om zig over dit tegenstrydig gedrag te verwonderen. Hy beschouwde de nieuwe Reizigers met de grootste oplettendheid, en liet een diepe zucht, wanneer hy teffens om de nieuwe Maatschappy dagt.

Het verwonderde my eenigzins dat *Buchanan* zuchtte, ik trad naar hem toe, toen hy nog pas omtrent een mans lengte was opgesteegen, en vroeg er hem de reden van.

Myn Vriend! zeide hy: ik zucht om de kousfen en schoenen die deeze luiden verslyten zullen.

Ik vroeg, wat reden hy toch had om mede te klimmen?

Ik moet! antwoorde hy, en verliet my.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

ZES EN DERTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

De Menschen hebben doorgaands de allergrappigste verbeelding van het geluk. Er zyn oogenblikken, dat zy het in dingen zoeken, die zy weeten; dat volstrekt het tegenovergestelde moeten opleeveren. Ik zou u, by voorbeeld, hier verscheiden verliefde Jongens kunnen optellen, die het met duivels geweld in de Meisjes gezogt hebben, daar zy en gy en ik weeten, enz. enz.

Het klimmende gezelschap was vol moed. Elk poogde zyn medemakker voorbyteklauteran. Er heerschte een naaryver, die, in alle goede zaaken, den hoogsten lof verdiend.

't Is waar, dat zy niet allen even spoedig konden klimmen, want er waren ouden en jongen. De eene was met gezonder en vlugger kniepeezen begaafd dan den anderen. De zagtfluweele handjes konden dien weerstand aan de brandnetels niet bieden, die de verëelde knuisten konden doen: doch men wist, dat de gaaven veelerlei en ongelyk gedeeld zyn. Die niet rad ter hand en been was, was welbespraakt en beschreeuwd, en ook dit was noodig. zo wel, om de klauterende menigte aantemoedigen, als om de klagten en zugten der geblesfeerden te verdooven!

Niet lang hadden zy zig vermoeid en afgemat, of zy kwamen aan een dorre, woeste, akelige plaats, waar een menigte Roofvogels huisvesteden. De kaale rots, slegts hier en daar met eenig vaal groen bewasfchen zag bruinzwart. Vervaaarlyke bonken staken alomme uit, en vormden onregelmatige hopen, waarvan eenige wyd en andere naauw; eenige onge- naakbaar en andere te midden in het voetpad waren. Bloed en brein hing alomme aan de fcherpste punten, als waar tegen het verscheurend gevogelte zyn prooi te pletteren floeg. Overal lagen of hingen half- en heilverrotte krengen, doodsbeenderen, vederen en wol! — en, of de akeligheid van dit gezigt nog niet groot genoeg ware, werd de reuk door de on-
ver-

verdraaglykſte ſtanken derwyzen gepynigd, dat de hevigſte Braakingen er het gevolg van waren! — en zie daar ſtinkende en walglyke zelfſtandigheeden te meer, om de naarheid van deeze plaats, tot het uiterſte te voeren. — Ik zeg u alles ſlegts meteen enkel woord, uw verbeelding moet de rest voltooien.

De menigte klimmers was zo wel vermoed als nieuwsgierig, om dit verblyf der akeligheid een weinig nader te beſchouwen. Zy doorzogten alle hollen en ſchuilhoeken, doch vonden geene der verſlindende Bewooners t' huis. Zy gruudwen alle van de barbaarsheid en woede die alhier ſcheen te heerſchen, en by deezen en geen en begon een zugt gekoesterd te worden, om dit nest uitteroeien.

Buchanan, als Natuurkundige, beſchouwde de geheele zaak zo als ze waarlyk beſchouwd moest worden. Er zyn Roofvogels, dagt hy, dus moeten zy nesten hebben, en deeze nesten moeten ergens weezen.

De klimmers dagten er echter geheel anders over. Er moeten geen Roofvogels zyn, zeiden zy, dus moeten zy geen nesten hebben, bygevolg moeten wy de nesten verdelgen.

Deeze redeneering was in een oogenblik algemeen, en wel dra zag men naar hulpmiddelen om, om het ſlot dier redeneering te bewerkſtelligen.

De gryze Staatsman, beſpeurende dat het ernst ware, om de Natuur in 't aangezicht te vliegen; verzogt, met eene vriendlykheid, die zeldzaam werd tegengeſproken of weigering onderging, dat zy, altoorens de handen aan 't werk te ſlaan, eenige oogenblikken geduld wilden hebben, om hem te hooren.

Mannen, Broeders! zei hy. Ik bewonder tot op dit oogenblik uwen yver en ſtandvaſtigheid, in het doorworſtelen van eene reeks gevaaren en onaangenaamheden, die zekerlyk elk hart zouden doen bezwyken, wanneer het geen edele en verheeven bedoeling had.

Gy betuigt, en ik ben geneegen het te gelooven, dat gy u alle deeze moeiten en tegenſpoeden getroost, ten einde op den top van deezen ten uiterſten moeilyk te beklimmen berg, eene Maatſchappy te vinden, die, zo al niet geheel, ten minsten voor het grootſt gedeelte vry is van die gebreken, waarom gy uwe valei verlaaten hebt.

Ik wederspreek de mooglykheid van het beſtaan zulk eener Maatſchappy niet! verre van daar! in de omſtandigheden, waarin ik my bevind, moet ik het gelooven.

Maar

Maar, reizende naar die gelukkige Landstreek, ben ik zo nieuwsgierig, om het te aanschouwen, dat ik elk oogenblik noodeloos vertoevens voor een onherstelbaar verlies reken.

Wy zyn op reis, en getroosten ons alles om er het einde van te zien, — maar waarom zullen wy ons dan ophouden? — ware het niet beter, dat wy daadlyk aan 't klimmen teegen? —

Het woord klimmen was nog naauwlyks van de lippen van *Buchanan*, of er ging een vervaarlyk gekrysch op, van Klimmen! Klimmen! Klimmen!

En waarlyk men zou geklommen hebben, indien niet een lang, mager, geelkleurig en styf man, zig op een stuk rots geplaatst had, en met zyn doodsbeendere hand een wenk had gegeven om stille te wezen.

Oogenbliklyk was alles stil.

De lange, magere, geelkleurige en styve Man, zyn kaakbeenen langzaam van een tillende, zeide:

Niet klimmen! —

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

ZEVEN EN DERTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Niet klimmen! zei de lange, magere, geelkleurige en styve Man.

Er zyn luiden, die een zeker iets over zig hebben, dat men eigenlyk gezag kan noemen; dat, zo al niet door elk een geërbiedigd werd, ten minsten elk een, voor eenigen tyd tot zwygen dwingt. Wanneer deeze knaapen, in een vol gezelschap den mond openen, sluiten daadlyk de lippen van al de tegenwoordigen; niet, om dat zy zo veel eerbied of vrees voor den spreker hebben, maar om dat hun instinct hen tot luisteren en stille onwederstaanbaar aanzet.

Meer als eens heb ik gezegd, dat men dergelyke, met gezaggebooren Menschen, behoorde uittekippen en er geestlyken van te maaken, — hoe sterk zou dit de Leer niet bevorderen, en hoe gezegend zou het voor de burgerlyke saamenleving zyn, van deeze schrikbaarende weezens verlost te weezen!

Niet klimmen! zei de Man, en naauwlyks had hy zulks gezegd, of allen die opgereezen waren, om te klimmen, zetteden zig neder om niet te klimmen.

Had ik in de plaats van *Buchanan* geweest, ik was vervloekt kwaadaartig geworden.

Maar *Buchanan* was een volmaakt wysgeer. Hy zettede zig ook neder, en den langen, mageren, geelkleurigen en styven Man vriendlyk by de hand vattende, vroeg hy hem, zeer bedaardlyk: En waarom, myn Vriend! zullen wy niet klimmen?

De lange, magere, geelkleurige en styve Man verwaardigde zig niet, om hem te antwoorden, maar wees, met een houding, die het veragtylkst verwytt van domheid aanduidde, op de Nesten der Roofvogels.

Op deeze meesteragtige aanwyzing keek de menigte insgelyks naar de nesten, en elk gaf door gebaarden zyne onwederstandlyke begeerte te kennen, om staande voets de nesten op te ruimen.

Myn Vrienden! zei *Buchanan*: Ik zou een onverschoonlyke stap begaan, en eene ondraaglyke waanwysheid en trotschheid aan den dag leggen, byaldien ik ondernam, de hooge wysheid en het beredeneerd doorzigt van deeze aanzienlyke saamenkomst, te beleedigen, door de minste schaduw zelf van tegenspraak.

(*Buchanan* moest op deesen toon spreken: had hy rond voor de vuist weg gesproken, men zou hem niet hebben willen hooren, — en nu opende zig alles wat de gedaante van een oor had.)

Maar, die zelfde eerbied voor deeze illustre vergadering, welke my in alle andere gevallen het zwygen en de bereidvaardigste onderwerping aan den wil der meerderheid aanraad, doet my thans spreken! Ik vertrouw, dat uwe doorlugtige verstanden wel, voor een oogenblik, de onbereikbaar hooge bespiegelingen, zullen willen ter zyde stellen, om het geringe vonkje vernufts van den minsten en nederigsten uwer dienaaren te hooren!

Een vriendlyke glansch bedekte het gelaat van allen, die *Buchanan* hoorden. Zy boogen zig, om daar door zo wel hunne dankzegging, als hunne toefstemming aan den dag te leggen! — zelf de lange, magere, geelkleurige en styve Man boog zig!

In alle andere gevallen zou ik gramstorig op *Buchanan* geworden zyn. — Nu moest ik hem pryzen, want hy had noodzaake, om de waereld te bedriegen.

Ik zie, ging hy voort, dat gy waarlyk wys zyt, daar gy u geneegen toont, om van mij eenen goeden raad te ontvangen.

Het uitroeien van deeze nesten der Roofvogels was allernoodzaaklykst, was een arbeid van de hoogste verdiensten, en uwer geheel waardig, byaldien men, met de nesten uitte-roeien, ook deszelfs verscheurende Bewoonders verdelgde. — maar, dit is hier het geval niet! heft uwe oogen op, —

(Zy keeken allen op.)

— en ziet dat de Nesten ledig zyn!

Ja, waaragtig! riep *Jeroen*, daar hadden wy nog niet eens op gelet.

Wanneer gy, vervolgde de Grysaart, deeze Nesten vernietigd zult hebben, dan blyven de Roofvogels immers nog overig, en deezen zullen niet nalaaten, om ergens elders wederom nieuwe Nesten te maaken, en dat mooglyk wel op een plaats, onëindig schadelyker en moeilijker om by te komen dan deeze! en ik bid u, wat zult gy dan met de uitroeiing deezer Nesten gewonnen hebben? — Immers Niets?

De gemeente knikte.

De lange, magere, geelkleurige en styve Man, ziende dat *Buchanan* de overhand stond te verkrygen, haastede zig, om hem in de reden te vallen en by het woord te vatten.

Mynheer! zei de lange, magere, geelkleurige en styve Man. Gy hebt volkomen gelyk. Ik prys uw exelleerend vernuft, en bedank u deswegens uit naam deezer hoogäänzienlyke vergadering zeer hartlyk en plegtig!

De intentie van deeze Vergadering is echter niet, om met zulk een verschriklyke moeite, als er aan de uitroeping der Nesten vast is, niet anders te doen of te winnen, dan de verdelging van loutere Vogelnesten! neen! wy willen de Nesten en de Vogelen teffens uitroeien.

Hier klapte de menigte in de hand, want by myn ziel! Vader *Gerhardus*! dit en niet anders was de meening van al de klimmers.

Ik verwagtte, dat *Buchanan*, op deeze tegenwerping ftok ftil zou gezwegen hebben, — maar tot myn uiterfte verbaazing antwoorde hy, zonder zig te bedenken.

Dat voorneemen was goed, wanneer gy de Vogels had.

Dit fcheen iets te zyn, dat de attentie van al de aanwezigen ontfnapte was, want gefaamlyk keeken zy om, of zy de Vogels nergens zien konden.

Alles zweeg.

Ik zelf keek ook, — maar my fpoedig bedenkende, werd ik zo boos op my zelve, dat ik my een flag voor 't gezigt gaf, dat het bloed my de neus en den mond en het vuur my de oogen uitsprong.

Laat u, als gy flaapt eens een dergelyke flag geeven, en zie dan of gy ook niet wakker zult worden.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

A G T E N D E R T I G S T E B R I E F.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

En dan nog, myne Vrienden! voer *Buchanan* voort, wanneer gy de Vogels al in uw magt had, dan nog was de zaak van de verdelging zo der Vogels als der Nesten zeer bedenklyk.

Er zijn weezens in de Natuur, die met den eerften opflag, en zelf bij keurig onderzoek zeer fchadelyk fchynen te weezen, en tot welks uitdelging elk verftandig Man greetig befluiten zou, wanneer hij er de magt toe had, welken echter, met betrekking tot het Geheel, niet gemist kunnen worden, zonder nog grootere nadeelen te berokkenen.

By voorbeeld. In een zekere Landftreek waren de Spreewen, Zwaluwen en Kraaiën zo overvloedig, dat er op hoog gezag een order kwam, dat de Boeren daaglyks op de jagt deezer dieren moesten gaan, om ze te dooden. Weldra was deeze gevlerkte Familje aan dat oord uitgeroeid, doch wat was het ge-

gevolg? De graanen, die op voorige jaaren aldaar zeer wel gewasfchen waren, kwijnden, en kwamen omtrent ter halverrypte! — Het eerste jaar fchreef men dit aan geheel andere oorzaaken toe, het tweede, derde en vierde jaar, zegt men andere reden, zonder de waare te vinden — maar eindlyk verfcheen er een oude Boer ten toneele. Gy zyt al te famen Uilen, zei hij: gy zelf zyt de oorzaak van dit misgewas: gy hebt de Spreeuwen, Kraaiën enz. uitgeroeid, en ziet daar eenvoudig de reden van dit kwaad, want zekere Infeften, die aan de wortels der graanen knaagen, worden door dit Gevogelte gegeven, en daardoor den wasdom bevorderd; — Nu deeze Infeften ongestoord voortknaegen en vermenigvuldigen, is het niet te verwonderen, dat het graan kwijnt en zyn rypte niet verkrijgt. Op dit gezegde gingen aller oogen open, en op hooge order werden de Spreeuwen, Zwaluwen en Kraaiën weder in deezen oord aangevokt, met dat gewenscht gevolg, dat de graanen, als in voorige jaaren, de lust en het voordeel van den Landman uitmaakten.

Wie weet of het met het uitroeien van het Roofgevogelte op deezen berg niet eveneens zo gaan zou, en wat behoeven wij, in allen gevallen, deeze kans te waagen, daar wy onzen tyd hoognoedig hebben, om naar den top te klimmen.

Men begon dit gezegde reeds algemeen toetejuichen, toen de lange, magere, geelkleurige en ftyve Man andermaal zyn mond open deed en fprak.

Dit Voorbeeld is geheel niet toepaslyk op ons geval, — want, — hier groeien geen graanen!

En nu weêrgalmde de lugt van goedkeuring en toejuiching, en elk een bezwoer de verdelging der Nesten en der Vogelen.

Buchanan keek hen met bedaardheid aan. Met deeze Luiden, dagt hij, gaan wy een volmaakte Maatschappy ftigten!

De breede Raad werd daadlyk gespannen. Men beraamde de middelen, om het besluit ter uitvoer te brengen, waarin zig echter eene kleine zwaarigheid opdeed, dat is, dat men wel de Nesten kon uitroeien, want deeze had men; maar de Vogels kon men niet uitroeien, want deeze had men niet.

Buchanan lachte.

De lange, magere, geelkleurige en ftyve Man toonde echter met deeze beuzeling niet verleegen te zyn. Laaten wy, zei hy, de Vogels, die gewislyk tot hunne Nesten zullen wederkeeren, afwagten, dan kunnen wy ze dooden.

Buchanan, zyn invloed op de menigte willende bewaaren, voegde er onmidlyk by: En om dat einde zeker te bereiken, laaten wy by partyen in de Nesten kruipen, en ons aldaar schuil houden, dan vind elke Vogel zyn Man, en elk Man zyn Vogel.

Dit Voorstel viel derwyzen in de finaak des Volks, dat elk een, zonder verder er woorden over te maaken, heen ging, en in een Vogelnest kroop.

Buchanan kroop insgelyks in een nest; hy maakte van de pluimen en 't dons, dat hy aldaar vond, een soort van bed, als ten vollen verzekerd, dat hy er veilig zou kunnen slaapen.

De overige Vrienden, aan hunne roeping willende beantwoorden, maakten geen bed, want zy wilden waaken, en om hiervan onderling zeker te weezen, hieven zy eendragtlyk een Zang aan, en dat wel zo hard, dat, door de duizende Echo's, die door de menigte der klooven, dieptens en valleien van den berg veroorzaakt werden, de helft van het Menschdom dien nacht geen oog om te slaapen kon toe doen.

De Roofvogels kwamen wel op hun gewoonen tyd om hun intrek in hunne nesten te neemen, doch op eenige mylen afstands hoorden zy dit getier reeds, en kwamen niet verder, maar vernagteden daar ter plaatse waar zy zig bevonden.

Buchanan kon ook niet slaapen. Hy herdagt de Lotgevallen van de ongelukkige en deugdzaame Prins en Prinses, op wiens bevel hy de reis aanving. Hy beklagde den ongelukkigen Staat der Stervelingen, die den last der onvolkomenheeden gevoelende, er altoos op uit waren, om dien te vermeerderen en drukkender te maaken! — Telkens herhaalde hy zyn Lyfspreuk: *Het leeven is de moeiten die wy er om doen niet waardig!* SALOMON zou gezegd hebben: *Ydelheid der ydelheden!* *Het is alles Ydelheid!* en SALOMON was er wel agter.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

NEGEN EN DERTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Zekerlyk, Vader *Gerhardus*! zult gy u verwonderen over *Buchanan*; dat hy, naamlyk, als een verftandig Man dergelyk een spoorelooze reis ondernam.

In een myner brieven, [*de Zesentwintigfte, die ongelukkig vermist word,*] heb ik u de groote beweegoorzaak van deeze zyne reis gezegd. 't Is waar, het grootfte gros der geenen, die hem vergezelden, was geheel ongeschikt tot dergelyk een togt! De medewerking van foortgelyke Luiden, als waarmede hy te doen had, kon volftrekt nergens anders toe dienen, dan om alle goede oogmerken te dwarsboomen, en alle beste poogingen te verdelen! en evenwel, zult gy zeggen, deed hy 't?

Maar gelieft in aanmerking te neemen, dat het Orakel niet bepaald had, de voorwaarden, waar op hy zyn reis doen moest; hy moest ze doen. — ten tweeden: de omftandigheeden, in den gemelden brief opgegeeven, bleeven dezelfden. — ten derden: met de knaapen, die hy nu by zig had was hy niet op reis gegaan, zy waren by hem gekomen, toen hy alreede op reis was, en hy leerde hen kennen, in zulke tydftippen, waarin de wederkeering ondoenlyk was geworden. — ten vierden: hy ftelde de mooglykheid van dergelyk eene Maatschappij, — maar onder zeer veele bepaalingen, die hy onderzond, dat nu wel door de menigte verworpen werden, doch die hy hoopte, dat, wanneer zy ter gewenschter plaats waren aangekomen, ftand zouden grypen, om dat het dan zou blyken, dat zy noodzaaklyk en onöntbeerlyk waren. *Buchanan* dagt zeer gunstig over het Menschdom. Hy wist zeer wel dat het over 't algemeen dwaas, grillig, en buitenspoorig was, maar hy veronderftelde teffens dat het vatbaar was voor onderwys en verbetering, — in allen gevallen hield hy het voor zyn pligt, om alles, wat tot verbetering kon worden toegebracht, van zyne zyde, toetebrengen: de mislukking daarvan kwam niet voor zyn rekening.

Gy fchud het hoofd, Vader lief! maar leert men niet door fchade en fchande, en moeten niet de meeste Stervelingen tot dien

dien prys geleerd worden? Hoe ellendig hadden deeze klimmers hunne Wyven niet geflagen, — of liever, — om de Vrouwen de eer te geeven, die haar toekomt, hoe Godsjammerlyk waren deeze Mannen niet door de Vrouwen geflagen geworden. — Stond het niet te gezien, dat zy ze leevendig gevild en verbrand zouden hebben, — want wie is beftand tegen den toorn der Wyven?

En daarenboven, *Gerhardus!* myn droom is nog niet uit. Myne Helden zitten nog in de Vogelnesten! 't is waar! — maar heb geduld! zy zullen er wel uit komen.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

VEERTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

B*uchanan* had iets over zig, dat men, by lange na niet, in alle Menfchen aantreft. Hy kon gelyk men zegt: geeven en neemen, hy bedoelde de verbetering van het Menschdom, en daaraan offerde hy alles op. Of hy niet wel gissen kon, dat alle zyne poogingen eindlyk geheel vrugtloos zouden wezen, is geheel iets anders; hy wilde meer doen dan gissen; hy wilde by de ondervinding weeten, wat er gebeuren kon.

Een wys man moet niet berusten by de bloote ontwerping van een overheerlyk Plan; beoogt hy de algemeene nuttigheid, dan moet hy werken, maar ziet hy, dat de onderwerpen, die hy beärbeid volftrekt onvatbaar voor verbetering zyn; ziet hy, dat er omftandigheeden in den weg koomen, die hy vooraf niet berekenen kon, en hem allomme dwarsboomen: — Ja! — dan getroost hy 't zig en laat de Waereld tobben en follen zo als zy zelf wil. — Hy heeft zyn pligt betracht. Over dit derwerp denk ik u nog eenige brieven te zenden: want dit be- toog zal voor u en uwe Nakomelingen, ten hoogften noodzaak- lyk zyn.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

EEN

EEN EN VEERTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Een wys Man en een waereldkundig Man zyn veelal twee zeer onderscheiden weezens. Het eerste betekend ongemeen veel op de Studeerkamer en in de Bibliotheeken, doch zegt bedroefd weinig in de saamenleving, wanneer het op een woelen gaat! het laatste figureert niet sterk onder de geleerden en de geleerdheid, maar is het veiligste hulpmiddel, om rechts en dwars, voor en agterwaards door de Waereld heen te dringen, en het laatste zegt nog al iets.

De Menschkunde is even als een rok van palingsvellen genaaid, men glipt, om zo te spreken, er mede door alle hoeken en gaten, scheuren en spleeten, — de wysheid alleen is een kleed vol weerhaaken, men blyft er overal mede aan vast, en aan hangen.

Maar overheerlyk is het, wanneer men deeze twee dingen saamen paart. Dan moeten Vorsten en Overheeden, geestlyken en waereldlyken, in voorzigtigheid, goed geluk en vergenoegen voor u zwigten.

Want, by voorbeeld, bevind u eens moederziel alleen op een wyd water, in een schuitje, dat lek is! wees dan vry de grootste Wysgeer, die onder de zon wandelt en heb geen Scheepskennis, — ik verzeker u, dat gy verzuipen zult! — maar wees dan flegts zo verre in den Scheepsbouw ervaaren, dat gy lekken kunt stoppen, en gy zyt behouden!

Wy zyn in een lek Schuitje, Vader *Gerhardus*! en God dank, dat wy een lap zeil en spykers medegenomen hebben! — maar onze kinderen en kindskinderen! — goede Hemel! — deeze zullen in een bodemlooze schuit zitten, en geen enkel draadje hebben, om 't gat te stoppen!

Als ik dit bedenken smyt ik de pen uit de hand, en vlieg naar boven, om my optehangen.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

K

TWEE

 TWEE EN VEERTIGSTE BRIEF.

Vader GERHARDUS aan JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN.

Wanneer ik kiezen moest, uwe twaalf beredeneerende en betoogende brieven te leezen, of u te zien hangen, zou ik geen oogenblik in bedenking staan, om het laatste te kiezen.

Ik heb, (en hoe dikwils moet ik zulks herhaalen?) een Profetie en geen Wysgeerig betoog van u gevorderd; en dit weet gy ook wel; doch uw vervloekte zugt, om u beste Vrienden voor den Zbt te houden, verlaat u niet, zelf in die oogenblikken niet, dat gy er door geruïneerd zoud kunnen worden!

Gy verstaat my ten overvloede.

Wat reden hebt gy toch Voorzeggende Kwelduivel! om uwe arme Natuurgenooten dus lang in die verdoemde Vogelnesten te laten zitten?

Wilt gy ook my pynigen, door de akelige denkbeelden, die ik my noodwendig van hunnen ellendigen toestand vormen moet?

Gy hebt er vergeeten by te voegen, dat zy in die helsche nesten noch staan noch zitten noch leggen konden, maar genoodzaakt waren, in allerlei kromme, verdraaide en lendenbreekende houdingen te blyven staan, zoo lang het uwe Genade gelieft hen in die weêr en windsche Nesten optesluiten.

Maar ik bezweer u by de Erfenis, dat gy deeze hunne Gevangenis ten spoedigste ontsluit! dat gy hen, laat klimmen of daalen, naar gelange het de Profetie vordert.

Gy ziet hier uit, dat ik u de overige elf Briefbetoogen geheel kwytscheld.

Ik ben, enz.

G E R H A R D U S.

DRIE

DRIE EN VEERTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Elk liep om 't zeerst het Vogelnest uit, toen *Buchanan* zig op een hoogte stelde, en de klimmers by zig riep.

Myne Vrienden! zei hy, de Vogels komen niet! was het niet best, dat wy onze reis vervorderden, want de Vogels zullen denklyk niet komen! — wie weet ook, of deeze Vogel-nesten niet al meer dan een paar honderd jaaren oud zyn, — en —

Dat weeten wy wel beter! riep de lange, magere, geelkleurige en styve man. De nesten zyn door een geslagt van Vogelen gemaakt, dat nog heden aanwezig is, en ik verzeker de Heeren, dat zy komen moeten en komen zullen.

De lange, magere, geelkleurige en styve Man wilde de schande niet lyden, van uitgelachen te worden, en enkel en alleen daarom, hield hy de onmooglykheid zelve staande.

Het gewigtig Verschilstuk of de Vogels al of niet zouden komen, kwam derhalven op 't tapyt, en werd met zo veel hevigheid bepleit, dat het op 't punt stond of er werden twee Secten uit gebooren, de *Buchananianen* naamlyk, en de *Langemage-regeelkleurigeënstyvemannianen*.

Buchanan mengde zig niet in dit verschil; hy had aanhang genoeg die dit pleit voor hem opvatte. Toen men echter de in verschilhangende zaak in omvraag wilde brengen, ten einde er by meerderheid op te concluderen, rees de gryze *Buchanan* op, en zeide:

Ik erinner my een volleedig bewys aangetroffen te hebben, in het nest, 't welk ik de eere gehad heb te bekruipen, waaruit volkomen blykt, dat deeze Nesten aan nog leevende Vogels toebehooren! — Het spyt my zo onvoorzigtig geweest te zyn, deeze Nesten zo oud te noemen, daar dit blyk my van het tegendeel behoorde overtuigd te hebben! — dan, myne Vrienden! vergeeft het my! Het doolen is menschlyk, en ik beken, gedoold te hebben.

Niemand bedagt zig, om *Buchanan* te excuseeren; de lange, magere, geelkleurige en styve Man alleen, scheen nog een

kleine wraak te willen oefenen. En waarin bestaat dat bewys? vroeg hy.

Het bestaat daarin, Mynheer! zei *Buchanan*, dat ik in dat Nest Vogeleiëren gevonden heb, die nog warm waren.

En nu waren ze allen overtuigd.

De Grysäart bespeurde nu ook daadlyk de Myn, die andermaal tegen hem te springen stond. Hy haastede zig derhalven, om verder voortestellen.

Ik, vervolgde hy, ben nu van geheel andere gedagten, dan ik zo even was. Ik begryp de volstrekte noodzaaklykheid, om alhier de komst der Vogels aftewagten.

(De lange, magere, geelkleurige en styve Man knikte.)

Maar dewyl onze tegenwoordigheid zekerlyk de Vogels zal affchrikken, om hier te komen, en wy niet altoos in die naauwe en stinkende Nesten kunnen blyven zitten, proponeer ik, om hier een Wagt te laten, die de komst der Vogels bespied, en er ons tyding van komt brengen; want wy zullen dan overvloedig tyd hebben, om wedertekeeren, ten einde de Vogels en de Nesten te verdelgen, vermits de Vogels, vermoeid van omzwerven, als dan in een langen en diepen slaap zullen vallen, zo dat de uitroeijing allergemaklykst zal vallen.

Dit vond eene algemeene goedkeuring.

En, ging hy voort, overmits van de bekwaamheid en de getrouwheid van de wagt, in dit geval alles afhangt, neem ik de vryheid om verder voortestellen, dat men tot deeze gewigtige Commissie de lange, magere, geelkleurige en styve Man behoorde te decerneeren.

Hierop riep al het Volk amen! doch de lange, magere, geelkleurige en styve Man had er geen zin in, en wilde zig excuseeren; — maar *Buchanan* beweerde met luider stem, dat dit loutere nederigheid was, en dat men aan de verdiensten van den langen, mageren, geelkleurigen en styven Man te kort zou doen wanneer men hem dien eerepost niet defereerde! — Dit geloofde de Menigte, die daarop aan 't schreeuwen teeg, en den langen, mageren, geelkleurigen en styven Man vriendlyk noodperste, om in deeze doodlyke en akelige plaats de wagt te blyven houden.

Buchanan glimlachte.

En hier mede ging de klimmende Caravaan weder op marsch.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

VIER

VIER EN VEERTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Het was vermaaklyk te aanschouwen, hoe zeer het Volk zig beyverde, om boven te komen! zy tilde elkander op, of trokken elkander by de armen en beenen naar de hoogte: kwamen zy aan een meer dan gemeene hoogte, als dan gingen er drie of vier, en zomtyds wel meer, naar de omftandigheeden het vorderden, met hunne ruggen tegen de rots en digt by elkander ftaan, met de handen faamleggende: op deeze ry plaatsten zig weder twee, drie of vier anderen, en op die al weder anderen, in het zelfde postuur, zo dat zy een pyramide formeerden, welks punt eindigde daar ter plaatfe waar de fteile afhelling doodliep. Ik heb dergerlyke Menschpyramiden gezien, waarvan de onderfte ry zesenzeftig Menfchen uitmaakte, waar uit gy de verwonderlyke hoogte berekenen kunt.

Langs deeze Pyramiden, die ter wederzyden, als 't ware, trappen hadden, klommen de overigen met zeer veel gemak naar boven, en wanneer men deeze boven had, werd elk onderdeel der Pyramyde met een koord naar boven getrokken.

Voor deeze wys van reizen was geen berg te hoog, of geen fteilte te fteil; wanneer men Menfchen genoeg had, en de onderfte Menfchen ftevig genoeg waren, zou men op deeze wys gemaklyk de Maan kunnen beklaauteren.

Eens echter fchrikte ik geweldig! Zy hadden een pyramide geformeerd van vyfenvyftig in het onderfte gelid. Men was alrede begonnen te klimmen, zo dat al de trappen vol waren. De twee Heeren, die op de rechte en linkervleugel van het onderfte gelid ftonden, kreegen toevallig beiden te gelyk een fterke jeuking in de neus, zo dat zy, in weerwil van 't gevaar, genoodzaakt waren te geneezen. Doch, door het postuur dat zy maakten, verloor en zy hun evenwigt, 'twelk ten gevolgen had, dat de geen en, die op hun fchouders ftonden aan 't wankelen raakten, waardoor de hoogere insgelyks in

eene gevaarlyke beweging kwaamen, eindlyk trilde en schudde de gansche Menschpyramide. De onderfte vreezende dat de bovenfte hen op 't lyf mogten vallen, namen het eenparig besluit om weg te loopen, 't welk geschiedende, kunt gy begrypen, welk een gedugten val hier uit voortvloeyde, verschriklyker gehaspel heb ik nooit gezien. Ik kon my nu leevendig verbeelden hoe de Philistynen gebuiteld moeten hebben, toen Simson de pylaaren onder hen wegtrok.

Lang liep het aan eer de zaaken in die order waren, dat elk Individu van de gevalle Pyramide op zyn voeten stond. Toen het eindlyk zo verre was, ontwaarde men, met de uiterste verwondering, dat er niemand zig bezeerd had, uitgezondert *Klaas*, die het bovenste lid van zyn kleine toon gebrooken had.

Groote omwentelingen, (want gy begrypt, dat dit een groote omwenteling heeten kan,) hebben dikwils weinig of geen gevolgen van eenig belang, en veeltids komt men met de schrik vry.

Buchanan deeze halsbreekende manier van klimmen, met leevendige bewyzen kunnende staaven, hoogstgevaarlyk te zyn, bewerkte zo veel by het Volk, dat het besloot, om voortaan geene Pyramiden meer te bouwen.

Met een wys en voorzigtig Man op reis te gaan is altoos goed en voordeel.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

VYF EN VEERTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN *aan*, Vader GERHARDUS,

De Waareld levert ongetwyffeld een ryke stof om te lachen op. Elk voorwerp, dat ons ontmoet, heeft ten minsten een streep of vlak, die onze lachspieren min of meer in beweging brengt, en om dat er zo veel belachlyks in de waareld is,

is, houd een verstandig Man het voor eene geoorloofde uitspanning, om de hem omringende dwaasheden te belachen.

De Verstandige Man moet evenwel een Menschenvriend blijven, dat is, zyn lachen moet geen wreedheid worden. Dus zou men mooglyk dapper gelachen hebben, toen de Menschpyramide om ver bruide, want waarlyk dit maakte eene wonderbaarlyke Historie; ook was het de grootste dwaasheid, om dusdanig een Pyramide te bouwen; de gevolgen, die dit gevaarte noodwendig eenmaal hebben moest, kon elk burgerlyk vernuft voorspellen! — De grootste Lacher kon zig altoos rechtvaardigen met te zeggen: waarom zyn ze zo zot? waarom doen zy het?

Dan gy, die met zo veel force uwe lachspieren in beweging houdt, wanneer gy schoon uitgelachen zult hebben, zet u dan eens bedaardlyk neder, en bezef welk een wreedheid, gy u zelve aangedaan hebt.

Gy bouwt geen Menschpyramiden, ik wil zulks gelooven! — doch waarom bouwt gy ze niet? Om dat gy niet in de gelegenheid zyt van ze te kunnen bouwen!

Maar begaat gy geene andere dwaasheden, die ruim zo erg, ruim zo bespotlyk en van een langer nasleep zyn?

Gy zyt gehuwd! gy hebt een Vrouw, die over u heerscht, die u tyrannizeert, en die u elk oogenblik verveelt! — Dwaas! — Ik moet u belachen, want waarom zyt ge zo zot? waarom hebt gy ze genomen?

Duizend zulke tegenwerpinge zou ik u kunnen doen, maar raadpleeg uw eigen gevoel, en zeg my, of myn lachen geen barbaarsheid ten uwen opzigten zou weezen?

Ja! het zou het waarlyk zyn. De Mensch heeft zwakke oogenblikken, waarin hy zyn verderf niet vooruit ziet, en waarin hy blindlyngs de doodlykste gevaaren in den mond loopt, en zig zomtyds voor altoos ongelukkig maakt! maar is deeze toestand belachenswaardig? moet men geen tygeragtige Ziel hebben, om er onverschillig omtrent te blijven? moet zelfs hy, die enkel voor zig zelve leeft, en de rampen zyners Medemenschen zig in 't geheel niet aantrekt, niet sidderen voor de verzekering, dat er zulke zwakke oogenblikken zyn, daar hy, even gelyk alle andere Menschen, er immers ook voor bloot legt?

Zoud gy lachen wanneer uw huis in de brand stond, om dat een uwer Huisgenooten zig zelf met olie smeerde, zig in den

den brand ftak en aldus in de drooge takkebosfchen te flaapen ging leggen? — De meeste gevallen waarom men het greeftigfte lacht, zyn van dezelfde natuur, en, ach! wreede fterfling! evenwel lacht gy!

Er zyn onfchuldige gebeurteniffen, die niemand nadeel doen, en die evenwel belachlyk zyn, en het is hierom, dat de verftandige Menfchenvriend alleen lacht.

Dat ik zomtyds uitweidingen doe, Vader *Gerhardus*! moet gy my niet kwalyk neemen. Zy komen enkel uit Menfchlievenheid voort. Ik zag zo gaarne, dat het ongelukkige Menfchdom al het vermaak genoot, dat wy op deeze aarde genieten kunnen, zonder dat het zig zelve of anderen zo wreedaartig beleedigde!

Verkondig met my, myn Vriend! deeze gelukkige zedeles by alle geleegenheden! prent ze de lachende ftervelingen in, op dat wy en zy in het lachen geen fmart mogen vinden.

Deeze brief is al te ernftig, om er gekheid by te voegen.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

ZES EN VEERTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Tegen den middag bevonden onze Bergbeklimmers zig aan een plaats, die zeldzaam was, uit hoofde van zyne fchuinte.

Deeze helling was derwyze ingerigt, dat men in den beginne er zeer gemaklyk tegen op klom; allengskens werd zy moeiliker, en eindlyk werd zy zo, dat men met eene voetftap verder te gaan, eensklaps te rug gleed, en zonder zig te kunnen ophouden, van boven neder rolde, tot die plaats van waar men dezelve was beginnen opteklimmen.

Buchanan had reeds met een opflag van 't oog deeze zonderlinge gefteeldheid opgemerkt. Hy voorzag, dat men vrugtloos tragten zou langs dien weg den bergtop te bereiken. Hy had

had ook ter zyde van deeze fchuinte, een pad befpeurt, dat wel een weinig om liep, doch echter zeer gemaklyk den wandelaar tot eenige voeten hoogte boven deeze fchuinte bragt.

Hy verbeelde zig in ernst dat het genoeg zou zyn, om de moeilykheid der fchuinte, en de gemaklykheid van het uitgevonden pad aantewyzen, om de gantsche hoop klimmers de party van het pad te doen kiezen. — Dan, hoe wel *Buchanan* de menfchen kende, hier kende hy ze niet. Met eenpaarigheid van ftemmen befloot men, tegen de fchuinte op te marcheeren, en het pad te laaten blyven; de reden daar voor zeide men was, om dat er de fchuinte was, en dat het pad eenige minuten langer zig uitftrekte.

Buchanan had gehoopt, dat, met het gemis van den langen, mageren, geelkleurigen en ftyven Man, de Gemeente beter naar goeden raad zig zou hebben laaten geleiden, doch hy bevond, dat de lange, magere, geelkleurige en ftyve Man niet anders geweest was, dan het middenpunt der Volksverkeerdheid, of liever de Mond der algemeene Dwaasheid, met welken te ftoppen men de dwaasheid in geen en deele beteugeld had.

Hy getroostede zig dan dit Lot, te meer, daar het op verre na niet met die gevaaren gepaard ging, die de Menschpyramiden verzelden.

Hy zettede zich tegen over de fchuinte, met voorgeeven van hen te zullen volgen, zo dra zy boven waren.

Allen lachten zy luidkeels om 's Mans ongelooft. Zie eens, riepen zy, deeze fchuinte zou voor ons onbeklimbaar weezen! ha! ha! ha! ha! Ze is zo gemaklyk als een effen vloer! ha! ha! ha! Die oude Sukkelaar, hy meent dat wy kolfballen zyn, die van de minfte fchuinte afrollen! ha! ha! ha! ha!

Dit duurde zo lang, dat de Grysaart eindlyk opftond; zyn handen in de zyden zettede, en even zo hard als de rest begon te lachen.

Immers zoud gy in ftede van te lachen kwäadäartig geworden zyn, daar men uw goeden raad dus spottende beantwoorde? — maar *Buchanan* begreep het anders. Ik zal er dubbeld myn vermaak van hebben, dagt hy: nu eens en ftraks nog eens.

Door het lachen van den goeden Grysaart bedaarde het algemeen gelach; zelf fcheenen de meesten te gevoelen, dat zy er niet wel aan gedaan hadden.

Het Volk fnelde vervolgens de fchuinte op: niets viel het gemaklyker dan een vluggen opgang te maaken. Eerlang werd

deszelfs vlugt traager: het vorderde, om dat het niet agter uitging; eindlyk kwam de crisis van de Loopparty; zy stonden, om dat zy niet meer voorwaards konden, en balanceerden met hunne armen, even als de Oiëvaars op een kerkdak met hunne wieken, ten einde niet naar de laagte te tuimelen.

Ha! ha! ha! ha! lachte *Buchanan*, zo dat het steigerende Volk het gemaklyk hooren kon.

Hoort ge wel, zei *Zedekia*, hoe de oude Heer ons uitlacht! komt, Mannen! komt! laten wy nog eene pooging doen, en hem, door de laatste zwaarigheid te overwinnen, beschaamd maaken!

En hier mede deden zy den laatste noodlottigen stap, die hen allen, hol over bol, door, onder en op elkander naar beneden deed buitelen.

Gy begrypt, Vader *Gerhardus*! dat ik om deeze vertooning het van lachen moest uitschreeuwen, in de vaste vooronderstelling dat *Buchanan* zo hard lachte als ik: doch deeze Grysäart beschaamde my inderdaad. In stede van op zyn beurt de rollende menigte uittelachen, schoot hy elk een der vallende te hulp, die hy vermeende, dat te hard zou nederkomen. Zyn yver in dit zeer goede en hoognoodige werk, was zo groot, dat men daar aan alleen te danken hebbe, dat niemand zig merklyk bezeerde. Dit ging zelf zo verre, dat zy die gevallen waren, met een vergenoegde en dankbaare glimlach op't gelaat, de menschlievende werkzaamheid van *Buchanan* beschouwde, en inderdaad geen de minste smart van beleediging in zig ontwaarde.

Toen de Grysäart hen allen heelshuids en wel te pas weder beneden zag, had hy zekerlyk recht gehad, om hen eenige kleine verwytingen te doen, maar niets dat er na geleek.

Myne Vrienden! ik dagt waarlyk, dat gy dien weg goed zou gemaakt hebben; zei hy, en ik geloof, dat zo gy het andermaal ondernaemt, dat gy het goedmaaken zoud! Ik raad u zulks evenwel niet aan, om dat wy onzen tyd noodig hebben! Zoud gy nu niet kunnen goedvinden, om dat gindsche pad in te slaan, dat ik verzekerd ben, ons veilig en gemaklyk naar boven te zullen brengen.

Verre de meesten waren zo gemaklyk van de hooge schuifte niet naar beneden gezold, of hunne lyvigste deelen gevoelde het genoegzaam, om bedaard te kunnen doen redeneeren! en zie daar, de beweegoorzaak van het eenparig besluit, om het aangewezen pad in te slaan.

Er is zeer veel hoop, dagt *Buchanan*, dat het met de Bergtopfche Maatschappy wel gelukken zal. — Ze zyn ten minften leer- en leidzaam.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

ZEVEN EN VEERTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS

Niets is haatlyker en onverdraaglyker in de faamenleeving, en niets wederstreeft fterker de bevoordering van Kunsten en Weetenfchappen dan de Meesteragtigheid, waar mede men over de zielen van andere wil heerschen, en alle gevoelens voor zyn eigen gevoelens doen bukken.

Zy, die anders leerziek van aart zyn, en wel degelyk hun gebrek aan zekere kundigheeden gevoelen, en die niets liever wenschen, dan hunne verftanden te zien voorlichten, door de meer Ervaarenen, worden dikwils ten fterkften afgeschrikt om te leeren en zig te oeffenen, door die haatlyke Meesteragtigheid, welken zy ontdekken by hen, die anderzins bekwaam en bevoegd zouden zyn, om hen te onderwyzen, doch welker eerste oogöpflag hen reeds vernederd, en als 't ware in 't Niet doet wegzinken.

Gaarne willen wy wyzer worden, doch wy willen het niet worden ten kosten onzer trotschheid. Zo dra de vermeerdering onzer kundigheeden met onze aengebooren fierheid strookt, laten wy ze ons welgevallen, doch is het tegendeel waar, dan verkiezen wy liever dom te fterven.

Behalven al de andere redenen die de Godgeleerden bybrengen, dunkt my, dat dit eene der redenen is, waarom de Mensch zo traag is in het aankweeken der kundigheeden, die de onderscheiden Godsdiensten aanpryzen.

Door middel van deeze kundigheeden ontdekt hy waarheden, die hem te veel vernederen, dan dat hy er genoeg in zou kunnen fcheppen.

Hoe gelukkig zou het Menschdom zyn, wanneer het Onderwyzers had, die de gaaf van *Buchanan* bezaten, om naamlyk de Luiden door liefstalligheid te leiden, en ze in de daad te leeren, terwyl men zou moeten zeggen, dat hy door hen geleerd werd! — Doch hoe weinig *Buchanans* zyn er!

Buchanan was door dergelyk een gedrag by allen bemind. Kwam by deezen en geen en die verdorvenheid eens boven, welke er zo veelen aanzet en aandryft, om de goeden het eerst en meest te beleedigen, hy wist deeze ongelukkige zugt te temperen, te bedwingen, en zomtyds wel geheel te beteugelen, of mislukte hem dit, hy liet de woede op zyn geduld losbersten. Myn Lydzaamheid, zei hy altoos, is de Afleider, die den bliksem der menschlyke kwaadaartigheid naar zulk een plaats vervoerd, waar hy niemand schaaden kan!

Ik ben zo verliefd op dit Character van den verstandigen *Buchanan*, dat ik er telkens over moet uitweiden, om het met al de vermoogens myner welsprekenheid, elk en een iegelyk aan te pryzen.

En zie daar de reden waarom gy zo dikwils zedenkundige Verdoogen en geen Profetien krygt.

Neem my zulks niet kwalyk, myn lieve *Gerhardus*!

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

AGT EN VEERTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Veelmaalen gebeurde het, dat de Klimcaravaan op plaatsen kwam, waar verscheiden wegen teffens zig naar de hoogte verheven. Deeze wegen waren dikwils zeer van elkander verschillende. Zommige waren breed en gemaklyk in deszelfs opgang, doch eindigden naauw, steil, en waren veelyds eindlyk niet te bereizen. Anderen waren eng en steil in den aanvang, doch liepen vervolgens gemaklyker, doch behalven dat zy langer

ger waren, was men aldaar veelal ook blootgesteld aan doolpaden en wildernissen, die, door derzelver onguure grootheid, het ten uiterste moeilyk maakten, om wanneer men er zig wat te diep in begaf, er weder ongeschonden uittekomen. Ik zag ook verscheiden wegen, die dit zonderlinge hadden, dat zy gemaklyk in 't beklimmen, regelregt tot den top des bergs scheenen te geleiden, zonder eenige moeilykheeden van eenig belang opteleveren! Ik zeg scheenen, want hier had een Gerigtsbedrog plaats, waarvan men moeilyk een weêrgade zal kunnen aantoonen.

Dit bestond hierin.

Dat men, wanneer men als een rechtgeloovige Pelgrim al recht uit wandelde, men in stede van op den bergtop te komen, in de Vallei aanlande, en men zig aldaar bevond eer men het wist.

Er waren ook Paden, die niets uitsteekends voor het oog hadden, en zo doodëenvoudig waren, dat zy zig nergens anders door aanpreezen: deeze wegen waren ongetwyffeld de langste, doch teffens ook de zekerste, om den Wandelaar ten toppe te voeren.

Als nu de gelukzoekenke Menigte aan dergelyke plaatsen kwam, viel er natuurlyk een keus te doen.

Buchanan niet gewoon zynde Orakels te spreken, of den onfeilbaaren Handwyzer op 's Heeren Straaten te speelen, had in den beginne de menigte altoos geraadpleegd, ten einde den weg te bepaalen, die men gaan moest.

Als dan zetteden zy zig in een kring. *Buchanan* verklaarde hen de reden van hun samenkomst, en nam de raadgevingen der present zynde Leden in, om er vervolgens een besluit uit optemaaken.

Veelmaalen had hy de gewoonte, om de menigte voortelichten. Zyne ervaarenheid, zyn oordeel en doorzigt verdiende alle vertrouwen, en men gaf hem veelal geloof en viel hem toe.

Doch toen de Geest van Tegenspraak in de harten der voornamesten voer, werd men gewoon, meest altoos den flegststen weg te verkiezen, en er langer tyd over te twisten, dan men noodig had, om hem driemaal ten einde te gaan.

By de eerste gelegenheid zal ik u een eigenaartig toneel bezorgen, waarin gy den toedragt der zaaken, op soortgelyke Byeenkomsten leevendig zult afgebeeld zien. Het is een droom, die ik zo tusfchen beiden eens gehad heb.

Myn kop word verschriklyk moede van zulk een langen aan één gefchakelden Droom! — Ik geloof, dat er verſcheiden jaaren by verlopen zullen, eer de klugt uitgespeeld zal zyn. De getallen van 20, 21, 22, 23, 24 en 27, maalen my onophoudlyk voor den geest. Wat zy beduiden, weet ik niet, doch dat zy een beduidenis hebben is allerzekerst. Mifchien zyt gy in dit ſtuk verlichter dan ik, zo dat gy er de waare meening van ontfyfferen kunt.

Ik begin hoe langer hoe meer overtuigd te worden, dat deeze Profetie voor niemand anders gefchreeven word, dan voor Verftandigen en Doordenkenden, die zig niet door al de franjes waarmede zy bekleed is laaten verblinden! en daarom, myn allerlieffte *Gerhardus!* om 's Hemels wil, en om den wil van al de Heiligen, die in den Hemel zyn, houd deeze Profetie toch voor u zelve! Laat hem niemand leezen, dan die gy op de Proef verftandig en eerlyk bevonden hebt! — maar in Gods naam, houd hem uit de handen der Gekken! — Zo gy my dit niet belooven kunt of wilt, dan ſcheid ik er mede uit, en dan laat ik u met het mes in den buik loopen!

Alle uwe tegenredenen zullen, in dit geval, niets by my afdoen. De waereld heeft overvloedig genoeg, aan die Profetien, die na dertig jaaren, even als de Bezetenen buiten Jeruzalem, uit hunne graven zullen kruipen. Deeze, en geene andere is de waereld waardig.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

NEGEN EN VEERTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Verbeeld u een grooten ronden omkring van aarde zooden, waarop de talryke menigte gezeten is, met den gryzen *Buchanan* aan 't hoofd! — Elk is even fier op de plaats, die hy bekleed; en het grootſte deel is verschriklyk beleedigd wanneer het een of ander toeval, hen een of meer plaatsfen agter uit zet. Weinigen zyn er, die niet de vertooning maaken, als of
de

de Koningryken en Vorstendommen der aarde hunne Commit-
tenten waren, en byna niemand is er, of hy heeft voorgenoo-
men, om zig op zyn zoodenzetel te doen gelden, trotsch den
magtigsten Monarch van het Oosten en Westen.

De Heerschzugt is den mensch zo geheel eigen, dat hy ze
niet afleggen kan. Door eene gevoelige ondervinding heb ik
geleerd, dat veele Stervelingen niet zo zeer het juk der Over-
heersching poogen van den nek te schudden, om dat de Over-
heersching op zig zelve hen ondraaglyk valt, — neen! maar
om dat de Overheersching juist een middel is, dat hen belet te
heerschen.

Ongelukkig is men buiten alle twyffel, wanneer dit de be-
weegoorzaak is, die ons aanzet, om eene vreemde Overheer-
sching te vernietigen, dewyl men dan het oogmerk heeft, om
zelve te Overheerschen, en waar is er rampzaliger bezigheid op
den gantschen aardbodem?

In den kring, dien ik uw verbeelding voorstel, ryst de eer-
waardige en vriendlyke *Buchanan* op. De nieuwsgierigheid,
wat zyn voorstel zal behelzen boeit aller aandagt aan zyn wel-
bespraakte lippen:.

B U C H A N A N, *na zig geboogen te hebben.*

Myne Broeders! Lotgenooten en Medereizigers!

Ik neem de Vryheid aan Ulieden eerbiedig voortedraagen,
Dat wy heeden genaderd zyn, aan eene plaats, waar verschei-
den wegen, naar den top des bergs schynen te geleiden; wel-
ken elk op zig zelve hunne byzonderheeden hebben, die, in-
gevolge ons gebruik, uwe overweeging vorderen ten einde te
bepaalen, welken weg, wy, met algemeene goedkeuring, ter
bereiking van ons eenig en groot oogmerk, zullen inslaan!

Ik stel derhalven voor, om, daar gy allen de wegen gezien
hebt, eenvoudig uw gevoelen te zeggen, welk Pad gy het ge-
schiktst en gemaklykstoordeelt, om door ons betreedene te worden.

O L I P O M O N I D O R I O, *zeer langzaam.*

Myne Heeren! die wel onderscheid leert wel. — Wy zyn
hier by elkander saamgekomen, om eene gewigtige zaak, ja!
ik durf met alle vrymoedigheid zeggen, om eene der gewigtig-
ste, of zo dit nog niet nadruklyk gezegd zou mogen zyn, om
eene

eene der allergewigtigste zaaken, in overweeging, in rype overweeging te neemen. Deeze zaak derhalven vordert een inzien, en doorzien, overéénkomstig derzelve gewigt, want in zulk een zaak zig te misgrypen, zou van de schroomlykste gevolgen voor ons en alle onze nakomelingen kunnen zyn.

Eer wy derhalven een besluit neemen, wat weg wy neemen zullen, zal het vooral ten hoogsten noodzaaklyk weezen, dat wy al de wegen, door en door grondig kennen, welken ten bergtoppe geleiden.

Om dit wel te doen, zal ik aan uwen aandagt de volgende Dingen voorstellen.

Voor eerst, zal ik het woord *weg* in aanmerking neemen, en uit de verschillende taalen, in welken dit woord gevonden word, de eerste betekenis van het zelve zien op te maaken.

HASTAKPLERIDARIKLAS, *by zig zelve.*

Wel lieve God!

O L I P O M O N I D O R I O.

Ten tweeden. Zal ik u een egte Lyst voorlezen van al de wegen, die er van de tyden ADAMS af tot op den huidigen dag toe, op de oppervlakte van onzen aardkloot, voor zo verre bekend is, gevonden zyn, of nog gevonden worden.

Ten derden. Uit deeze ontzaglyke menigte van wegen zullen, wy ter meerdere opheldering, eene forteering doen, waarby wy de wegen elk in zyn soort zullen onderscheiden; zullen de dan blyken, dat er vyfendertig Hoofdsoorten van wegen gevonden worden; hebbende de minste Hoofdsoort een getal van agttien onderdeelen in zig bevattende.

Ten vierden. Zullen wy kortlyk de Geschiedenis van elken weg aanstippen. Deszelfs aanleg en onderhoud, uit egte Documenten aanwyzen, en vermits deeze stof noodwendig dorre en droog moet zyn, zullen wy, ter vervrolyking, de voornaamste Gevallen, die op deeze wegen immer zyn gebeurt, aan uwen aandagt ter bespiegeling voorhouden.

Ten vyfden. Zullen wy uit deeze Verhandeling, door eene onpartydige vergelyking, een besluit zien optemaaken, welke wegen het verkieslykst zyn ter bewandeling.

HAS-

HASTHETHITHOS *stil tegen* ROSPHILESCOLONIO.

Als wy zulke bollen niet hadden, Vriend! wy kwamen er niet.

ROSPHILESCOLONIO *stil tegen* HASTHETHITHOS.

't Is een verbazend Geleerd Man. Zyne Committenten weeten ook wel wie zy zenden.

O L I P O M O N I D O R I O.

Ten zesden. Vermits men, in het doen eener keuze, wanneer men die keuze wel en wyslyk wil doen, vooral de omstandigheeden in agt moet neemen, dewyl daarvan de keuze dikwerf geheel afhangt, zal het noodig zyn, dat ik uwen aandagt onleedig houde, met eene opnoeming van al de omstandigheeden, zo groote als kleine, welken er zyn, geweest zyn, of zyn kunnen, die aanleiding geeven, gegeven hebben, of geeven kunnen, om een weg te bewandelen; gelyk ook de omstandigheeden, die er zyn, geweest zyn, of zyn kunnen, om den eenen weg boven den anderen te verkiezen.

Ten zevenden. Zullen wy onderzoeken welke wegen er op deezen Berg gevonden zouden kunnen worden.

Ten agtsten. Welke wegen er waarschylyk gevonden worden.

Ten negenden. Zullen wy bepaalen, welke vaste kentekenen er zyn, om de wegen op deezen berg te kennen, en van elkander te kunnen onderscheiden.

Ten tienden. Zullen wy uit de kentekenen opmaaken, welke wegen er op deezen berg, daadlyk gevonden worden.

Ten elfden. Moeten wy onderzoeken in welke omstandigheeden wy zouden kunnen zyn; in welke omstandigheeden wy waarlyk zyn, en in welke omstandigheeden wy geraaken kunnen en zullen.

Ten twaelfden. Zullen wy de wegen en omstandigheeden met elkander naauwkeurig vergelyken.

Ten dertienden. —

C L A S C L O S C L U S C L I C L E S I O S, *driftig.*

In 's Hemels naam, Myn Heer houd op, want wy moeten de eeuwigheid te hulp roepen, indien wy deeze Verhandeling ten einde toe moeten aanhooren!

O L I P O M O N I D O R I O.

Ik vind het zeer insolent, Myn Heer! op zulk eene choquantte wyze een Lid deezer aanzienlyke Vergadering in de reden te vallen.

C L A S C L O S C L U S C L I C L E S I O S.

En ik vind het zeer zot, een boek in folio te schryven over een zaak, die een boerenjongen binnen twee minuten beslissen kan.

O L I P O M O N I D O R I O.

Zulke Luiden als gy zyt, bederven alles door hunne onbedeneerde haastigheid!

C L A S C L O S C L U S C L I C L E S I O S.

En zulke Redenaars als gy zyt laten alles verlooren gaan, door een predikende langwyligheid.

* * * *

Ik zal u niet vermoeiën, Vader *Gerhardus*! met een woordlyk afschrift van deezen twist. 't Zal genoeg zyn u te zeggen, dat men twee volle dagen bezig was, om deeze dissentieërende Partyën tot een te brengen. De eene beriep zig op het Recht der Vergadering, van naamlyk alles te moogen zeggen, wat hy oordeelde ter zaake te dienen; en de andere beriep zig op de nutteloosheid van dergelyk eene eeuwige Predikatie, en op de gemaklykheid om den besten weg, zonder een enkel woord spreekens, te kunnen vinden.

Buchanan zat, met het allertaaist geduld, dat immer eenig Sterfling, (*JOB* uitgezonderd,) bezeten heeft, deeze Kakelparty aantehooren. Hy had deeze Stelregel, dat de Menschen ophielden met spreken, wanneer zy niets meer te zeggen wisten! — Schoon ik voor my, in dit stuk met hem verschildte, want zeer dikwils ziet men, dat wanneer de Luiden niet meer te zeggen weten, zy dan eerst beginnen te spreken.

Eind,

Eindlyk liep het geschil zo verre, dat er de gantsche Vergadering ingewikkeld werd, en dat men elkander voor al wat leelyk en flegt is begon uittefchelden.

Zie daar de werking, dagt *Buchanan*, van een verkeerd begrip van het point d'honneur! — Het zal ons tot op den Bergtop vergezellen! — of liever, 't zal ons beletten van er immer te komen.

Buchanan oordeelde 't noodzaaklyk, om de Vergadering andermaal te scheiden, om op den derden dag, met te meer be daardheid, de zaak in verschil te kunnen onderzoeken.

Zulke dingen als deeze, Vader *Gerhardus*! zyn verdrietig om te leezen, maar hoe almagtig verveelende en lastig waren zy dan niet om te hooren?

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

VYFTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Den volgenden morgen kwam de Vergadering vroegtydig by elkander. Men maakte meer dan gewoone complimenten tegen elkander; Een blyk, dagt *Buchanan*, dat de gemoederen nog in vollen gloed staan.

De menigte was nu in twee Secten verdeeld, in *Olipomonidoriaanen*, naamlyk, en in *Clasclosclufeliclesiosisten*.

De *Olipomonidoriaanen* wilden volstrekt het recht der Vergadering gehandhaafd hebben, en begeerden dat *Olipomonidorio* zyn Verhandeling voluit aan de Vergadering zou voordraagen! Want zeiden ze, wanneer men aan eenig Lid deezer Vergadering, de vryheid van spreken, van delibereeren en adviseeren betwist en ontzegd, wat zal er dan van de Vergadering in het einde worden? Zullen dan Luiden van be daardheid en doorzigt, die de gewichtige zaaken niet ter loops, maar gezet en welberedeneerd in- en doorzien, niet altoos over-

schreeuwd en tot zwygen gedoemd worden, door elken driftigen haastighoofd, die maar vooruit! vooruit! schreeuwt, al staat men op den rand des afgronds? — Waartoe dient dan een Vergadering, wanneer men in dezelve geen tyd aan het ervaa- ren oordeel en gezond verstand gunt, om het goede uit het kwaade te ziften? — Wy zitten er immers toe, om de zaaken eerst te overweegen? — want om ze uittevoeren moesten wy niet gaan zitten hebben! — Of houd men Vergaderingen enkel en alleen, op dat er deeze en geene driftige Losbol den Baas zou speelen, en over alles heenzitten, wat hem hooren of zien kon?

De *Clascloscluscliclesiosisten* daarentegen begeerden, dat men maar eenvoudig, met den minsten omslag van woorden, den weg zou verkiezen, die men begeerde in te slaan. Een weg, zeiden zy, is geen onbegryplyk Geloofspoint, dat breedvoerig en angstvallig moet onderzocht worden. Een weg is groot genoeg, om gezien te kunnen worden, en al wat er verëischt word, om een goeden weg te verkiezen, is, dat men hem zien kan. Wy hebben alleen gezien wat wegen er naar den bergtop geleiden, en behoeven niet anders te zeggen, dandie of die weg is de beste. Zaaken van gewigt moeten ryplyk overwoogen worden, dit staan wy toe, doch eene aanzienlyke Vergadering moet zig niet met beuzelingen ophouden, moet geen twistappels opwerpen! dit is verre beneden derzelve waardigheid, en voldoet nimmer aan het oogmerk, waarom een Vergadering saamenkomt! Of vergadert men hier, om de Deliberationen tot in de eeuwigheid uitterekken? Wat zal er dan eindlyk van worden? Dan zullen wy raadpleegende wat weg in te slaan, hier aan 't begin van den weg blyven zitten, tot wy door hogen ouderdom, om verre vallen, sterven en hier begraven worden!

De *Olipomonidorioniaanen* hadden hier vry veel op aantemerkten. Zy wederleiden de *Clascloscluscliclesiosisten* met een vloed van redenen, en dagten, na er een halven dag over uitge- weid te hebben, zig van de zege verzekerd te kunnen houden.

Doch de *Clascloscluscliclesiosisten* waren verre van stom te wezen. Zy lieten zig andermaal zo bondig hooren, dat ik voor myn part, de *Olipomonidorioniaanen* voor geheel uit het veld geslagen hield.

Dan, ook hier, werd ik weder in twyffel gebragt, vermits de *Olipomonidorioniaanen* de *Clascloscluscliclesiosisten* derwyze
aan,

aanvielen, dat de *Olipomonidorioniaansche* stelling veel aanneemlyker by my wierd dan de *Clascloscluschiclessiosistishe*.

En dus, geloof ik, dat ik tot den jongsten dag toe zou geslingerd geworden zyn, zo niet *Buchanan*, wiens geduld, zigbaar ten einde scheen te loopen, opgereezen was, om de zaak in omvraag te brengen.

By de opneeming der stemmen bleek het, dat de meerderheid begeerde, dat het recht der Vergadering zou gehandhaafd worden, en dat *Olipomonidorio* zyne verhandeling over de wegen, onverhinderd, en zo omflagtig als hy begeerde zou voordraagen.

Buchanan werd bleek om zyn neus.

Olipomonidorio verhief weldra de fiere bost in de hoogte, en sprak: — enz. enz. enz. —

Gy vergt immers van my niet, dat ik u zyne verhandeling mededeel? zy duurde zeven dagen lang.

De *Clascloscluschiclessiosisten* reezen, onder het doen der verhandeling, de een voor en de ander na op, en gingen elk den weg, die hen aanstond. De andere party, waarvan de meesten *Olipomonidorio* hadden aangekleefd, enkel om dat zy de *Clascloscluschiclessiosisten* wilden tegenspreken, kreegen insgelijks verdriet in het luisteren naar de verhandeling; zy reezen derhalven mede in stilte op; verlieten de Vergadering, en floegen insgelijks een pad naar hun welgevallen in. Dit duurde zo lang, tot dat *Olipomonidorio* en *Buchanan* alleen zaten, en dus met hun beiden vergadering hielden.

Toen de Redenaar zyne verhandeling geëindigd had, keek hy zeer verbaasd in de rondte, dewyl hy toen eerst bespeurde, dat hy en de President alleen was overgebleeven. Wat zullen wy doen? vroeg hy.

Wy zullen onze Medebroeders volgen, antwoorde *Buchanan*, en aan het einde van den weg, de conclusie opmaaken; dewyl ze daar zekerlyk zullen zitten, om ons intewagten.

En hier mede reezen zy op en gingen den weg op, die hen het eerste voor kwam.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

E E N E N V Y F T I G S T E B R I E F .

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Buchanan vond flegts een gedeelte der klimmers ter plaatse, waar hy ze allen dagt aantetreffen : want vermits er geen generaal Plan was van den besten weg, die men te volgen had, had elk den weg gekooren, die hem het beste aanstond, waar door het dan kwam te gebeuren, dat de een veel korter weg dan den ander had ingeslagen. Eenige waren verdwaald geloopt in de onguure boschen, en hadden zig in 't grootste gevaar der wilde Dieren bevonden. Anderen waren in stede van te klimmen gedaald, en moesten, toen zy hunne dooling bemerkten, weder te rug keeren; zelf waren er, die, in de verbeelding dat zy het beste pad waren opgewandeld, by hunne wyven, in de valei, in huis liepen, niet beter wettende, of zy waren op den top des bergs aangeland, schoon zy spoedig van het tegendeel overtuigd werden.

De *Clascloscluscliclesiosisten*, zei *Buchanan* tegen *Olipomonidorio*, hebben gelyk, want zie hier de vruchten van uwe welbekookte verhandeling! wy komen veertien dagen laater dan wy anders zouden gedaan hebben, en dat nog wel met de grootste gevaren en nadeelen, die wy immer loopen konden.

Olipomonidorio zweeg, — niet om dat hy overtuigd was, maar om dat hy met zyne gedagten zo druk bezig was, met eenige verschikking in de onderdeelen van zyn verhandeling te maaken, dat hy den moeilyk geworden zynde wysgeer niet verstond.

Ik heb u flegts een klein staaltje geleverd, Vader *Gerhardus*! van de moeilykheeden, die myne klimmende Helden, in weerwil van de voorzorg en de wysheid van *Buchanan*, zig zelf berokkenden. Er waren gevallen, die ongelyk sterker waren, en die zulks waren, om nog veel geringer oorzaaken, dus, by voorbeeld, twiste men dertig dagen lang, over een boom, die dwars op den weg lag, of men er overheen springen, dan of men er over heen stappen zou, en toen men 't niet eens

eens kon worden, stapte en sprong er elk een over, zo als hy best kon.

Gy hebt geen ongelyk, Vader! wanneer gy deeze klimmers belacht, zy verdienen het.

Maar onderzoek de geheele waereld! fla zelf de verstandigsten die gy kent, naarstig gade, en gy zult ontdekken, dat ze allen aan grillen en buitenspoorigheeden onderhevig zyn; het voornaamste onderscheid is maar, dat elk dwaas is op zyne wyze, dat deeze dwaas is voor het oog van alle menschen, en dat de andere het om een hoekje van de deur, of in de kelder is.

En wat reden hebben wy dan toch, om zo nydig te grimlachen, om gebreken, waaraan wy zelf schuldig staan, en die mooglyk in ons veel onverschoonlyker zyn, dan in anderen?

Ik heb altoos medelyden, met zulke Menschen, die op eene hoonende wyze den spot dryven met hunne gebrekkige Evennaasten: want deeze Luiden hebben een Aapenverstand en een Tygershart! Ze zyn nergers gelukkig, want nergens worden zy bemind, en nergens hebben zy vergenoegen.

Komt, myn lieve Dwaazen! komt! reikt my uwe handen, op dat ik dezelve kussche! op dat ik met u ga, en, met die vermoogens welke God my gegeven heeft, om er nut mede te doen, u op den regten weg pooge te brengen! Ik zal u vriendlyk en menschlievend en als zeer van verre u uwe fouten onder 't oog brengen! Ik zal u geene verwytingen doen, dan die ik, ten uwen aanhoore, eerst my zelve gedaan heb! Ik zal my niet boven u verheffen, myne daaden en woorden zullen u bewyzen, dat ik my uwer gelyk reken. Wy zullen vrienden zyn, enkel om dat ik ernstig begeer, my zelve en u gelukkig te maaken! Ik weet, dat gy my tegenspartelen zult, doch dit zal my niet afschrikken! neen! ik zal geduld oeffenen, zonder u immer een schaduw van beleediging aan te doen. Gy zult, dit weet ik, my eindlyk gehoor geeven! myne Menschlievenheid zal over u zegepraalen. En heb ik, door my in alles naar u te hebben moeten voegen, groote opofferingen moeten doen, uw eindelyk geluk zal myne vergoeding weezen!

Dit is myn onveranderlyk voorneemen, Vader *Gerhardus*! en om zulks ter uitvoer te brengen, zult gy my rollen zien spelen, die u verbaazen zullen, — doch zie op het oogmerk en op het einde!

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

TWEE

 TWEE EN VYFTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

De ziel van *Buchanan* werd verdrietig in hem, en waaragtig, Vader *Gerhardus*! wiens ziel zou er niet verdrietig onder geworden, zyn. Hy beoogde niets anders dan weezenlyk geluk, niet zo zeer voor zig zelve, (want een wys man behoeft geen voetstap verre te gaan, om het geluk te vinden, vermits hy het in zyn eigen hart heeft,) als wel voor zyne Medeklimmers, en intusfchen betoonde het gros derzelve, dat ze geen geluk waardig waren; dat zy het zelf niet eens kenden, en dat, zo het hen, by wyze van wonderwerk, al eens te beurt gevallen zyn mogt, zy het niet zouden weten te gebruiken, of dat nog erger is, dat zy het in een weezenlyk onheil voor zig zelve zouden hervormen.

De deugdzaame en verstandige Man doet zekerlyk geen kwaad, wanneer hy de waareld wyzer, beter en gelukkiger wil maaken, 't is zelfs zyn onvermydlyken pligt! — Maar wanneer wy de zaak uit het regte oogpunt beschouwen, Vader lief! ik bid u zeg my dan toch wat hy anders uitrigt, dan den Moriaan te schuuren? dan naar de wolken te grypen, om ze tegente houden? dan om de meeste Menschen dat geenen te beneemen, dat hun weezenlyk instinct geworden is, en zonder 't welk zy niet leeven kunnen?

Wy zouden zeer flegt doen, myn Vriend! wanneer wy op deeze inrigting knorden! — zo als het is moet het zyn, en zo als het is, is het ook best. Dit zullen wy dan eerst recht gewaar worden, zo dra wy het Menschdom en deszelfs Geschiedenis, niet by stukken en brokken, maar in zyn geheel en volkomen samenhang beschouwen. Onderwyl moogen wy wel hier uit leeren, onze weldaaden niet wegtesmyten aan Luiden, waarvoor het geene weldaaden zyn! Deeze Luiden moeten wy door de ondervinding leeren kennen, en het is daarom, dat wy zo veel goed moeten doen, als ons mooglyk, maar teffens ook, als ons raadzaam is.

Buchanan zukkelde dus een geruimen tyd lang voort. Hy werd niet blootlyk gekweld, door langwylige en nuttelooze Vergaderingen, die men zelf over de afgevallen boomblaadjes hield, maar hier uit werd nog een erger kwaad gebooren, naamlyk, Heerschzugt, partyzugt, wantrouwen, verdeeldheeden, twisten en luidrugtige kyfpartyën.

Waarom, zult gy my vraagen, ging *Buchanan* niet te rug? — waarom verliet hy 't Volk niet, dat zyner niet waardig was? — Behalven 't geen ik u in een myner voorige [*vermiste*] brieven gezegd heb, moet gy begrypen, dat *Buchanan* een Mensch was! — Hy hoopte altoos en koesterde ontwerpen, die slegt konden uitvallen, doch die zyn speelpop waren.

Ik zou langdraadig en verveelende worden, zo ik u al de byzonderheeden van deeze reis opgaf: gy begrypt dat ik die alle zeer uitvoerig droom! doch wat weet gy er van? De Hoofdzaak zal u voldoen.

Wagt u echter om voor als nog tittleggingen op deeze Profetie te maaken! Het grootste vernuft zal er op den regten tyd, halswerk aan hebben!

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

DRIE EN VYFTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

En waarom zullen wy de waereldsche dingen niet neemen zo als ze vallen? Waarom zullen wy er tegen morren? Wy zullen ze er immers geenzins mede veranderen?

Vergenoegd, Vader *Gerhardus*! vergenoegd is meer dan ryk! 't zy men in 't hof of tusfchen de klippen woont; dit moet onze fchat weezen, of wy hebben geen fchat!

Hoe wandelt ook de onvergenoegde Sterfling over deezen Aardbol! — aan alles ftoot, aan alles ergert hy zig! — Hy kan geen Vorst op zyn troon, en geen Schoenlapper op zyn driest al dulden! Hy zaait alomme twist, verdeeldheid, haat en nyd, en maait moeilykheeden en flagen in dubbele maate.

Laaten wy onze Medemenschen toch met duimen en vingeren inprenten, dat zy alles naar hun zin zullen hebben, wanneer zy vergenoegd zyn in hun staat.

Ludeman zig zeer gemaklyk ontkleed hebbende, strekte zyne vermoeide Ledemaaten uit; sliep en droomde:

* * * *

Tusfchen eene onverzienlyke aanéenschakeling van barre roffen en naakte klipfteenen; waar het oog niets ter verkwikking, of ten rustpunt aantrof, waar alles bar, dor en woest was; waar een fchrikbaarende ftilte heerschte, die zeer zeldzaam werd afgebroken, en dan nog maar door de een of andere verdoolde Roofvogel, die zyne medemakkers met een knarsend geluid aanfchreeuwde, — tusfchen deeze opéénftapeling van Naarheeden bevond zig *Buchanan* in een peinzende en zwaar-moedige Eenzaamheid.

Rechtvaardige Goden! riep hy met al de vervoering van een groote Ziel uit, waarom verkiezen de Stervelingen ongelukkig te zyn, daar ze gelukkig kunnen weezen?

Deeze Vraag klonk door het gebergte. De echo herhaalde dezelve tot driemaal toe! Niemand antwoorde hem; doch de gantsche Natuur om hem heen fcheen zwaarlyk te verzugten.

Op elke fchrede, dus vervolgde hy, omringen hem uwe goe-dertierenheeden! hy vind uwe weldaaden alomme op zyn pad liggen! — maar hy vertreed ze met eenen baldaadigen voet, in ftede van ze dankbaar opteraapen.

Welk een genoeglyk en vreedig leeven kon hy leiden! Zelf weldoende, zou hy van een iegelyk welgedaan worden. Geen haatlyke Partyzugt zou zyne arme ziel verfcheuren; zou hem van alle rust en geluk verfteeken: Hy zou tegen alle Menfchen zeggen: Gy zyt myne Broeders! en hunne gebreken en zwakheeden verdraagende, zou de Saamenleeving zo heilryk worden, als of er geene zwakheeden en gebreken aanwezig waren.

Doodlyke Haat! hoe veele onheilen berokkent gy! en welk eene verfchriklyke Hel word er door u op deezen aarbol geopend! Gy jaagt den Vader tegen den Zoon, den Broeder tegen den Broeder in 't harnasch, en door u sneuveld de Vriend door de handen van zynen Vriend!

Waarom vergeeft gy niet liever de verongelykingen? waarom valt gy over beuzelingen en waarom voeden belachlyke kleinig-
hee-

heeden uwen onverzoenlyken wrok? Hebt gy onderlinge verschilden! — welaan! doet ze in der minne af, of, kan dit niet zyn, stelt ze ter zyde, want de vriendschap, de liefde, de burgerlyke en huislyke verplichtingen, zyn oneindig te waardeeren, boven de grootste verschilden, die gy immer voeren kunt.

Mogt ik, groote Goden! het byzyn der Menschen kunnen ontvlieden! — Kon ik my ontslagen rekenen van de banden der Maatschappy, ô hoe zalig zou my de akeligste eenzaamheid weezen. —

En waarom kunt gy zulks niet doen? — donderde eene stemme tusfchen de steenrotsen.

Ik gevoelde dat er een koude doodhuivering door myn vleesch en gebeente drong. Ik trilde en beefde, even als een eikenblad dat door de dreuning des donders in beweeging word gebragt. — Myne oogen stonden styf, en zo veel kragt had ik in myn tong niet, om dezelve in 't geringste te kunnen beweegen.

En dat van de schrik?

Zekerlyk van de schrik! — want van die akeligheid, *Vader Gerhardus!* kunt gy u geen denkbeeld vormen. De stem donderde met een vreeslyken donder, en elk der veelvuldige klooven, spleeten en valeiën gaven een onderscheiden weérklank, die, als in stryd elkander in gruwzaamheid overtroffen!

Gy kunt gemaklyk begrypen, dat ik niet slaapen bleef.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

VIER EN VYFTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

*B*uchanan schrikte ook, doch op verre na zo veel niet als ik. 't Kwam by hem meest daar uit voort, dat hy, bezeffende dat hy eenige zwakke oogenblikken gehad hebbende, was ontdekt geworden en zig schaamde.

De wyze Luiden en sterke Geesten zyn toch trotsch.

Hy keek eenige reizen in de rondte, doch niemand bespeurende, die hem kon toegeroepen hebben, rees hy op, en onderzocht alle de schuilhoeken, waaruit hy vermoedde, dat die stem zou hebben kunnen voortkomen.

Ik volgde hem, met een strakke tronie, beevende knien en een kloppend hart, even gelyk de Kinderen hunne Grootmoeder, die in 't agterhuis of op de turfzolder naar een Spook of een Dief zoekt.

Ik wist immers niet, of hier niet het een of ander schrikbaarend Weezen kon huisvesten! Hoe weinig ik ook in Spookery en al die aapery geloof, was echter, op dat tydftip, myn brein opgevuld, met Boldergeesten, Witte Wyven, Aardmannetjes en Groenduiveltjes.

Buchanan staakte zyn onderzoek niet, schoon zyne poogingen vrugtloos uitvielen. Hy sloeg paden in, die de naarheid zelf scheenen te weezen. Het verblyf der Gedoemden kan niet verschriklyker zyn.

Eindlyk kwam hy aan een vervaarlyk Hol, dat het verblyf van een leevend Weezen vertoonde te zyn; en wanneer men uit de omftandigheden moest gissen, welk een Weezen dit was, dan kon men er zig geene te akelige denkbeelden van formeeren.

Ik meende hem hier te verlaaten, want het toneel dat zig hier aan myn oog opdeed, pynigde my gruwlyk door deszelfs beschouwing.

Dan ik werd wederhouden, door dat er uit het hol een stemme voortdonderde, die de eerste gelyk was.

Wat doet gy hier? vroeg de stem.

Ik wenschte u te spreken, antwoorde *Buchanan*.

Ik kom! — herhaalde de donderende Zelfftandigheid.

't Is my onmooglyk uittedrukken, welk eene uitwerking, dit woord; Ik kom! op myn Ziel had. Geen Misdaadiger, die geradbraakt moet worden kan zo sterk aangedaan weezen van den klank des koevoets, waarmede hem de beenderen en mergpypen staan verbryfeld te worden, dan ik van de yslyke woorden, Ik kom!

Verbeeld u de eeuwige Duisternis intekyken! verbeeld u daar ontelbaare Schrikbeelden; onguur groot, en van veel monsteruzer gedaanten, dan de Chineefche Draaken en Serpenten! verbeeld u een gruwlyk gepiep, gekraak, gemurmel en geknars te hooren! verbeeld u alles, wat akelig en allerakeligst

is, in dat verdoemde Hol te zien, — en bezef dan hoe het door uw gansch bestaan moet heen donderen, wanneer er uit dat Hol, op de allerafgryslykste wyze gebulderd word: Ik kom! —

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

VYF EN VYFTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

De verbeelding is waarlyk een pynbank, wanneer wy dezelve niet binnen de behoorlyke paalen weeten te houden. Hoe dikwyls stellen wy ons de zaaken voor, op een geheel andere wyze, dan ze in de daad zyn.

Hoe veele onnoodige schrikken zouden wy niet uitwinnen, indien wy ons niet haasteden, om het toekomende in een schildery voor onzen Geest te hebben! indien wy konden afwagten die oogenblikken, waarin het besluit baart! of indien wy getrouwe Schilders waren, van die dingen, welken by de uitkomst steeds blyken, niets wonderbaarlyks te behelzen, dan het geen onze hoop of vrees er aan geliefd te hegten.

ô Myn lieve *Gerhardus*! van u kaalen kruin af tot aan het vereeld uwer hielen toe, steekt gy vol gebreken!

* * * *

Uit het Hol trad niemand anders te voorschyn dan een Heremiet, in dien zelfden opschik als men ze doorgaands verbeeld. Zyn stem was gelyk aan de stem der andere Menschenkinderen; dat dezelve zo hard klonk kwam nergens anders van daan, dan dat het Hol een meer dan gewoone Echo had; — de verbeelding schiep er alle de overige verschriklykheden by.

„Indien gy, zei de Heremiet geen blyken gegeeven had van de Waareld te kennen, ik zou my niet verwaardigd hebben, om u myne stem te doen hooren!”

Dit compliment was wellevend genoeg tusfchen deeze klippen en in den mond van een Menfchenfchuuwer.

De Menschennis, antwoorde *Buchanan*, fchynt uw aange naamste uitfpanning niet te weezen!

„ Zy is myn beul in deeze eenzaamheid! en indien gy waarlyk zyt, die ik my verbeeld, dan is zy voor u niet veel beter. ”

Ik heb my mooglyk niet voorzigtig genoeg uitgedrukt.

„ Gy hebt nog geen tiende gezegd van alles wat gy zoud hebben kunnen zeggen. Noem my de Waareld, en gy verwekt in my een denkbeeld, van al wat flegt, haatlyk, verfoeilik en vloekenswaardig is.

Waar zyt gy opgevoed?

„ In de Waareld! In dat moordhol, in dat fchuilhok der Boosdoenders, waar men de naamen van Onfchuld en Deugd heeft ingevoerd, om de Schuld en de Boosheid nog tienwer ven haatlyker en ondraaglyker te maaken, dan ze zyn! Daar, waar Vorsten en Straatjongens, en alle de middenfoorten, die men tusfchen deeze twee Claffen begrypen kan, des avonds zig te bedde leggen, om allerlei kwaad, om nieuwe gruwelen uittedenken, en des morgens opftaan, om hunne helfche, hunne eeuwig vervloekte Plans ter uitvoer te brengen! Daar, waar geen eerlyk hart een oogenblik, zonder fiddering en afgryzen, kloppen kan! daar, daar, Mynheer! waar men het middenpunt van alle onheilen en jammeren vind, — gy verftaat my zekerlyk? ”

Neen! niet wel!

„ Daar, daar dan, waar de Menfchen zyn! ”

Gy moet magtig veel geleeden hebben, dewyl gy zo by uitftek op de Menfchen vergramd zyt.

„ Geleerden? — Hemelfche nagten! — gy weet het! ” —

De Heremiet wrong, dit zeggende, zyn lighaam in onnatuurlyke en afgryslyke houdingen. Zyn oogen gloeiden, en vlogen als blikfems door zyn hoofd. Hy floeg zig derwyzen met vuisten, dat er de rotfen van wedergalmden, en rukte zig de hairen met zo veel kragts uit den kop, dat er gansche lappen van 't vel aan bleven hangen!

„ Hoor, ging hy op een brullenden toon voort, hoor, vreemde ling! 't geen deeze Steenklippen daaglyks van my hooren! 't geen, byna elk uur, door de Valeien van deezen berg dondert! ” —

De Man was niet wel by 't hoofd, dat was duidlyk te zien.

„ De Koningen zyn Tyrannen, alleenlyk bedagt, om groot
 „ en ryk te worden; zy beschouwen hunne onderdaanen als
 „ flakken, die zy met de tang opvatten, en in den brandenden
 „ aschpot smyten, wanneer zy er hunne oogmerken maar
 „ mede bereiden kunnen! Hunne Hovelingen zyn struikroo-
 „ vers, die door de wouden zwerven, om te rooven en te moor-
 „ den! De Geestlyken zyn Adderengebroadzels, geheel be-
 „ dagt om geld te winnen; ze zyn de nagels der Vorsten, om
 „ onze Wonden opentekrabben; 't zyn vergiftige Spinnen, die
 „ hunnen doodenden zwadder in onze zoete Melkspyzen laten
 „ vallen; die den Hemel en den Duivel onder elkander men-
 „ gen, en er een momaangezigt van maaken! ” —

Buchanan schudde het hoofd.

„ De grooten zyn Ezeldryvers, die hunne lasten op onze kra-
 „ kende lenden smyten; door wier toedoen wy Distels vreeten,
 „ en welker genade ons aan den Vilder overgeeft! ”

De woede van den Heremiet scheen ten top gesteegeen.

„ En de Onderdaanen! — Ach! vervloekten! — ”

Wel nu?

„ Deeze zyn overwaardig, dat zy zulke Vorsten, zulke Geest-
 „ lyken, zulke grooten hebben! — Zy vervloeken, vervolgen,
 „ verdoemen en vermoorden, die geenen welken hen gelukkig
 „ poogen te maaken. Vat eene dier Beeren, dier Tygers, dier
 „ wilde varkens by de klauwen geleid hen naar de plaatse van
 „ welvaart en vergenoegen verlost hen van de kettingen, waar
 „ in hunne barbaarsche Meesters hen knelden! verbryzeld de
 „ hekken, de onderaardsche hollen, en geef hen de vertroosting
 „ van hen zonlicht weder! doe dit, en doe alles wat de Mensch-
 „ lievenheid van u vergt, en zie hen dan op u aanrukken! voel
 „ uw vleesch door hunne tanden vermaalen, uwe beenderen
 „ verbryzelen, en uw laauw bloed opslurpen! Zie en gevoel
 „ dit, en dat om geene andere reden, dan om uw goed oog-
 „ merk, dan om uwe weldaadige pogingen, dan om uwe opöf-
 „ ringen, voor hun geluk! ”

Het bruischende schuim lag den Heremiet een vinger dik op de lippen. Hy zwol op, even als eene vertoornde pad. Met een diepe verontwaardiging sloeg hy zyne oogen op *Buchanan*.

„ En gy, vervolgde hy, stemt niet daadlyk toe alles wat ik
 „ u gezegd heb? ”

Bu-

Buchanan met reden niet ziende te kunnen overwinnen , gaf zyn drift toe , om hem daar door tot bedaren te krygen.

Gy hebt, zei hy, in alles geen ongelyk, maar, —

„ Maar? maar? — In 's Hemels naam! brengt toch geen scha-
„ duuw van verschooning by, of gy maakt my volmaakt dol! ”

De bedaarde Grysaart verzekerde hem andermaal, dat hy gelyk had; hy gaf hem in alles toe, waarin hy met mooglykheid hem toegeeven kon, en toen eerst begon hy hem van lieverlede tegentefpreken, — evenwel zo, dat zyne tegenspraak eene gelykgeeving scheen te zijn.

Dus betoogde hy hem, by wyze van een nieuw gesprek, dat het vorige niets gemeens had, Dat de Vorsten, even gelyk alle andere Menschen blootgesteld waren aan zwakke oogenblikken en gebreken; dat hunne omstandigheden veelal van die natuur waren, dat zy ongelyk meerder aanleiding ontvingen, om zwak te zyn en driftig te worden, dan anderen Luiden van laager staat. Dat zy hun staat en waardigheid moesten handhaaven; dat hun eer ten hoogste teder was, en dat de Vorstlyke waarde niet kan dulden, dat dezelve in 't minst beleedigd of aangetast werd: dat zy steeds omringd door vleiers, Baatzugtigen en heimlyke Vyanden, duizenderlei geleegenheden hadden, om stappen te doen, die deezen of geen noodwendig mishagen of beleedigen moesten: dat den taak van een Vorst ontzaglyk groot en gewigtig was; dat hy niet alles zelf kan doen, en dat anderen veeltyds, welken hem ondersteunen moeten, de oorzaken der onheilen waren, die men doorgaands den Vorst in rekening brengt, en dat eindlyk, de gesteldheid van het gros der menschen van die natuur was, dat veele Vorsten zoo moesten zyn als ze zyn.

Zoortgelyke redenen voerde hy ook ter verdediging der Grooten, der Aanzienlyken en der Overheeden aan. — Onder anderen deed hy hem deeze vraag:

Of de meeste Menschen wel te vreedden zouden weezen, wanneer zy Vorsten, Overheeden en Magten over zig gesteld zagen, die volkomen rechtvaardig en kundig waren?

Neen! antwoorde de Heremiet, want deezen zouden voor het grootste gros der Stervelingen nog onëindig onverdraaglyker weezen, dan die zy nu hebben; want de zedenlooze menigte zou afstand van haar boosheid, dat is van het liefste dat zy op aarde heeft, moeten doen! of zulke Regenten zouden die menigte moeten straffen, dat is, uitroeien.

Gy

Gy begrypt de zaak recht! antwoorde hem *Buchanan*. En gy ziet dus, dat, in een zekeren zin, de Waereld verpligting aan zulke Vorsten heeft, — ten minsten, dat in de tegenwoordige gesteldheid der ondermaansche zaaken, voortgelyke Vorsten niet wel gemist kunnen worden.

En wat de Onderdaanen betreft: — wanneer de rechtschappen Wysgeer deezen in aanmerking neemt, dan heeft hy medelyden, en vind verschooning voor deezen hoop Ongelukkigen.

Loutere onkunde, onbeschaafdheid, woestheid, wreedheid, en wat niet al erger, — zie daar waar uit het menschedom over 't algemeen is saamgesteld. Elk op zig zelve zot en boos zynde, moet de saamenvoeging nog zotter, nog booser wezen. Gaa in het Dolhuis en zoek er verstand en bedaardheid, en een kind zelf zal u uitlachen! maar haal de Schouders op en betuig: *Het is ongelukkig! doch 't is niet anders!* en al wat wel denkt zal u pryzen.

De Heremiet stond eenige oogenblikken in een diep gepeins. Hy scheen bedaarder van Ziel, en niet ongeneegen, om zig te laten overtuigen.

Buchanan deed een stap nader; hy betoogde de schadelykheid van den Menschenhaat, zo voor zig zelve, als voor de Saamenleeving. Hy stelde daar den Menschenvriend tegen over, en schilderde denzelven met de zagtste en bevalligste kleuren, en vroeg eindlyk aan den Heremiet, of hy geen zin had om een Menschenvriend te worden.

Op deeze vraag, dagt ik dat de Heremiet verzonk. Eensklaps keerde hy zig om, en sprong al brullende en donderende, tot in den diepsten afgrond van zyn hol.

Wy moeten by de Menschen zyn. Zei *Buchanan*, terwijl hy heenging, om deeze akelige eenzaamheid te verlaten.

Deeze droom heeft my magtig aangedaan.

Ib. ben, enz.

L U D E M A N.

ZES EN VYFTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

't **I**s haast onbegrypelyk , dat er Menschen kunnen gevonden worden , die zulk een doodlyken haat tegen hunne Medemenschen kunnen opvatten ! Dat ze er echter zyn is zeker ! by voorbeeld , de Heremiet — ja ! maar zult gy zeggen , dat is een gedroomd weezen !

Gy hebt gelyk , *Gerhardus* ! Ik droom reeds zo familjaar dat ik zelf begin te gelooven , dat het een waare historie is.

Soortgelyke menschhaatende Schepzels zult gy my echter toestaan dat er zyn ! — en hebben wy over 't algemeen niet het beginzel van Menschenhaat in ons eigen hart ?

Kunnen wy ons dikwils niet dapper verheugen , wanneer wy kwaad van anderen hooren spreken , en jooft , (zonder daarom een Vrouw te weezen ,) ons hart niet veelyds om in zulke geleegeheden medetekakelen ? — een Predikant zou hier eenige honderde texten te hulp roepen , doch ik zal u in myn eigen taal zeggen , dat wy hier verdoemd slegt aan doen , en dat de bron daarvan enkele Menschenhaat is.

En nog is dit het minste kwaad ; want , om niet alles op te noemen , hoe menigwerven , zoeken wy voorbedagtlyk ruzie , met oogmerk , om onze goede Vrienden op den huid te komen , en ons hart eens optehaalen , met blaauwe oogen , en bloedende tanden uittedeelen ! — en dat alles overtreft , hoe dikwils beleedigen wy onze wyven , opzetlyk en expreslyk daarom , om dat zy kwaad zouden worden , en om dat wy vermaak hebben , met hen , even als getergde katten , aan 't blaazen en aan 't krabben te helpen ! — Wat , *Vader Gerhardus* ! wat is dit anders dan hunne Menschenhaat ? — en hoe leelyk staat zulks ?

Ik ben , enz.

L U D E M A N.

ZE

ZEVEN EN VYFTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Uit hoofde van een besluit, waarover verscheiden dagen ver-
gangen waren, eer het door de Vergadering der Klimmenden
genomen werd, was men een weg ingeslagen, die, naar mijn
inzien, de eenigste in zijn soort op den geheelen berg was.

Dit was een weg die met drie à vier verwonderlyke wendin-
gen en slingerflagen derwijzen den berg rondgeleiden, dat men
dapper schein te klimmen, zonder indedaad een enkele trede
naar boven te komen. — Ik heb het vermogen niet om een
juiste beschrijving van deezen aartigen en hoogstzonderlingen
weg te geeven, want als een eerlijk Man kan ik u verklaaren,
dat ik het zelf niet begreep; ja! dat alles afdoet, dat ook *Bu-
chanan* stond te gluuren even als een katiil op een fijne dia-
mantring.

Het eenigste dat ik er u van zeggen kan, is, dat de wijze van
klimming omtrent zo was, als met het ronddraaiën van dat soort
van Breischeden, die van been of ijvoir gedraaid zijn, en in
welks midden, een slangerondte is. Wanneer men deeze sche-
den rond draait, dan is het eveneens, als of het middenste slan-
genrond, (ik weet niet hoe ik het noemen zal,) zig al klimmen-
de naar de hoogte beweegt, terwijl het overige der schede stil
blyft staan, en zonder dat het slangenrond evenwel een luis-
duimsbreedte van zijn plaats wykt.

Wanneer gy zodanig een breischede hebt, eilieve *Gerhar-
dus!* draait hem dan eens door uw vingers, en gy zult u eenig
begrip van de reistogt myner Maatschappyzoekers formeeren
kunnen.

Zy liepen in de rondte zo hard zy konden, en ik en zy, en
gy ook, zouden gezworen hebben, dat zy naar de hoogte stee-
gen, en echter was dit zo niet, want naauwlyks hielden zy stil,
of zy bevonden zig op hun oude plaats.

Buehanan bemerkte in het eerst zo weinig als al de anderen
dit grappige Natuurbedrog. Eindelyk evenwel kreeg hy agter-
dogt, want zo dikwils hy halt commandeerde, bevond hy zig

den, waarvan eenige zo groot waren, dat zy zelfs by taamlyk hooge boomen, telkens genoodzaakt waren te bukken.

Alle deeze nesteryën en kostbaare en moeilijke ballast mis- haagden ten hoogsten aan *Buchanan*. Hy begreep zeer wel de mooglykheid, om met deezen pronk den bergtop te kunnen be- reiken, maar hy vooronderstelde dat menschen, die zig met dergelyke aaperyën zo ernstig bezig hielden, meer kwaad dan goed op den bergtop zouden aanrigten.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

NEGEN EN VYFTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Hier kwam by dat de schoone vrolykheid, die haar uit de gezegde fierlyke Spelonk toelachte wel dra in de grootste los- bandigheid ontäarte! — een kwaad, dat de menschkundige *Buchanan* voorspelde, zo dra hy het lachende Meisje aan den ingang der Spelonk haar Deun hoorde opheffen.

De menigte had keur van deftige Liederen, waarin de goede Zeden ten sterksten werden aangepreezen; waarin men over- heerlyke Lesfen vond en die men zekerlyk met stigting zingen kon, — doch wanneer veelen zongen werden hunne keelen heesch en droog, en dan moesten zy drinken, en wanneer vee- len dronken, dan werden zy vrolyk, dartel, buitenspoorig, en geraakten geheel buiten staat, om aan den zedelyken inhoud der liederen te beantwoorden.

Een goede teug maakt ligte hoofden en huppelende beenen. Zouden wy zingen en niet danzen? riepen zy. Ja wel, dan- zen! was het antwoord, en zie daar, negen tiendedeelen der Bergklimmers in beweeging!

Dan schoot het Bergnimfje met haar dartelen Stoet toe! Dan pakte elke Jongen zyn Meisje, en rolde er mede van den ge- meenen weg af, in het een of ander kreupelboschje.

Met een woord, *Vader Gerhardus!* het was een schuw en veeltyds een beestagtig leeven.

Buchanan bloosde byna elk uur van den dag. Deezen, dagt hy telkens, zyn myne reisgenooten! Dit zyn de Luiden waarmee ik de Waereld gelukkig moet maaken!

In een diepe en naargeestige zwaarmoedigheid verzonk hy dan! dan stond hy onbeweeglyk gelyk eene der klippen, en wist niet waartoe te besluiten.

't Is niet onmooglyk, zei hy by zig zelf, dat uit deeze Luiden een Maatschappy geformeerd word, die zo gelukkig word, als wy ons voorstellen, — maar, helaas! hier toe word byna een Wonderwerk vereischt! 't gaat myne kragten te boven, en 't is de onwaarschynlykheid zelf.

Zy willen een Maatschappy zonder Vrouwen hebben! Zy zeggen dat deeze hunne Tyrannen zyn, — maar zie daar, zy neemen Meisjes, en deezen moeten ongetwyffeld vroeg of laat hunne Beulen en Pynbanken worden. Zy vlieden het draaglyke kwaad, om in het ondraaglykste kwaad van allen te loopen!

Van deeze gevaarlyke bezigheeden, die de verwoesting van ziel en lighaam ten gevolgen hebben, zyn ze niet aftetrekken; zy willenze niet verleggen, hoe zeer zy zelf er de nadeeligheid en het uiterste gevaar van begrypen, ten minsten kunnen begrypen! — En geschied dit in de dagen der moeitens, der wederwaardigheeden, der angstige vooruitzigten, kommerbaarenden ontmoetingen en zukkelingen! wat zal er dan niet gebeuren, wanneer zy op een plaats zyn, waar zy voor niets te vreezen hebben?

Op dit gezegde van *Buchanan* stelde ik my zelve al de fleschen, de wyn en jeneverglazen, de kaarten, de biljarten, de Meisjes met derzelver ap- en dependentien, voor den geest, en ik verzeker u, dat het aantal deezer Ingrediënten voor de nieuwe Maatschappy, zo ontzaglyk groot was, dat ik my nog een nieuwen aardbol naast den onzen moest verbeelden, om er al dit tuig behoorlyk op te kunnen plaatsen.

Wat zal er gezoopen, wat zal er gedanst, wat zal er gezoend worden! riep ik met vervoering uit.

En hier mede ontwaakte

L U D E M A N.

ZES-

ZESTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Ik kan my niet begrypen, hoe het immer in het brein van een verftandig Mensch kan opkomen, om een nieuwe Maatschappy te gaan zoeken, waarin die gebreken niet heerschen, die men in zyn eigen boezem draagt en koestert, en die men, by hoog of by laag, niet begeert te verzaaken.

't Is even of men een Hemeltje wilde bouwen, en dat men daar toe gewoone kalk en steen nam! men mag het immers maaken zoo men wil, 't kan nooit een Hemeltje worden! het blyft een aardsch Huis van kalk en steen gemetsfeld.

Hoe meer *Buchanan* de zaak inzag, hoe meer hy er het vrugtlooze, het gevaarlyke, het nadeelige van begon in te zien. De menschen waren noch geschikt noch vatbaar voor verbetering. Door hen te willen verbeteren zou men ze weezenlyk kwaad toevoegen. Ik heb eens een barmhartig Jongentje gezien, dat medelyden met alle lydende Schepzels had. Eens had het een vischje in een bierglas met water: het was in den winter en het Jongentje zeer koud. 't Lieve kind zettede zig by het vuur, en warm geworden zynde, dagt het om zyn vischje. Wat moet dat onnozele diertje niet wel koud zyn! zei het, terwyl het naar het glas liep.

Door een verkeerd geplaatst medelyden aangedreeven, grypt de knaap het vischje uit het water, legt het op een fluweel lapje, en stelt het dus by het heete vuur, ten einde het te warmen.

De knaap stortte niet lang daarna de bitterste traanen van de waereld, want het vischje was uitgedroogd en gestorven!

Zal ik, zei *Bachanan* by zig zelve, voortgaan met deeze myne wreede Barmhartigheid? Zal ik deeze Kikvorschen uit hunne modderpoelen opvisschen, om ze op myn beste zalet te brengen? Zal ik deeze Nagtûilen by helderen dag leeren vliegen? Deeze Mollen op de oppervlakte van den aardboden doen wonen? — Ach! wat ging my aan, dat ik myn stoute hand naar de

de hoogte opstak, om de vlakken uit Gods Zon te wryven! Ik wilde die verwonderlyke order omkeeren! Ik vond iets berispe-lyks in de schikking der opperste Wysheid, en wilde er verbe-tering in brengen! Waarom begeerde ik niet liever den ver-keerden loop der Zon, dan ten minsten had ik dien arbeid elk oogenblik kunnen staaken! — ô Waarom bedagt ik niet, dat het de tyd nog niet is, dat de menschen gelukkig moeten weezen!

Maar, dwaas, verkeerd en boos Menschdom! ik zal niet lan-ger de Speelbal uwer grillen, het Doelwit uwer ondeugend-heid weezen. Ik zal niet langer myn hand uitstrekken, om u den modder der Onheilen uit te sleepen, en u op het effen en gebaande pad des geluks te geleiden! Ik zal u laten wandelen op de wegen, die gy verkiest; en daar het myne uitspanning, myn vermaak was, om Stervelingen gelukkig te maaken, zal voortaan myn vermaak bestaan in te lachen over uwe verkeerd-heeden!

Buitelt nu den ronden kring tot in het onëindige om en om! verzuipt u in den wyn en geeft u ten prooi aan de verslindende begeerlykheeden der wellustige Meisjes! 't verscheelt my niet. Ik verlaat u, en laat de Waereld rollen zo als het haar behaa-gen zal.

Op deeze hartlyke uitboezeming volgde het besluit van *Ba-
chanan*, dat was, om een onbewandeld zypad in te slaan, dat naar het stil verblyf, van den ongelukkig deugdzaamen Prins en de beklagglyk menschlievende Prinses geleide. Zyn hart snelde hem reeds vooruit, om aan derzelver voeten, den ver-warden staat, zo der menschen als der zaken, te beweenen.

Moet een wys Man niet telkens uit zyn vel springen, Vader *Gerhardus*! by elke oogöpslag waarmede hy de waereld be-schouwt? By myn ziel! oude Heer! er is geen zalf aan te stry-ken met eenig effect. Indien gy weldaaden aan uwe Natuurge-nooten wilt bewyzen, ga dan heen en deel kappen met bellen en Gekkenpakjes aan hen uit!

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

EEN EN ZESTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Ik heb er drie dagen en drie nagten op zitten denken en herdenken, Vader *Gerhardus*! en by al wat heilig is, wy moeten in den tuin der Waereld niet wroeten! 't Is een losse grond, die, maar een weinigje te veel ondergraaven, op onzen kop zou instorten.

Laat de Hoveniers planten en snoeiën en plukken zo als het hen behaagt! laten wy er onze kaakebeenen niet om van elkander tillen! Die Baas is moet Baas blyven! Licht dat er voor ons een salaadje met een komkomertje overschiet, en wat verlangen wy meer dan den buik vol eeten?

Wat zoud gy zeggen, wanneer al de rypen, de slakken, en de spinnen eens saamenspannden, om den Hovenier van den Hof te jaagen? Zoud gy die onzalige Insecten niet beklagen en van dolheid beschuldigen? Helaas! zoud gy zeggen, gy weerlooze wurmen! wat Noodlot bereid ge u zelve? De Tuinman en zyn knecht zullen plankjes onder hunne schoenen binden, en binnen drie minuten, legt gy als een hoopje blompap, op den grond vertreedden en verpletterd.

En wanneer dit klein spinnend en kruipend Gedierte den Baas al eens verjaagd had, zouden zy dan zelf schoffelen, zelf klouwen, snoeiën en allerlei tuinwerk verrigten? zouden zy er beter aan zyn dan nu? — ô Neen! En daarom, Vader *Gerhardus*! en gy lieve tedere Spinnkopjes! Slakjes! en Rypjes! houd u gerust en eert de Goden! Gedenkt dat gy Weezentjes zyt, die men er twaalf te gelyk, met een mans duim verpletteren kan. Ik haast my, om u deeze waarschuwing te doen toekoomen.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

TWEE EN ZESTIGSTE BRIEF.

Vader GERHARDUS aan JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN.

Gy had die moeite wel kunnen spaaren, met my uw laatste Waarschuwning zo breedvoerig te geeven, en vooral om my by tuinspinnen en boomflakken te vergelyken, en er mede gelyk te stellen. Ik ken de Waereld maar al te wel, om er myn oude kop mede te breeken. Ik laat regeeren, die kan, die mag en die wil. 't Is myn zaak in 't geheel niet. Ik betaal myn Koffie, Thee, en Dienstbodegeld, en al de rest, zonder my verder met de Hovenierdery te bemoeiën, en ik zweer u, *Ludeman!* dat ik gelukkig ben. Ben ik niet grooter en gelukkiger dan al de Koningen der aarde? Ik heb zes Jongens grootgebracht, die nu van myn hals zyn, — maar als de Magten en Overheeden zo veel met hunne Onderdaanen te stellen hebben, als ik met die Jongens gehad heb, — ô goede God! wees hen dan genadig! Want waaragtig dan zyn ze er ongelukkig aan toe.

Met u dit te schryven tragt ik u alleen te beduiden, dat gy uw arm hoofd niet meer behoeft te vermoeiën, om my voortgeelyke Lessen te geeven.

Uwe Profetie gevalt my taamlyk wel. Ik hoop dat gy hem dus volëinden zult.

Buchanan pryst gy als een verstandig Man, maar ik houd hem voor een Gek! Wat reden beweegt hem, om een Ezeldryver te worden? Hy zal zig zelve foppen, ik zie het al aankomen.

De gantsche Waereld is aapery en Poppenspel. Ik walg er reeds van. Vaarwel!

Ik ben, enz.

G E R H A R D U S.

DRIE EN ZESTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Buchanan was alreede op weg, om zyn klimmend Gezelschap te verlaaten, en tot zynen Vorst wedertekeeren, toen *Eufchylus*, toevallig derwaards gewandeld hebbende, hem te gemoe te kwam.

En waarheen, *Buchanan*?

Ach! myn Vriend! welk een vraag! Immers zyt gy ooggetuigen geweest van myne onaangenaamheeden?

Ik heb dezelve gezien, Vader! en heb uw geduld bewonderd. Maar moet ik uit dit antwoord besluiten, —

Dat ik hen verlaat, *Eufchylus*!

En waarom?

Om dat zy niet te verbeteren zyn! om dat zy, hoe nader aan den bergtop komende, hoe langer hoe boozter worden. — Ach! myn Vriend! welk een Maatschappy van Dollemannen zou het zyn, indien het mooglyk ware, dat zy gestigt kon worden.

Hoe! stelt gy zulks dan onmooglyk?

Op die wyze voortgaande, *Eufchylus*! bereiken wy nimmer den top. Wy zullen in dien eeuwigen Sirkel blyven rond-draaiën, en al draaiënde zullen wy ons zelf verderven! — Ik beklaag de Goeden, die er onder zyn! — Myne bedoeling is zuiver! de Goden zyn er getuigen van, doch in de Menschen heb ik my bedroogen. Myne Grondbeginzels zyn de zuivere Deugd, doch het gros der Menschen kan ze niet opvolgen! — Het zyn Kikyorschen, die in hunne Modderpoelen moeten blyven willen zy leeven! — en de Vorst! — Ach! de Vorst! —

Maar, *Buchanan*! juist zyn de bygebragte redenen waarom gy het Gezelschap verlaat, de dringendste redenen, om by hetzelfde te blyven. Nu hebben zy een voorzigtig en verstandig bestuur, en echter dwaalen zy, en verderven zy zig, wat zal er dan van hen worden, als zy dat bestuur moeten missen?

Buchanan gevoelde de kragt van deeze aanmerking.

Maar, vroeg hy, wat raad gy my dan?

Ik weet niet, antwoorde *Euschylys*, wat ik raaden moet. — Maar waarom geen gebruik gemaakt, van het Voorrecht dat by de hand is?

En wat Voorrecht is dat, myn Vriend?

Het Orakel op deezen Berg, *Buchanan*!

Gy hebt gelyk. Ik beschuldig my zelve van pligtverzuim. Ik moest al vroeger de Goden geraadpleegd hebben. Kom, daadlyk derwaards!

Euschylys vergezelde zyn Vriend in dit goede werk. — Onderweg beklagde *Buchanan* het Menschdom; zyn Vriend echter beweerde, dat het zo veel beklag niet verdiende: want, zei hy, had het beter moeten zyn, het had ongetwyffeld beter geweest.

Hy geloofde in een beste Waereld.

Maar, vervolgde hy, ik beklag de Wyzen, die zig zo diep met een zotte en verkeerde Waereld inlaaten, en die, de verkeerdheid en zothed ondervindende, zig daar over beklagen en bedroeven!

Buchanan glimlachte. Gy hebt gelyk! zei hy.

* * * *

Vader *Gerhardus*! *Euschylys* zei er niet veel van, 't is waar, maar het geen hy zei was waaragtig. Ik zou wel een lief ding willen geeven, dat ik van deezen Vriend eens een beschryving van een waarlyk verftandig man mogt hooren. — My dunkt hy zou er u een voorstellen, die alles aanzag, alles aanhoorde, in ftilte lachte, zig altoos uit den flagärm der Dwaazen hield, en even daardoor de Waereld den grootften dienst bewees.

Doch geen Lesjes meer. Gy hebtze my verboden.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

VIER EN ZESTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Een verbaazend oude Grot, aan een stil, deftig, majestueus Oord, was de verblyfplaats van het Orakel, werwaards *Buchanan*, met zyn Vriend zig heen begaf, om den raad der Goden inteneemen. Ik zou u een zeer omflagtige beschryving van deeze Grot, en deszelfs omftandigheeden geeven, Vader *Gerhardus*! doch ik wil u geen oude kost opwarmen. Sla maar een uwer oude Heldendigtters open en gy vind Godfpraaken in overvloed; verbeeld u een van deezen, die u 't best aenftaat.

Buchanan knielde by den ingang; ftrekte zyn handen eerbiedig ten gebede uit; daarna trad hy met een geboogen hoofd binnen; knielde andermaal en herhaalde zyn gebed.

Een flauw doch heerlyk Licht beftraelde daarop de geheel duistere Grot; een ftem, — een ftem der Goden gelyk, — doch niet fchrikbaarende, klonk daarop door de heilige plaats, zeggende:

Buchanan! Spreek!

Buchanan boog zig tot de aarde; en weetende, dat hy niets behoefde te zeggen, dan dat weinigen, dat de Hoofdzaak zynner gantsche begeerte bevattede, vroeg hy:

Wat zal ik doen?

Buchanan deed deeze vraag niet zonder traanen; hy gevoelde dat zy het Menschdom vernederde; want anders kende hy zyn pligt, en deeze vraag was overtollig.

Na dat er een korte poos een diepe ftilte geheerscht had, ontving *Buchanan* dit antwoord,

Het Noodlot wil dat gy volharden zult! Geleid de ongelukkig Doolenden! Getroost u nog eenige tegenfpoeden! Er zal een Licht uit de Duisternis opgaan! De Vorst zal Zegepraalen! Blyf een eerlyk Man! en ook gy zult de Stervelingen gelukkig maaken! Omwenteling, *Buchanan*! Omwenteling! — Vrede! — Verzoening! — Welvaaren! — Welvaaren! — Welvaaren!

Deeze laatste woorden werden met zo veel nadruk, en streelend gevoel uitgeboezemd, dat ze myn gantsche ziel doordrongen, en het my eveneens ware, als of ik in den Hemel geplaatst was.

Onmidlyk na deeze Godspraak daalde een Wolk neder, welke, met Gouden letters, het naarvolgende Syffergetal, (waarvan ik de betekenis niet weet,) aan *Buchanan* voorhield.

2, 7, 13, 11, 109, 2003, 5, 3, 8188, 7, 2.

2°, 54. — 5°, 3. — 5°, 10. — 6°, 4. — 4°, 7. —
 10°, 18. — 9°, 2. — 0°, 3. — 3°, 5. — 5°, 10. —
 6°, 7. — 7°, 15. — 7°, 3. — 8°, 7. — 5°, 28. —
 0°, 5. — 0°, 6.

A L C O ^o ^I R A N.

^o 0 ^o

Door het sterk kyken op deeze heerlyke Wolk, en dit verbor-
 gen Godenschrift werd ik zo stikziende, dat ik de houdingen
 van *Buchanan* niet kon opmerken, en vermits er dus voor my
 niet meer te doen viel, ontwaakte ik maar.

En nu kunt gy uw gryze Ziel op dit Syffergetal uitzweeten!
 Hoewel ik er zeer aan twyffel of gy turks genoeg verstaat, om
 deeze knoop los te maaken. Ik hoop dat ik maar spoedig he-
 melen mag, Vader *Gerhardus*! want wat is de Waereld? en
 wat is de Mensch?

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

 VYF EN ZESTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Niets, myn waarde Vriend! is onbegrypelyker dan de Meisjes! Ze zyn de volmaakte onbegrypelykheid zelf. — Ze hebben een vernuft, een vlugheid van vinding, die boven alle beschryving is, — dat is te zeggen, in een zeker foort van dingen! — Ik heb er duizendmaalen de proef van gehad. Ze waren in zekere gevallen onëindig verre boven myn Astrologie en Voorzegkunde verheeven. Met een opslag van het oog ontdekten zy dikwils geheimen, waarvoor al de Planeeten, als kwade Jongens te gaapen stonden.

In de kennis van het manlyk hart inzonderheid zyn ze by uitstek ervaaren. Daadlyk kunnen zy zien, wat er aan ontbreekt, en op welke wyzen dat gebrek het best te vergoeden is.

Hoe wenschlyk ware het, Vader *Gerhardus*! dat dit scherpzigtig en veelvermoogend Geslagt eens besluiten mogt, om de hervorming der Waereld by de hand te vatten! Het zou ongetwyffeld er uitsteekende gelukkig in slaagen, en eene grondwettige Herstelling daarstellen, waarby alle andere grondwettige Herstellingen maar Kinderwerk zouden weezen.

Dan, booze, verkeerde, verdorven, heillooze, onzalige Waereld, wy treffen u juist het allermeeft in de harten der Meisjes aan! — Daar verschuilen zig de springbronnen van ons zeker verderf, en, ten overmaat van ongeluk, vliegen wy met gaapende monden en geöpende oogen derwaards, om ze te omhelzen en er in te verftikken.

* * * *

Onze klimmende Reizigers waren veel te zonderlinge Verschynzels om niet de opmerking der geheele Waereld, en inzonderheid de attentie der Meisjes naar zig te trekken. Dit
naauw-

naauwziende Geflagt befchouwde hen als ftoute Rebellen tegen, en ftrafwaardige Pasquilmaakers op de fchoone Sex.

Zullen wy dit dulden? vroeg *Pulcheria*, te midden in een Vergadering, tot dat einde opgeroepen.

Wy kunnen 't niet dulden! antwoordde *Eudoxia*. Maar hoe zullen wy het keeren?

Even als of het ons aan list en magt ontbrak! riep *Clandestina* fchaterende van lachen, terwyl al de Meisjes insgelyks begonnen te lachen, en een fierheid op hun gelaat deden uitblinken, die hunne onbepaalde meerderheid boven de Mannen my toeblikfemde.

Deeze Aterlingen, vervolgde de fchoone Lachfter, hebben den geweldigften afkeer tegen hunne Vrouwen opgevat. Zy hebben eerst hunne halzen vrywillig onder derzelve wettige Heerfchappy gekromd; zy hebben deswegens alle blyken van vergenoegdheid afgelegd, en hunne regeerende Wederhelften niet alleen toegejuicht, maar ook van tyd tot tyd grooter en onbepaalder gezag opgedraagen, en zomwylen opgedwongen! Zy hebben, om de Waereld toch ten vollen van hunne onderdaanigheid te overtuigen, tot in de kleinste zaaken toe, de Oppermagt hunner Vrouwen doen uitschitteren, de kleur hunner kousfenbanden, (om iets te noemen,) is er getuigen van! — Dit alles deden zy, vrywillig en ongedwongen, — ja! befchouwden de zulken die hier in dorsten tegenspreken als openbaare Vyanden! — Eensklaps echter fmyten zy hunne achterftens tegen de krebbe en befchyten het voeder! — Zy vervloeken het wettige Juk; ftaan tegen hunne natuurlyke Beheerschers op, en waagen het om zig de magt van dien Schep-ter te onttrekken, welke van de dagen EVA's af, tot op den huidige dag, in alle plaatfen en omftandigheeden, door de Vrouwen, — en met billyk recht, — is gezwaaid geworden!

Maar wat hebben wy met deeze Aterlingen te doen? vroeg *Eudoxia*; 't Zyn immers onze Mannen niet?

't Is de eer van ons Geflagt, hervatte de groothartige *Clandestina*, welke ons te wreken ftaat. Wy zyn tot nog toe Meisjes, 't is waar, maar wy hoopen Vrouwen te worden, en — te heerfchen! — Dit zullen wy niet doen, ingevallen de Mannen het in den kop krygen, om zelf het bewind optevatten, en ons agter den bank te fmyten! — Neen! myne Vriendinnen! wy moeten in dit geval verre zyn van die vernederende onverschil-

schillingheid, waardoor wy aan de voeten onzer toekomstige Bedgenooten gebragt zouden worden! Wy moeten de schoone Sex op den Zetel bevestigen, en niet dulden, dat dit veragt Gespuis ons naar den kroon steeke!

Zullen wy ons dan tegen de forsche spieren, tegen de alles verbreekende vuisten, en de onverwrikbaare knokken van dit rebelleerende Geslacht verzetten? vroeg *Lamfride*, met een Ge-
laat, waaruit men de vreedelievenheid leezen kon.

Wat vuisten! wat knokken! wat spieren! riep *Genoveva*, wy zullen hunnen hoogmoed weglonken, en het Ryk dat zy gestigt hebben wegkakelen. Meisjes behoeven geen Zoldaaten te zyn! Wy zullen ze zagtlyk over den wangstryken, hun neusvriendlyk jokkende tusfchen onze vingers knypen, en hen in hun gewisfen ondergang geleiden.

De gefaamlyke Meisjes boogen zig op dit voorstel, want *Genoveva* sprak ingevolge het instinct, aan alle Meisjes ingefchapen.

Alleenlyk vroeg *Leda*, of de Mannen wel zo ligt te bedriegen zouden vallen?

De gantsche Vergadering trok dit geen oogenblik in twyffel: Want, zeiden ze allen, wy zyn Meisjes.

Een schielyke Donderslag deed de gantsche zaal daveren, en joeg eene doodlyke bleekheid op de bloozende roozenkaaken.

Alle hartjes klopten. De Boezemtjes gingen op en neder. De Ledemaatjes fidderten. Men hield de hoofdetjes, de buikjes en de lendetjes vast. Men ging met ongelyke treedjes; men waggelde; men gaapte; men gilte en — men bezweek.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

ZES EN ZESTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Hoe verbaazend schrikächtig zyn de Meisjes niet, Vader *Gerhardus*! — Op het hooren van een Donderslag, op het losfen van een Pistool, op het geluid van een Muurtikkertje vallen zy

van zig zelve. — Een zweevende bliksemstraal, het ligt van een vuurpyl, de flikkering van een lichtwurmje jaagt haar de fiddende ziel op de bleeke en beevende lippen! — en de geforceerde mars van een Spinnepopje doet hen sterven!

Zwakke Schepzeltjes! zou ik uitroepen, met al het medelyden waarvoor myn boezem vatbaar is, byaldien ik in 't verschiets geen DELILA de lokken van SIMSON zag afsnyden!

Vertrouw u niet op de Voorwendzels der Meisjes, myn lieve Vader! Zy vallen, om u te doen vallen.

Ik lag my, met deeze gedagten gewapend, wederom neder om te droomen, en zie, ik droomde:

* * * *

De hevige Donderslag, die byna een gedugte Collectie Lyken uit de liefstalligste en engelagtigste Meisjes geformeerd had, was echter geen uitwerkzel van eenige hevige gramfchap, of uitbarstend ongenoegen van eenig misnoegd Godendom, neen! het was de ontzagverwekkende aankondiging van *Jozina*, die, met de goedkeuring eener booze Geest, nederdaalde, om haaren invloed en bestuur te hebben by 't geslagt, dat haarer in alles gelyk was, uitgezonderd in het vermoogen van 't grootste kwaad te doen.

De gantsche Vergadering betuigde, met het innigste genoegen aangedaan te zyn, over de eere, die dezelve by dit bezoek genoot.

Zy zettende zig aan het hooger einde en sprak:

Gy, Meisjes! gy betoont u waardig uwer bestemming te weezen, daar gy de eer der Vrouwen als het punt beschouwt, waarop alle uwe werkzaamheeden behooren uitteloopen! Met het Vrouwlyk geslagt te verdedigen, verdedigt gy my, en ik ben het, die er u de belooning voor zal toevoegen, door u schielyk tot Vrouwen te maaken!

Een allervriendlykst lachje, een liefstallig trekje van hartkiteling blonk, zonder onderscheid, op al de fraaibefneeden bekjes uit.

Jozina lag de hand op haar eigen hart. 't Was de natuur zelf, die er amen op zei.

Ik, aldus vervolgde zy, verscheen in uwe vergadering, met oogmerk, om u bystand te bieden tegen dien veragtyken hoop klimmers, die met een baldaadige hand het Juk afwerpen, dat het

het Vrouwlyk gezag hen heeft opgelegd. Ik weet, dat het uw voorneemen is, om dien grooten Taak ter uitvoer te brengen, niet door geweld, waardoor gy niets vermogen zoud, maar op eene wyze die de fchrandereheid en voorzigtigheid van uwen Geest kenmerkt, — dat is, door List.

En het is ook langs dien weg, dat gy het allerbest zult slaagen, in de Verdelging, of dat onëindig meer zegt, in de Vernedering dier vrouwhaatende Mannen, die, gewapend met al de trotschheid, die in hunne zielen verworteld is, ons ten gestrengsten beleedigen, door ons met verägting te beschouwen! —

Gaat dan heenen! Streelt en vleit en kuscht hen! geeft hen gelyk! volgt hen in! viert hunne klimmende Hartstogt den ruimen teugel! onthoud hen uwen wyzen en goeden raad! bedriegt, misleid hen en sleept ze in hun zeker verderf! — en om dit alles wel te doen, hebt gy slegts de inspraak van uw hart te volgen!

Een bruinlichte wolk, een evengelyke kleur verspreidende, als het valsche licht in een Galanteriewinkel, bedekte alle de Voorwerpen; *Jozina*, kuschte hen allen vlak voor den mond; blies hen den geest der Godinnen in, en voer naar haar verblyf in den Wolkenhemel.

En wee! wee! wee! nu gy Mannen! — *Buchanan!* edele, verheven Ziel! sta vast! roep alle uwe kloekmoedigheid te hulp, want gy zultze noodig hebben.

Ik ben, enz.

ZEVEN EN ZESTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

By al wat heilig en onheilig is, Vader *Gerhardus!* doe er toch geen moeite toe! 't is by myn Ziel onmooglyk, dat gy u zoud kunnen verbeelden, de greetigheid, de vlugheid en de vriendlykheid waarmede de klimmende Maatschappyzoekers de looze, de op verderf toeliggende Meisjes te gemoete snelden, niet, toen de Meisjes reeds digte by hen waren, of zig in

't verschiep lieten zien, oftoen zy ze ruiken konden, — ô neen! — maar toen zy het eerste gerugt van hunne aankomst by gisping verstonden!

Wy beschouwen de Meisjes verkeerd. als wy ze als de eerste bronnen onzer vernederende rampen aanzien! wy doen ze waaragtig te veel eer aan, wanneer wy ze voor Tyranninnen uitkryten! — In onzen eigen boezem schuilt het kwaad, *Gerhardus!* — Wy zelf zyn Tyrannen, en wel zo groot, dat wy magtlooze Insecten tot Beulinnen over ons aanstellen.

Maar myn lieve Vrienden! zei *Buchanan*, hoe moet ik u langer begrypen? — Wat moet ik er van maaken? — Gy zegt, dat gy de slaaverny der Vrouwen wilt ontwyken; dat gy het Juk wilt verbryzelen, dat hun wetteloos gezag u op den nek dringt! Gy wilt waarlyk vry weezen, en in alle uwe manlyke Preëminentien, Prerogativen en voorrechten hersteld worden! Gy verlaat ten dien einde uwe Vrouwen, uwe Va-leien, uwe kostwinningen, uwe vermaaken, uitspanningen, rust, en alles wat u zo dierbaar is, dat gy er bloed en leven voor zoud opofferen! Gy getroost u de verwenschingen, de vervloeking en vervolgingen uwer Gaden, en haalt u de ontzaglyke moeite op den hals, om een berg te beklauteren, die byna onbereikbaar voor het Engelandom gerekend word! — dit alles doet, lyd en getroost gy u, om van uwe Vrouwen ontslagen te worden, en naauwlyks bevind gy u buiten hunne verveelende ademtogten, buiten hunne krabbende nagels, of gy vergeet de reden van uwen veelgeruchtmaakenden aftogt, en gy valt, of liever, gy werpt u in de armen, in de ketens der Meisjes, die tienduizende maalen erger knellender en ondraaglyker zyn, dan die uwer Vrouwen!

Behoeftet gy wel zo veel moeite te neemen, om u te laten overheerschen, om u in een poel van ellende te doen storten? Immers had gy dit aan uw eigen haart kunnen vinden! Daar had gy u immers kunnen laten ringelooren van den ogtend tot den avond en van den avond tot den morgen! daar had gy, op de knorcommando's, op de oorneepen, kinnebakslagen en voetschoppen uwer Bedgenooten, links en regts, voor en agterwaards kunnen leeren zwenken, marcheren en halt houden! daar had gy, in stof en asch kruipende, uwe lekkere boterhammetjes en gekapte balletjes, aan de hongerige Papegaaiën, Aapen en Schoothonden kunnen zien geeven, en u zien noodzaaken, om, met een ledige maag,
dank-

dankje toe te zeggen! Met een woord, daar had gy op uw gemak, en, dat veel schooner klinkt, — op eene wettige wyze, de kruipende slaaven kunnen weezen, van dat Geslacht, dat gy zo zeer veracht en haat, dat gy, indien het mooglyk ware, er de waareld, ja! het Heelal om uit zoud vliegen.

De oude slaaverny vervloekende, berokkent gy u, by de eerste geleegenheid, die u voorkomt, eene nieuwe! moet ik hier uit niet besluiten, dat gy eigenlyk geen haat tegen de overheersching, tegen de vernedering zelf, maar wel perzoonel tegen uwe Vrouwen hebt opgevat? Toont gy hier mede niet, dat gy geene waarlyk vrye ziel, maar wel een hart bezit, dat tot kruiping en slaaverny geboren is? en dat al den raad, al de poogingen, al de moeite, die men ter uwer verbetering en herstelling aanwend vrugtloos zyn niet alleen, maar een hoogstschadelyke uitkomst voor u zullen hebben?

Gy zult uwe Egtgenooten verbitteren! gy zult hen tot hevige gramschap tergen! gy zult ze in uwe verwoedste Vanden herscheppen! gy zult pochen en schreeuwen op uwe krachten en by voorraad brommende Heldendigten op uwe toekomstige daaden maaken, — en, op het slot van zaaken, zult gy knielen voor haar die gy verächt hebt, en den wierook toezwaaien aan die geenen, die gy nu voor dwinglandesfen en Moordenaarsters uitkryt!

Dat dit uw lot zyn zal blykt daar uit, dat gy geenzins bestand zyt voor den lonk van een Meisje, niettegenstaande gy weet, dat uwe eigen zotte, buitenspoorige on vrywillige onderwerping, dat Meisje in een Vrouw herschept, die meer te vreezen zal zyn, dan de uwe, om dat het voorgenomen heeft, haar Geslacht op u te wreken!

Gy kunt geene waare Helden zyn, om dat gy niet uit het rechte Grondbeginzel werkzaam zyt.

En op zulk eene wyze predikte de goede en doorzigtige *Buchanan* by aanhoudenheid, doch te vergeefs. De klimmende Vrouwenhaaters preezen de fraaiheid, het vernuft, de welsprekenheid en bondigheid van zyne redenvoeringen, doch de Meisjes lieten zy het volstrekte Meesterschap over. Zy gaven zelf het recht van den weg te wyzen en halte te houden aan de fiere *Clandestina* over.

Buchanan haalde de schouders op; de Godspraak wederhield hem, anders had hy gewislyk hen vaarwel gezegd.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

 AGT EN ZESTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Laatzte voor alle drommels loopen, Vader *Gerhardus*! trekt er de hand van af! er is in eeuwigheid geen goed gaaren van te spinnen! De Menschen zyn de moeite niet waardig, die gy neemt om hen te verbeteren! Zy willen, zy kunnen, zy moeten niet verbeterd worden! hunne bestemming is dwaas, buitenspoorig, dol en rampzalig te weezen! en wee uwer! wanneer uwe poogingen daar heen strekken, om hen het tegenövergestelde te maaken.

Zo dikwils ik zulke ernstige gedagten heb, zet ik my, met een lange pyp in den mond, op myn bank neder, en beschouw met het grootste genoegen, de voorbyzwevende waareld, die nooit zo hard en lang om my kan lachen als ik om haar.

Welke bespotlyke kuuren hebben wy verstandige Luiden niet! — doch wy zyn zo voorzigtig, dat wy gek om een hoekje zyn. — Laatst werd ik, (in een zwak oogenblik,) kwaad in myn geest, om een lompe Mof, die een poezele Moffin een zoen vlak voor haar mond gaf, zonder zig aan de menigte te bekreunen, die er getuigen van was. Ik kreeg zulk een geweldigen hekel aan den Karel, dat ik myn pyp wegsmeet en in huis liep: vervloekte Gekheid! riep ik, welk een mislyk figuur maakt gy van den redenlyken Mensch!

Britta liep my op dat oogenblik juist te gemoet. Doch een onwederstandlyk Instinct spreidde ik beiden myne armen uit; kneep ik myn oogen half lachende toe; sloot myne lippen dicht op elkander, en stak ze dus de lonkende, de lieve, de zogaarne gekruischte *Britta* te gemoete! — Zy vloog my op het hart en ik, — ik deed honderd voud het geen de Mof maar eens gedaan had! met dit geringe onderscheid, dat ik eerst omkeek, of het geen Menschen zagen.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

NE-

NEGEN EN ZESTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

FIk had zyn meisje aan den arm; elk luisterde met den grootsten aandacht en opgetoogenheid naar de zoete vleïerytjes, die de bekoorlyke Syreen hem vertelde. Geleid my waar 't u lust, myne Aanbidlyke, was alom het antwoord, op de vraag, wat weg zy kiezen zouden?

Gy weet, myn lieve *Gerhardus!* hoe verre wy van het regte Pad afdwaalen, wanneer wy den zagten arm der vasthoudende Meisjes volgen. De lieve drukking van dat zagte vleesch, die tedere neepjes der welgevormde vingertjes, verblinden en betoveren ons, — 't zyn de werktuigen van den Duivel, zei de Dominé van Kralingen, die ons naar de Hel sleepen. En waaragtig dit Hoofd der Knabbelhouters had gelyk, want een gansch Regiment Duivels kan zo veel niet uitvoeren, als de verliefde ping van een eenig bekoorlyk meisje.

Myne Maatschappyzoekers toogen aldus op weg, om een Maatschappy te zoeken, waar zy niet meer onder de heerschappy der Vrouwen zouden staan! —

De zegevierende Meisjes knikten ongemerkt elkander nu en dan eens toe. *Jozina*, die, uit de wolken, dit Goochelspel beschouwde, gevoelde een verheuging over haar gansche hart! Die verdoemelingen, zei zy by zig zelve, zullen exemplairlyk gestrafd worden! — De boze geesten, bespeurde dat haar Opperhoofd blyde was, voorspelde zig iets goeds. Laaten wy ons maar stille houden, zeiden zy onderling, wy zullen gewroken worden.

Op dat zelfde tydftip riepen al de Bergbeklimmers met luider keelen: Wy zullen zegepraalen!

Buchanan liet een diepe zucht.

Ik heb u reeds gezegd, *Vader Gerhardus!* dat het groote Plan niet is, dat de Menschenkinderen wyzer en beter zullen worden, ten minsten, in deeze eeuw nog niet.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

ZE-

 ZEVENTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Ik haast my, om myne Profetie ten einde te brengen! Myn ziel krimpt weg, even als een levendige Aliekruik tegen de steekende aanraaking van een puntige naalde, wanneer ik aan die gedugte omwenteling, aan die verschriklyken val, myner klimmende Gelukzoekers gedenk!

De Meisjes, die onder eenen anderen Naam, de plaats der geremoveerde Vrouwen besloegen, en die ruim zulk een schandlyk Juk hen op den hals poogden te smyten, als de versmaaden Egtgenooten immer hadden beöogmerkt te doen, waren nu volstrekt Meester van het Spel. *Buchanan* waarschoowde by aanhoudenheid de dwaalende menigte van hun naderende verderf, doch de zoenende Deernens, streeken met hun zachte handen de Klimmers over de gloeiende wangen, en noemden den waarschoouwenden Grysaart zeer familjaar, Een oude Lullebroer.

En nu naderde het verschriklyk Tydstip, waarin zy, die bestemd zyn om gelukkig te worden, een deerlyken val zullen doen.

Let op deeze Profetie, Vader *Gerhardas*! Ze is met een dikken bolster omkleed! doch wanneer gy haar voorzigtig van dezelve ontdoet, zult gy er een allervoortreflykste, zoetzappige pit in vinden. Elk een echter is de kunst van ontbolstering niet gegeven. Veelen zullen aan de Meisjes blyven hangen, of er grommende over struikelen. — Doch dit is de schuld van *Ludeman* niet.

Zy zongen de zoetklinkende liederen der edele Vryheid nog; Zy verwenschten de huislyke slaaverny en de overheersching der Vrouwen by aanhoudenheid, en de veele duizende Plans van herstelling waren nog niet van hunne lippen, toen zy zig aan den voet van eene vervaarlyke steilte bevonden, en dat wel op een Pad, 'twelk naauwlyks twaalf voetstappen in de breedte haalen kon.

En waar nu heen? vroegen de verliefde, (en uit dien hoofde stikziende,) Klimmers.

Buchanan, den dollen raad eeniger Heethoofden en de bedrieglyke Voorstellingen der listige Meisjes willende voorkomen, plaatste zig op een boomtronk, en verzocht met een vriendlykheid, die het gekakel tot zwygen bragt, de menigte om gehoor.

Myne Vrienden! zei hy, tot op dit oogenblik toe; vermeen ik, by alle geleegenheden, u blyken gegeven te hebben van myne welmeenendheid, om u ten beste te raaden, en, zo veel in myn magt was, ten veiligste te geleiden. Ik heb met het grootste genoegen mogen ondervinden, dat veelen myner poogingen geslaagd zyn, en dat de mislukking van anderen, geheel buiten myn schuld is.

Wy zyn hier tot deeze steilte genaderd; op welks top, naar de hoogste waarschyndlykheid, die gelukkige vlakte gevonden word, waar een Maatschappy gestigt zou kunnen worden, die deugd, nyverheid en eensgezindheid ten grondslagen hebbende, u al dat geene zou bezorgen, wat, in de egte betekenis van dat woord, den zegen van Hemel en Aarde kan geheeten worden.

Uwer aller oogmerk is dien top te bereiken, en zulks wel op de gemaklykste, veiligste en zekerste wyze! — Dit vooronderstel ik, zonder eenigen twyffel.

De Meisjes glimlachten.

Buchanan zag zulks, en de dood scheen hem op het hart te slaan.

Tegen deze steilte opteklauteren, vervolgde hy, is volstrekt onmooglyk, en derhalven schiet ons niet anders over, dan om dat gindsche Pad in te slaan, dat, ik beken het, veel uit den weg schynt te weezen, doch dat, gewislyk, ons het verheven oogmerk onzer reis zal doen bereiken.

Niemand onzer of hy zal wel zo veel geduld willen oeffenen, om een Pad te betreeden, dat zekerlyk aan groote moeilykheden onderhevig is, doch dat teffens het eenige is, dat wy naar den Bergtop aantreffen.

De Meisjes schuddeden allen het hoofd.

't Is het Pad niet! 't Is het Pad niet! riepen al de Klimmers als uit eenen mond.

De Meisjes keeken met verachting het pad op.

Wy vervloeken en verzweeren het om immer dat pad in te slaan! riepen zy.

De Meisjes boogen zagtlyk het hoofd, ten blyk van goedkeuring, en nu keerde de menigte hunne agterstons naar den weg, die *Buchanan* hen aangewezen had.

De Meisjes kuschten hen hartlyk.

Gy hebt gelyk! zei *Buchanan*, met de traanen in de oogen. — Maar ik heb u gewaarschuuwd! — Gy word verraaden en verkogt, en zy, die gy het meesten vertrouwd, zy waarop gy uw hart gesteld hebt, zullen u leveren.

De gansche Hel keek de Meisjes ten oogen uit. —

Buchanan verwaardigde ze niet aantezien; hy verliet de menigte, en zette zig zigtende op eenen nabyzynden Heuvel, om het einde te aanschouwen.

't Is de wil der Goden! dagt hy. Zy zyn niet tot dat geluk bestemd, 't welk ik hen gaarne wilde bezorgen! mooglyk zouden ze niet gelukkig zyn! — Hemel! — zullen zy het ooit kunnen worden? —

Buchanan droogde zyne traanen schielyk af. Hy gevoelde eene bemoediging, die onmidlyk van de opperste magt kwam.

Denk niet, Vader *Gerhardus*! dat er onder de menigte Klimmers geene Luiden waren, die oogen en koppen hadden! — o Ja! maar ze waren of te weinig in getal, of derwyzen door die verleidlyke Meisjes beguicheld, dat zy alle reden, alle voorzigtigheid, alle vernuft, doorzigt enz. volmaakt scheenen afgelegd te hebben. —

Die vervloekte Meisjes!

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

EEN EN ZEVENTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Gy moet! gy moet! riep de luidrugtige *Barbara* tegen den bedaarden *Philo*, die weigerig was, om de steilte te helpen ondergraaven, zo als het besluit by de meerderheid genomen was.

Maar

Maar in den naam van alle Goden, *Barbara!* wat zullen wy hier mede uitwinnen? — Gy wilt dat ik deeze steilte van onderen zal helpen uitgraaven, — wel nu, dan moet immers het bovenste eindlyk instorten, en wy er onder begraaven worden!

„Dwaas! daar ge zyt! de verwonderlyke werking der lugt zal dien top, hoe zeer ook van alle steunen beroofd, wel weeten optehouden! — Gy moet maar graaven!”

Maar die yslyke verplettering! —

„Ik zeg u immers dat de lugt, — ”

Zal de Natuur dan haaren loop veranderen?

„Zeer zeker!”

Wat bewys hiervoor, *Barbara?*

Barbara luisterde hem daarop iets in 't oor, en gaf hem een kuschje toe. 't Eenigste dat ik van deeze stille reden verstond was; *zyn Afgezant heeft het zelf gezegd.*

Philo greep de spade en werkte harder dan alle de overigen.

Gy moet weten, *Vader Gerhardus!* dat de gelukkige Plek die men zocht op een hoogen bergtop lag, welke top aan dien kant, waar zig de Klimmers bevonden, alleryslykst steil was, aan de andere zyden echter was hy beklimbaar, doch niet dan met beleid, bedaardheid en geduld.

Op aanblaazing der Meisjes poogde men deeze steilte te ondergraaven, om in deszelfs ingewand een Pad te formeeren, dat regt in 't middenpunt der vlakte zou uitkoomen.

Een allerdwaaste en belachlykste onderneeming, en daarenboven gevaarlyk.

Dit moet echter geene verwondering baaren, want het was de vinding van wraakgierige Meisjes.

Maar dit moet u van verwondering agter uit doen deinzen, dat zulke voorwendzels door verstandige Luiden geloofd, en zulke Plans door verstandige Luiden ter uitvoer gebragt werden! — De gansche Waereld is verkeerd.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

TWEE EN ZEVENTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Onze Middenpuntzoekers graafden nacht en dag; zy gunden zig naauwlyks tyd om hun gevoeg te doen. De Meisjes porden hen zonder ophouden aan, en hoe meer de boventop begon te wankelen, en hen allen met eene doodlyke overftelping te dreigen, hoe vrolyker en luider de Meisjes de liederen der vryheid zongen.

Buchanan verwagtte nu elk oogenblik de inftorting van het gevaarte. Hy had een vast befluit genomen om niets meer te zeggen, doch zyn edel hart dwong hem, om in de laafte oogenblikken des verfchriklyken Gevaars nog eenmaal zyne waarfchuwendes lippen te ontfluiten.

Ziet gy dan nog niet, riep hy de onvermoeide Graavers toe, dat gy uw eigen graf delft? Dat uw ondergang voor de deur ftaat? en dat gy binnen weinige oogenblikken, verlooren zyt? — Ziet opwaards! De dood fchud den kop boven uw hoofd; de vernieling lacht hem aan, want nog eene fchok en gy zyt hun beider prooi! — Slaat gy dan niet flegts de oprechtste vermaaningen en waarfchuwingen in den wind; verägt gy niet alleen den welmeenendften en gegrondften raad, maar tart gy ook het zekere verderf uit, welks yzeren hand gy bereids op uwen boezem gevoeld? — Wat heil verwagt gy van de lugt? zal deezen den zwaaren top draagen? zal deeze wonderen verrigten om uwen wil? — zou de lugt dan ten minften nu niet al zyn kragtdaadigen byftand moeten doen blyken? — Zoud gy nu niet reeds moeten befpeuren, dat dien waggelenden top onderfteund werd door een hand die, — er niet is?

De braave Gryfaart had het verdriet om niet gehoord te worden; want de Meisjes bleven zingen.

Thans daalde *Jozina* eenige wolkbreedtens laager, het heir der booze Geesten fchaarde zig om haar heen en hield met de vuurige klaauwen, de muilen toe, ten einde niet in een wraakgierig gefchater uitteberften. Wagt, zei *Jozina* zagtyk tegen hen,

hen, binnen weinige oogenblikken zal de zegepraal volkomen zyn. Eene ontydige kreet zou een waarschuwing weezen.

Een zagtflickerende blikfemstraal, door *Jozina* in het uitgegraaven Berghol geflingerd, strekte de Meisjes ten leus, om zig ten spoedigste wegtepakken. Met overhaasting ylden zy van daar. Hunne vlugt verraadde, hun verdoemlyk oogmerk! *Clandestina* vooral deed zig uitmunten. Ik snel, riep zy, de lugt te gemoete, om den Bergtop optehouden!

De verftandigften onder de Maatschappyzoekers zagen eensklaps dat zy ten snoodften verraaden geleeverd waren! zy hadden geen tyd, om de Meisjes te vervloeken, maar wel om ze hol over bol naar te rennen.

De wraakzugtige *Jozina* befpeurende, dat haar voorneemen, om de gansche menigte te verpletteren, ontdekt was, en veeligt verydeld ftond te worden, gaf met een veelvermoogende hand een ftoot tegen den fchuddenden Rotssteen, zonder te bedenken, dat er eenige uitvoerfters haarer wraak door verpletterd zouden worden.

En nu, myn lieve Vader *Gerhardus*! nu moest gy het rampzalig treurtoneel eens gezien hebben! De Rots, een ontzaglyk hoog gevaarte, van allen zyden ondergraaven, ftortede in! — Deszelfs val ging verzeld door een flag, die alle de omliggende Oorden deed fidderen! — Het aardryk dreunde, de Hemel zugtte, en het was alleen de Hel en de Vallei der Vrouwen, waar een gejuich gehoord werd, dat het gansch Heelal een kille huivering aanjoeg.

Verbaazende, ontzettende, allerafgryslykst was de kneuzing, de verbryzeling, de verplettering en verfmoothing der Bergbeklimmers! — Myn hart fluit my toe als ik er aan te rugdenk! — Armen en beenenloos! afgekapte, afgewrongen knokken! opengereeten boezems! ftollend, geronnen bloed in de diepe wonden! gefpleeten harsfenpannen! mishandelde rampen, door bloed en ftof gewenteld! kermende gekwetsten; hygende en naar den dood fnakkenden zieltoogenden! vloekenden en Biddenden! Dooden en Onbegraavenen! — Hemel! welk een fchouwfpel! — Het bloed gudfte van onder de gevallen rotsbonken; het formeerde een ftroom en spoelde in zyn vaart, de afgefcheurde Ledemaaten der ongelukkige Bergbeklimmers mede!

't Was een zwakke troost, of liever, 't was geen troost, dat er oock eenige der Meisjes het leeven by infchooten!

Wat is de Waereld! Vader *Gerhardus*! en wat is het leeven! — deeze uitroep is op myne lippen besturven, want alomme ontmoet ik dubbele reden, om ze uitteboezemen. Hoe gelukkig kon de Sterfing zyn, indien hy het weezen wilde! De Zegeningen liggen hem voor de voeten, doch hy, snakkende naer een schaduw van welweezen, stapt er over heen, of schopt ze uit zynen weg. — Laat hem loopen, Vader *Gerhardus*! bekommer uw ziel niet langer, om den Mensch de vriendlyke hand te bieden, ten einde hem uit den modderpoel te trekken! — Hy zou het zig tot geene verpligting rekenen, dewyl hy, de gedaante van een Mensch bezittende, alle de hoedaanigheeden van een Kikvorsch heeft, die buiten zyn stinkflood niet ademen kan.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

DRIE EN ZEVENTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Ik kan u verklaaren, Vader *Gerhardus*! dat ik alledoodlykst ontsteld was van dien vervaarlyken slag. Hooren en zien verging my! 't Was of ik met Donders en Bliksems in den afgrond geslagen wierd. Myn ziel kromp in een en schein geen plaats meer onder de stoflyke weezens te beslaan! Ik kon my den staat der afgescheiden Zielen zeer natuurlyk en duidlyk verbeelden. Ik zweefde, om zo te spreken, boven myn graf, met geene andere denkbeelden vervuld, dan van bloed, wonden, dood, omkeering en verwoesting! Ik zag den afgrond in de gaapende kaaken; al de Duivels waren losgebrooken, om de ellendige Bergbeklimmers, wier genadig Lot het was om den dood ontkomen te zyn, op de vervaarlykste en onguurste wyzen te kwelen, te pynigen en te martelen.

Met menigten dier Ongelukkigen tuimelden van het Pad af, waar zy den vallenden top poogden te ontwyken. Zy rolden gekwetst en met gescheurde klederen naar alle zyden van den
berg

berg heenen. Veelen kwamen gelukkig, (zo vallen immer gelukkig kan heeten,) in een grasryke beemd neder, waar zy door een groot gedeelte extravriendlyke en spreekende Meerkatten verwelkomd wierden.

Jozina reikte de hand naar beneden, om deeze Vallenden het volle gewigt van haare wraak te doen gevoelen! dan door een bestuuring der Goden verrekte zy haar elleboog, zo dat de Ontsnapten in veiligheid konden rollen, werwaards zy het zelf begeerden.

En nu zongen de Meisjes victorie! Zy dansten by Reiën, en deden de lugt van vrolyke liederen weërgalmen.

Buchanan rees van den Heuvel op welken hy zig gezet, en van waar hy alles gezien had.

Rechtvaardige Goden! riep de Grysäart uit: Ik leg den vinger op den mond! — Ik eerbiedig uw bestuur! — Gy zyt de Goedheid, de Bilykheid en de Wysheid zelf! — De uitkomst zal u verheerlyken. —

Intusfchen was de Deugdzame Prins en de Godvrugtige Prinses, — Doch derzelver glorieryke Geschiedenis is te wydloopig om ze in deezen brief te verhandelen; in myne volgende zal ik deeze doorlugtige Perzonadiën schitterende ten toneele voeren! — Gy zult hen den wierook zien toegezwaid, en my losbarsten in al de welsprekenheid, die ons Heer my geschonken heeft.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

VIER EN ZEVENTIGSTE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Vader GERHARDUS.

Zal er volmaakt niets toe doen, myn lieve Vader! of wy de Waereld belachen, dan of wy dezelve beschreiën! — Zy zal even als een geworpen kloot haaren gang gaan, zonder zig aan roepen of vloeken te bekreunen, en stooten en bonzen over al,

al, waar zy paalen en ſtruikelſteenen ontmoet. Willen wy het beſluit niet maar neemen, om onze pyp op ons gemak uitterooken, en voor 't overige de Waereld voor by ons huis te laaten ſlenteren, zo als het haar genadig zal welgevallen.

De luistervolle Prins

_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____

DE UITGEEVER AAN DEN LEEZER.

Andermaal moeten wy met leedweezen betuigen, dat er in het origineele Handschrift van den grooten *Ludeman* alhier eene groote gaaping plaats heeft. Er worden verſcheiden brieven vermist. De inhoud derzelve is bezwaarlyk te gisfen, en wy willen, (gelyk als vooren,) den Leezer niet bedriegen, met er Historiën onder te ſtoppen, die zonneklaar valsch zyn, en valsch blyven.

Men gelieve zig derhalven dit verlies te getroosten, en om daar aan eenigermate vergoeding te doen, laaten wy nog eenige brieven volgen, die blykbaar tot de Historie ſchynen te behooren, doch waarvan wy bekennen niet te weten, hoe zy er mede faamenhangen.

DE UITGEEVER.

A F Z O N D E R L Y K E B R I E V E N.

E E R S T E B R I E F.

P A R M E N I O aan I Z A B E L L A.

Geëerbiedigde Huisvrouw!

’t **I**s met een gevoel van den diepsten eerbied, met al de kenmerken der Zielächtigste Onderdaanigheid, dat ik het waage, myn billyk vertoornde Engel! om my onder de agterlappen uwer schoenen te werpen, en aldaar, diep met het aangezigt in het stof gedrukt, myne belangens voor u, Bloeme der Goedâartigheid! uitteftorten.

Immers, Voorbeeld van Zagtmoedigheid! immers zult gy den Man niet van uw aangezigt weeren, die in een vlaag van krankzinnigheid, in een Enthusiäsmus van Dolheid, zyne agterste Deelen naar u toekeerde! — Gy, beminlyk Weezen! zyt verre van de wraakgierigheid verwyderd, en niemand uwer Vyanden heeft ooit de minste reden om u te vreezen, zelf niet op dat tydftip wanneer uwe nagels nog ongeknipt zyn.

Ik belyde voor u, en voor de gantsche Collectie der Vrouwen, dat ik afgeweeken ben van de huislyke Instellingen, die bereids ten tyde van de vriendlyke Egtgenootte van SOCRATES zyn vastgesteld. Ik ben halfstarrig geweest in het naarkomen van uwe bevelen. — Helaas! ik heb uw ondermuts niet met de uiterste tippen myner vingeren aangeraakt, — neen! ik heb ze met een volle en verwoede vuist aangepakt, en in stede van ze zagtyk op uwe geheiligde hairen te zetten, ze u in het aangezigt gesmeeten! — De schoenen uwer voeten, waar-

waaraan, — dit weet en erken ik, — ik nimmer dan met fiddierend ontzag behoorde te gedenken, heb ik, in stede van ze met uitgekookt witleerzap en zwartzel te smeeren, gebruikt om er — myn gevoeg op te doen! —

Hoe moest uw hart niet tegen my opkomen! hoe moest uwe wraak niet over my losblikfemen! — Ach! ik wederspannige! Ik verwoede Beleediger van de liefstalligste Gade! ik gevoel myne schuld en wil er voor boeten op den bodem van een mannetjes Aschpot.

ô Jupiter! — die elken dag een nieuwe Hoer versleet, waar mede zal ik de Vrouw verzoenen, die even als uwe Juno, met haaren veelöogigen Wagter, myne gangen in de Mothuizen, in de Kroegen en Winkelders bespiedde?

Neen! het is een brutale leugen, dat de Vrouwen onverzoenlyk zyn! — Ze zyn de Vergiffenis zelf; te midden in de selfste beleedigingen zweeft er zelf geen schaduw van wraak in hun menschminnend hart!

ô Ware ik nimmer afgeweeken van het Voorschrift, dat gy, nimmertegensprekend, nimmerregeerzugtig Schepzeltje! met uwe vuurige nagels op myne wangen geschreeven hebt.

Snyd my voortaan dunne boterhammen met sterke boter gesmeerd; schenk my de koffie zo slap als water, onthoud my alles wat den naam, de reuk, de smaak en de gedaante van een borrel heeft; schep myn eten op, zo dun en aangebrand als uw genadig welgevallen is; schud nimmer dat gedeelte van het bed waarop uwen onwaardigen Dienstknecht rust, en trap met het verëeld uwer hielen myne greetige hand weg, zo dikwils dezelve zig verftout, om naar uw heiligdom te grypen!

Ik begeer geen zakgeld meer! neem alle myne sleutels in uw bezit! Regeer onbepaald over myn kas! — het is myn kas niet meer! — doem my om dezelve leeg zynde uittestoffen, en door den arbeid myner handen, door het verspillen van myn vleesch en bloed, dezelve by aanhoudenheid te vullen!

Elken morgen, ô myne Beminlyke! zal ik, voor het aantrekken van myn broek en kousen, op myne bloote kniën vallen, en u smeeken, om toch alle uwe Vriendinnen, goede Bekenden en Gebuuren by u te verzoeken, en met hen alles te wikkelen, te weegen en te verhandelen, wat u gunstig behaagen zal!

Met een woord, gy zult my gebruiken als een Man, zonder dat ik ooit of immer zal eischen of er naar vraagen, of zelf maar naar ruiken, naar iets dat eenigen zweem van manlyke Rechten

of Prerogativen heeft. Ik verzweer en vervloek alles, wat my toekomt en wat my niet toekomt. Gy zyt volstrekt Meesteres, en kunt even als de groote Mogol niet alleen over alles wat in myn huis, op myn zolder en aan of om myn lighaam is, maar teffens ook over myn leeven en dood beschikken.

Kan ik my nederiger uitdrukken? kan ik my laager bukken? kan ik my blindlinger onderwerpen? — Spreek, tederhartige en christlyke Egtgenoot! Spreek! — en ik, wurm, ik, weezentje, duizendmaalen kleiner en veragtlyker dan het kleinste en veragtlykste Insectje op een zonnevezeltje, — ik zal my naar uwen wil vernederen.

Om alle welke redenen de arme, de berouwhebbende, de in stof en asfche boetedoende Suppliant zig keert tot u, vergramde Huisvrouw! eerbiediglyk en teffens ernstiglyk verzoekende, dat het u, Vrouwlyke Barmhartigheid! gunstiglyk behaagen mooge, my myne Bergklimmerytjes, Maatschappyzoekerytjes en alle verdere gruwelen en overtredingen van deeze soort, genadiglyk te vergeeven, en is zulks mooglyk, dezelve te vergeeten! — My wederom gratieuslyk opteneemen als uwen Man, of, zo dit te veel van uwe onverpligte, en ganschlyk verbeurde goedheid geverg'd mogt weezen, als uwen gezeglyken en gebruikbaren Byslaap! — is het dan niet aan uwe zyde, — welân! het zy dan aan uwe voeten! — waar ik elke trap zal zegenen, die niet regelrecht op myn hart aankomt.

't Welk doende, enz.

(was get.)

P A R M E N I O.

T W E E D E B R I E F.

PHEPHOENHEME aan SISSESSOSSISEMA.

Beste Vriendin!

Dank de Goden beneffens my voor de beweezen gunst der zegepraal. Wy hebben de overhand, en zien, voor een gedeelte althans, de verägting aan onze voeten. Wy mogen de borst doen zwellen en ze fier naar de hoogte verheffen, want

zy, die het juk van ons wettig gezag van den hals smeeën, hebben het met likkende lippen wederom opgetild, en zweeren fiddende, om er eeuwig hunne nekken onder te buigen.

Wy zien ons derhalven gewrooken. Onze begeertens zyn voldaan en indien wy verder gaan, dan wy reeds gegaan zyn, vrees ik, dat we ons zelf bederven zullen.

Indien wy ons zelf niet vernederen willen, moeten wy de Be-rouwhebbenden niet tot onze Slaaven hervormen, maar er op nieuw onze Mannen van maaken.

Want verbeeld u eens het allermislykst figuur dat wy maaken zullen, wanneer onze Mannen aan onze zyden zullen gaan, met een kromgeboogen ruggegraad, met hangende ooren, lillende knien en sleepende voeten! wanneer zy hunne oogen op allerlei vervaarlyke wyzen zullen verdraaiën, om op onze wenken te pasfen; hunne tanden, even als de bekken van een broeizel Ooiëvaars, op elkander zullen kleppen, en hunne handen in eene eeuwige ftuiptrekkende beweëging zullen zyn, om onze bevelen, ftandevoets ter uitvoer te brengen! wanneer zy alles toegeevende en wy alles aanneemende en verkwistende, wy hen eindlyk uitputten, en er uitgeneepen fponzen van zullen maaken, waaruit geen drop meer te haalen is!

Stel u dit alles voor en verbeeld u daarenboven, dat gy, in het hair gekapt, met bloemen en linten verfiert, met een sleepende fak, en goudfluweele fchoenen, naast dien ellendig en onzalig vernederden Man gaat! dat gy den yzeren keten in uwe eene blanke hand houd, waarmede zijne beenen aan elkander gekoppeld zyn, en in de andere hand den roede of ftok draagt, waarmede gy zyne lendenen of zynen boghel kittelt.

Zult gy dan, myne Vriendin! wel immer grootsch kunnen weezen, op dit droevige, uitgemergelde en grafkleurige voorwerp? Zult gy uwe kaakebeenen wel van elkander durven ligen, om hem te beantwoorden, die aan u vraagen zal, wie is deezen? — Zult gy durven zeggen: Het is myn Man?

En kunt gy u verzekerd houden van eene eeuwige Zegepraal? Zyn het geene Waereldfche zaaken, die aan bestendige verandering onderhevig zyn? en wat, wat zal het Lot zyn, als de Man zig boven ons verheft?

Ik, ten minften, ben mynen boetenden Egtgenoot te gemoe- te gefneld! Ik onderving hem, toen hy my meende te voet te vallen; ik drukte hem in myne armen en kuschte hem de traanen van de wangen; ik weende zo wel als hy! —

Befchouw my niet als uwe Vyandin, riep ik hem toe, ik heb my niet zo zeer willen wreken, als wel myne verſmaade Liefde poogen te herſtellen! — Zulks is my gelukt! — Zyn er wreede omſtandigheeden tuſſchen beiden gekomen, dat is geheel buiten my, en vergeef ze my, in zo verre ik er ſchuld aan hebben mogt.

Aldus redeneerende waren wy ſpoedig verzoend, en de eerſte nacht, was als een zuivere bruiloftsnacht. — Welk eene nieuwe winſt!

Nu leeven wy wederom als getrouwde Luiden van agt dagen betaamd te leeven. De gelukkige Vreede is wedergekeerd! de naarſtigheid, de vlyt is herſteld, en de welvaart en het geluk lachen ons alrede aan in het bly verſchiet.

Al waren er duizend nieuwe Maatſchappyen te zoeken, en al liep de gantſche Waereld uit, om ze te vinden! myn Man blyft in myne armen, om er betere, ten minſten zekerder Maatſchappyen te ſtigten.

Doe als ik, myne Vriendin! Vergeef! Vergeet en Herſtel!
Ik ben, enz.

P H E P H O E N H E M E.

DERDE BRIEF.

LARICO aan JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN.

Myn Heer!

Ik heb een Zoon van zeven jaaren waar voor ik reeds een Vrouw gekoozen heb. Ik vlei my dat deeze Zoon, by die Vrouw Kinderen zal krygen, en dat deeze Kinderen het jaar 1800 zullen beleeven. Ik weet niet door welk eene vreemde nieuwsgierigheid ik gedreeven word, maar ik ben ten uiterſten beluſt te moogen weeten, hoe het in dien tyd geſchape zal ſtaan in ons Vaderland?

Dit derhalven is de groote Vraag, welken ik u vriendlyk verzoek my te willen beantwoorden; het Honorarium zal u geworden.

Ik verg geene Voorzegging van u, waarin op eene laffe wys, naamen en zaaken voorkomen, die men duidlyk bespeuren kan, dat van de uitkomst zelf ontleend zyn.

Ik begeer duidlykheid en veritaanbaarheid, doch dit begeer ik niet anders, dan daar ter stede, waar de Planeeten het zyn, want waar deeze duister zyn moet gy het ook weezen.

In verwagting van uw Profetisch Antwoord heb ik de eer te blyven, enz.

I A R I C O.

VIERDE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan IARICO.

De Windzels die over het Jaar 1800 gespreid zyn kunnen door geene Starrekundigen ont vikkeld of voorzien worden. Dat jaar echter is derwyzen aanmerklyk, dat geheel Europa het in eene eeuwige geheugenis zal prenten.

Ik zou u kunnen zeggen, dat er eene groote Gebeurtenis zal vooraf gaan, die vergezeld zal zyn door eenige kleine Omstandigheeden, welken ik u zou kunnen aanstippen, indien het hier myn zaak ware!

Schaarsheid van Geld zal den yver en de werkzaamheid ten hoogsten top gevoerd hebben. De Havens zullen vol Schepen liggen; de Steden zullen opgevuld zyn met Winkels; — Fabrieken zal men alomme in den grootsten bloei aantreffen! De Godshuizen zullen rykdommen opleggen, want er zal veel gegeeven worden, zonder dat men behoeven zal veel uittedeelen.

De Armoede zal een der grootste schanden gerekend worden, want elk die werken wil, zal overvloed genieten, de Ambagtsman zal zig even als in Vrankryk overgebracht zien, waar de Wyn op den gemeensten tafel geplengd wordt.

Regenten en Burgers zullen gezaamlyk in deeze Zegeningen deelen. Zy zullen elkander de vriendlyke hand bieden, en elk zyne waardigheid, elk zyn gezag en eerbied bewaaren. De wenschlykste overéénstemming zal alomme stand grypen, en
hier

hierdoor den heilftaat van het gelukkig Gemeenebest hoe langer hoe meer uitgebreid en bevestigd worden.

De Vyanden des Vaderlands zullen niet meer genoemd worden, om dat ze er niet meer zyn zullen, of om dat hunne magt derwyze bepaald is, dat zy niets meer vermogen dan grynzen en grommen.

Wat is Oorlog! zal men elkander vraagen; want dat woord zal alleen by de klank bekend zyn.

De Predikanten zullen verscheiden predikbeurten afschaffen, om dat het Volk geen tyd zal hebben, om in de kerk te komen, en teffens om dat het de deugd zo diep in de ziel zal geprend hebben, dat het geene Zedelessen meer zal behoeven, alleenlyk zullen er eenige Dankdagen overblyven.

Uit dien hoofde begrypt men ligtlyk dat de tractementen verminderd zullen worden, waardoor de Schatkist van Staat een nieuwe aanwinst zal doen.

En overwyl de meeste kerktoorens van Europa als dan den behoorlyken leeftyd van goede en eerlyke Toorens bereikt zullen hebben, zal Europa een eenparig besluit neemen, om alle deeze ontzaglyke Steenhoopen aftebreeken. Hierdoor zal de Tras merklyk in Prys daalen.

Van alle deeze Afbraaken zal men de bruikbaare Steenen uitzoeken, en een eenig Huis bouwen, waar in, driemaal op een Jaar, de Christenen van Europa hunnen Godsdienst zullen verrigten.

Om de Maatschappy ten hoogften gelukkig te maaken, zullen er geene Huuwlyken vermoogen geflooten te worden, dan die de zuiverste liefde ten grondslag hebben. Er zal derhalven een Eerbaaren Proeftyd ingevoerd worden, van zeven maanden lang; in welken tyd de Proefegtelingen elkander zullen leeren kennen, en wanneer zy in dien tyd, onder prestatie van Eede, niet geknord noch zuur gezien hebben, zullen zy het recht hebben, om met elkander te trouwen: zullende er Oëtroiën van vyf jaaren op de Huuwlyken gegeeven worden.

Dus zal men zig voor vyf jaaren verbinden, na welken tyd het Huuwlyk ontbonden zal zyn, ten ware men Prolongatie van het Oëtroi verzogt.

En vermits de Heerlykheid en de Welvaart des Lands in de Veelheid der Ingezetenen bestaat, zal men het gebruik invoeren, dat zo wel Meisjes als Jongetjes uit vryen zullen moogen gaan; dat het tot geene schande zal gerekend worden, wanneer een Meisje aanzoek doet en een Jongen Neen zegt.

Hier-

Hierdoor zullen er twee derde Huuwlyken meer geflooten worden dan tegenwoordig, en de zonde van veinzery en bedrog byna geheel van den aardbodem verdelgd worden.

Om evenwel in geen andere uiterften te vervallen, en geen totalen ftilftand in koophandel en handwerken te veroorzaaken, als mede om de veiligheid der publique wegen en des Heeren ftraten te handhaven, zullen de Meisjes genoodzaakt zyn hunne Voorftellen te doen, binnenshuis, en op geene andere uren, dan na het luiden der Avondklok, welk gelui als dan algemeen ftaat te worden ingevoerd.

Vrysters van meer dan veertig jaaren zullen echter maar drie-maal op een week hunne voorftellen mogen doen, en vooral niet prefent mogen zyn, by de voorftellen van Meisjes beneden de vierentwintig jaaren.

Het fchryven van Minnebrieven zal men geheel affchaffen, om het misbruik van Gods fchepzel voortekomen.

Een nieuwe en gemaklyke wyze van Zoenen zal er ingevoerd worden.

Ook zal men de Beffen en de Mantels affchaffen.

De Rechtsgeleerdheid zal niet hooger aangemerkt of langer gebruikt worden, dan als eene uitfpanningliefhebbery.

De dooden zal men buiten de Steden begraven, in kopere kisten, welke altoos in gebruik zullen blyven, zo dat de Zoon in het verblyf zyns Vaders zal rusten.

Het draagen der witte kleur zal algemeen zyn. Er zal voor geheel Europa flegts eene kleine Fabriek van groen Taf zyn, dewyl de Maagden verplicht zullen weezen om groene klederen te draagen.

Nergens zullen er kloosters te vinden weezen.

De Veldvrugten zullen er in den grootften overvloed zyn. Vyftig Perfikken zullen voor een Braspenning verkogt worden.

Voortaan zal de Boter een groene kleur hebben.

De Pruiken zullen uit de mode geraaken. Rechters, Dominé's, Advokaten. Chatechifeermeesters, Collegiebroeders en met een woord al wat tot publique bedieningen behoort, zullen een foort van Mopmutfen dragen.

Het zal de mode worden om algemeen brodequins met ver-vaarlyke hooge hielen te dragen.

De Vrouwen zullen eveneens als de Mannen gekleed gaan, uitgezonderd dat zy hoepelrokken zullen draagen.

En

En zie daar, Myn Heer! de geheele Historie van het Jaar 1800. Geen Jota of Tittel van alles wat ik u voorzegd heb, zal mis uitkomen, het zal alles vervuld worden.

Ik voeg hier neffens de Astrologische berekening van alle deeze Voorzeggingen, en beveel u aan 't geluk.
Ik ben, enz.

L U D E M A N.

1786 — 5. No. 2. 13. 172. 13. 0567312.

1787 — 15 — 118. 25. 17. XVI.

1788 — 1013807. 112. 8. 9. 11078. 5.

1789 — 12 — 19. 73. 2. XXVIII.

1790 — 13. 13. 130. 15. 7733.

XIX.

1023. 1029. 15783. XL.

1791 — 12. 13. 19. 1. 3. 5. CI.

1792 — 170. 18. 909. MD.

125. 3. DL.

1793 — 15. X.

1794 — 103. VI.

1795 — 96. 69. 180. 13. D.

1796 — 1088. 95. MM.

1797 — 333. 15. CCC.

1798 — 2257. XC.

1799 — 13.

1800 — 2.

E I N D E.

V Y F D E B R I E F.

*Jufvrouw S. B. aan JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN.**Myn Heer!*

Ik heb lang in twyffel geftaan, om UEd. te fchryven. Aan den eenen kant was ik begeerig myn toekomstig Lot te moogen weeten, en aan den anderen kant wederhield my het Denkbeeld, van geen genoegen te zullen vinden in gebeurtenissen welken ik te gemoete zag. De vreemdheid of nieuwhheid maakt in de meeste gevallen het aangenaame uit, en veele zaaken worden ons onverschillig of doodlyk verveelende, wanneer wy ze kennen. Nog erger is het wanneer men vooraf de rampen berekenen kan, die ons zullen overkomen. De verbeelding speelt ons altoos kwaade parten ten deezen opzigten, en doet ons dikwils in 't vooruitzicht meerder lyden beproeven, dan wy in de omftandigheid zelf ondervinden.

Met dat alles, groote Natuurkenner! weegt myne nieuwsgierigheid zwaarder dan alle deeze welwyze bedenkingen, 't is my onmogelyk hier van een andere reden te geeven, dan dat ik een jonge Jufvrouw ben.

Ik vervoeg my derhalven by u, myn Heer! met verzoek, om de Lotgevallen te moogen weeten, welke in het toekomende op my wagten.

Gy moet my in geen en deelen ontzien! Ik ben gemoedigd om alles te hooren. Zelf ben ik derwyzen gehard, dat ik uwe Voorzeggingen gelooven, en uwe kwaade Voorfpellingen, als bedrog en leugens verwerpen zal.

Ik voeg hier neffens een Briefje met myn Naam, Geboortedag enz., en om de Gave der Profetie te meer aantemoedigen, zend ik u eenige Dukaten.

In verwagting van spoedig befcheid blyf ik enz.

S. B.

Z E S D E B R I E F.

*JOH. CHRIST. LUDEMAN aan JOACHIM LAPSERIUS.**Myn Vriend!*

Ik heb van Jufvrouw S. B. een brief ontvangen, met den fterkften aandrang, dien immer een eenig Brieffchryver onder de Zon zou kunnen bezigen, ik moet haar volftrekt antwoorden, om redenen, die van het uiterfte belang voor haar zyn.

My ftaat voor, dat ik u dikwils van gemelde Juffrouw heb hooren fpreken, en wel zo, dat gy Haar zeer van naby fcheen te kennen: doe my het vermaak, om my iets haar betreffende medetedeelen, gy weet op welke voorwaarde.

Ik voeg Copie van haar brief hier neffens, waaruit gy myn meening ten duidlykften verftaan zult.

Schryf my zo fpoedig gy kunt. De Meisjes vallen haastig, en een fchielyk antwoord vermeedert altoos het Crediet van een Voorzegger.

Gy weet dat ik ben,

T. T.

L U D E M A N.

Z E V E N D E B R I E F.

*JOACHIM LAPSERIUS aan JOH. CHRIST. LUDEMAN.**Waarde Vriend!*

Ik haast my, om uw belangryke vraag te beantwoorden, en het verheugt my niet weinig, dat ik in ftaat ben, u meerder op dit Artikel te kunnen zeggen dan iemand anders.

Juffrouw S. B. is een Meisje, volmaakt gelyk aan het grof der Meisjes, dat verftand en gevoel bezit, en dat aan derzelver

bestemming, Instinct, of zo als gy het noemen wilt, gaarne tragt te voldoen, dat is, dat er op vlamt, om by een Man te slaapen.

Zy bezit genoegzaame schoonheid om te behaagen, en het geen aan dit Artikel mogt ontbreken, vergoed zyn door eene alles inneemende bevalligheid. Haar oordeel heeft zy zeer wel, en vooral is zy gesleept op de Geheimen der Meisjes.

Al vroeg keek zy in den Spiegel; zig in allerlei postuuren stellende. Nu eens lachende, dan glimlachende, dan ernstig ziende, dan een weinig betrokken, dan stuurs dan verliefd, dan kwynende en zo vervolgens, altoos onder het oog houdende, dat, welk een plooi haare weezenstrekken ook ontvangen mogten, zy vooral noodig had, om haare schoonheid, ten minsten haare bevalligheid, te bewaaren. Met zeer veel zorgvuldigheid nam zy de gelaattrekken der getrouwde Vrouwen in acht, en wel voornaamlyk van die Vrouwen, die bereids over 't jaar hunne Mannen genooten hadden: Zy hield zig verzekerd, dat derzelver Spieren de beweeging van het hart volgden, en dat dit hart geene moeiten meer nam, om zig te verbergen. Hier uit antwoorde zy, dat de Natuurlyke trekken in het aangezicht te behouden, haar noodwendig nadeelig was, vermits dezelve den haatlyken Index waren van het inwendige.

Met deeze weetenschap voorzien, en ingevolge de regels der Behaaglykheid plooid zy den Spiegel van haar hart. In alles wat zy deed, tot in haar boos worden toe, wist zy te bekooien, en haar lachen, — o dat was onwederstandlyk! — en, gaf zy iemand een neep of een lonk, — dan, — dan was 't even of men ten Hemel voer.

Gy begrypt, dat zy, aldus gewapend, aldus ten stryde uittrekkende, op elken voetstap eene verövering deed. — 't Is waar, zy veröverde wel altoos geen waerelddeelen, doch een kleihutje is ook iets, ten minsten een Meisje kan er op neder zien als een Conquest.

Daadlyk begrypt gy de kwaal van dit Meisje, de lichtzinnigheid, naamlyk.

Dus vervolgde zy den verliefden Oorlog, dien zy tegen elk een voerde, en waardoor zy elk een verwon! — of, helaas! — waardoor zy alomme verwoestingen aanrigtede en vrugtlooze weelagten ten Hemel deed opklimmen.

Daar de Meisjes, in 't stuk der liefde, de leepheid zelf zyn,
en,

en, myn lieve *Ludeman!* daar de beste onder hen, zeer duidlyk en klaar, de gevolgen kan inzien eener wispelturigheid, die elken Jongen, hoe toegeeflyk hy ook weezen mag, noodzaaklyk tegen de borst moet stuiten, en haar eindlyk moet doen veragten, verwonderde het my altoos, dat dit geen genoegzaame beweegreden uitmaakte, om het schoone Geslacht meer standvastigheid inteboezemen. Immers is het groote Doelwit, waarom dien geheelen trein van kanten, linten, gaazen, krullen, knipöogjes, nypvingertjes, zugtjes enz. tegen de Jongens word aangevoerd, om een Man? en niets is zekerder middel, om geen Man te krygen, dan om er veel te willen hebben!

Dit raadzel heb ik nimmer anders kunnen oplossen, dan dat ik geloof, dat er een byzondere streeling voor den Hoogmoed der Meisjes in steekt, dat zy veele Bewonderaars, Bezugters, Beduimelaars, Belikkers en Aanbidders hebben!

Jufvrouw *S. B.* althans schein altoos het vergenoegst, het meest met zig zelve ingenomen, en meest met de Waereld verzoend te zyn, wanneer er vyf, zes of meer paar oogen, om haare gunsten bedelden. Greetig ontving zy alle lofspraaken: die van een Jaagersjongen zelf werden niet verwaarloosd; zy onthield ze zorgvuldig, en duidlyk kon haar kamenier bespeuren, dat zy, in stede van te bidden, wanneer zy naar bed ging, de toejuichingen en loftuitingen overdagt, die men haar dien dag had toegezwaaid. Eens gebeurde het zelf, dat zy, met de keukenmeid afrekenende, in stede van het verschot van een dubbeltje hairspelden te noemen, die haar by 't inzien der rekening te binnen schooten, zeide: *A propos! de Lofspreek van myn Pruikmaaker vind ik op de rekening niet!*

Dan met al die veroveringen voer Jufvrouw *S. B.* even gelyk alle andere Jufvrouwen. Alle mooie Jongens begreepen, dat het uiterste dat er aan Jufvrouw *S. B.* te doen viel, hier in bestond, dat zy haar bewonderden; — en — dat zy ze lieten loopen. — Ze merkten haar op 't laast aan als een Afgodsbeeld, dat men den wierook moet toezwaaien en aanbidden, zonder meer.

Jufvrouw *S. B.* werd op het laatst dus gelyk aan een Heirleger, dat, na Steden en Dorpen te hebben ingenomen, eindlyk op een woeste Heide verdwaald, waar volstrekt geene overwinningen meer te maaken zyn. Zy paradeerde nog met haare slagordens en veldbanieren, doch ydele Parade, waarvan zy en de Herfstzon alleen de getuigen waren.

Een dier bedaarde Vryers , welken nimmer die vliegende Meisjes naarloopen , voelt eindlyk iets om zyn hart draaijen , dat ik niet geloof. Zy is echter wys genoeg om te bemerken , dat zy den Vryer moet aanpakken , of dat zy gevaar loopt van haar Maagdom in 't graf te zullen draagen.

Uit dit alles zult gy wel het een of ander kunnen opmaaken , om er eene voorzegging op te bouwen , welke door de uitkomst bewaarheid word.

Indien ik eenig ander geval u van dienst kan zyn , gelief maar te spreken.

Ik ben , enz.

L A P S E R I U S.

A G T S T E B R I E F.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan Jufvrouw S. B.

Mejufvrouw.

Gy zult een ongelukkig Huuwlyk doen. — Of van de teering sterven.

Ik ben , enz.

L U D E M A N.

N E G E N D E B R I E F.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan SOPHONISBA.

Madame!

Op uw verzoek heb ik al myn oude papieren doorsnuffeld. Het stof vloog my tot boven myn ooren uit , want in geen quart eeuw zyn ze aangeroerd geworden. Ik heb echter het begeerde
niet

niet gevonden. Het moet zekerlyk weggeraakt zyn, want ik weet dat ik het gehad heb. Dit is verbruid los, zult gy zeggen, ik beken het, maar hoe veel verliezen zommige Meisjes niet weleens, zonder dat zy het weeten?

Ik heb echter iets gevonden, dat u mooglyk eenigzins van dienst zou kunnen zyn. Ik voeg het hier neffens.

In allen gevallen, weet gy, dat ik volkomen ten uwen dienste gereed ben.

Waarmede ik oprechtlyk blyve,

T. T.

L U D E M A N.

P. S. *Het ingesloten stuk (dat een Rapport schynt te wezen,) lever ik u zo als het is; 't geen er aan ontbreekt hebt gy de Motten en de Muizen te wyten.*

Valé.

* * * *

—	—	—	commisfie	—	—	neerd	—	—
—	—	—	nieuwe colonie	—	—	ncie	—	kryk
—	tune	—	porteed	—	—	te Br	—	—
—	—	788	—	—	en	—	—	—

— yne Heeren!

'tIs de belachlykheid zelf een nieuwe Waereld in de oude te willen zoeken! 'tis dolligheid, om de grillen en dwaasheeden te willen ontloopen, die wy in onze boezems rontsleepen.

Immers hebben wy onze zielen al genoeg versleeten, om de vlakken uitteschuuren, die het onzinnige Menschdom besmetten? — Wy vaagen de Meelzolder. Wy reinigen den trog en bevuilen het deeg! — Wy zouden, met dezelfde moeite, onze Natuurgenooten op hunne Hoofden kunnen leeren wandelen, en met hun hielen de Zon leeren tegenhouden.

En nu eischt men, dat wy eene nieuwe Colonie zoeken, waarin wy van alle die aperyen ontslaagen zullen weezen, waarmede wy jaaren lang in ons Vaderland hebben moeten worstelen!

Wel

Wel nu, myne Heeren! wy hebben aan dien eisch voldaan. Wy hebben de Waereld doorkruist! Wy hebben Colonien gezogt, en zyn wedergekeerd! — Wy hebben gevonden — dat de Waereld alomme zig zelve gelyk is, en wy zullen u, — indien de ervaring u zulks nog niet genoeg geleerd mogt hebben, — daarvan eene nieuwe verzekering geeven.

Wy voorzagen ons van provisie en toogen met onze Ezels op reis. Den eersten dag trokken wy door verscheiden Moeslanden, waar alle Boeren en Tuinders druk bezig waren, om de aarde te beërbeiden, die, gelyk zy allen betuigden, onöphoudlyken vlyt verëischte, eer zy haaren Bebouwer den soberen kost verschaffen.

Wy zagen alhier in de rondte naar een plekje grond, om er eene Colonie te stigten; niets echter was onmooglyker dan om zulks alhier te vinden. Een zeker Rechtsgeleerde liet ons een lyst van negenhonderd zeven en tagtig Procesfen zien, die enkel en alleen gevoerd worden, om stukjes grond, waarvan het groots- te twee en een halve mergen besloeg.

Deeze Boeren en Arbeiders waren forsche opgeschooten Karel's, met vuisten als Voorhamers voorzien; zy hadden koppen als ouderwetsche Cabinetbollen, en ruggen als Hengsten. Zy haalden vyfjarige boomen met ééne hand uit den grond; heiden de paalen met hunne vuisten in, en wanneer iemand hunner tegen een huis of schuur liep, waren de Daken en Schoorsteenen in gevaar van in te storten. Dit geslagt te verdryven, even gelyk de Canaaniten uit het beloofde Land, was in allen opzigten onraadzaam, — want al waren wy tegen deeze welgeknokte Landbebouwers opgewasfchen, en al konden wy hen met onze rottingen, even als de kaarsjesbloemtjes van hunne steeltjes slaan, dan immers was het nog de hoogste onrechtvaardigheid, deeze arme Drommels van hunne kluiten te verjaagen, waartoe zy, God weet het, hoe veele jaaren besteed hadden, om ze in die situatie te krygen.

Wy verlieten dit Gewest derhalven en kwamen in een bergagtig Landschap, waar de gronden zeer onvrugtbaar en de Inwoonders onvoorbeeldig traag waren. Zy leefden zeer armmoe- dig in kleie Hutten; zig niet verder met de Waereld bemoeien- de, dan zy er volstrekt by noodig hadden.

Een deezer halfnaakte Ingezetenen lag voor zyn Hut in het gras, met den buik op den grond, de handen onder't hoofd, en de beenen verre van elkander. Met de uiterste tegenzin opende hy

hy zyne lamme kaakenbeenen , wanneer wy hem iets vroegen , en dan nog waren zyne antwoorden , volmaakt Laconisch , in zo verre het de kortheid betrof.

Gy fchynt uw gemak te neemen , myn Vriend ! met dit fchoone weder ?

Ja !

Hier fchynt niet veel bezigheid te weezen ! alles is hier zo ftil , zo werkloos . Is hier niets te doen ?

Neen !

Dat is wonderlyk ! — De Menfchen moeten hier immers leeven ? — en om te leeven moeten zy immers werken ?

Ja !

Wel wat werkt men zo wel ? — Bebouwt men hier ook het Land ? — Heeft men Fabrieken ? — Dryft men koophandel ? — enz.

Op alle deeze vraagen was het , *Neen !*

Wel wat doet men dan ?

Och !

Geeft men hier ook lesfen in de redeneerkunde ? —

De karel floot zyne lippen digt op één , liet zyne oogenleden langzaam vallen , en lag zyn hoofd vooröver op zyn armen.

Dit Land trok zekerlyk onze attentie , en wel hoofdzaaklyk om deeze reden , dat men aan de Bewoonderen des Lands gemaklyke Buuren zou hebben , en nimmer gevaar zou loopen , dat zy zig met politique zaaken zouden meleeren . — Dan , men merkte aan , dat men zig even goed in een Land zou kunnen nederzetten , 't welk door Ezels bewoond wierd , waar men niet flegts de zelfde voorrechten zou genieten , maar waar men daar en boven nog het gemak zou kunnen hebben , om op de Ezels te ryden , daar men hier veelligt in de omftandigheeden zou kunnen komen , om deeze vadzige Stervelingen te moeten draagen.

Deeze bedenking , myne Heeren ! woeg op ons hart . Wy hielden het Land in ons geheugen , om , alser zig geen beter opdeed , er nader onderzoek naar te doen .

Wy vervolgden onzen weg . Wy klommen naar gebergens , die taamlyk bebouwd en bewoond waren . De Bewoonders ftonden op ; werkten , aten , dronken , en gingen naar bed , en dit deden zy , zo bepaald dag aan dag , en nagt by nagt , dat er geen verandering , hoe ook genaamd , in deezen regel plaats had , of gehad had , zedert het verloop van

eenige eeuwen. De huizen, de velden, de flooten, de zeden, de gebruiken, de dranken, de Godsdienst, en met een woord, alle zaaken en verrigtingen van dit Volk, waren van onheuchlyke tyden dezelfde gebleeven, zedert men ze ingesteld had.

Onder deeze wandelende Boomen eene Maatschappy te stigten, zou noodwendig eene groote Staatsomwending ten gevolge moeten hebben. Alles zou moeten veranderd worden, of wy zouden ons naar hen moeten schikken. Het eerst beschouwt elk gezond Staatskundige als hoogstgevaarlyk en verderfelyk, zo wel voor de Bewooners als voor de Colonisten, en wat het tweede aanbelangt, gelooven wy niet, dat gylieden geschikt en geneegen zyt, om een nieuwen Libanon aanteleggen, en zelf in stilgroeiende Cederen te veranderen. Dus viel ook hier niet te doen.

Deeze eeuwige Gelykheeden verwaardigden zig niet, om ons, zo min by onze aankomst als by ons vertrek, aantezien, te verwelkomen of vaarwel te zeggen. — Hoe jammerlyk derhalven, myne Heeren! zoud gy hier gevaaren zyn! gy! die zonder oogenbliklyke veranderingen, onmooglyk genoeg en smaaken kunt.

Voorttrekkende, ingevolge onzen last, ontmoette my een Man op een paard, beiden van eene ongemeene grootte. Wy moesten tegen hem opzien, even als tegen een zwaarlyvigen en opgeschooten Lindenboom. Hoe groot hy echter zyn mogt; in zyne houdingen had hy iets, dat zeer sterk naar 't kinderagtige zweemde. Dus hield hy een stokje in de eene hand, waarmee hy naar de voorbyvliegende kapelletjes sloeg. Ook vong hy groote vliegen, welken hy aan een speld reeg en ze dus op het Hoofdstel van zyn paard rangeerde. Verscheiden maalen hoorden wy hem ook roepen hui! hui! paard!

De lange Man ons in 't oog krygende hield stil en lachte. Wy traden naar hem toe en vroegen wat Landsman hy was?

Ik ben geen Man, ik ben pas een jongen van zes jaaren!

Gy kunt bezeffen, myne Heeren! hoe verbaasd wy dit groote kind stonden aantegaapen.

Waar woont gy? vroeg een uit ons.

In 't Land der gestreepten, antwoorde hy.

Is dat Land verre van hier?

Omtrent twee uren.

En welk is de weg derwaards heen?

Al regt uit! al regt uit! al regt uit! al regt uit!

Dit zeggende gaf hy zyn paard de spooren, en galloppeerde zo vehement hard, dat wy er bezwaarlyk oog op konden houden.

den. De reden van deeze handelwyze konden wy niet anders gissen te zyn, dan dat hy ons wilde wyzen wat regt uit was, vermits hy al regt toe regt aan reed.

Wy hielden daarop te saamen raad, wat te doen? — Dit groote kind te volgen, of een ander pad inteslaan!

Wanneer alles in dat Land naar evenredigheid is, dagten wy, wat zulllen wy, vyf a zesthalfvoetige Stervelingen, aldaar dan uitvoeren? Men zal ons voor insecten of misgeboorten groeten, en ten opzichte van de Huishouding; 't zal even eens zyn, als of wy in een onbewoond Land kwamen, want alles zal tot ons gebruik te groot en te zwaar vallen.

Deeze reden, myne Heeren! was echter niet genoegzaam, om ons te beletten van het Land der Gestreepten in te trekken. 't Is om 't even, zeiden wy, of wy in dat, dan of wy in een ander Land een nieuw Huishouden oprigten; en daarenboven, kunnen wy niet alles gebruiken, wat ten dienste deezer lange Menschen strekt, er zal evenwel nog wel iets gevonden worden; ten minsten, wy zullen er de Materialen aantreffen, om er voor ons de noodige Gereedschappen van te vervaardigen.

Overvloedig genoeg, om onze reis derwaards te bepaalen.

Wy volgden den ons aangewezen weg, die zeer breed en hobbelig was. Wy vonden een pak leder, bestaande uit zeven Osfenhuiden, die met een menigte paalen op elkandervastgeslagen waren. Lang stonden wy te peinzen, te gissen en te raaden, wat dit voor eene Machine weezen mogt.

Met zeer veel moeite keerden wy deeze Osfenledere Waereld het onderste boven, wanneer wy, uit alle de by- en neven-omstandigheeden, eenpaarig in het denkbeeld kwaamen, dat het een agterlap moest weezen, die door het een of ander lange Mensch, of Streepeling, verlooren was.

Welk een gedugte Agterlap!

Welk een gedugte Schoen, waar aan dezelve gezeten heeft!

Welk een gedugte voet, die er in deeze schoen stak!

Welk een gedugt been, dat op deezen voet liep!

Welk een gedugt Mensch, dat zulk een been had!

Hoe gedugt groot was dat Mensch!

En hoe gedugt zal dit gedugt Mensch, met al die gedugte dingen, ons over 't hoofd zien!

Ach! — Hemel! — over 't hoofd zien! — riepen wy allen, en keerden yllings te rug.

Immers, myne Heeren! zoekt gy geene Colonie te stigten,

ten, in een Land waar gy over 't hoofd gezien zoud worden?

Gy allen schud het hoofd! en ziet daar, onze spoedige wederkeering gerechtvaardigd! — Want indien het u om 't even ware, of gy onder Reuzen, dat of gy onder Dwergen woondet. of indien het u niet verschildet, of gy tegen groote Jongens met verbaasdheid moest opkyken, en voor elke vuist, die zy opheffen, een koude siddering over uw hart gevoelen; indien gy niet gevoelig waart voor de barschheid der oogöpslagen, voor de farschheid der uitspraaken, voor de vinnigheid der bevelen, voor de moeilykheid van derzelver uitvoering, van dit groot en alles overweldigende Geslacht! Indien gy u de verdrukking en vertrapping der lange Menschen kost getroosten, — zoud gy dan wel begeerig zyn naar een nieuw verblyf? zoud gy ons dan wel uitgezonden hebben, om een Colonie te zoeken?

—————
 —————
 —————
 ————— hier deed men volstrekt niet anders dan dansen; zelf had men de gewoonte, om, terwyl men at, een foort van contradans te houden, onder welke men elkander het eten in den mond stak.

Grappiger vertooning echter kon men zig niet voorstellen, dan de Predikationen, zo als dezelve gehouden werden. De Dominé danste zo wel als den Voorleezer, de Koster, de Stoelenzetters en al de Toehoorders. De Diaken liep al dansende met het armenzakje rond, met een woord, alles danste, tot de leerstellingen inclus.

Om 's Lands gebruik te volgen dansten wy ook, en deden wy al dansende onderzoek naar de geaardheid der gronden, het gestel van de lugt, de ligging der Zeehavens, de Vruchten, en al wat er toe behoort.

—————
 —————
 ————— deze dansende Audientie duurde omtrent vier uren lang, waardoor wy zo verbruid lam werden, dat wy ten einde het gehoor nedervielen. Alles wat er in deze Audientie verhandeld werd, waren niet anders dan dansende Hersenschimmen, dansende Denkbeelden, dansende Voorneemens, dansende Besluiten, dansende Verzekeringen, dansende Be-

Bezweeringen , ——— ——— ——— ——— ———
 ——— ——— ——— ——— ——— en ook dansende
 Uitvoeringen.

Indien wy voorneemens waren een dansend leeven te leiden, dan zeker was geen Land geschikter voor ons dan even dit! — Maar, Myne Heeren! moeten wy op de kermisfen gaan reizen? Moeten wy het Toneel beklimmen, of moeten wy de Bals en Danspartyën frequenteeren? — en indien wy dit niet doen, waar toe zullen wy dan dansen? — Immers hebben wy in het Land, 't welk wy agter den rug gelaaten hebben, turfzolders, kleezolders, agter- en voorkamers, zaletten en zaalen, waarop en waarin wy zo lang, zo veel, zo zagt, zo zoet en zo hard kunnen dansen als wy zelf willen? — en immers is de reden van te willen dansen, geen reden om er een nieuwe Colonie voor op te zoeken?

Hoe verschriklyk mislyk zou het ook weezen, wanneer wy al dansende het Manuaal deden en al dansende een Grondwettige Herstelling invoerden?

't Zou zekerlyk by uitstek naar 't genoegen onzer jeugdige Landgenooten zyn! deeze zouden in dat Land byzonder kunnen aarten, maar voor u, Strambeenigen! Gigtigen en Zwaarlyvigen! voor u ware het de grootste Straf, die ons Heer u immer zou kunnen toezenden.

En ook wanneer de Overheersching al fleepvoetende ons op den hals komt, komt zy vroeg genoeg; wy behoeven geen Land opte zoeken, waar ze al springende en vliegende ons op den huid komt.

Meer redenen zullen wy niet behoeven bytebrengen, om ons gedrag te billyken, dat wy, onder het dansen van een Menuët, dit dansende Land verlieten.

Wy vervolgden ons Pad en kwamen ——— ——— ———
 ——— ——— ——— ——— ——— ——— ———
 ——— ——— ——— ——— ——— ——— ———
 ——— ——— ——— niet anders dan lachen. Wy beschouwden dit in den eersten opslag als eene buitengewoone vriendlykheid en uiterste welleevenheid, en in de daad, wy waren zo vergenoegd over de eerste verwelkomingen, dat wy even als de Inwoonders lachten, en dat veelen ons voor Inboorlingen groeteden.

Wy gingen regelrecht naar den Gezant en maakten ons nederig Compliment.

Ha, ha, ha, Mync Heeren! ha, ha, ha, gaat zitten. ha, ha, ha, ha!

De reden van onze komst, —

Ha, ha, ha!

Bestaat hier in, dat wy ons Land verlaaten hebben, —

Ha, ha, ha! — ha, ha, ha!

En dat wy voorneemens in een gelukkiger Waerelddeel, —

Ha, ha, ha, ha, ha!

Een Colonie, ter vestiging van eene nieuwe Maatschappy te zoeken.

Ha, ha, ha! — ha, ha, ha! — ha, ha, ha! —

Wy hebben ons derhalven naar dit Land gekeerd, in de vooronderstelling, dat wy dat gelukkige Waerelddeel, alhier zouden aantreffen.

Ha, ha, ha, ha, ha! — ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha!

Wy neemen derhalven de Vryheid, aan Uw Excellentie, eerbiediglyk te verzoeken, om ons te willen veroorlooven, een klein plekje gronds, waar wy ons verbeelden gelukkiger te zullen zyn dan in ons Vaderland!

Ha, ha, ha, verbeelden! ha, ha, ha, gelukkiger! ha, ha, ha, verbeelden! ha, ha, ha, verbeelden! ha, ha, ha, gelukkiger! ha, ha, ha, ha, ha!

't Is zeer mooglyk, dat wy ons in dit opzigt bedriegen, en dat wy zo gelukkig niet zouden zyn, als wy ons wel verbeelden te zullen weezen. Evenwel wy zullen het waagen, en vinden wy er het begeerde geluk niet, wy zullen er ten minsten geene Aristocraaten vinden! —

Ha, ha, ha, geene Aristocraaten! ha, ha, ha, ha, ha!

Neen, Myn Heer! geene Aristocraaten!

Ha, ha, ha, ha. ha! Wie komt er woonen, op dat Stukje Land? ha, ha, ha!

Wy, Myn Heer! wy en onze Medelotgenooten!

Ha, ha, ha! Gy? gy? ha, ha, ha!

Wel ja! wy!

Ha, ha, ha, ha, ha! en dan geene Aristocraaten? ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha! — ha, ha! enz.

Wy dagten in waarheid dat de Karel zig te barsten zou gelachen hebben. Het leed een geheel uur lang, eer hy een weinig tot bedaaren kwam: doch naauwlyks sloeg hy de oogen op ons, of hy begon van vooren af aan, en wel met verdubbeling te lachen.

Inwendig begonden wy boos te worden.

Uwe Excellentie begrypt, dat wy in goeden ernst dit Voorstel doen?

Ha, ha, ha! en gy begrypt, Myne Heeren! dat ik in goeden ernst lach? ha, ha, ha, ha, ha!

Wy getroosten ons de gebruiken en de zeden des Lands, en wy twyffelen niet, of wy zullen ook aan het lachen gewennen. Indien nu uw Excelentie flegts de goedheid had, om ons te afscheiden op ons Voorstel!

Ha, ha, ha! van een stukje Land, niet waar? ha, ha, ha!

Wy boogen ons.

Ha, ha, ha! Ik zal u een Gids medegeeven, ha, ha, ha! om een stukje Land te zoeken, ha, ha, ha! — Waar, ha, ha, ha! geene, ha, ha, ha! Aristocraaten, ha, ha, ha! komen zullen, ha, ha, ha!

Met een schelde hy; een Kamerheer trad allachende binnen, en deeze kreeg al lachende bevel, ons te vergezellen.

De Gids, die ons vergezelde, deed niet anders dan ons ge-
duurig aankyken, en dan uit al zyn magt lachen. Op elk woord dat hy ons te zeggen had, lachte hy ten minsten een quartier uur lang, en op elk van onze woorden scheen hy dikwils in geen paar uren tot bedaaren te kunnen komen.

Wy pasfeerden verscheiden straten, waar de Jongens, Vrouwen, Mannen en Meisjes by menigte te voorschyn kwamen, niet anders doende, dan het uitteschateren van lachen. Zomtyds waren wy genoodzaakt onze ooren vast te houden, want het afgryslyk gelach zou ons doof gemaakt hebben.

Eindlyk kwamen wy aan een stuk Land, waar eenige Boeren bezig waren, met er een Sloot rondom te graaven. Zo dikwils deeze Weezens de spade in den grond staken, lachten zy, zo dikwils zy een schep deden lachten zy, en zo dikwils zy ons aanzagen lachten zy zo hard, dat er de aarde van daverde.

Ha, ha, ha! zei onze Gids. ha, ha, ha! daar is het stukje Land! ha, ha, ha, ha!

Wy bekeeken het stukje Land en begonnen het te meeten, ten einde te zien, of het groot genoeg voor een Colonie ware.

De Boeren dit ziende, smeeten de spaden uit hunne handen en begonnen op zulk een helsche wys te lachen, dat allen, die in de Stad lachten, voor een oogenblik stil hielden, verbaasd over dit ongewoon gelach, en yllings naar buiten snelden, om te zien wat er de reden van was.

Buiten komende, begon het geheele Volk te lachen! — Stelt u eenige duizenden Lachers voor den Geest, en verbeeldt u dan het geweld eens, dat deeze Lachparty maakte! — Dit was zo ondraaglyk voor ons gehoor, dat wy hol over bol de vlugt naamen, en toen eerst begon het lachen pas, toen de gansche lachende Maatschappyy ons zo verbaasd zag wegloopen.

DEEZE STAD IS TE HUUR OF TE KOOP TEGEN ST. JAN. Wy bleeven met verwondering op dit Bordje staan zien. Dit was een verschynzel, dat wy nog nergens op den Aardbodem gezien hadden. Een gansche Stad te huur of te koop! — Dit zou zeer gemaklyk vallen ter uitvoering van ons Plan! — Daadlyk konden wy hier klaar geraaken! — Wy vertoefden derhalven niet, om den Verhuurder of Verkooper op te zoeken. Wy vonden hem:

Is deeze Stad te Huur of te koop?

Welke Stad?

Die daar op dat gindsche bordje aangekondigd wordt!

Daar is geen Stad te huur of te koop! Er is hier, of twintig uren in 't rond, geen Stad of Stads gelyk."

Hoe! en 't staat op dat Bordje, dat daar tegen dien Olmenboom hangt.

Dat is onmooglyk!

Met een gingen wy naar het bordje, om den Man te overtuigen; en tot onze uiterste verbaazing bevonden wy, dat wy mis gezien hadden, er stond op:

DEEZE GROND VOOR EEN STAD IS TE HUUR OF TE KOOP TEGEN ST. JAN.

Dat wil zeggen, voegde de Man er by, dat gy deezen Grond kunt huuren of koopen, om er een Stad op te bouwen.

Wy bedankten den goeden Man en vertrokken.

Van hier — — — — —
— — — en van daar — — — — —
— — — voorder op — — — — — langs dien kant
— — — en dan alweer — — — — — nog gin-
gen wy — — — — — al verder en
verder — — — — —
— — — — — doch vertrokken fchielyk.

Wy willen u, Myne Heeren! niet verder ophouden noch lastig vallen, met een verhaal van al de plaatsfen, die wy vervolgens

gens bezogten. 't Zal genoeg zyn kortlyk te zeggen, dat wy geweest zyn in een Landschap waar de Bewoonders altoos verkouwd waren, en onöphoudlyk hoesten moesten; de verschillende hoestingen maakten een vervaarlyk geluid, en 't was niemand, die gezonde ooren had, mooglyk, om het hier een half uur uittehouden.

Op een andere plaats hadden de Inwoonders geen ooren. Hunne hoofden waren kaal af. Men kon volstrekt er niet mede spreken. Men moest door tekenen met hen te recht geraaken, en dit was verbruid lastig en moeilyk. Het eenigste Voorrecht in dit Land was, dat men er vryelyk alles kon zeggen wat men begeerde, zonder ergenis te geeven, en dit Voorrecht, Myne Heeren! heeft ons doen besluiten, om dit Gewest ad notam te neemen, misfchien — — — — —

Hier worden 13 pag. in 't origineel vermischt.

— — — — — vervloekte leelyke methode, hier in bestaande, dat al de Inwoonders Pikpleisters op hunne oogen moesten leggen, en dat er geene Vreemdelingen in de Stad toegelaaten werden, ten zy ze insgelyks bepleisterd waren. In den naam van alle Heiligen lieten wy deeze kuur aan ons verrigten en daarop werden wy binnen geleid.

Wy waren, in dien toestand volmaakt blind, en moesten alle onderzoek op ons gehoor en op onze handen laten aankomen. Wy hoorden volstrekt niets op onze geheele wandeling door de Stad; alles was dood stil, even als of wy in het diepst van den nacht door een onderaardsche Grot wandelden. Wy klapten eenige reizen in onze handen, doch dit gaf geen geluid ter wereld; 't was niet anders, dan of wy twee wolle lappen op elkan- der sloegen. Wat de eigenlyke reden van dit zonderling verschynzel was, hebben wy, hoe wy ook peinsden, in 't geheel niet kunnen begrypen.

Wat ons ander Zintuig betreft, met het zelve ontwaarden wy vry wat meer. Wy voelden menschen en beesten, huizen en boomen, metalen en vloeistoffen, van allerlei grootte en fatzoe- nen, doch met deeze onbegryplyke eigenschap voorzien, dat ze in het aanraaken even zagt waren. Dus voelde men het onderscheid tusschen een Smitsäambeeld en een jongaartig Meisje,

alleen aan het fatsoen. De schop van een paard was niet harder dan de tik van een Jufferlyke waijer, en het losfen van 't kanon gaf geen andere dreun dan die van een vlieg die in een Meelton valt.

En ziet daar, Myne Heeren! het Rapport der Commisfie, uitgezonden ter opspeuring eener Colonie, voor Luiden die ze begreepen noodig te hebben,

Gy ziet er uit, dat er weinig of geen Landen zyn, die eenigzins gefchikt zyn ter bereiking van uw oogmerk. Gy zult overal de Waereld vinden, in dien zelfden onvolmaakten toefstand, waarin gy ze in uw Vaderland hebt agtergelaaten; op veele plaatsfen is zy nog ongelyk erger, en waar zy niet erger is, ben ik verzekerd, dat wy het haar welhaast zouden maaken.

Gy kunt echter uw beraad op dit alles neemen. Wy zyn gereed u te dienen.

het niet beter zyn, dat wy wederkeerden?
wy verzekeren het u
eerlang

Hier eindigt het origineele Handschrift.

TIENDE BRIEF.

MARICO aan JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN.

Myn Heer!

Gy hebt my een zonderling vermaak gedaan met uw laatften brief. Ik ben een Dol Liefhebber van Voorzeggingen. Ik zou er alles aan te kosten leggen. Zoud gy my niet eens de Lotgevallen van een geheele eeuw kunnen voorzeggen? 't Geen gy voor uwe moeite moet hebben hebt gy maar te rekenen. Een Honorarium zult gy daar en boven hebben.

Ik

Ik weet zeer wel, dat dit zeer veel gevergdd is, en dat gy my niet alles by den regten naam zult kunnen noemen, doch zulks verschilt my niet! Profeteer zo figuurlyk als gy zelf wilt, ik ben er een extra Liefhebber van. Al wat Profetisch is, lees ik met zeer veel vermaak; zulke boeken dunkt my, kunnen met geen Goud duur genoeg betaald worden.

Ik geloof dat de aanstaande eeuw gewigtige toneelen zal opleveren. Ik reikhals naar het Tafereel, dat uwe Voorzeggende Geest er my van maaken zal! — Ik zal ze zorgvuldig bewaaren, en uwe hemelsche Ingeevingen myn Nageslagt ter hand stellen.

Zie eens, zal men na 40 Jaar zeggen, welk een verbaazend Man was die Doctor *Ludeman*! — hoe klaar heeft hy alles voorzien! — welk een Wysheid en Ondoorgrondlykheid heerscht er in alle zyne Schriften!

Ik ben, enz.

P....

1748.

I A R I C O.

ELFDE BRIEF.

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN aan IARICO.

Myn Heer!

De eisch dien gy my doet is bezwaarlyk te voldoen. De Geschiedenis eener geheele Eeuw te voorzien is een werk van het uiterste gewigt. Indien ik *Ludeman* niet was, zou ik u mooglyk zeer spoedig een gantsch verhaal van toekomstige Gebeurtenissen leveren, zonder my in 't minst te bekreunen of zy immer haare Vervulling zouden hebben; want wat zou het my dan verschillen? als dan zou myn Naam verzinken onder die menigte Naamen van Voorzeggers, welken de verstandige Waereld onder de Beuzelaaryen telt.

Maar nu, nu er my ten hoogsten aan geleege ligt, dat myn Eer, door alle eeuwen en geslagten heen, onbezoedeld blyve!

dat *Ludeman* den rang onder de verdienstlyke *Astrologen* blyft bekleeden! nu is het myn zaak vooral, om niets te Voorzeggen, dan het geen stiptlyk vervuld zal worden.

Zie daar wat my doet aarzelen! Zie daar zelf wat my doet besluiten, om uw verzoek afteflaan, indien gy my niet heilig beloofd, om myne Voorzegging volstrekt geheim te houden.

Eer ik verder ga, verwacht ik uw antwoord.

Ik ben, enz.

L U D E M A N.

A A N D E N L E E Z E R.

*W*y willen den Leezer niet ophouden, met de brieven die *Jarico* en *Ludeman* hierover wisselden; 't waren aandringen en weigeringen; eindlyk besloot *Jarico* tot de geheimhouding en *Ludeman* zond hem het volgende Stuk.

D E U I T G E E V E R.

D E
G E S C H I E D E N I S
D E R
N E G E N T I E N D E
E E U W.
E E U W Z A N G.

Het Latyn in vrye Vaarzen gevolgd.

E E R S T E Z A N G.

Verheft uwe Stemmen, glorievolle Digtters! en bezingt de Gebeurtenissen van den vervloogen tyd!

Voert de Helden ten toneele, wier roem waardig is, de eeuwen te worden gewyd!

Stelt hunne Deugden in het schoonste Licht en schetst ons, met de edelste trekken,

Hunnen moed, hunne grootheid, hunne verdiensten, die onze Volgzugt wekken!

Of ontwaart gy de zwakheid der Stervelingen, die niet steeds dat spoor betreed,

Waarop uwe doorlugtige Voorbeelden, zig zelven zaligden, en de Waereld haare ellenden vergeet?

Daalt dan uit uwe hemelsche hoogten, en bezingt Menschen, wier zwakheden en gebreken

Ons troosten onder 't pak, dat ons nederdrukt, daar wy zien hoe de Deugdzaamsten, hoe de Grootsten, hoe de Moedigsten er dikwils onder bezweeken!

Lotgenooten in 't lyden te hebben is een verzagting voor onze lydens, — die troost, 't is waar! is verkeerd! —

Doch 't is de ervaring, die ze ons als een Troost ten allen tyden kennen leert. —

Dit is uwe Taak, berugte Zangers! waarin gy toont zo voortreflyk te kunnen slaagen,

En welks volmaakte uitvoering, u de kroon der eeuwen zal doen wegdraagen.

Maar aan ons, Voorzeggers van het geen verborgen ligt in de toekomstige Donkerheid,

Aan ons voegt het, der Waereld te ontdekken wat Lot haar is bereid;

Haar te verbaazen, te verstommen; van hartseer te doen wegkrimpen; wanhoopig de oogen te doen draaiën en de handen te doen wringen,

Door het vooruitzicht op de naderende Dingen! —

Aan ons voegt het, om geheele Volken optebeuren, te vertroosten, te verblyden en opgetoogen te doen staan,

Daar wy haar de oogen op toekomende aardfche gelukken, en zegeningen van den Hemel doen slaan!

Ons voegt het den mond der hemelsche Planeeten te weezen,

En het Lot der vier Waerelddeelen, honderden jaaren te voeren, uit de Gesternten te leezen. —

Maar Gy, Hooge Magten, Gy, wier invloed op den Mensch en op zyne Geschiedenis,

Bevestigd door de Ondervinding, door de Wysheid begrepen, en door de Wiskunde beweezen is!

Gy, van wie wy voltrekt afhangen,

Gy moet het Gordyn der tyden voor het oog uwer lievelingen wegſchuiven! van u moeten zy het denkbeeld en de uitdrukking ontvangen.

Versterkt gy dan

Uwen *Ludeman*! —

Menigweeren ondervond hy uwe kragt! menigweeren gaaft gy hem te ſpreken,

Toen

Toen het deeze of die Individu betrof! — helpt hem nogmaals! en laat hem in het voorzeggén der Lotgevallen van een geheele Maatschappy, niet ten halve blyven steeken!

* * * *

De verschriklyke zucht om boven allen andere Menschen uittefteeken, door een magt,

Die het geluk der Stervelingen vergiftigd en de menschlievenheid verkragt,

Is ten allen tyden den Magtigen zo eigen geweest als het ademhaalen,

En liet zig zo min door de ontzaglykste moeiten, als door de gedugtste rampen bepaalen!

Regeeren en Dwingen! — Zie daar de woorden der Vorsten! Zie daar de bedoeling der troonen op deeze aard!

Zie daar het Noodlot, voor den armen, den Zagtmoedigen, den Deugdzamen bewaard! —

Herroep in uw gedagten de vervloogen Eeuwen! breng u hunne Geschiedenisfen te binnen!

En gy zult de Sterksten, de Stoutsten, de Wreedartigsten de Waereld zien overwinnen!

Dus rolde het menschlyk leeven van deszelfs eersten polsflag af tot zyne laatste ademhaling toe, steeds voort,

En werd, in dien vaart, noch door omwentelingen, beschaaftheid, hervormingen, noch geleerdheid gestoord! —

De Wyzen en Deugdzamen beklagden zig deswegens; de Dwaazen waren er mede te vreedén;

Terwyl zy, die er zig het meest over bekommerden, er het meeste door leeden. —

Die woeste drift zal de harten blyven bezielen tot aan dien gelukkigen, dien opdaagenden stond,

Die Welvaart en Zegen zal verspreiden over het gantsche Waereldronde!

Die Stond, in de hoogste gunst des Hemels aan het Menschdom beschooren,

Word in de agttiende Eeuw geteeld en in de negentiende gebooren. —

T W E E D E Z A N G.

Wat zie ik? rechtvaardige! hoe woeden de Volken! welk een
helfche raazerny,

Bezielt de Maatschappyen en Vorstendommen! — De Na-
tuur is in ly!

De Menschlievenheid fiddert! zy slaat het kommervolle oog
naar den Oppersten, naar den God der weldadigheden;

Wiens bevelen men bespot, en wiens zaligende wetten zy on-
der den voet ziet vertreeden! —

Zyn dan de furien losgebrooken en zwerven zy om door het
gezegendste Vaderland?

Moet de Vader voor den Zoon, de Zoon zig voor de Vader
beveiligen? valt de Broeder door zyns Broeders hand?

Helaas! word alles dan omgekeerd? is er geen einde aan het
verwoesten?

Zal de fikkel, spade en ploeg dan verroesten?

En neemt de welvaart voor eeuwig de vlugt? —

't Heelal laat een zugt? —

Hoor het gekletter der wapenen! het gedonder der kanonnen,
aan alle einden der aarde!

't Is de woede der Heerschzugt, die vloekwaardige woede,
die nimmer de onschuld, nimmer de Deugden spaarde,

Die aller harten bezielt,

Alom zig doet kennen en alles vernielt! —

Geheel Europa is in roere! — en waarom? — wat doet de
vernieling den uitersten top beklimmen? —

Bloost over dit, *waarom?* — oorlogvoerende Volken! de
bronnen van uw verderf, van het verderf eeniger waerelddee-
len, zyn loutere herfenschimmen! —

Gy zoekt het geluk, gy poogt dit geluk medetedeelen, aan
alles wat u omringt,

En zulke edele poogingen aanwendende, staat het Heelal ver-
baast over de wreedheid, die u tegen elkander in 't har-
nasch jaagt, en waardoor gy den dolk in elkanders harte
wringt! —

Het laatste der agttiende Eeuw gaat zwanger van groote ge-
beurtenissen!

Er zullen Luiden opstaan, die groote dingen bedoelen, groo-
te poogingen aanwenden en zig grootlyks vergisfen!

Er

Er zullen Lieden gevonden worden, die, zig even als de waterbellen by een stortregen, zullen verheffen en een kring op de vlakte des waters zullen beflaan,

En, even als die watervertooningen, oogenbliklyk vergaan.

Door al te sterke drift vervoerd, zullen er zig twee Partyen formeeren,

Die in 't begrip van te bouwen, de grondslagen zullen omkeeren.

Ongelukkige Dagen! wie overziet al uw smart!

Wie berekent uw druk! welk menschlievend hart

Zal immer aan u te rug denken, zonder van droefheid, schrik en afgryzen te verstyven!

En welk Geschiedboek er durven waagen, om u onpartydig te beschryven? ———

Ellendevolle dagen! — in den toorn des Hemels over myn Vaderland uitgestort! — — —

Wie zal de gelukkige Vorst weezen, waardoor gy verzagt, waardoor gy geëindigd word? ———

Ik zie hem in 't verschiet! ——— Hagelblanke Deugd! verdryf gy de schaduwen der Bergen!

Zy scheiden de wateren en durven den fiersten der Vogelen tergen! ———

Hy komt! ——— zyne benden zyn achter hem! ——— Welk een gedugten slag! ———

Dus schildert men zig heirlegers in de wolken, en droomt men op den klaren dag. ———

Verwoeste Akkers! uitgeplunderde Steden! verbrande Dorpen!

ô Aarde! onophoudlyk bezig met menschenbloed te slorpen!

Gy koelt de wraakzugt niet van het beroerde, van het woedende Euroop!

Gy vervult aller harten met schrik en verbant alle hoop!

Gy verbant ze voor hen, die u in de grootste hevigheid der Rampen beleeven.

Maar voor Hem, die u kan voorzeggen, en voor Hun die u overzien, is er de grootste Hoop gebleeven.

De Vrede en welvaart, de eendragt en vriendlyke verkeerling zyn niet verbannen voor altoos!

Door de wreedste hand gefolterd, ontwyken ze u slegts voor een poos.

Zy keerden weder, lange voor dat de negentiende Eeuw u zal begroeten!

Zy keerden weder; om u met dubbele zegeningen te ontmoeten.

De vyf strydende Vorsten verzoenen zig met elkander, de balans van Europa word hersteld;

Dubbele oogsten herstellen de schaden van het platgestreden Veld.

De Handel schud het juk af. De ketens, die den gryzen *Nephtunus* dus lange knelden, worden van één gereeten,

En al de prullen van *Themis* voor eeuwig uit het wetboek der Volken gesmeeten.

De Natuur en de Menschlievenheid schryven de wetten voor aan 't veelhoofdige Beest.

Het vermoeit zig te vergeefsch! — zyn kragten zyn uitgeput, want hy, die het bezielde is geweest.

De Rechtvaardigheid beklimt den Zetel! zy kent de belangen van Staat en de Rechten der menschen!

De Booswigt, die zy straft, fiddert voor haar billykheid; zonder die te verwenschen!

Het Monster dat telkens uit zyn Moordhol te voorschyn sprong, wanneer hy het gebod,

Die even als een verschietende Star, ten schrik en ter bedwelmig der vreesagtigen, door 's waerelds Oogelyn schoot,

Zal beteugeld worden door een hand, die het niet zal verderven, maar het door wysheid beschaaven, en door goedäartigheid zal temmen.

Het Recht zal bloeijen; de Grysheid zal heerschen en de Wetten zullen klemmen!

De Scheldnaamen, waarmede een halve Maatschappy begroet werd, zullen ophouden, of veranderen van aart.

Zie daar het Nootlot van den uitgang der agtiende eeuw! —

Zie daar den zegen voor onze Kindskinderen bespaard!

DERDE ZANG.

De Poorten zyn niet langer de bewyzen der Steden, noch de Toorens de bewyzen der Kerken!

Ze zyn afgebrooken. — De Vestingbouwkunde is niet meer den geesfel des Menschdoms in de handen der geweldenaars en der heerschzugtige sterken.

Men wandelt van het Land in de Stad, van de Kerk in de Raad-

Raadzaal en van daar naar het Toneel, met het zelfde hart, dezelfde deugd, dezelfde veiligheid.

De Handel, de Uitspanning, de Godsdienst, de Heerschappy en de Volksmajesteit,

Zie daar Gebroeders en Gezusters! — Dit middenpunt van burgerlyke Volkomenheid en maatschaplyken Vreede

Deelt haare zaligheid de overige Volken van het rykste der vier Waerelddeelen mede. —

In een der Nederlandsche Steden, waar zeven toorens een volmaakten driehoek vormen, en alwaar, van elk dier toorens, rompen van dertig voeten hoogte zullen blyven staan,

Zal men een verwonderlyk Man zien te voorschyn treden; Op deezen zal de Geleerdheid en de Staatskunde de verbaasde oogen vestigen, en over zyne bedryven de handen in elkan- der slaan!

Hy zal uitvindingen doen, waarby al de uitvindingen der vorige eeuwen wisfewasjes zullen weezen!

Hy zal, by voorbeeld, de doodlyk verliefde Meisjes zonder behulp van Vryers, of eenige andere uitwendige middelen, hoe ook genaamd, geneezen;

Radicaal geneezen! — Hy zal bejaarde Vrysters en oude Weduwen zo grondwettig herstellen, dat nimmer een zugt,

Ten hemel gezonden, om een Man te hebben, te rug zal keeren, zonder vrugt.

De gansche Waereld zal hem bezoeken. Hy zal een Machine uitvinden, waarop men zittende ten Hemel kan vaaren.

Dit werktuig zal de gedaante van een leeningstoel hebben, zo als onze zedige Voormoeders gebruikten om er kinderen in te baaren.

De knoppen, de stylen en de matrassen zullen gevuld zyn met een lugt, derwyzen verfynd en gekneed,

Dat ze alle zwaarte zullen optillen, en door de lugt voeren, waarheen men wil, indien men slegts de bestuuring van dit kunst- voertuig weet.

Dertien dergelyke Kraamstoelen zal deeze Kunstenaar maaken,

Waarop dertien Vorsten zullen zitten, onder kleine Hemels van wit, rood en van zwart laaken.

Deeze Vorsten, in wier handen het Lot van Europa zal staan, Zullen in de bovenlugt hunne Vergaderingen houden, om de belangens hunner Onderdaanen gade te slaan.

Derwaards zullen zy opryzen, zonder dat hen Vleiers, Oorblaazers, Baatzugtigen of Landverders versellen,

En zonder dat afleidende vermaaken hen de gewigtigste zaaken doen overhaasten, bederven of wel geheellyk uitstellen.

Dit zullen verstandige, menschlievende en rechtvaardige Vorsten zyn, die niet heerschen, om dat zy willen heerschen, — neen!

Maar om dat zy weten, dat hunne Volken, willen zy gelukkig zyn, beheerscht moeten worden! — zy zullen de rechten niet vertreên,

Zy zullen ze handhaven, en de Waereld dat geene schenken,

Waarmede men, veertien jaaren voor den aanvang dier gelukkige eeuw, honderd duizend hoofden gebrooken heeft, om er op te denken.

VIERDE ZANG.

Alles echter is der verandering onderhevig! deeze Vorsten zullen voor een tyd,

De Volken gelukkig maaken, maar wrokkende Heerschzugt en woelende Nyd,

Zullen in 't midden der negentiende eeuw het hoofd naar boven steeken,

En het Heelal doen fidderen, door zig op de onnozelheid te wreken!

Zeker Koning zal den yzeren Schepter zwaaiën van zyn onverbidlyken troon!

Hy zal de Poorten weder opbouwen! de sterkten herstellen, doch de Tempels der Goon,

Zal hy ganschlyk afbreeken. Hy zal Nederland beroeren;

Hy zal een yzeren kleeding onder zyne onderdaanen invoeren.

Hy zal een wreede wet doen afkondigen, waar by geboden zal worden, dat aan ieder een,

Boven de dertien Jaaren, het rechteroor, de linkerduim, en twee toonen van de linkervoet moeten worden afgesneên.

Hy zal een Tyran zyn in de volste betekenis van dat Woord! de gantsche Waereld zal hem vloeken;

Alle de Vorsten zullen saamenspannen en hem te verdelgen zoeken.

Ontzaglyke Heirlegers zullen van de vier hoeken der Waereld aanrukken, om als een eenig Man,

De

De Natien te wreeken op deezen ondraaglyken Tyran.

Hy zal hen wederstaan; Hy zal hen belachen en trotseeren!

Stroomen bloeds zullen om zynen Zetel vloeïën; niemand zal zyn geweld kunnen keeren!

De glorie van hem te verdelgen word den Vorsten niet gegund! Zy verstuiven voor zyn gezigt!

De Waereld is haare Verlossing aan een onnozel Meisje verplicht.

De Tyrannen zullen hier lesfen ontvangen, die hen tot inkeer zullen doen komen,

En de Volken zullen in geen eeuwen voor Tyrannen behoeven te schroomen.

Dan bloeit de Vreede op nieuw; dan herstelt zig het geluk;

Dan zugt er niemand voortaan meer onder 't juk.

Zie daar de Lotgevallen der negentiende Eeuw! stiptlyk zal deeze Voorzegging haare vervulling erlangen. —

Let op dit Tafereel! voor als nog ongebooren Geslagten! 't word u ter waarschuwing opgehangen.

F I N I S.

A A N D E N L E E Z E R.

Wy bekennen gaarne, dat er in het voorgaande Stuk van den Voortreflyken *Ludeman* zeer duistere Gezegden gevonden worden, die wy voor ons niet in staat zyn uitteleggen: Dat er Zinspeelingen en figuurlyke Spreekwyzen in voorkomen, die of onëigenaartig, of tegen het gezond verstand inloopende schynen te zyn, en dat er Dingen in voorzeggd worden, die men byna onder de onmooglykheeden zou forteeren; doch wy weten tefens, dat dit alles niet alleen vry staat in eene Voorzegging, maar dat ze zomtyds ten hoogsten noodzaakelyk zyn. Deeze Voorzegging word niet, (gelyk veele andere hedendaagsche Voorzeggingen,) geschreeven in een tyd, dat de dingen reeds gebeurd zyn: Zy word de Waereld niet opgedrongen, na dat de uitkomst is daar gesteld! — neen! dit is een Voorzegging van het jaar 1800 tot het jaar 1900 toe, een tydftip dat nog aanstaande is; dus moet men zig niet stoeten aan zommige uitdruk-

kingen of voorspelde zaaken. Zy zullen zekerlyk haare vervulling hebben! is het dan niet letterlyk, het zal echter zo zyn, dat men zal kunnen zien, dat *Ludeman* ze voorzien en voorspeld heeft: want *Ludeman* had al te zekere gronden waarop hy zyn kunst bouwde, dan dat hy feilen zou.

Onder de vermaarde Kunststukken van deezen grooten Voorzegger, moet men ook zyn Treurspel van *Koning Chosmadroes* of *het jaar zeventien honderd vyf en negentig* tellen. Dit Voortreflyk Stuk is slegts aan zeer weinigen bekend. Veelen hebben er naar gereikhalst, doch niemand heeft het durven wagen om het der Waereld mede te deelen. Wy voor ons vinden ons in gemoede verplicht, om het publicq te maaken, ten einde de Liefhebbers van *Ludemans* Werken, al de vrugten van dat uitmuntend Wonderbaar Vernuft by elkander mogen hebben.

Ten opzigte van het Stuk zelve moeten wy onze Leezers vooraf onder 't oog brengen, dat *Ludeman* geen extra Overvlieger was in het Treurspelmaaken. Hy bekreunde zig zeer weinig aan de Regels der Toneelspelmaakery. Hy volgde in zyne Schriften zyne ingeeving en vrolyk gestel; dus doet hy zyne Leezers wel eens lachen, daar zy eigenlyk behoorden te schreiën, en haspelt de Wysheid en Zotheid vry klugtig en zeer dikwils onder elkander, behalven nog andere gebreken, die den Deskundigen daadlyk in 't oog loopen.

Ter verschooning deezer gebreken zullen wy alleen maar zeggen, dat *Ludemans* oogmerk niet was een Toneelspel, maar wel een Profetie te leveren, en dat hy enkel er op uit was, om aan dit laatste oogmerk compleet te beantwoorden.

De volgende eeuw zal doen zien, of hy dit oogmerk bereikt hebbe! Wy voor ons twyffelen er geen oogenblik aan.

Het verder oordeel staat aan den Leezer.

DE UITGEEVER.

KONING

K O N I N G
CHOSMADROES;

D E

A F S C H A F F I N G

D E R

K O N I N G E N ;

O F

H E T J A A R

ZEVENTIEN HONDERD VYF EN NEGENTIG

STERRENVORZEGKUNDIG TREURSPEL,

D O O R

JOH. CHRISTOPH. LUDEMAN.

UITGEGEEVEN VOLGENS HET ORIGINEEL,

GEVONDEN ONDER ZYNE GE-

HEIME SCHRIFTEN.

PERZ O O N E N.

CHOSMADROES.

EROX.

OCTAR.

GENGISKAN.

ZAMTI.

ETAN.

IDAMé.

EMPRE.

FRANQUINI.

CIMBER.

DECIMUS.

DOLABELLA.

CASCA.

CASSIUS.

NARBAS.

POLIFONTES.

ESDRAS.

RAADSHEEREN.

EDELEN.

GEVOLG *van den* HOFSTOET *en van* ZOLDAATEN.

KONING CHOSMADROES,

D E

AFSCHAFFING DER KONINGEN;

O P

H E T J A A R

ZEVENTIEN HONDERD VYF EN NEGENTIG

STERREN - VOORZEGKUNDIG TREURSPEL.

E E R S T E B E D R Y F.

E E R S T E T O N E E L.

CHOSMADROES, EROX.

ER O X.

Reeds, myn Vorst! zyt gy de verwondering der gantsche aarde geworden! alles vreest of eerbiedigt u. Op uwen wenk beweegen zig de Koningen; terwyl uwe gramschap de Vorsten doet sidderen.

CHOSMADROES.

't Is waar, Erox! maar verbeeld gy u, dat myn hart daar mede voldaan is? Ik heb de Vorsten, die my dorsten tegenstand bieden, overwonnen. Ik heb hen vernedert, welker hoogheid ik niet dulden kon. Myne Vyanden zyn gestraft. Zy kruipen
Z voor

voor myne voeten in het stof. Geheel Europa beeft wanneer ik myne stem verhef; want het staat aan my om over een geheel Waerelddeel den Zegen of den Vloek uit te spreken! — doch is zulks genoeg voor myne Staatzucht? — Zeg my in ernst, *Erox!* regeer ik wel meer dan over de lighaamen myner Onderdaanen? Zyn hunne zielen niet geheel buiten myn bereik? — Welk een spyt, veragt te worden door hen, die ik oogenbliklyk kan verpletteren!

ER O X.

Maar het is de verachting van nietwaardige wormen!

CH O S M A D R O E S.

Maar het zyn deeze wormen, waarover ik regeer, en waarvan ik myne grootheid moet ontleenen. 't Is niet genoeg, *Erox!* dat ik en gy de grootheid van mynen troon kennen! — het Heelal moest die ook zien en bewonderen, doch in stede van dat, verlaagt men my, door my als een Schrikdier te beschouwen! met sluit my uit den rang der Menschen, om my in den hoogsten rang der Monsters te plaatsfen. Dit is verre van myne Grootschheid te streelen.

ER O X.

Hoe weinig, myn Vorst! voegt u dit zwakke oogenblik! Wanneer gy in de laagte verzonken waart, waarin alle de overige Stervelingen verzonken liggen, zou dergelyke gedagte u mooglyk verëeren, maar nu, nu, gy de Eénigste van Europa zyt! nu gy ten Godheid strekt der Volken, die u als zoodaanig vreezen! nu zyt gy het zelf, die uwe eigen Waardy bepaalt, en die ons slegts te verkondigen hebt, welke Waardy gy wilt, dat wy aan uwe grootheid hegten zullen.

CH O S M A D R O E S.

De Eénigste? — Ach *Erox!*

ER O X.

Gy zucht, myn Vorst! immers heb ik niet te veel gezegd? —

CH O S M A D R O E S.

Gy hebt my volgens het uitwendige beoordeeld. Gy slaat het oog op myn schitterende kroon, op myn uitgestrekt gebied en onbepaalde magt, — maar, *Erox!* —

op zyn hart wyzende.

Dit vergeet gy! —

ER O X.

E R O X.

Hoe! kan er iets in dat hart opkomen, dat niet daadlyk zyne vervulling erlangt, wanneer het zig ontdekt? Spreek, Vorst! wat ontbreekt u?

C H O S M A D R O E S.

Een hart dat my ongedwongen bemint!

E R O X.

Wat zegt gy, Vorst? — Zou —

C H O S M A D R O E S.

Vleit my niet in dit tydftip, *Erox!* waarin ik alleen de waarheid wil hooren. Ik bemin!

E R O X.

Gy bemint! —

C H O S M A D R O E S.

En de Liefde geeft eene rigting aan myn hart, die my in myn eigen oogen vernedert. — Ik ben minder, ik gevoel het, dan zy, die het gebied over myn Ziel voert.

E R O X.

Hebt gy niet maar te bevelen? —

C H O S M A D R O E S.

De Liefde beveelt niet, *Erox!*

E R O X.

Gy bedroeft my, Vorst! — Ach! zal Hy, die het vierde Gedeelte der Waereld regeert, zig door de bedriegende pogen eener veragtyke Vrouw, —

C H O S M A D R O E S.

Zwyg *Erox!* — *Idamé* is niet veragtyk! —

E R O X.

Idamé? — Hemel!

CHOSMADROES.

Verbaasd u myn keus?

EROX.

Zy bedroeft my! — Ik voorzie —

CHOSMADROES.

Voleindig! — verberg uw hart voor my niet!

EROX.

Dat u de teugel des Gebieds ontglippen zal! — Geloofmy, Vorst! De Heerschzugt en de Liefde kunnen niet saamen gaan, de een moet den ander verderven! — Die Liefde is uw ondergang.

CHOSMADROES.

En waarom?

EROX.

Om dat gy ten halven zult heerschen, en dat gy, ten halven heerschende, uwen Zetel zult omgeworpen zien. Die zig boven alles verheft, moet niemand boven zig kunnen dulden, *Idamé* is reeds boven u, dewyl zy uwe bevelen bereids ontwasfchen fchynt te weezen.

CHOSMADROES.

Zal ik dan den grootften wensch van myn hart on vervuld zien blyven?

EROX.

Leer haar u beminnen, zonder uw Oppergezag voor haare voeten te fmyten!

CHOSMADROES.

Ik beveel u dien gewigtigen taak, *Erox*! — Ik geef u volle magt. Doe wat u welgevalt, alleenlyk maak, dat *Idamé* den Oppersten der Stervelingen beminne!

T W E E D E T O N E E L.

C H O S M A D R O E S , E R O X , O C T A R .

O C T A R .

Verschoon my, Vorst! dat ik uwen aandagt één oogenblik ophoude! de ontdekking eener helsche Saamenzweering dwingt er my toe.

C H O S M A D R O E S .

Eener Saamenzweering? — Wie is zo stout? —

O C T A R .

Geheel Europa bykans heeft er deel in, of staat er gewislyk deel in te neemen.

C H O S M A D R O E S .

Verklaar my nader, *Octar!* welk een onderneeming men tegen my durft smeeden!

O C T A R .

Men poogt niets minder, dan al de Koningen door geheel Europa afte-schaffen, en met u het eerste te beginnen. Men heeft reeds een Plan in gereedheid, dat eerlang aan alle de Bewoonders van Europa zal megedeeld worden! — Ik behoef u niet te zeggen, Vorst! hoe weerbarstig zig alles onder uw wettig Juk den nek kromt, en hoe greetig men zig van de gelegenheid zal bedienen, om dat Juk afte-schudden.

E R O X .

Maar wie zyn de eerste Smeeders van dit Vloekwaardige Plan?

O C T A R .

Men zegt dat de Vorsten van Europa zelf er de eerste aanleiding toe gegeven hebben. — Dit ten minsten is zeker, dat zy zig geneegen toonen, om zulk een ontzaglyk ontwerp ter uitvoer te helpen brengen.

E R O X .

En gelooft gy, *Octar!* dat de Vorsten immer geneegen zouden kunnen zyn, om een Gezag afteleggen en een Glorie te ver-

verzaaken, waarom ten allen tyde de Waereld beroerd en bedorven is geworden? — Geloof gy, dat zy bekwaam zyn, om de kruipende Deugd te eerbiedigen, en dat veragtyk vooroordeel der beschaafde Volken gehoor te geeven?

O C T A R.

Ik geloof, *Erox!* dat zy Vorsten zyn, zo als alle de Vorsten voor hen geweest zyn! — Doch geloof gy niet met my, dat deeze Vorsten, onderworpen aan den grooten *Chosmadroes*, deeze onderwerping met tegenzin oeffenen? geloof gy niet, dat zy in staat zyn, om, wanneer hen geen anderen weg overschiet, ten kosten van zig zelve, de grootheid van deezen Troon, aan hunnen wrok opteofferen?

C H O S M A D R O E S.

Ik geloof, dat hunne wraakgierigheid hen tot dien vermetelen stap vervoeren kan, en ik ben overtuigd, dat zy geene andere dryfveer hebben, dan hunnen nyd. Het heerschen is te zoet, om het dus weg te smyten. Maar, dank zy het Geval, dat my hunnen toeleg ontdekt. Ik zal hun Plan verydelen, en even deeze hunne pooging, om myne kluisters te breeken, zal moeten dienen, om ze te verzwaaren en te verëuwigen.

O C T A R.

Hieraan kennen wy den grootsten der Vorsten!

C H O S M A D R O E S.

Komt! laten wy de middelen beraamen, om dit ontwerp te verydelen! *Erox!* vergeet intusschen den taak niet, welke uwer zorg is aanbevolen.

D E R D E T O N E E L.

G E N G I S K A N , Z A M T I.

Z A M T I.

Maar kunnen wy hier veilig spreekken, *Gengiskan?*

G E N G I S K A N.

De gansche Hofftoet is reeds vertrokken, *Zamti!* — Wy heb-

hebben van hier alle de toegangen in 't oog, en kunnen, al sprekende, alle de beweegingen gadeslaan.

Z A M T I.

De geheimhouding kan niet te groot zyn: ik vrees, myn Vriend! dat er reeds maar al te veel van ons Plan zal uitgelekt weezen. Ik heb *Oskar* met den grootsten haast hofwaards zien snellen. Gy kent zyne loosheid en indringlykheid, —

G E N G I S K A N.

Het Plan moet eenmaal der Waereld medegedeeld worden; evenwel beken ik, dat dit tydstip veel te ontydig daartoe weezen zou. Veelen zouden er de Slagtoffers van kunnen worden, en Europa er op nieuw door in kluisters geraaken.

Z A M T I.

Maar zoud gy hoop hebben, dat het Menschdom gelukkig genoeg zal weezen, om de Koninglyke magt vernietigd te zien?

G E N G I S K A N.

Maar zoud gy gelooven, dat die vernietiging in der daad gelukkig voor het Menschdom zal zyn?

Z A M T I.

In de gesteldheid der voorige eeuwen zou ik neen antwoorden. Toen bragt de ontembaare Drift, de Heerschzugt naamlyk, alles in beweging, of lag altoos op haar luimen, om de Waereld te beroeren! maar zedert men gezien heeft, tot welke rampzalige uitersten, die vloekwaardige Hartstogt den magtigen der Aarde vervoeren kan, zedert men het Juk gevoelde dat de wreede *Chasmadros* het vierde gedeelte van het Menschdom op den hals smeet! zedert de Koningen zelf ernstig bedagt zyn geworden, om aftestaan van een magt, die, in weerwil van al de erkende nuttigheeden, altoos meer nadeelen met zig sleepte, dan voordeelen aanbragt, zedert durf ik de afschaffing der Koninglyke magt een geluk der stervelingen heeten.

G E N G I S K A N.

Indien die Stervelingen zelf slegts maar bezef van dat geluk hebben: indien zy zelf het maar als zodanig begeeren! —

Z A M T I.

Z A M T I.

Het geluk is altoos wellekome.

G E N G I S K A N.

De Stervelingen zyn altoos verkeerd; zyn altoos tegen hun eigen welzyn aangekant; berokkenen zig zelf altoos rampen en smyten altoos het Geluk, dat de hemel hen in de handen doet vallen, van zig weg. 't Is waar, *Zamti!* Europa reikhalst thans naar die affchaffing en is geheel geschikt, om er al 't genot van te hebben, maar zal dit steeds het geval zyn? Zo dra zullen de Volken niet vry weezen, of zy zullen de handen naarnieuwe ketenen uittrekken, en zo men hen dezelve niet spoedig genoeg aanschaft, zullen zy ze zig zelve smeeden! De waereld, *Zamti*, is zig zelf in laaghartigheid altoos gelyk.

Z A M T I.

Indien de Menschen niet geheel anders waren dan te vooren, zoud gy gelyk kunnen hebben. Maar beschouw zelf het grootte onderscheid, tusfchen het begin en het einde der agttiende eeuw! Onze Voorouders waren weetnieten in vergelyking van het geen wy zyn. Elk Ambagtsman is een Wysgeer, en een Bedelaar behoeft flegts den kanzel te beklimmen, om er de treffendste en wel sprekendste Predikatie te doen! De Mosfelwyven fchryven boeken, waartoe voordeezen Profesfors vereischt werden! De gierigheid is een onbekende zaak, de onkuischheid is een onverftaanbaare klank; elk Meisje kan wagen tot het haar gevraagd word, zonder ongeduldig te worden, — met één woord, de Waereld is thans, zo als de Schryvers en Dominés in zeventienhonderd begeerden dat ze zyn zou! — Het Hof van *Chosmadroes* hiervan alleen uitgezonderd! Dat is de pleister geworden, die al het kwaad heeft naar zig getrokken, en die, naar deeze werking verrigt te hebben, in 't vuur geworpen moet worden. Gy begrypt dus de nuttigheid en noodzaaklykheid der uitvoering van ons Plan.

G E N G I S K A N.

Gy hebt gelyk, *Zamti!* — Indien het flegts de Vorsten zulken goeden ernst is om de Koninglyke magt aftefchaffen, als wel om *Chosmadroes* van den Zetel te bonzen.

Z A M T I.

Zou het hen geen ernst weezen, *Gengiskan*? Immers zyn ze
in

GENGISKAN.

Wat zegt gy?

ETAN.

Zy verraad my! —

GENGISKAN.

Verraaden? —

ETAN.

En niet alleen my, — maar ook — *Europa!*

GENGISKAN.

o Hemel! —

ETAN.

Waar, waar, myn Boezemvriend! waar is het einde van myn lyden?

GENGISKAN.

Gy bedriegt u, *Etan!* *Idamé* kan u niet ongetrouw zyn, en nog minder kan zy u en ons verraden. Wie heeft het u gezegd?

ETAN.

Emire! —

GENGISKAN.

En hoe weet zy zulks?

ETAN.

Van *Idamé* zelf. Deeze heeft het haar onbewimpeld, in 't aangezicht gezegd! — o Myn Boezemvriend! het is maar al te waar!

GENGISKAN.

Maar wat te doen?

ETAN.

Berg u door de vlugt, beneffens onze Bondgenooten!

GENGISKAN.

En gy?

ETAN.

Laat my aan myn Nootlot over! — Ik zal, het Menschdom dienende, aan de voeten van *Idamé* myn onzaligen geest uitblaazen. — *Idamé* is de myne niet meer, dit is genoeg! ik zal sterven! ik zal der wreedheid eene Offerhande doen! vertrek, — eer het te laat zy!

G E N G I S K A N.

Ik verlaat u niet, alvorens gy my zegt, wat uw voorneemen zy!

E T A N.

Het Volk op myn hand zien te winnen en met het zelve een pooging te doen, om den Tyran te verdelgen!

G E N G I S K A N.

Wanhoopig besluit!

E T A N.

Ik beken het, maar weet gy iets beter?

G E N G I S K A N.

Met ons te vlugten en beter gelegenheid aftewagten!

E T A N.

Gy bemint niet, *Gengiskan!* — Gy gevoelt de marteling der ontrouw niet! — Maar waarom vertoeft gy? Wilt gy dan zo veele ongelukkigen maaken, als er Eerlyken en Deugdzaamen zyn? — Laat my aan myn Lot over! De Dood zal myn Verlosfer weezen.

G E N G I S K A N.

Maar —

E T A N.

Ga! ik beveel het u! — Indien gy nog een oogenblik vertoeft zal ik aan u den Dood der Koningen, en het Noodlot van Europa wyten!

G E N G I S K A N.

Hemel! — welk een wreeden aandrang!

ZESDE TONEEL.

E T A N, *alleen.*

Bedrieglyke Waereld! moest ik u op deeze wyze leeren kennen? moest *Idamé* my doen zien, dat men in het beste hart veinzery en verraad kan aantreffen en dat de vuurigste Liefde ons op den rand des verderfs kan sleepen; ons er onbarmhartig in kan nederstorten! — Waarmede, voorwerp van al de wenschen myner ziel! waarmede heb ik uwen haat verdiend? — **Waarom leid gy my ter slagting?** — Doch dit alles reken ik niet!

niet! — waarom belooft gy myne getrouwe Liefde met de verschriklykste ontrouw?

Hy zet zig, in een treurige houding, neder.

Zal ik ter deezer Stede het averechts loon myner standvastigheid afwagten? — Zal het moordende staal van *Chosmadroes*, op den wenk van *Idamé*, my hier de borst doorstooten? Moet myne ziel van deeze onzalige plaats haare eeuwige rust betrekken? — Immers heb ik, na *Idamé* verlooren te hebben, geen belang meer by de waereld!

opstaande.

Maar, neen! — *Etan* moet zonder wraak niet sterven! — *Europa*! — Ik weet myne verpligting.

DERDE BEDRYF.

EERSTE TONEEL.

ETAN, EMIRE.

EMIRE.

Laar u verbidden, ongelukkige *Etan*! en spaar, om uwer Vrienden wil, een leeven, dat gy niet vermoogt, zonder eenige vrugt, aan de tyranny opteofferen.

ETAN.

Waartoe zal dit leeven my baaten *Emire*! — Is het, om *Europa*, dat op het punt stond, om de Koninglyke slaaverny voor altoos van den hals te schuiven, andermaal en wel te gedugter, in de haatlykste kluisters te zien klinken? om het opkomende Geluk der Volken den bodem in te zien slaan? om de Menschheid op het gruwlykst te zien bespotten, door de Dwinglandy in de handhaving der algemeene belangen bevestigd te zien? Is het om *Idamé* op de borst van den Tyran te beschouwen, blaakende in een Liefde, waarop ik alleen recht heb? en om de marteling des te langer te gevoelen?

EMIRE.

De bron uwer rampen is in de ontrouw van *Idamé* te zoeken: Gy bewyst hier mede de zuiverste, de standvastigste Liefde

overwaardig te zyn! maar *Etan*! na dat *Idamé* getoond heeft, dat zy in staat is u te kunnen verraden, verdient zy dan uwe traanen, verdient zy dan uw lyden wel? — zult gy, haar in dit haatlyk, in dat vloekwaardige licht kennende, uw eigen zwakheid en laaghartigheid aan den dag leggen? Betoogt uwe hoopeloosheid niet, dat gy de beste Liefde aan een onwaardig Voorwerp verkwist? dat gy derwyzen aan uwe onbezonnen keuze verflaafd zyt, dat gy liever u zelf verderven dan er van afzien wilt? — Ja! dat verder gaat, dat gy liever de belangen van een gansch Waerelddeel aan uwe te leurgestelde Geneegenheid opoffert, dan die Geneegenheid te verzaaken, welke thans beweezen is, verre beneeden uwe grootheid te zyn?

E T A N.

Gy hebt gelyk, *Emire*! wanneer myn verstand er over oordeelt, doch myn hart spreekt u tegen! De Liefde vestigt zig en wil gevestigd blyven; reden van dien wil is er zelden te geven; mischien is het eene dier beklaglyke onvolkomenheeden, dat wil zeggen, een soort van trotschheid, die niet uit het veld geslagen wil wezen, noch eene onbezonnenheid in 'tverkiezen erkennen!

E M I R E.

Als er geen doodsgevaar by vermengd ware, zou ik u kunnen toegeeven, maar nu moet het zwaarste het zwaarste wegen! — En, *Etan*! indien het waarlyk een soort van trotschheid by u is, hoe strookt het dan met die zelfde trotschheid, dat uwe verägtster eene volkomen overwinning op u behaalen zal, door u geheel te verpletteren? — werk dan veeleer uit het beginzel van trotschheid, en wyk voorzigtiglyk, om met een nieuwe kragt wedertekeeren, en *Idamé* haar pligt te leeren, of haar uwe rechtvaardige wraak te doen gevoelen! Indien uw ziel waarlyk groot en trotsch is, dan kan zy niet beleedigd worden en in 't stof kruipen! —

E T A N.

Wat wilt gy dan?

E M I R E.

Dat gy niet ongewrooken u ter slagbank laat sleepen! dat geen ontrouwe Minnares u derwyzen lafhartig maake, dat gy voor het mes van den Tyran bukt, in stede van het hem in 't hart te drukken! — wees zwak en kruipende, wanneer gy al uwe pligten voor uw Vaderland en voor Europa vervuld hebt!

E T A N.

E T A N.

Ik versta u, *Emire!* — Uw ontwerp is goed. — Ik zal het uitvoeren! — Ik heb tot nog telkens gewankeld, maar nu, — ik zweer het u! — Gy zult my leeren kennen, en my niet meer myn zwakheid verwyten!

E M I R E.

Vertoef hier dan niet langer, eer de vlugt u onmooglyk worde!

E T A N.

Ik ga. — Maar! — Hemel! —

T W E E D E T O N E E L.

E T A N, I D A M E, E M I R E.

E T A N.

Idamé! — Ach! — wat is myn Lot?

I D A M E.

Dat eens Verraaders!

E T A N.

Wat zegt gy? — eens Verraaders? — Hemel!

I D A M E.

Uw eigen Gewisfe, *Etan!* vliegt u in 't aangezigt! — Gy verraad *Chosmadroes* en zyt bezig met hem aan zyne slagters te leveren!

E T A N.

Hoe wel is dit geheim aan u toevertrouwd, *Idamé!* — maar gy veinst. Uw hart is te edel, te groot, te menschlievend, om de uiterste noodzaaklykheid van dit Verraad niet te zien! — Geheel Europa, geheel het beschaafde Menschdom zucht en verkwynt onder zyn onrechtvaardig en wreed juk! — *Chosmadroes* is een Tyran! hy verdient de verachting, de vloek en de wraak van alles wat den Hemel en deszelfs wetten eerbiedigt! Dat Monster, —

I D A M E.

Houd op, *Etan!* verzwaar uw straf niet!

E T A N.

Myn straf? — *Idamé!*

I D A M E.

Ik bemin *Chosmadroes*, en die zyn Vyand is, is de myne!

E T A N.

Gy bemint *Chosmadroes*? —

I D A M E.

Myn liefde tegen u was geveinsd! — Ik had er reden voor, die gy nog deezen dag weten zult. Ik zou u zulks op een geheel anderen toon gezegd hebben, indien gy de stoute hand niet had opgeheven, om het leeven van myn leeven, om *Chosmadroes*, met den dolk in 't hart, van den troon te doen tuimelen!

E T A N.

Gy kunt dan vergeeten, dat *Etan*, —

I D A M E.

Ik vergeet alles wanneer het op de behoudenis van het geliefde Voorwerp aankomt! — Ik zal er alles aan waagen, alles voor opofferen! — Ken eindlyk *Idamé* en ontwaar het vermoogen eener Vrouw, die gy onder de Zwakken durft tellen.

E T A N.

Verdiend myne getrouwheid deeze beleediging, deeze onrechtvaardigheid? — Immers, *Idamé!* was u het Plan bekend, en immers hebt gy het goedgekeurd? Op uwen aandrang zelf heb ik de hand aan de uitvoering geslagen! Gy waart moeilyk over de traagheid waarmede het wierd ontgonnen, en betoonde de grootste ongerustheid daarover, dat onze kragten niet toereikende genoeg zouden weezen, om de gewenschte en verwagte uitkomst daar te stellen! — *Idamé!* moet ik meer zeggen? hebt gy zelf geen deel aan ons Ontwerp? hebt gy zelf niet gezworen *Chosmadroes* te zullen verdelgen?

I D A M E.

Ja! *Etan!* — alles wat gy zegt is waar! —

E T A N.

En nu! — in één oogenblik! —

IDA-

I D A M E.

Nu beschouw ik u als den Verraader van *Chosmadroes*! Nu zal ik u als zodanig bekend maaken! en nu zweer ik u, dat gy uwe handen niet bezoedelen zult, met het bloed van den grootsten der Koningen!

E T A N.

Idamé is een Furie geworden! — *Emire*! gy waart getuige van onze Liefde! Gy hebt gezien hoe bestendig, hoe getrouw en hoe vuurig myn hart voor haar klopte! Gy hebt de opofferingen aanschouwd die ik voor haar gedaan heb! De verzeeringen, die zy my van haare wederliefde gegeven heeft, en welken in de oogen des Hemels grooter, heiliger en verbindender zijn, dan de duurste Eeden, hebt gy gehoord! — Op dit oogenblik zyt gy nog getuige van mijne Standvastigheid, van myne poogingen en van myne betuigingen! Nog bemin ik *Idamé*! nog is zy my dierbaer! Door haar gehaat wordende, houd ik op met leeven! Ik twyffel aan alles wat ik hoor en zie! myne eigen gewaarwordingen geloof ik niet. — Neen! neen! ik moet *Idamé* in de armen van *Chosmadroes* zien, eer ik haare ontrouw zal gelooven! — Haar op de borst van den Tyran aanschouwende, zal ik weten wat my te doen staat!

tegen I D A M E.

Ik zal u van myne tegenwoordigheid verlossen! — Zy schynt u ondraaglyk te worden! — Nog éénmael, — *Idamé*! nog éénmaal zult gy my wederzien, — en zo gy als dan in staat zyt my te haaten, — zal ik u bewyzen, dat myne liefde niet kan eindigen zonder myn leeven!

D E R D E T O N E E L.

I D A M E, E M I R E.

E M I R E.

Gy hoort zulks, *Idamé*! — en gy blyft onbewoogen! — Met wat oog moet ik u beschouwen! — Gy vermoord den getrouwsten Minnaar en verraad een ongelukkig Waerelddeel!

I D A M E.

Vertrek, *Emire*!

EMI.

E M I R E.

Uw geweeten straft u reeds!

I D A M E.

Ik zal u dwingen myn gedrag goed te keuren.

E M I R E.

Gy kunt my doen sterven, — maar, met de afgryzing en vervloeking tegen u, op myne lippen!

V I E R D E T O N E E L.

I D A M E, *alleen.*

Myn Plan is te groot, te gewigtig om het ten halven te laten steeken! — Ik zal,

angstig rondziende.

Maar neen! — de wanden mogten ooren hebben! deeze troon mogt my beluisteren.

Zy wandelt met eene zichtbaare ontroering heen en weder.

Hemel! — Gy weet het!

Zy weent.

Moest ik? — maar houd moed, *Idamé!* nog eenige weinige oogenblikken, en Gy, — Gy — zult zegepraalen!

haare traanen afdroogende.

Waar vertoeft, *Erox?* hy heeft my hier bescheiden. — doch hy komt.

V Y F D E T O N E E L.

I D A M E, E R O X.

E R O X.

Ik bedank u wel zeer, *Idamé!* van zo stiptyk aan myn verzoek te beantwoorden.

IDA-

I D A M E.

Niets is my aangenaamer, myn Heer! dan het vervullen myner verpligtingen.

E R O X.

Ik verwachtte zulks van u, Mevrouw! en ik weet dat onze verdere Onderhandeling u insgelyks genoeg zal verschaffen.

I D A M E.

Indien het Onderwerp daarvan, dat geene is, 't welk ik vermoede, dan behelst het de hoogste myner wenschen.

E R O X.

Het Onderwerp daarvan zal niet minder weezen dan de Beheerscher van Europa! de groote *Chosmadroes*!

I D A M E.

Die de geneegenheid van alle zyne Onderdaanen verdient.

E R O X.

En die zig met uwe liefde vereerd en gelukkig zou agten!

I D A M E.

Hoe! — *Erox*! —

E R O X.

De Vorst heeft reeds zedert lang eene oprechte Liefde voor u in het harte gevoed; hy heeft niet onduidlyk u zulks te kennen gegeven, doch het zy, dat gy hem niet verstond, of, dat eerder te denken is, dat gy geen Meesteres meer over uw hart waart; hy beloofde zig althans weinig van uwe wederliefde, en hoe zeer het gebieden in zyne magt stond, begeerde hy echter eene vrywillige Liefde, en het is vooral van u, bekoorlyke *Idamé*! dat hy zulk een Liefde verwacht.

I D A M E.

Het een had zo min plaats als het ander, *Erox*! — Ik beken het in dit oogenblik openhartig, — Ik verstond de taal der oogen, waarmede de Vorst my zyn hart verklaarde, en niets berokkende my meerder lyden, dan dat ik veinzen moest, zyne Liefde niet te kunnen beantwoorden, —

E R O X.

Veinzen, Mevrouw? —

Cc

IDA-

I D A M E.

Ik zal het u zeggen, Myn Heer! want die de grootheid van *Chosmadroes* kent, verstaat dit woord niet. Ik moest veinzen, niet om dat ik een ander, niet om dat ik *Etan* beminde, —

E R O X.

Etan was echter, —

I D A M E.

Etan was in schyn de Geliefde van myn hart.

E R O X.

In schyn? — hoe begryp ik zulks?

I D A M E.

Het leeven en de behoudenis van *Chosmadroes* waren dierbaar in myn oogen! Ach! hy had reeds het Slagtoffer geweest, indien ik niet geveinsd had!

E R O X.

Wat hoor ik? — Gy verbaasd my! — En waar mede? —

I D A M E.

Deeze oogenblikken zyn te dierbaar, *Erox*! er hangt alles van af! — Laat my den Vorst zelf spreken! — Ik zal hem alles zeggen.

E R O X.

Niets verlangt hy meer. Op 't oogenblik keer ik weder.

Z E S D E T O N E E L.

I D A M E, *alleen.*

ô Hemel!

Zy is in eene vertwyffelde houding; weent bitterlyk en heft telkens de handen naar den hemel. Haare gebaarden kondigen een hevigen boezemstryd aan: telkens ziet zy of er iemand komt.

Hoe lang zyn deeze oogenblikken! — Is hier niemand? —

ô Wan-

ô Wanden! verraad my niet. — *Chosmadroes!* — *Etan!* —
Europa! — Liefde! — Gevaar! —

zy knielt.

Verhoor my, ô Opperweezen! Gy verstaat my! —

opryzende.

Men komt. —

zig in een staat van bedaardheid stellende.

Welke Opofferingen! — *Chosmadroes* komt! — *Etan!*
het zal u gelden!

Z E V E N D E T O N E E L.

CHOSMADROES, IDAME, EROX.

CHOSMADROES.

Gy verlangt my te spreken, *Idamé*?

IDAME.

Lange, myn Vorst! heb ik naar dit oogenblik gereikha!sd!
Lange was ik ten uiterste begeerig, om aan uwe voeten te be-
tuigen, dat ik u, grootste der Vorsten! — bemin! — Dit
woord voegt mooglyk niet op myne lippen! —

CHOSMADROES, *haar omhelzende.*

Idamé! — Dit is de Zaligste! stond van myn leeven —
Gy bemint my?

IDAME.

Ik zou eerder my zelve het geluk bezorgd hebben, om u dee-
ze belydenis te doen! maar, myn Vorst! de grootheid myner
Liefde leerde, dwong my te veinzen! — Uw dierbaar lee-
ven was in gevaar! — Uw troon waggelde! — en nog, —
nog heden hangt de dolk u boven 't hoofd!

CHOSMADROES.

Hoe, *Idamé!*

IDAME.

Ik heb geveinsd *Etan* te beminnen, om het Verraad des te
beter te ontdekken! Ik moest u in schyn haaten, om niet ver-

dagt by uwe heimlyke Vyanden te worden! — Myne pogingen zyn gelukt, Vorst! — Ik ben doorgedrongen tot de diepste geheimen, tot de verborgen aanslagen uwer Magtigste Haaters! — Ik heb er veel aan moeten opofferen, ik heb er veel van te vreezen, maar gy, —

C H O S M A D R O E S.

Hebt gy in myne armen te vreezen, *Idamé!* — kent gy myn vermoogen? —

I D A M E.

Ik ken het, myn Koning! maar heb ik iets anders te hoopen, dan u te zien, u te beminnen, en, —

C H O S M A D R O E S.

Beneffens my te regeeren! — Laat af u te verbaazen, myn Waardste! ik bemin u tot geen minder prys.

I D A M E.

Edelmoedige *Chosmadroes!* —

C H O S M A D R O E S.

Gy voltooit myn Geluk, *Idamé!* met my vrywillig te beminnen. Maar welk gevaar bedreigt my?

I D A M E.

De Vorsten van Europa hebben een Plan geformeerd, om in dit Waerelddeel de Koninglyke Waerdigheid afteschaffen. Zy zelf zyn onder de benaaming van Gezanten hier gekoomen, om het ontwerp te voltooijen, door u aan hun wrok opteofferen.

C H O S M A D R O E S.

Vervloekten! — Gy hoort het, *Erox!*

E R O X.

Welk een Verraad!

I D A M E.

En *Etan* is in alle de Geheimen begreepen, en 't is zeer mooglyk dat zyne hand bestemd is, om u den doodsteek te geeven.

C H O S M A D R O E S.

Zou *Etan?* —

IDA-

I D A M E.

Hem veinzende te beminnen, ontdekte hy my alle zyne geheimen, en dit was geenen zyner minsten. — Het ſtaat nu aan u, Vorst! om verder op uwe veiligheid bedagt te zyn! Bewaar een leeven zo dierbaar voor uwe Onderdaanen als onmisbaar voor my! — Straf ze, die Europa van den besten der Vorsten poogen te berooven, en de Waereld in roere tragten te brengen.

C H O S M A D R O E S.

Myn Liefde en Wraak zullen op deezen dag Voldoening erlangen. Uwe trouwe en tedere bezorgdheid voor myn leeven zullen erkend en beloond worden! —

tegen E R O X.

Ga Getrouwe! en verzeker u van de Gezanten en van *Etan*! — Ik zal u nader mynen wil mededeelen.

A G T S T E T O N E E L.

CHOSMADROES, IDAME.

C H O S M A D R O E S.

Hoe waardig, hoe beminlyk zyt ge my in dit oogenblik geworden! — *Idame*! gy verdient myn achting, myne liefde, en myn vertrouwen! — De gansche Waereld vreest my, — maar gy, — gy bemint my!

I D A M E.

Dit zal u nog ſterker blyken, myn Vorst!

C H O S M A D R O E S.

Zo dra ik veilig zal zyn zult gy zien hoe veel gy op my vermoogt. Myn belang vordert, dat ik nu myne Haaters verdelge! Hun eerloos bloed moet eerst myn wraak verzaadigen, alvorens ik my in uwe armen aan de wellust der liefde overgeeeve!

I D A M E.

Uwe Vyanden zyn de myne! Ik zal u op zyde blyven, waar het op de wraakneeming over deeze eerlooze Verraders aankomt. Ik beſchouw hen met afgryzen, en indien myne Liefde

eenige belooning verdient, laat ik dan ten minsten hunne welverdiende straffe aanschouwen!

C H O S M A D R O E S.

Gy betoont u myner waardig te weezen, *Idame!* Gy zult zelf u op hen wreken! en deeze wraak zal my ten Zegel uwer onvoorbeeldige getrouwheid, en vrywilligste Liefde verftrekken.

I D A M E.

Dit is de grootfte gunst die gy my bewyzen kunt. Kom Vorst! laaten wy geen oogenblik vertoeven, men mogt ons voorkomen.

C H O S M A D R O E S.

Europa! thans zult gy my groot en gelukkig zien!

V I E R D E B E D R Y F.

E E R S T E T O N E E L.

FRANQUINI, CIMBER, DECIMUS,

DOLABELLA, CASCA, CASSIUS,

NARBAS, POLIFONTES, ESDRAS.

Z F R A N Q U I N I.
ouden wy dan waarlyk verraaden zyn?

C I M B E R.

Ik twyffel er geen oogenblik meer aan. *Chosmadroes* is een Tyran, die alle veiligheid aan Europa ontzeggende, hoogstnoodig heeft zyn eigen veiligheid te verzekeren.

D E C I M U S.

Ongelukkig Waerelddeel!

F R A N Q U I N I.

Daar wy in de streelende verwagting, van het vierde Gedeelte der Stervelingen de Vryheid en 't Geluk te zullen wederbezor-

zorgen, de grootste opofferingen komen doen, om dat gezegende tydstip te verhaasten, waarnaar het Menschdom reikhalst, vertoont zig de barbaarsheid te midden op ons pad, dreigt ons, en verydelt in één oogenblik, den moeilyken arbeid van zo veele jaaren!

D O L A B E L L A.

Maar hoe is het mooglyk, dat *Chosmadroes* een geheim zou ontdekt hebben, dat onder zo weinig Perzoonen berust en zo plegtig bezwooren is?

C A S C A.

Immer zal niemand onzer? —

C A S S I U S.

Welk eene Eerlooze zou hy zyn, die ons verraaden dorst.

N A R B A S.

't Is niet onmooglyk. De droevige ervaring heeft te meermaalen geleerd, dat de zulken, die men met het hoogste vertrouwen verëerd had, het eerst en meest zig aan ontrouw schuldig maakte.

C I M B E R.

Ik vermoed echter zulks niet.

P O L I F O N T E S.

Ik kan niet gelooven, dat ons Plan aanden Dwingland bekend geworden is; Wy kennen elkander te wel, om dergelyk een Verraad te durven vooronderstellen. Veeleer begryp ik, dat *Chosmadroes*, die ongetwyffeld een naauw toeverzigt op onze treeden en byeenkomsten houd, door eene meer dan gewoone beweeging en bezorgdheid van onze zyde, agterdenken gekreegen heeft, en dat hy, om ons den geringsten stap, ten zynen nadeele, te beletten, alle mooglyke voorzorg gebruikt.

E S D R A S.

Dit laat zig hooren.

P O L I F O N T E S.

Indien nu deeze zyne voorzorg eene zichtbaare bekommering en angst over ons gelaat en onze houdingen verspreid, dan kan 't niet missen, of *Chosmadroes* word in zyne verdenking gesterkt, en te meer genoopt, om zyne veiligheid in agt te nemen!

men! — en ziet daar, wat ik vermoede de oorzaak te weezen van de verdubbeling der wagten, en de verdere dreigende bewegingen, die wy rondom ons heen bespeuren.

C I M B E R.

Zouden wy dan den raad van *Gengiskan*, om het groote Plan aan 't Volk te ontdekken, ten einde met behulp van 't zelve ons oogmerk te bereiken, niet opvolgen? —

D E C I M U S.

Wat zullen wy met het Volk toch uitvoeren? — Kan het zig verzetten tegen de ontzaglyke Krygsmagt van den Tyran? Zal het niet het Slagtöffer worden der woede van die Barbaaren, die op het spoor van hunnen onmenschlyken Heer, in het plengen van menschenbloed, in het vermoorden der onnozelheid hun grootste vermaak scheppen? — Zal het Volk, niet gedresseerd, eenen aanval, met eenige vrugt, op gereguleerde troupen doen? — en zal het zulks doen in deeze omstandigheden, daar *Chosmadroes* een waakend oog op de geringste beweging slaat van allen de geenen die hem flegts eenigzins verdagt zyn? — Kunnen wy dien wanhoopigen stap doen, zonder te vreezen voor het verwytt, dat wy van onze eigen Geweentens zullen hooren, van naamlyk, Europa in een bloedbad gezet te hebben.

D O L A B E L L A.

Maar wat dan gedaan?

D E C I M U S.

Ik denk het veiligst te weezen eerst aftewagten wat *Chosmadroes* eigenlyk voor heeft, en in dien tusfchen tyd zien te doorgronden, wat hem van ons geheim bekend is, want hiervan moeten noodzaaklyk onze verrigtingen afhangen.

C A S C A.

Dit zal zekerlyk het veiligste weezen. En in allen gevallen, blyven ons altoos wegen open, om tot uiterften overteflaan.

D E C I M U S.

Intusfchen kunnen wy, —

C A S C A.

Gengiskan, — dus verbaast! —

TWEE.

T W E E D E T O N E E L.

FRANQUINI, CIMBER, DECIMUS, DOLABELLA,
 CASCA, CASSIUS, NARBAS, POLIFONTES,
 ESDRAS, GENGISKAN.

DECIMUS.

Gy dus haastig, *Gengiskan?* —

GENGISKAN.

't Is gedaan, ongelukkige Vorsten! Gy zyt verraaden! —
 Uwe verheven poogingen, zullen met den wreedsten dood be-
 loond worden!

FRANQUINI.

Verraaden? — rechtvaardige Hemel!

ESDRAS.

Zal het loon der deugd dan steeds avrechts weezen!

CASCA.

Rampzalig Europa.

DECIMUS.

Maar meld ons verder, *Gengiskan!*

GENGISKAN.

De Voorzorgen van *Chosmadroes* spruiten niet voort uit eenen
 opgevatten argwaan, uit een bloote en ongegronde vrees! —
 neen! ze zyn maar al te wel gegrond op de zekere kennisdraa-
 ging van ons geheim.

DOLABELLA.

Heeft men dan? —

GENGISKAN.

Ons Plan aan den Tyran ontdekt! —

CASCA.

Ontdekt? —

CIMBER.

En welk eene Trouwlooze? —

G E N G I S K A N.

Idamé heeft den Vorst alles bekend gemaakt!

P O L I F O N T E S.

Idamé? —

C A S S I U S.

Gevloekte Vrouw!

D E C I M U S.

Rampzaligen! waarom hebben wy het met een Vrouw aangelegd?

G E N G I S K A N.

Etan heeft zulks van *Emire*, waartegen *Idamé* zig uitdruklyk verklaard heeft, van aan *Chosmadroes* het Geheim der Koningen te zullen verraden! *Idamé* heeft daarop haare opwagting by den Dwingeland gemaakt, en na een kort onderhoud, zyn alle de troupen, op hooge order, in beweeging gebragt. *Idamé* bekleed de zyde van Europa's Onderdrukker, en liefkoost den Moordenaar van de edelmoedigste Koningen! Ik zelf heb haar al de tederheid aan *Chosmadroes* zien betoonen, die *Etan* alleen verdiende.

C I M B E R.

Welk eene Ontrouw!

G E N G I S K A N.

Etan verliet my, met het Wanhoopig besluit in 't hoofd, om het Volk op zyne zyde te winnen; om er eene vertwyffelde pooging mede te waagen, en dan aan de Voeten van *Idamé* de gemartelde Ziel uitteblaazen!

P O L I F O N T E S.

Wanhoopig voorneemen.

G E N G I S K A N.

Intusfchen bezwoer de ongelukkige *Etan* my, om van dit vervloekt verraad aan u, edelmoedige Vorsten daadlyk kennis te geeven! en indien het my vry staat, zynen raad hier by te voegen, dan wenschte hy, dat gy, door de vlugt, uwe levens beveiligdet.

C A S C A.

Hoe! vlugten?

C A S S I U S.

Zouden wy, —

G E N.

G E N G I S K A N.

Deeze vlugt kon nimmer tot schande gerekend worden van hen, die er Europa een weezenlyken dienst mede bewyzen zouden. De Leeraars van zulke Vorsten, welker grootmoedigheid dat verbaazende toppunt bereikt, om den schitterendsten luister, en het veelvermoogendst Gezag op den altaar der mensche- lievenheid opteöfferen; van Vorsten, die in edelmoedigheid nimmer Naarvolgers kunnen hebben, om dat ze onnaarvolgbaar is! — De leevens van zulke Vorsten moeten gespaard worden, om 't even tot wat prys.

D E C I M U S.

Onze vlugt zou zekerlyk geene lafhartigheid aanduiden! maar is de mooglykheid tot vlugten ons overgelaaten? — zou *Chos- madroes* ons Plan wetende, geen voorzorg gebruikt hebben, om zeker te weezen, dat onze Perzoonen hem niet ontsnapten?

C A S C A.

Dit is meer dan waarschylyk! en door zulk eene vergeeffsche pooging om te ontkomen, behaalen wy een schande, die door ons bloed niet uitgewischt kan worden.

C A S S I U S.

Laaten wy ons zelve gelyk blyven, en den Tyran zo min na als voor de ontdekking van het Plan vreezen.

D E C I M U S.

Of liever laten wy zien of de vlugt mooglyk zy!

G E N G I S K A N.

Indien myne poogingen van dienst kunnen zyn, — Ge- biedt! —

D E C I M U S.

Indien de Vorsten hier in toestaan, —

C A S C A.

Wie zou er iets tegen kunnen hebben?

D E C I M U S.

Ga dan, getrouwe *Gengiskan*! en bespied onze Verraaders!

D E R D E T O N E E L.

FRANQUINI, CIMBER, DECIMUS,
DOLABELLA, CASCA, CASSIUS,
NARBAS, POLIFONTES, ESDRAS.

D O L A B E L L A.

Misfchien is het de Tyran niet in 't hoofd gekomen, om zig van onze perzoonen te verzekeren. Men heeft hem het Plan der Koningen van Europa verraden, maar heeft men hem daarom gemeld, dat wy die Vorsten zelf zyn, welken zig onder den tytel van Gezanten aan zyn hof bevinden?

C I M B E R.

En waant gy dat de Dwingland de Koningen zal aanvallen en hunne Gezanten verschoonen?

E S D R A S.

Hy kan ligtlyk bevroeden, dat de Gezanten mede in 't Geheim begreepen zyn; ze zullen derhalven zynen aandacht niet ontglippen, en dus zal hy gezorgd hebben, dat wy het niet ontkomen kunnen.

C I M B E R.

En immers is het *Idamé* die hem ons Ontwerp ontdekt heeft, en zekerlyk wist zy, dat wy geene Gezanten, maar de Koningen zelf waren.

D E C I M U S.

In dat geval zullen wy ons den dood moeten getroosten, en deeze zal voor 't minst zo glorieryk zyn als ons leeven!

E S D R A S.

Gelukkige Tyranny! — rampzalige Deugd! — welk een yzeren hand, o Volken! omvat u Noodlot?

D E C I M U S.

De Hemel is rechtvaardig, Vorst! hy mag voor een tyd het onrecht dulden, doch de dwinglandy zal niet eeuwig het geluk der waereld verstooren! — De Volken die onder het tyrannisch Juk den hals krommen zullen onze poogingen weeten en zege-

zegenen, en ziet daar onze belooning! — die zelfde Volken zullen den verdrukker vloeken, en zig van de eerste gelegenheid bedienen, om hem te verdelgen, — en ziet daar zyn straf! —

C A S C A.

Laat ons Lot zyn zo 't wil! onze vryspraak, ons zuiver gewisfe vergezeld ons.

VIERDE TONEEL.

FRANQUINI, CIMBER, DECIMUS, DOLABELLA,
CASCA, CASSIUS, NARBAS, POLIFONTES,
ESDRAS, EMIRE.

E M I R E.

Verschoont my, o Vorsten! dat ik u mooglyk stoore!

D E C I M U S.

Wat is 't, *Emire*?

E M I R E.

Helaas!

D E C I M U S.

Wy weten reeds dat wy verraaden zyn.

E M I R E.

Door, *Idamé*?

D E C I M U S.

Ja! —

E M I R E.

En dat zy zelve den Tyran aanport om u gevangen te neemen?
— om u — te ontzielen?

D O L A B E L L A.

Is 't mooglyk, *Emire*?

E M I R E.

Myne ooren zyn er getuigen van! — Verdelg die Pesten, riepze tegen den wraakgierigen Overheerscher; hen te laten leeven is een verraad tegen u zelve, tegen uw troon, tegen de rust van Europa!

D E C I M U S.

Kan *Idamé* tot die snoodheid vervallen?

E M I R E.

Zy ging verder dan ik immer van eene Vrouw vermoeden dorst. Laat my de wraak over deeze Verraaders bevoelen, zei ze tegen *Chosmadroes*. Ik wil my uwer waardig maaken, en zelf uwe vyanden om hals brengen!

C A S S I U S.

Helfche boosheid! —

E M I R E.

Chosmadroes keek haar glimlachende aan; —

D E C I M U S.

Die lach kenmerkte den Tyran!

E M I R E.

Drukte haar met genoegen de hand en beloofde haar alles te zullen toestaan, wat zy in dit geval begeeren kon!

D E C I M U S.

Dus staan wy de prooi eener Vrouw te worden!

C A S S I U S.

Dat is te zeggen, de grootste Martelaars!

E M I R E.

Het gedrag van *Idamé* is my onbegrypelyk! — Haar ziel is niet tot wreedheid gevormd! Zy kent de waardy der Liefde, en vooral die van *Etan*! — De menschlievenheid was steeds haar hoedaanigheid, buiten welke zy geen bestaan schein te hebben; het Lot van Europa woeg altoos zwaar op haar hart; — en nu, — Hemel! nu alles te verzaaken, — nu in alles het tegendeel te weezen; —

D E C I M U S.

De zugt tot grootheid, —

E M I R E.

Nimmer was de staatzugt haar gebrek. Altoos beschouwde zy de Stervelingen, die onder de willekeur der Alleenheerschers
zug-

zugteden, als de ongelukkigste weezens op den aardbodem. De Vryheid, door redenlyke wetten bepaald, was te meermaalen, het geliefdkoosde Onderwerp van haaren lof! — Nu stygt ze ten troon; nu bemint ze den Dwingeland, met het eenige oogmerk, om de vryheid uitteroeien; deszelfs Voorstanders te vernielen en de slaaverny alomme intevoeren!

C A S S I U S.

Om tot dien trap van boosheid te klimmen, had zy eene geveinsdheid noodig, die boven alle beschryving was!

D E C I M U S.

Na dit alles gehoord te hebben, Koningen! schiet er niets voor ons over, dan ons aan de slagting overtegeeven. Wy kunnen ons tegen het naderend geweld geenzins verzetten; het zou ook lafhartigheid en geene grootmoedigheid wezen, wy moeten derhalven, —

V Y F D E T O N E E L.

FRANQUINI, CIMBER, DECIMUS, DOLABELLA,
CASCA, CASSIUS, NARBAS, POLIFONTES,
ESDRAS, EMIRE, GENGISKAN, ZAMTI.

G E N G I S K A N.

Te vergeefs, ongelukkige Koningen! zouden wy poogen doen, om de woede des Barbaars te ontkomen! — Hy heeft zyne maatregelen zo wel genomen, dat er geen de minste hoop overschiet.

C A S C A.

Heeft men dan? —

G E N G I S K A N.

Alle uitgangen met sterke wagten bezet, —

D E C I M U S.

En laat men ons hier, dus vry?

G E N G I S K A N.

Tot het volgende oogenblik. Men belettede my het uitgaan. Ik vroeg er de reden van? Wy hebben er order toe!

was

was het bescheid; zyn wy dan gevangen? vroeg ik, en men antwoorde my, Ja!

C I M B E R.

Zulks verwagtte ik.

G E N G I S K A N.

Intusfchen hoorde ik een geweldig en verward geschreeuw buiten het Paleis. Ik hoorde ook het gekletter der wapenen. De wagt dulde niet, dat ik er naar luisterde; en gy begrypt ligtlyk dat myne vraagen deswegens onbeantwoord bleeven.

D E C I M U S.

Maar wat vermoed gy van dit gerugt.

G E N G I S K A N.

Misfchien heeft *Etan* het Volk onderrigt van het geen alhier omgaat en het aangespoort om u, zyne weldoenders, met geweld te ontzetten.

E M I R E.

Dit is het opzetlyk voorneemen van *Etan*.

D E C I M U S.

Welk een slagting staat er dan te geschieden.

G E N G I S K A N.

Dit voorzie ik, en mooglyk is dit de reden waarom men ons niet in perzoon gevangen neemt. — En de Hemel weet, of wy onze Verlofing niet nog aan het Volk te danken zullen hebben!

D E C I M U S.

Die verlofing zal als dan te duur gekogt weezen.

E M I R E.

Het gerugt komt nader!

E S D R A S.

Rechtvaardige Hemel! beflisch gy tusfchen ons en den dwingeland! — daar zyn ze! —

Z E S.

Z E S D E T O N E E L E
 FRANQUINI, CIMBER, DECIMUS, DOLABELLA,
 CASCA, CASSIUS, NARBAS, POLIFONTES,
 ESDRAS, EMIRE, GENGISKAN, EROX,
 GEVOLG *van* ZOLDAATEN.

DECIMUS.

Ziet daar ons Noodlot!

EROX, *tegen de* KONINGEN.

Uit naam van *Chosmadroes*, zyt gy allen myne gevangenen!
tegen de ZOLDAATEN.

Boeit hen.

DECIMUS.

Schent men dus het recht der Volken, met hunne Gezanten
 aantetasten?

EROX.

De Vorst weet zeer wel wie die Gezanten zyn, en met welke
 oogmerken zy bezwangerd gaan.

DECIMUS.

Wy zullen ons voor de Vierschaar der Volken zeer wel weeten te verantwoorden.

EROX.

Die Vierschaar zal niet gespannen worden!

DECIMUS.

Zal dan de Tyran? —

EROX.

Denk dat gy Gevangen zyt!

DECIMUS.

Een groote Ziel kan niet gevangen, noch door ketens bedwongen worden! — *Chosmadroes* zal sidderen op deszelfs gerammel!

EROX, *tegen de* ZOLDAATEN.

Leidt hen weg!

DECIMUS.

Wy blyven ons zelve gelyk.

Ee

ZE

Z E V E N D E T O N E E L.

E R O X, E M I R E.

E M I R E.

Laat ge my myn Vryheid, *Erox*?

E R O X.

Ik weet myn Last, *Emire*! met u heb ik niets te verrigten.
Wees echter voorzigtig!

E M I R E.

Ik weet myn pligt. Myn Ziel gruuwt van u, van uw Dwingeland en van *Idamé*! —

E R O X.

Emire!

E M I R E.

Meld het den Barbaar en geef hem den raad, om zig voor een Vrouw te wagten, die een Vaderlandsch hart in haaren boezem draagt!

A G T S T E T O N E E L.

E R O X.

Wy willen de Wraak niet verder uitstrekken! — Verraa-
ders uw straf is zeker! — verwyfde Volken! Gy zult *Chos-
madroes* voor uwen Alleenheerscher erkennen, of onder zyne
gramschap verpletterd worden! —

Hy gaat met een trotsche houding van het toneel.

V Y F D E B E D R Y F.

E E R S T E T O N E E L.

E R O X, O C T A R.

O C T A R.

Alles is in beweeging.

E R O X.

Vervloekte Opstookers!

O C.

O C T A R.

Etan liep als een Dolleman door de Stad; openlyk op alle hoeken der Straaten, het Ontwerp, om de Koninglyke Waardigheid afteſchaffen, aan het Volk verkondigende en het teffens opſtookende, om op dit Paleis aantevallen, en den beſten der Vorſten te ontzielen.

E R O X.

Gruuwlyk beſtaan!

O C T A R.

Hy maakte daadlyk een ſterken aanhang.

E R O X.

Het Volk is altoos met nieuwigheeden ingenomen, en word altoos verleid en medegeſleept door hen die het hardſte ſchreeuwen en het ſtoutſte liegen kunnen.

O C T A R.

Hy beloofde het wonder veel. De menigte juichte hem met een luid geſchreeuw toe. —

E R O X.

Verblind, rampzalig Volk! —

O C T A R.

Alles volgde hem; doch *Etan*, wel weetende, dat hy met dien woesten hoop, zonder wapenen, niets kon uitrigten, ſnelt naar het Tuighuis; overmand de Wagt en voorziet zyne Volgers van allerlei Wapentuigen.

E R O X.

Maar wat zullen zy er mede doen? — ongedreſſeerd! verward! driftig! zonder beſtuur! —

O C T A R.

Gy weet niet wat een geheel Volk vermag, wanneer het tot de uiterſte woede overſlaat. — Ik heb gantſche Benden voor dien woesten aanval zien vlugten!

E R O X.

Maar deeze benden! —

O C T A R.

Ik begryp u! — helaas! *Erox!* de haat tegen *Chosmadroes* fchynt in aller harten wortel gefchooten te hebben! Veele Zol-
daaten juichten openlyk het Graauw toe, en weigerden de be-
velen hunner Officieren te gehoorzaamen.

E R O X.

Ontrouwen! —

O C T A R.

Etan fchijnt van dit alles onderrigt geweest te zyn. Een al-
gemeen Verraad fchijnt er plaats te hebben. — De Militai-
ren wyken over al, waar hy zig vertoont. — Hy fpreekt hen
aan; zy hooren hem met genoegen, en veelen volgen hem, om
zyne onrechtvaardige zaak tegen hunnen wettigen Souverein te
verdeedigen!

E R O X.

Ik beef op dit berigt.

O C T A R.

Wy hebben reden om te beeven, *Erox!* want indien de
Krygsmagt aan de zyde van *Etan* overflaat; indien zij flegts
hem geenen, of flauwen tegenftand bied, — dan is *Chosma-
droes*, — dan zyn wy verlooren. — Maar zyn de Gezanten
in Gevangenis?

E R O X.

Ik vond hen allen by elkander, en heb my zonder moeite van
hen verzekerd. — Doch wat zal ons dit baaten, *Oftar!* —
wanneer het Volk de overhand bekomt?

O C T A R.

Chosmadroes zal er eerder alles aan waagen, dan dulden, dat
het Graauw hem de Wet ftelle.

E R O X.

Indien hy flegts magt genoeg heeft. — Maar —

T W E E D E T O N E E L.

E R O X, O C T A R, E M I R E.

E M I R E.

Waarom gaat gy nu niet heenen, Slaaven van den Beul van
Europa! om de flagting te aanschouwen, die uw Tyran onder
het

het schuldloos Menschdom aanrigt? — Nu kunt gy uwe oogen verlustigen in het bloed, dat om het Paleis van den Dwingeland stroomt, en 't welk binnen weinige oogenblikken den voet van den Troon zal naderen! — De onnoozelheid krygt den Dolk in 't hart, en een geheel Volk, wiens eenigste misdaad is, dat het zyn onschuld verdedigt en zyn eigen veiligheid poogt te verzekeren, blaast op uwe straaten den wraakademenden Geest uit.

O C T A R, *tegen* E R O X.

Zouden des Konings troupen de overhand hebben?

E R O X.

Ik vermoed zulks.

E M I R E.

Ja! wreedaarts! — Ja! zy hebben de overhand. Zy hebben het Volk afgekeerd, dat op het Paleis aanviel. Veelen zyn er aan weerskanten gevallen, — doch die gevallen zyn, staan reeds voor den troon van de eeuwige Rechtvaardigheid, om u aanteklaagen en om de gedugte wraak des bliksemenden Hemels over u aftefmeeken.

O C T A R.

Wy verschoonen u, *Emire!* om dat gy een Vrouw zyt.

E M I R E.

Ik veragt de minste blyk uwer gevloekte goedheid! — en verschoont gy my, — uw Tyran, uwe nieuwe Tyranin zal my niet verschoonen! — Ik vlieg hem te gemoete, en zo het niemand durft waagen, om dien vloek der Aarde, dien Geesfel der Volken den Pook in 't hart te wringen, — dan, — zal ik het doen! —

Zy vertrekt schielyk.

D E R D E T O N E E L.

E R O X, O C T A R.

E R O X.

Behoorden wy ons niet van haar te verzekeren?

O C T A R.

Zy zou zekerlyk gevaarlyk kunnen worden, — doch waarom

om zouden wy haar ongelukkig maaken, door haar aanteklaagen?

ER O X.

Indien zy echter, —

O C T A R.

Wy zullen het oog op haar houden. — Maar zou *Chosmadroes* waarlyk zegevieren?

ER O X.

Ik twyffel er niet meer aan. De Poogingen van *Etan* zullen te dol geweest zyn tegen de bedaarde en geregelde verdediging der getrouwe zoldaat.

O C T A R.

Dit boezemt my weder moed in!

ER O X.

Dan zal onze Party het hoofd met den grootsten luister verheffen!

O C T A R.

En onze Vyanden zullen voor onze voeten in 't stof kruipen! — De Vorst komt. —

V I E R D E T O N E E L.

CHOSMADROES, IDAME, EROX,
OCTAR, GEVOLG.

C H O S M A D R O E S.

Gy ziet dus, myn waardste! myne zegepraal over deeze veragtlyke Vyanden! Ik bewonder uw grootheid van ziel, die met verzaaking van alle eigenbelang, niets anders dan myn welvaaren en glorie bedoelt.

I D A M E.

Behalven dat de zuiverste Liefde my dit alles beveelt, myn Vorst! is er nog een sterker stem in myn binnenste, die het van my eischt, myn pligt, naamlyk.

O C -

O C T A R.

Mogen wy het geluk hebben, Vorst! om u als overwinnaar over dien hoop wederſpanlingen te groeten?

C H O S M A D R O E S.

Een geweldige aanſlag op myn leeven, *Oſtar!* joeg byna de geheele Stad tegen my in de wapenen, op aanſtooking van *Etan!* — Myne getrouwe Officieren, tydig hier van onderrigt, kwamen als om ſtryd, my van hunne getrouwheid verzekeren. Ik wees elk hun poſt aan, met bevel, om geene der oproerigen te ontzien, en de meinedigen onder het Krygsvolk te ſtraffen. Na een hardnekkigen tegenſtand eindlyk zyn de muitelingen te rug gedeiſt.

O C T A R.

En, *Etan?*

C H O S M A D R O E S.

Etan ziende zyne vloekgenooten vallen of met ſchrik te rug deinzen, deed zyn beſt om de verſtrooide en beängſtigde menigte tot ſtaan te brengen. Hy vloog als raazende heen en weder! — Ik zond eenige myner vertrouwdſten op hem af, om hem te vatten, doch deezen ſtonden, even als waren zy vanden donder geſlagen! *Etan* ſcheen een Godheid in hunne oogen! — Niemand dorſt de handen naar hem uitſteeken. De Verraader dit beſpeurende werd ſtout op de lafheid der myne en drong door myne lyſwagten heen, die ſtyf van ſchrik, buiten ſtaat geraakten van hem te kunnen keeren.

E R O X.

Hoe is 't mogelyk!

O C T A R.

Miſſchien verraad, —

C H O S M A D R O E S.

In dat oogenblik ondervond ik wat de getrouwe Liefde vermag. *Idamé*, my alom vergezellende, de gevaarlykheid van dat tydſtip inziende, ſchoot als een blikſem van myne zyde, greep *Etan* by den ſtot, en moedigde, door dit voorbeeld, de wankelende zoldaten, die *Etan* voorders aangreepen en gevanglyk opbragten!

O C T A R.

Heldin! —

CHOS-

CHOSMADROES.

De laffe Hoop, die andermaal door de stoutheid van *Etan* moed gegreepen had, zig nu van hun hoofd versteeken vindende, nam verbaasdlyk de vlugt, en vermits zy zig zelf verstrooide, namen wy de moeite niet hen te vervolgen.

E R O X.

Dappere Beheerscher van Europa! gy verpligt ons dan op nieuw door de bevestiging van uwen troon! Gy verzekert ons andermaal van de zegeningen uwer regeering! —

O C T A R *tegen* I D A M E.

En gy, Bloem der Maagden! gy betoont u dus den grooten *Chosmadroes* waardig, door getrouwheid, deugd, moed en onverschrokkenheid saam te paaren!

CHOSMADROES.

Haare onvoorbeeldige liefde kan niet dan door myne hand beloond worden, — *Idamé!* —

I D A M E.

Myn Vorst! ik heb niets gedaan, dan het geen ik verpligt was te doen, en dat elk rechtschapen Onderdaan voor u doen zou! — doch, laten wy niet berusten, in het weinige dat verrigt is! — Indien het my vergunt zy, —

CHOSMADROES.

Spreek, *Idamé!*

I D A M E.

Dan zal uw Majesteit ligtlyk bevroeden, dat de terugdryving der weerspannelingen, het gevangen neemen van *Etan* en de Vorsten, weinig betekend ter verzekering uwer veiligheid en ter bevestiging van uw Ryk.

CHOSMADROES.

Hoe dat, *Idamé?*

I D A M E.

Zo lang gy de Bronnen van 't kwaad niet aantast, zo lang gy de Verraders niet straft, niet verdelgt, zo lang zult gy aan duizende gevaaren blootgesteld blyven. Het Volk zal
niet

niet ophouden te wrokken zo lang het weet, dat hunne Be-
roerders in leeven zyn; en deeze miltzuchtige Opperhoofden
zullen niet ophouden, het oproer aantevuuren, zo lang zy
weeten, dat het Volk geneegen is, om hunne verdoemlyke
poogingen te ondersteunen.

C H O S M A D R O E S.

Gy hebt gelyk, *Idamé!* maar nu verder!

I D A M E.

Beveilig u dan voor altoos en verlos u van die Vyanden, wel-
ken gedugter zyn, dan de drie Waerelddeelen, over welken gy
den Schepter nog niet zwaait!

C H O S M A D R O E S.

Idamé! Gy hebt myn vertrouwen volkomen gewonnen. Ik
stel myne vyanden in uwe hand. Doe er mede naar uw wel-
gevallen!

V Y F D E T O N E E L.

CHOSMADROES, IDAME, EROX, OCTAR,
HOOFDMAN *der* LYFWAGT, GEVOLG.

H O O F D M A N.

Myn Vorst!

C H O S M A D R O E S.

Wat is het? —

H O O F D M A N.

De Raad en de Edelen verzoeken onderdaaniglyk, om de
gunst, van ter gehoor by uwe Majesteit te worden toege-
laaten!

C H O S M A D R O E S.

Zy komen recht van pas. Geleid hen binnen.

tegen I D A M E.

Gy zult de blyken myner liefde zien.

ZESDE TONEEL.

CHOSMADROES, IDAME, RAADSHEEREN,
EDELLEN, EROX, OCTAR, HOOFDMAN
der LYFWAGTEN.

CHOSMADROES, *tegen de* RAADSHEEREN
en EDELLEN.

Treedt nader! — wat hebt gy te zeggen? —
een R A A D S H E E R.

Wy verneemen, doorlugtigste Vorst! en, opperste Gebieder! met het hoogste genoegen, dat de strafbaare aanval, op uw waardig Perzoon, op uw beroemd gebied en op deezen heerlyksten der aardfche troonen, vrugtloos is uitgevallen! — Wy betuigen deswegens onze vuurigste erkentenis aan de opperste Magt, die uw dierbaar hoofd beschermd heeft tegen het verraad der zulken, die de waereld poogen te beroeren en alle goede order om te keeren! die de Hoogheeden lasteren en er op gezet, er op uitgegaan zyn, om de zetels te vernielen, en de Schepter en kroonen onder hunne voeten te vertrappen, — en tegen de woede en wapenen der zulken, die door nieuwigheeden aan den gang geholpen, door aangehitste koppigheid volhardende, eindlyk tot raazerny waren overgeelagen! — Wy wenschen u, wy wenschen uwe vorstlyke Familje, wy wenschen ons zelve en geheel Europa geluk, met deeze gezegende Gebeurtenis! Leef nog lang onder den zegen des Hemels! Hy doe u de vrugten van uwen deugdzaamen, van uwen menschlievenden arbeid genieten! en verheuge een gansch waerelddeel in uw bestendig geluk!

een E D E L L E.

En wy, grootste der Koningen! Wy veréénigen onze wenschen met die van den agtbaaren Raad! Wy hoopen, dat den zegen, van zyne lippen u toegevloeid, by verdubbeling door u, edele Monarch! mogen ondervinden en gesmaakt worden!

C H O S M A D R O E S.

Altoos overtuigd, dat myne Onderdaanen, die waarlyk deezen Naam verdienen, groot belang in myn welvaart stellen,
en

en zig in myn geluk verheugen, heb ik niet minder van u, agtbaaren Raad en u aanzienlyken Adeldom verwacht! — Deelt in de Voorrechten, die gy my toewenscht!

de RAADSHEEREN en EDELEN buigen zig.

CHOSMADROES, *op den troon stappende*
en IDAME *naast zig plaatsende.*

By deeze geleegenheid heb ik u mynen wil te verkondigen.

de RAADSHEEREN en EDELEN plaatsen zig.

Het geluk van Europa en de vastigheid van deezen mynen troon zyn, zo als ik heden vooräl bespeur, aan u allen gansch niet onverschillig: die beiden te bevorderen is derhalven myn pligt en welgevallen! —

Dat de verraaderlijke aanval op myn kroon te leur gesteld is geworden, heb ik inzonderheid dank te wyten aan *Idamé*, welke my het verraad ontdekte, de Verraders aanwees en zelf dien geenen gevangen nam, welk my hoogstgevaarlyk in dat tydſtip wierd! — dit alles verëischt myne erkentenis, en deeze getrouwheid zou ook geenzins loon ontbreeken, indien *Idamé* niet boven alle belooning verheeven was!

I D A M E by de hand vattende.

Idamé is niet ſlegts getrouw in het voorſtaan myner belangen, maar haar edel hart blaakt ook te mywaards in eene Liefde, die ik altoos eerbiedigen en bewonderen zal. Ik zal niet zeggen, hoe myn hart voor haar gezind is, — Ik zal zulks met daaden toonen!

Idamé! myn wil is dat gy Koningin van Europa zyt, en tot dat einde, — aanvaard myne hand!

I D A M E.

Gy doet my bloozen, Vorst! zo over de uitgestrekte blyken uwer goedheid te mywaards, als over den lof welken uw Majesteit my genadiglyk gelieft toetezwaaijen! Met dat alles be-
tuig ik u van gantscher harte myne dankbaarheid, waarvan het eerſte bewijs dit is, dat ik voor als nog eerbiediglyk uw hand weiger!

CHOSMADROES.

Voor als nog weiger? —

I D A M E.

Ja! myn Vorst!

C H O S M A D R O E S.

En waarom, *Idamé*?

I D A M E.

Om dat ik geene myner verliefde wenschen begeer vervuld te zien, alvorens gy in volkomen veiligheid zyt. — Verdelg eerst uwe Vyanden! Hunne leevens zullen onophoudlyk uwen troon doen schudden en uwe ziel doen sidderen! —

C H O S M A D R O E S.

Grootmoedige Vrouw! uwe waardy word onberekenbaar! Ik heb myne Vyanden in uwe hand gesteld! — Gebied! —

I D A M E.

Zal ik gebieden, Vortst? — Ik? —

C H O S M A D R O E S.

't Is myn wil!

*Hy zet haar de kroon op 't hoofd en geeft haar de
Schepter in de hand.*

Gy allen, myne Onderdaanen! eerbiedigt en gehoorzaamt *Idamé* beneffens my!

Allen buigen zig.

Tegen I D A M E.

Wat begeert gy myn Waardste? —

I D A M E.

Het geluk van Europa en de glorie van deezen troon.

C H O S M A D R O E S.

Ik verwacht niet anders van u.

IDAME, *tegen den* HOOFDMAN *der* LYFWAGT.

Geleid de Gevangenen hier.

E. R O X.

'Ze zyn reeds by de hand.

Z E V E N D E T O N E E L.

CHOSMADROES, IDAME, RAADSHEEREN,

EDELEN, EROX, OCTAR.

I D A M E.

Nu zult gy zien, myn *Chosmadroes*! wat de ware Liefde ver-
mag

mag en wat een Vrouw durft bestaan, die door zuivere menschlievenheid word aangefpoord.

Gy Raaden en Edelen! gy beschouwt my op deezen troon, en zijt gereed om myne beveelen te ontvangen en uittevoeren! Myne eerste daad zal u doen zien, dat ik het recht beminne, dat ik myne Vrienden ken, dat ik de grootste myner Vyanden niet ontzie, en de Verraders weet te straffen.

ALLEN TE GELYK.

Lang levee *Idamé!* lang levee *Chosmadroes!*

C H O S M A D R O E S.

Deeze dag is de glorierykste van myn leeven.

tegen I D A M E.

Voltooi myn geluk. — Gy regeert ook over myn hart. —

A G T S T E T O N E E L.

CHOSMADROES, EROX, OCTAR, GENGISKAN,
ZAMTI, ETAN, IDAME, EMIRE, FRANQUINI,
CIMBER, DECIMUS, DOLABELLA, CASCA,
CASSIUS, NARBAS, POLIFONTES, ESDRAS,
RAADSHEEREN, EDELEN, GEVOLG *van*
HOFSTOET *en* ZOLDAATEN.

C H O S M A D R O E S.

Zie daar, *Idamé!* zie daar de Verraders en myne Vyanden geboeid aan uwe voeten, en geheel in uwe magt.

D E C I M U S.

Ja! *Idamé!* geheel in uwe magt, indien die kroon op uw hoofd en deeze scepter in uwe hand, de bewyzen van Opperst Gezag zyn!

I D A M E.

Dat zyn ze!

D E C I M U S.

Moet ik u beschouwen als de deugdzaame *Idamé*, zoó als gy, buiten alle deeze oppermagtige versieringen, onzer aller verwondering wegdroegt? of moet ik u beschouwen, —

I D A M E.

Beschouwt my als de Wreekster van Europa! als de Gade van *Chosmadroes!*

D E C I M U S.

Hemel!

E T A N.

Die belydenis, *Idamé!* vloeit dan van uwe lippen! Gy zyt de Gade van *Chosmadroes*, van dien Tyran?

I D A M E.

Uw straf is naby, *Etan!* — Ik ben de Gade van den grooten *Chosmadroes*, en die hem beleedigd, — beleedigd my!

E T A N.

Ik zal u in dit noodlottig tydſtip geene verwytingen doen, *Idamé!* ik zal u die geduurige verzekeringen, die plegtige eeden niet erinneren, waarmede gy my uwe liefde bevestigd hebt! — Dit hart is getrouw gebleeven aan zyne verplichtingen, aan zyne liefde! — het kan, het moet u aſtaan, *Idamé!* om dat gy het onwaardig zyt, — maar het kan dien aſtand niet overleeven! — Zie hier myne getrouwheid uit, en hoe kwalyk ze aan u beſteed is! —

Maar, *Idamé!* ik, — ik belyde het, — ik heb gebreken, waarom ik veelligt uwe Liefde niet verdien, — waarom gy mooglyk my uw hart en hand ontvreemden moet! — maar wat hebben uwe Medeburgers, wat hebben deeze Vorſten, wat heeft geheel Europa u misdaan? — Om wat reden word gy Tyrannin? — de vernielſter van alle Eer en Deugd? — en zo uw gelaat, zo uwe houding my niet bedriegt, — om wat reden zult gy onze Moorderesſe worden?

I D A M E, *den dolk trekkende.*

Vervloekten!

E T A N, *naar haar toetreedende.*

Spaar my niet, *Idame!* — Spaar my niet! —
zyn kleed openrukkende.

Hier is myn hart! — hier is myn onſchuldig hart! — Schielyk. — *Idame!* — Schielyk! — De Tyran houdt het grynzende oog op u! — Voldoe aan zyn bloedgierigen wensch! — Steek toe, *Idame!* De Moordenaar van Europa zal myn bloed opſlurpen! — Aarzel toch niet langer, om hem volkomen gelyk te worden!

I D A M E.

Chosmadroes! Gy ziet; hy noodzaakt my!

C H O S M A D R O E S.

Straf hem! — hy is in uwe hand!

I D A-

I D A M E.

Welään! — Europa! dit is uwe dag! —

Zy doet eenige treden voorwaards, en schielyk zig omkeerende, doorsteekt zy CHOSMADROES.

Leg daar, Dwingeland! op u was het gemunt!

C H O S M A D R O E S, *stervende.*

Verraad gy my? — Idame! — Gy?

I D A M E.

Neen! Pest der Aarde! ik verraad u niet, maar de rechtvaardige Hemel straft u door de hand eener Vrouw.

tegen de RAADSHEEREN *en* EDELEN.

Denkt dat ik uwe Koningin ben.

tegen den HOOFDMAN *der* LYFWAGT.

Wien zult gy dienen?

H O O F D M A N.

Ik en alle myne duizenden zullen ons bloed voor de Verloster van Europa plengen!

IDAME, *tegen de* RAADSHEEREN *en* EDELEN.

En welke Party zult gy kiezen?

Een R A A D S H E E R.Wat my betreft, ik heb *Chosmadroes* gediend, om dat ik hem vreesde, doch steeds beschouwde ik hem als Tyran. Nimmer durst ik hem tegenspreken. — Ik eerbiedig den Sterksten, en onderwerp my aan uwen Schepter! — Gy Raaden en Edelen! die even eens gezind zyt, komt en volgt myn voorbeeld.*Hy knielt voor* IDAME, *alle de* RAADSHEEREN *en* EDELEN *doen insgelyks.*

I D A M E.

't Is genoeg! — Ryst!

tegen den H O O F D M A N.

Ontboeit deeze Vorsten!

tegen E T A N.*Etan!* uwe ketens los te maaken is myn taak.*hem omhelzende.*

Hoe hard, hoe ondraaglyk hard is deeze Veinzery my gevallen! — Vergeef my de beleedigingen! —

E T A N.

